

Analize, raziskave in razvoj
ISSN 1318-3850

SLOVENIJA: POMLADANSKO POROČILO 2006

Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj
dr. Janez Šušteršič, direktor

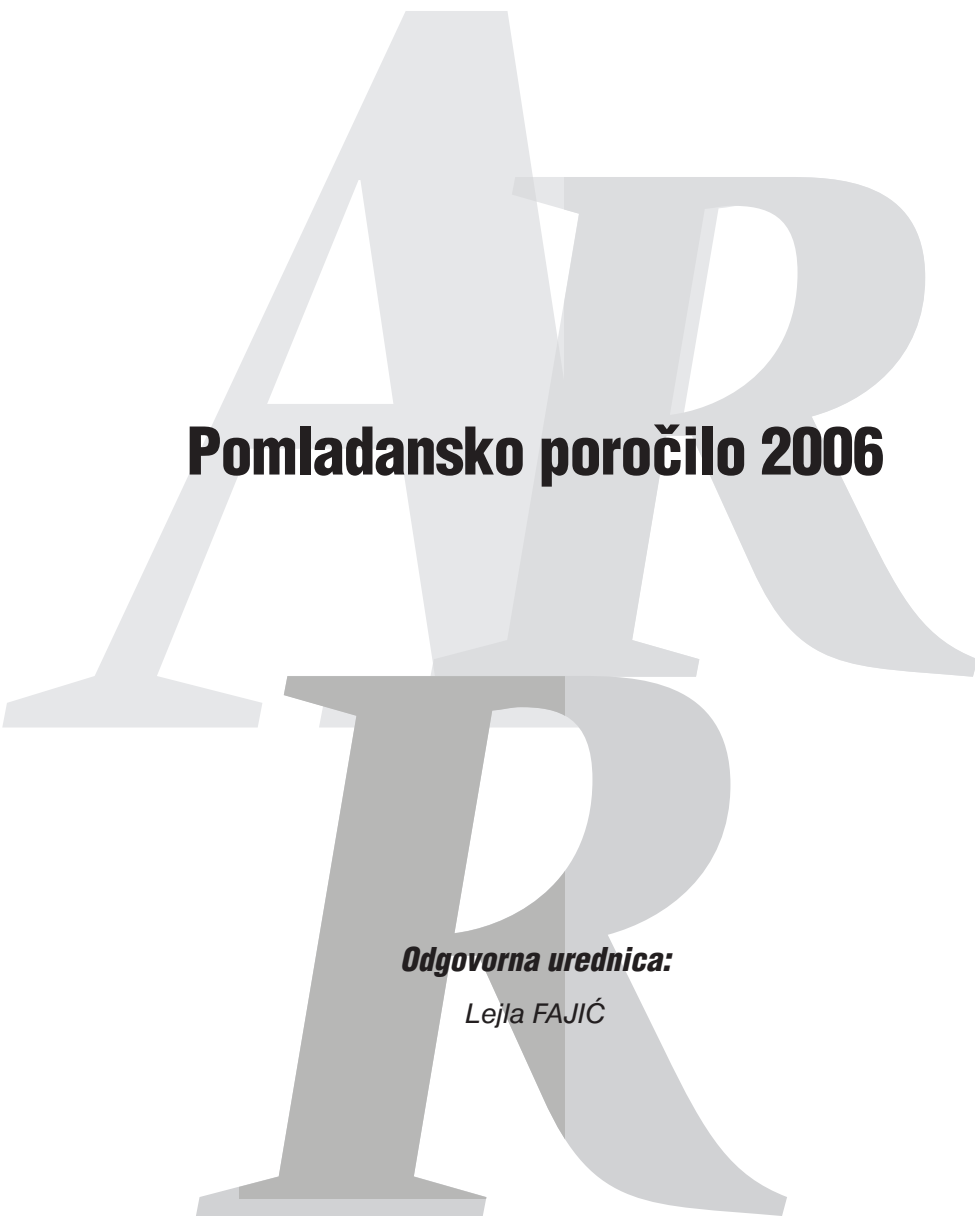
<http://www.gov.si/umar/>

Odgovorna urednica: Lejla Fajić

Tehnična urednica, prelom: Ema Bertina KOPITAR
Lektoriranje: Vesna Jereb, Sonja Cestnik Zadnek (Služba za prevajanje in lektoriranje
Generalnega sekretariata Vlade RS)
Naslovnica, oblikovna zasnova: Sandi RADOVAN, studio DVA

Tisk: Tiskarna SOLOS
Naklada: 405

Ljubljana, maj 2006

Pomladansko poročilo 2006

Odgovorna urednica:

Lejla FAJIĆ

Pri pripravi Pomladanskega poročila 2006 so sodelovali:

I del: Analiza in napovedi gospodarskih gibanj

Lejla Fajić (*odgovorna urednica, gospodarska gibanja v letu 2005, izdatkovna struktura BDP*)
Marijana Bednaš (*glavne ugotovitve, učinki članstva v EU na gospodarska gibanja v letu 2005, izpolnjevanje maastrichtskih meril, glavna tveganja za uresničitev pomladanske napovedi, scenarij gospodarskih gibanj po letu 2008, primerjava napovedi drugih institucij*)
Arjana Brezigar Masten (*napovedi BDP z modelom vodilnih indikatorjev*)
Jure Brložnik (*mednarodno okolje*)
Maja Ferjančič (*cenovna gibanja in politika, ocena uspešnosti napovedi UMAR*)
Barbara Ferk (*zasebna potrošnja, zadolževanje prebivalstva v letu 2005*)
Marjan Hafner (*finančni tokovi in trg kapitala*)
Slavica Jurančič (*mednarodna konkurenčnost, metodološke spremembe merjenja cenovne in stroškovne konkurenčnosti*)
Rotija Kmet Zupančič (*proizvodna struktura BDP*)
Jasna Kondža (*državna potrošnja, prihodki, izdatki in primanjkljaj sektorja država v obdobju 2000–2005, tekoča gibanja v javnih financah*)
Mojca Koprivnikar Šušteršič (*trgovina in gostinstvo, nepremičnine, najem in poslovne storitve*)
Mateja Kovač (*kmetijstvo, ribištvo*)
Saša Kovačič (*plače*)
Gorazd Kovačič (*predelovalne dejavnosti*)
Dušan Kidrič (*dolgoročna zdržnost javnih financ*)
Tomaž Kraigher (*zaposlenost in brezposelnost*)
Janez Kušar (*bruto investicije, gradbeništvo*)
Jože Markič (*izvozno-uvozni tokovi, plačilna bilanca*)
Andreja Poje (*javnofinančni tokovi med Slovenijo in EU*)
Jure Povšnar (*rudarstvo, oskrba z elektriko, plinom in vodo, promet in zveze*)
Branka Tavčar (*nacionalni računi*)
Miha Trošt (*cenovna gibanja in politika, denarna gibanja*)
Ivanka Zakotnik (*izdatkovna struktura BDP, nacionalni razpoložljivi dohodek, bruto varčevanje in investicije*)
Eva Zver (*javne storitve*)

Zunanji sodelavci:

Timotej Jagrič (*napovedi gibanja industrijske proizvodnje na podlagi sistema vodilnih indikatorjev in nelinearnega ekonometričnega modela*)
Igor Masten (*denarna gibanja*)
Slaven Mičković (*proizvodna vrzel, dogoročna zdržnost javnih financ, dekompozicija javnofinančnega primanjkljaja*)

II del: Prikaz sprememb na trgu dela v obdobju 1995-2005

Urednica: Alenka Kajzer

Avtorji:

Alenka Kajzer (*uvod in glavne ugotovitve, spremembe v regulaciji delovnih razmerij, spremembe v ureditvi nadomestil za brezposelnost, gibanje stopnje zaposlenosti, analiza gibanja brezposelnosti po anketi o delovni sili in primerjava z registrirano brezposelnostjo, fleksibilnost trga dela in razširjenost začasnih in delnih zaposlitev*)
Arjana Brezigar Masten (*odzivnost plač in zaposlenosti na povečanje gospodarske rasti*)
Tanja Čelebič (*spremembe v izobrazbeni strukturi*)
Saša Kovačič (*relativne plače*)
Gorazd Kovačič (*strukturne spremembe in intenzivnost sprememb v zaposlenosti v predelovalnih dejavnostih*)
Dušan Kidrič (*ključni elementi pokojninske reforme*)
Tomaž Kraigher (*spremembe v registrirani brezposelnosti in analiza tokov registrirane brezposelnosti*)
Franci Klužer, zunanji sodelavec, SVR (*aktivna politika zaposlovanja*)

Tehnična podpora (slike, statistična priloga, obdelava podatkov)

Marjeta Žigman, Bibijana Cirman Naglič

Tehnična urednica, prelom Ema Bertina Kopitar

Kazalo

Predgovor	13
Glavne ugotovitve Pomladanskega poročila	15
I. del: Analiza in napovedi gospodarskih gibanj	
1 Gospodarska gibanja v letu 2005	21
2 Mednarodno okolje	26
2.1 Tekoča gospodarska gibanja in napovedi v najpomembnejših trgovinskih partnericah	28
3 Bruto domači proizvod	32
3.1 Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda	32
3.1.1 Bruto nacionalni razpoložljivi dohodek	36
3.2 Proizvodna struktura bruto domačega proizvoda	38
4 Agregati potrošnje	49
4.1 Izvozno-uvozni tokovi	49
4.2 Zasebna potrošnja	52
4.3 Bruto investicije v osnovna sredstva in zaloge	55
4.4 Državna potrošnja	57
5 Ekonomski odnosi s tujino	59
5.1 Plačilna bilanca	59
5.2 Mednarodna konkurenčnost	62
6 Cenovna gibanja in politika	67
7 Trg dela	73
7.1 Plače	73
7.2 Zaposlenost in brezposelnost	79
8 Javne finance	84
8.1 Prihodki, izdatki in primanjkljaj sektorja država v obdobju 2000–2005	84
8.2 Tekoča gibanja v javnih financah	86
8.2.1 Javnofinančni prihodki (obvezne dajatve)	86
8.2.2 Javnofinančni odhodki	88
8.3 Javnofinančni tokovi med Slovenijo in EU	91
8.3.1 Finančni tokovi med Slovenijo in proračunom EU v letu 2004	92
8.3.2 Finančni tokovi med proračunom Slovenije in proračunom EU v letu 2005	93
8.4 Dolgoročna zdržnost javnih financ	95
9 Denarna gibanja in trg kapitala	99
9.1 Denarna gibanja	99
9.2 Finančni tokovi in trg kapitala	102
9.2.1 Varčevanje prebivalstva v bankah in vzajemnih skladih	102

9.2.2 Krediti	104
9.2.3 Obrestne mere	106
9.2.4 Trg vrednostnih papirjev	107
9.2.5 Poslovanje bank	108
10 Glavna tveganja za uresničitev pomladanske napovedi	110
11 Scenarij gospodarskih gibanj po letu 2008	112
12 Primerjava napovedi drugih domačih in tujih institucij	114
13 Ocena uspešnosti napovedi UMAR	116

II. del: Prikaz sprememb na trgu dela v obdobju 1995–2005

1 Uvod in glavne ugotovitve	125
2 Spremembe v regulaciji trga dela v Sloveniji v obdobju 1995–2005	127
2.1 Spremembe v regulaciji delovnih razmer po indeksu varovanja zaposlitve	127
2.2 Spremembe v trajanju in višini nadomestil za brezposelnost	128
2.3 Ključni elementi pokojninske reforme	129
3 Gibanja stopnje zaposlenosti prebivalstva	131
4 Analiza gibanja brezposelnosti	133
4.1 Prikaz gibanja stopnje brezposelnosti po anketi o delovni sili	134
4.2 Spremembe v registrirani brezposelnosti	135
4.2.1 Spremembe v strukturi registrirane brezposelnosti	135
4.2.2 Analiza tokov registrirane brezposelnosti	136
5 Spremembe v strukturi zaposlenosti	139
5.1 Spremembe v strukturi zaposlenosti na ravni področij dejavnosti	139
5.2 Spremembe v strukturi zaposlenosti in intenzivnost strukturnih sprememb v zaposlenosti v predelovalnih dejavnostih	140
6 Spremembe v izobrazbeni strukturi	144
6.1 Delež prebivalstva s terciarno izobrazbo	144
6.2 Vključenost prebivalstva v starosti 15–24 let v izobraževanje	145
6.3 Povprečno število let šolanja delovno aktivnega prebivalstva	146
7 Relativne plače glede na izobrazbo in sektor zaposlitve v Sloveniji	148
7.1 Relativne plače glede na skupine dejavnosti	148
7.2 Relativne plače glede na doseženo izobrazbo oziroma raven usposobljenosti	149
8 Fleksibilnost trga dela	154
8.1 Razširjenost začasnih in delnih zaposlitev	154
8.2 Odzivnost plač in zaposlenosti na povečanje gospodarske rasti	155
9 Aktivna politika zaposlovanja	157
Literatura in viri	163
Statistična priloga	167

Kazalo tabel

Tabela 1:	Napovedi gospodarskih gibanj v svetu	26
Tabela 2:	Predpostavke napovedi UMAR glede gospodarske rasti v najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah Slovenije v obdobju 2006–2008	27
Tabela 3:	Predpostavke pomladanske napovedi glede cene nafte Brent	27
Tabela 4:	Prispevek k rasti bruto domačega proizvoda	32
Tabela 5:	Rast sestavin povpraševanja	33
Tabela 6:	Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda	35
Tabela 7:	Oblikovanje in delitev bruto nacionalnega razpoložljivega dohodka	37
Tabela 8:	Dodana vrednost po dejavnostih	39
Tabela 9:	Zasebna potrošnja in z njo povezani kazalniki, stopnje rasti v %	53
Tabela 10:	Krediti in varčevanje prebivalstva v bankah in vzajemnih skladih domačih upravljavcev, tokovi v mio SIT	54
Tabela 11:	Državna potrošnja v letih 2000 do 2008	57
Tabela 12:	Kazalniki cenovne in stroškovne konkurenčnosti, letne stopnje rasti v %	62
Tabela 13:	Produktivnost dela in bruto plača na zaposlenega v zasebnem in javnem sektorju v obdobju 1999–2005, ocena za obdobje 2006–2008	73
Tabela 14:	Pregled kazalnikov o porazdeljevanju plač v zasebnem sektorju v obdobju 2000–2005	76
Tabela 15:	Letne stopnje rasti različnih kategorij zaposlenih v letih 2004 in 2005 (v %)	80
Tabela 16:	Značilne skupine registriranih brezposelnih (v % od povprečnega števila brezposelnih)	82
Tabela 17:	Delež prihodkov in izdatkov sektorja država v obdobju 2000–2005, v % od BDP	85
Tabela 18:	Delež primanjkljaja sektorja država po podsektorjih po metodologiji ESA-95, v % od BDP	86
Tabela 19:	Struktura in delež odhodkov državnega proračuna po ekonomski klasifikaciji v BDP, %	89
Tabela 20:	Ciklični in strukturni javnofinančni primanjkljaj	91
Tabela 21:	Neto položaj proračuna RS do proračuna EU v letih 2004 in 2005, v mio SIT	94
Tabela 22:	Ocena tveganja dolgoročne fiskalne zdržnosti	97
Tabela 23:	Učinki staranja na javnofinančne izdatke	97
Tabela 24:	Prihranki prebivalstva v bankah in vzajemnih skladih, realne stopnje rasti in stanje	102

Tabela 25:	Krediti domačih bank podjetjem in DFO, prebivalstvu in državi, realne stopnje rasti in stanje	104
Tabela 26:	Ključni makroekonomski kazalniki do leta 2013	113
Tabela 27:	Primerjava objavljenih pomladanskih napovedi gospodarskih gibanj za Slovenijo	114
Tabela 28:	Napake posameznih institucij pri napovedani realni gospodarski rasti za leto 2005	116
Tabela 29:	Napake posameznih institucij pri napovedani povprečni inflaciji za leto 2005	117
Tabela 30:	Primerjava napak napovedi gospodarske rasti in inflacije posameznih institucij za tekoče leto	120
Tabela 31:	Primerjava napak napovedi gospodarske rasti in inflacije posameznih institucij za prihodnje leto	121
Tabela 32:	Indeks varovanja zaposlitve v izbranih letih	127
Tabela 33:	Pregled sprememb v trajanju nadomestila za brezposelnost	129
Tabela 34:	Povpreča starost novih prejemnikov starostnih pokojnin	130
Tabela 35:	Stopnje zaposlenosti po starostnih skupinah	131
Tabela 36:	Stopnje zaposlenosti po doseženi izobrazbi prebivalstva 15–64 let	132
Tabela 37:	Primerjava števila brezposelnih po anketi o delovni sili (ADS) in registru Zavoda za zaposlovanje	133
Tabela 38:	Stopnje brezposelnosti po starostnih skupinah (povprečne letne vrednosti)	134
Tabela 39:	Stopnja dolgotrajne brezposelnosti (letne stopnje) in deleži dolgotrajno brezposelnih (podatki za 2. četrletje) v Sloveniji	135
Tabela 40:	Deleži posameznih skupin brezposelnih v obdobju 1995–2005 (v % od povprečnega letnega števila registrirano brezposelnih)	136
Tabela 41:	Tokovi oblikovanja registrirane brezposelnosti v obdobju 1995–2005	137
Tabela 42:	Sektorska struktura delovno aktivnih po anketah o delovni sili, Slovenija in EU, 1995, 2000 in 2005	139
Tabela 43:	Struktura zaposlenih v predelovalnih dejavnostih v Sloveniji	141
Tabela 44:	Struktura zaposlenih v predelovalnih dejavnostih z vidika tehnološke zahtevnosti	142
Tabela 45:	Deleži prebivalstva v starosti 25–64 let s terciarno izobrazbo, skupaj in po spolu v Sloveniji v obdobju 1995–2005 (drugo četrletje), v %	144
Tabela 46:	Delež prebivalstva v starosti 15–24 let v vseh ravneh formalnega izobraževanja, srednjih šolah in na študiju (redni dodiplomski študenti), v %	146

Tabela 47:	Povprečno število let šolanja delovno aktivnega prebivalstva v Sloveniji v obdobju 1995–2005	147
Tabela 48:	Relativna bruto plača na zaposlenega po doseženi izobrazbi/usposobljenosti (povprečna bruto plača v Sloveniji=100)	149
Tabela 49:	Razmerja med povprečnimi bruto plačami glede na doseženo izobrazbo/usposobljenost v Sloveniji	150
Tabela 50:	Razmerja bruto plač po usposobljenosti za države članice EU za leto 2002	150
Tabela 51:	Relativne bruto plače na zaposlenega glede na izobrazbo v zasebnem sektorju (povprečna slovenska bruto plača=100)	150
Tabela 52:	Relativne bruto plače na zaposlenega glede na izobrazbo v industriji (c do F) (povprečna slovenska bruto plača=100)	151
Tabela 53:	Struktura zaposlenih po usposobljenosti v industriji (C do F)	151
Tabela 54:	Relativne bruto plače na zaposlenega glede na izobrazbo v proizvodnih storitvah (G do I) (povprečna slovenska bruto plača=100)	151
Tabela 55:	Struktura zaposlenih po usposobljenosti v proizvodnih storitvah (G do I)	152
Tabela 56:	Relativne bruto plače na zaposlenega glede na izobrazbo v poslovnih storitvah (J do K) (povprečna slovenska bruto plača=100)	152
Tabela 57:	Struktura zaposlenih po usposobljenosti v poslovnih storitvah (J, K)	152
Tabela 58:	Relativna bruto plača na zaposlenega glede na izobrazbo v javnih storitvah (L do O) (povprečna slovenska bruto plača=100)	153
Tabela 59:	Struktura zaposlenih po usposobljenosti v javnih storitvah (L do O)	153
Tabela 60:	Struktura izdatkov za aktivno politiko zaposlovanja v posameznih državah v letu 2003	158
Tabela 61:	Struktura izdatkov za aktivno politiko zaposlovanja v Sloveniji, v %	159

Kazalo slik

Slika 1:	Verjetnost odstopanj od osrednje napovedi realne gospodarske rasti	35
Slika 2:	Rast dejanskega in potencialnega BDP ter proizvodna vrzel kot % potencialnega BDP	38
Slika 3:	Gibanje industrijske proizvodnje predelovalnih dejavnosti	42
Slika 4:	Nelinearni ekonometrični napovedni model	43
Slika 5:	Izvoz in uvoz proizvodov in storitev po četrletjih, medletne realne stopnje rasti v %	49
Slika 6:	Realne stopnje rasti BDP in prispevek zasebne potrošnje k rasti BDP v letih 1996–2005	52
Slika 7:	Predvideno število novogradenj in povečav stanovanj (predvidenih z gradbenimi dovoljenji) ter njihova površina	56
Slika 8:	Gibanje podbilanc tekočega računa plačilne bilance v letih 2000–2005	60
Slika 9:	Primerjava realnega efektivnega tečaja, deflator cene življenjskih potrebščin, po dosedanji in novi metodologiji	64
Slika 10:	Tržni deleži članic v EU-25 v letu 2005 in njihova letna rast v obdobju 2001–2005, v %	65
Slika 11:	Povprečna inflacija (HICP) v Sloveniji in vrednost maastrichtskega inflacijskega merila	68
Slika 12:	Verjetnost odstopanj od osrednje napovedi inflacije	70
Slika 13:	Primanjkljaj in dolg sektorja država v novih članicah EU v letu 2005	71
Slika 14:	Inflacija in obrestne mere v novih članicah EU, marec 2006	72
Slika 15:	Delež prejemnikov trinajstih plač in božičnic v dejavnostih, v %	74
Slika 16:	Povprečna višina trinajstih plač prejemnikov teh plač v primerjavi s povprečno bruto plačo na zaposlenega po dejavnostih, v %	75
Slika 17:	Primerjava prejemkov za povračilo stroškov v zvezi z delom in drugih osebnih prejemkov od dela ter izplačil po pogodbah in po avtorskih pogodbah z maso čistih plač v zasebnem in javnem sektorju, 2001–2005	79
Slika 18:	Proizvodna vrzel in ciklična ter strukturna sestavina javnofinančnega primanjkljaja	91
Slika 19:	Struktura sredstev, ki jih je Slovenija v letu 2004 pridobila iz proračuna EU	92

Slika 20:	Prihodki iz proračuna EU v proračun Slovenije v letih 2004 in 2005, v mrd SIT	93
Slika 21:	Stabilizacija tečaja tolarja po vstopu v ERM II	99
Slika 22:	Gibanje realnega deviznega tečaja in vrzeli realnega deviznega tečaja	100
Slika 23:	Gibanja ključnih obrestnih mer Banke Slovenije in Evropske centralne banke	101
Slika 24:	Valutna struktura neto tokov kreditov domačih bank nebančnim sektorjem v letih 1998–2005	105
Slika 25:	Gibanje nekaterih nominalnih obrestih mer	106
Slika 26:	Relativne plače in delež visoko izobraženih v posameznih skupinah dejavnosti v letu 2005	148
Slika 27:	Dinamično prilagajanje trga dela makroekonomskim šokom	155
Slika 28:	Izdatki za aktivno politiko zaposlovanja v izbranih državah, v % BDP	158
Slika 29:	Obseg in struktura izdatkov za aktivno politiko zaposlovanja v Sloveniji v izbranih letih, v % BDP	160

Kazalo okvirjev

Okvir 1:	Učinki članstva v EU na gospodarska gibanja v letu 2005	23
Okvir 2:	Napovedi BDP z modelom vodilnih indikatorjev	34
Okvir 3:	Proizvodna vrzel	37
Okvir 4:	Napovedi gibanja industrijske proizvodnje (dejavnosti C+D+E) na podlagi sistema vodilnih indikatorjev in nelinearnega ekonometričnega modela	43
Okvir 5:	Zadolževanje prebivalstva v letu 2005	53
Okvir 6:	Metodološke spremembe merjenja cenovne in stroškovne konkurenčnosti	63
Okvir 7:	Izpolnjevanje maastrichtskih meril	71
Okvir 8:	Dekompozicija javnofinančnega primanjkljaja	90

Seznam v poročilu uporabljenih kratic in okrajšav:

AJPES – Agencija za javnopravne evidence in storitve
APP – Agencija za plačilni promet
APZ – aktivna politika zaposlovanja
BDP – bruto domači proizvod
BIS – Banka za mednarodne poravnave
BS – Banka Slovenije
CPI – indeks cen življenjskih potrebščin
DFO – druge finančne organizacije
DURS – Davčna uprava Republike Slovenije
DUNZ – Direkcija za upravne in notranje zadeve
EC – Evropska komisija
ELES – Elektro Slovenije
GZS – Gospodarska zbornica Slovenije
HICP – harmonizirani indeks cen življenjskih potrebščin
IMF – Mednarodni denarni sklad
MF – Ministrstvo za finance
n.p. – ni podatka
OECD – Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj
o. t. – odstotne točke
SRDAP – Statistični register delovno aktivnega prebivalstva Slovenije
SMTK – Standardna mednarodna trgovinska klasifikacija
SURS – Statistični urad republike Slovenije
TUVL – trg uradnih vzdrževalcev likvidnosti
WIIW – Dunajski inštitut za mednarodne gospodarske primerjave
ZRSZ – Zavod RS za zaposlovanje
ZPIZ – Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje

Kratice Standardne klasifikacije dejavnosti (SKD):

A – kmetijstvo, lov, gozdarstvo, B – ribištvo, C – rudarstvo, D – predelovalne dejavnosti, DA – hrana, pijača, tobaki izdelki, DB – tekstilije, tekstilni izdelki, DC – usnje, usnjeni izdelki, DD – obdelava in predelava lesa, DE – papir, založništvo, tiskarstvo, DF – koks, naftni derivati, jedrska goriva, DG – kemikalije, kemični izdelki, DH – izdelki iz gume, plastičnih mas, DI – drugi nekovinski, mineralni izdelki, DJ – kovine in kovinski izdelki, DK – stroji in naprave, DL – električna, optična oprema, DM – vozila in plovila, DN – pohištvo, drugo, E – oskrba z elektriko, plinom in vodo, F – gradbeništvo, G – trgovina, popravila motornih vozil, H – gostinstvo, I – promet, skladiščenje in zveze, J – finančno posredništvo, K – nepremičnine, najem poslovnih storitev, L – javna uprava, obramba, socialno zavarovanje, M – izobraževanje, N – zdravstvo in socialno varstvo, O – druge skupne in osebne storitve, P – zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem.

Predgovor

Pomladansko poročilo je analitična utemeljitev pomladanske napovedi gospodarskih gibanj, ki vključuje kratkoročno konjunktorno analizo, napoved makroekonomskih agregatov za tekoče in naslednji dve leti ter scenarij gospodarskih gibanj po letu 2008. Poročilo vključuje tudi oceno glavnih tveganj za uresničenje napovedi. Pomladansko poročilo ne spreminja pomladanske napovedi, so pa v njem vključeni in pojasnjeni tudi podatki, ki so bili objavljeni v aprilu 2006, ko je bila napoved že sprejeta in objavljena.

Pomladanska napoved gospodarskih gibanj za obdobje 2006–2008 je kot izhodišče upoštevala razpoložljive uradne podatke o gospodarskih gibanjih v letu 2005 in v prvih mesecih leta 2006, ki so bili objavljeni do 31. marca. V napovedi so upoštevani že uveljavljeni ukrepi ekonomske politike ter veljavna proračuna za leti 2006 in 2007. Pri predpostavkah mednarodnega okolja smo prav tako izhajali iz tekočih podatkov in razpoložljivih napovedi mednarodnih inštitucij, objavljenih do 31. marca 2006.

Glavne ugotovitve Pomladanskega poročila

V letu 2005 so bila gospodarska gibanja ugodna. Gospodarska rast je bila po prvih statističnih ocenah 3,9-odstotna, povprečna inflacija se je znižala na 2,5 %, rast zaposlenosti se je nekoliko okrepila in bila 0,7-odstotna, realna rast plač pa je bila 2,2-odstotna in v dogovorjenih okvirih zaostajanja za rastjo produktivnosti. Ob ugodnih izvoznih gibanjih in nizki rasti uvoza blaga ter višjem storitvenem presežku se je primanjkljaj tekočega računa iz leta 2004 znižal kljub izrazitemu poslabšanju pogojev menjave 2005 zaradi naraščajočih cen energentov in surovin. Izboljšali so se tudi makroekonomski kazalniki javnih financ, saj sta se v primerjavi z BDP znižala primanjkljaj in dolg sektorja država.

Ob stabilni gospodarski rasti brez večjih makroekonomskih neravnotežij je Slovenija novembra lani izpolnila tudi inflacijsko maastrichtsko merilo in s tem tudi pogoje za prevzem evra¹. S tem je bila potrjena pravilnost odločitve za hiter vstop v mehanizem deviznih tečajev ERM II junija 2004 in dosežen glaven kratkoročni cilj ekonomskih politik, ki ga je omogočilo usklajeno izvajanje ukrepov ekonomskih politik vlade in Banke Slovenije, opredeljenih v Programu za vstop v ERM II in prevzem evra (november 2003). Banka Slovenije je že ob pripravah za vstop v ERM II od konca prvega četrtletja 2003 postopno zniževala obrestne mere, od vstopa v ERM II pa je ohranjala stabilen tečaj tolarja, kar je pomembno prispevalo k vzdržnemu zniževanju inflacije. Vlada je ukrepe denarne politike podpirala z izvajanjem restriktivnega načrta uravnavanja reguliranih cen, blaženjem nihanj cen nafte ter izvajanjem dohodkovne politike v skladu s socialnim sporazumom. Čeprav sta se oba fiskalna kazalnika, ki se upoštevata pri ocenjevanju izpolnjevanja nominalnih konvergenčnih meril, ob lanskim ugodni gospodarski rasti še izboljšala, nekateri drugi fiskalni kazalniki, zlasti višina in dinamika sprememb strukturnega primanjkljaja v zadnjih letih kažejo, da so na fiskalnem področju potrebne spremembe. Dejstvo, da se strukturni primanjkljaj ob razmeroma visoki gospodarski rasti le počasi znižuje, namreč opozarja, da je pri danih omejitvah Pakta stabilnosti in rasti ob morebitnem poslabšanju gospodarskih razmer manevrski prostor za delovanje avtomatičnih fiskalnih stabilizatorjev in stabilizacijske vloge fiskalne politike skromen. To predvsem pomeni, da je treba izdatke države zmanjšati in prestrukturirati ter s tem povečati njihovo prilagodljivost.

Izpolnitev pogojev za prevzem evra in pričakovane gospodarske razmere v letošnjem in prihodnjem letu dajejo ustrezen makroekonomski okvir za začetek izvajanja gospodarskih in socialnih reform. Pomladanska napoved za letošnje in prihodnje leto predvideva nadaljevanje ugodnih gospodarskih gibanj. Napoved gospodarske rasti je 4,2 % v letu 2006 in 4,0 % v letu 2007. Ob pričakovanem izboljšanju gospodarskih razmer v mednarodnem okolju bo pomemben dejavnik gospodarske rasti tudi letos tuje povpraševanje. Skupna rast izvoza bo tako še naprej na visoki ravni (8,2 %), čeprav bo nekoliko nižja kot lani kot posledica letošnje umiritve lanske visoke rasti izvoza vozil. Rast domače potrošnje se bo v primerjavi s preteklim

¹ Merilo stabilnosti tečaja, ki predvideva ohranjanje stabilnega deviznega tečaja evra najmanj dve leti v okviru sodelovanja v mehanizmu deviznih tečajev ERM II, bo Slovenija formalno lahko izpolnila šele konec junija 2006, vendar gibanja tečaja kažejo, da bo izpolnjeno tudi to konvergenčno merilo, saj tečaj od junija 2004 ni zanihal za več kot 0,15 % od centralne paritete (dovoljena nihanja lahko znašajo $\pm 15\%$).

letom okrepila, predvsem zaradi pospešene rasti investicij v osnovna sredstva, h kateri bo največ prispevala pospešena gradnja avtocest, pričakovana ugodna izvozna gibanja bodo spodbudila rast investicij podjetij v opremo in stroje, nadaljevala pa se bo tudi visoka rast stanovanjske gradnje. Rast zasebne potrošnje bo nekoliko višja kot lani, vendar bo ostala v vzdržnih okvirih, k čemur bosta prispevala zmerna rast plač in predvideno nadaljevanje pretežno dolgoročnega zadolževanja prebivalstva v bankah. V prihodnjem letu bo rahla upočasnitev gospodarskih gibanj predvsem posledica pričakovane upočasnitve rasti izvoznih trgov in umirjanja visoke rasti investicij v gradnjo avtocest, sicer pa bo struktura gospodarske rasti precej podobna letošnji. Inflacija se bo ob danih predpostavkah ustalila na doseženi ravni okrog 2 % pri čemer je ključno, da vlada tudi v letu 2007 po vključitvi v evropsko denarno območje ohrani protiinflacijsko naravnost makroekonomskih politik, saj bi v nasprotnem primeru prišlo do relativno višje rasti cen kot v naših ključnih trgovinskih partnericah, kar bi vodilo v poslabšanje konkurenčnosti menjalnega sektorja.

Pomladanska napoved izhaja iz že uveljavljenih ukrepov ekonomskih politik in veljavnih proračunov za leti 2006 in 2007. Med ukrepi, ki so bili sprejeti od priprave Jesenske napovedi 2005 in smo jih upoštevali ob pripravi napovedi, pomemben vplivajo na gibanje makroekonomskih agregatov zlasti že uzakonjena postopna odprava davka na izplačane plače ter spremembe investicijskih olajšav. Njihovi učinki na gospodarsko rast in zaposlenost bodo po pričakovanjih pozitivni. V napovedi pa niso upoštevani učinki ukrepov v okviru načrtovanih reform, ki še niso bili sprejeti v obliki zakonov ali drugih predpisov in jih ob pripravi napovedi zato ni bilo mogoče dovolj natančno ovrednotiti. Celovita ocena učinkov reform bo pripravljena s pomočjo ekonomskega modela, ki ga razvija Inštitut za ekonomska raziskovanja, in jo bo mogoče upoštevati v jesenski napovedi.

Poglavitni dejavnik tveganja za uresničitev pomladanske napovedi gospodarskih gibanj so cene nafte, ki vplivajo na gibanja v mednarodnem okolju in Sloveniji. Predpostavka letošnje pomladanske napovedi za leto 2006 glede povprečne cene nafte Brent je 63,5 USD za sodček, pri čemer bi se v drugem in tretjem četrtletju gibala okrog 64 USD, proti koncu leta pa bi se spustila proti 63 USD za sodček. Povprečna cena sodčka nafte Brent je aprila znašala 70,2 USD za sodček, na rast cene pa je vplivala kombinacija geopolitičnih dejavnikov, ki jih ob pripravi napovedi sredi marca 2006 ni bilo mogoče predvideti. Omenjeno povišanje cen nafte v aprilu, ki je vplivalo tudi na povišanje cen naftnih derivatov v Sloveniji v aprilu in maju, še ne odstopa od okvirov pomladanske napovedi. Vpliv na gospodarsko aktivnost bi bil namreč občuten šele ob dlje trajajočem povišanju. Ocenjujemo, da bi za 10 USD višja povprečna cena sodčka nafte v letu 2006 glede na osnovni scenarij zaradi upočasnitve rasti izvoznih trgov upočasnila realno rast izvoza za 0,2 odstotne točke. Višje cene nafte bi povišale povprečno inflacijo za približno 0,3 odstotne točke, kar bi skupaj s poslabšanjem pogojev menjave s tujino negativno vplivalo na realno rast agregatov domače potrošnje (predvsem investicijske ter nekoliko manj zasebne). Skupni rezultat navedenih vplivov bi bila za približno 0,2 odstotne točke nižja gospodarska rast. Druga tveganja za uresničitev pomladanske napovedi, ki bi vplivala le na rast cen življenjskih potrebščin v letu 2007, so povezana z morebitnim povišanjem cen življenjskih potrebščin zaradi uvedbe evra in morebitnim povišanjem inflacije zaradi sprostitve trga elektrike za gospodinjstva 1. julija 2007. Glede na to,

da ekonomsko utemeljenih razlogov za tovrstna povišanja cen ni, je verjetnost uresničitve teh tveganj majhna, njihova morebitna uresničitve pa bi v letu 2007 povišala povprečno inflacijo za največ 0,3 odstotne točke.

V letošnjem pomladanskem poročilu smo posebno pozornost namenili gibanjem na trgu dela. Poročilo v prvem delu v posebnem poglavju prikazuje tekoča gibanja in napovedi, v drugem delu pa kot posebno temo analizira gibanja na trgu dela v zadnjih desetih letih. Prvi del poročila ugotavlja, da so bila lani gibanja na trgu dela ugodna, zlasti kar zadeva rast zaposlenosti, ki se je v primerjavi z letom poprej okrepila. Število delovno aktivnih se je najbolj povečalo v poslovnih in finančnih storitvah ter v gradbeništvu, upadlo pa je v skoraj vseh podpodročjih predelovalnih dejavnosti (razen v proizvodnji vozil in plovil, gumarski in kovinski industriji), od tega najbolj v tekstilni in usnjarski industriji. Na drugi strani se je upadanje stopnje registrirane brezposelnosti lani nekoliko upočasnilo, zlasti proti koncu leta, kar je bilo povezano predvsem z manjšim številom črtanj brezposelnih iz evidence brezposelnih, ki niso povezana z zaposlitvijo, stopnja anketne brezposelnosti pa je bila malenkost višja kot v letu 2004. Ob predvideni gospodarski konjunkturi in pozitivnih učinkih že uveljavljenih davčnih sprememb v letošnjem in prihodnjem letu pričakujemo nadaljnjo rast zaposlenosti, upadanje registrirane brezposelnosti in ohranjanje stopnje anketne brezposelnosti približno na doseženi ravni ob večji stopnji aktivnosti. Skladno z usmeritvami ohranjanja restriktivne dohodkovne politike v letu 2006 naj bi se letos ohranilo enoodstotno zaostajanje rasti bruto plač za rastjo produktivnosti, v prihodnjih letih pa bi se ta razlika postopno zmanjševala, vendar v vzdržnih okvirih, tako da se ne bi poslabšala stroškovna konkurenčnost slovenskega gospodarstva.

Ključni kazalniki dogajanja na trgu dela v obdobju 1995–2005 kažejo na izboljšanje stanja. Brezposelnost se je zmanjšala, čeprav so nekateri strukturni problemi še vedno močno prisotni: stopnja dolgotrajne brezposelnosti ni bistveno nižja, delež brezposelnih z nizko izobrazbo je še vedno sorazmerno visok. Kljub zmanjšanju je stopnja brezposelnosti med mladimi še vedno relativno visoka. Stopnja zaposlenosti prebivalstva (15–64 let) se je povečala, pri čemer se je stopnja zaposlenosti mladih zmanjšala, kar je verjetno povezano s povečevanjem vključenosti mladih v izobraževanje, ki je eno najvišjih v EU. Na drugi strani se je močno povečala stopnja zaposlenosti starejših (55–64 let), kjer so se v zadnjih letih že začeli kazati učinki sprejete pokojninske reforme, čeprav je stopnja še vedno med nižjimi v EU. Izobrazbena struktura prebivalstva in delovno aktivnih se je v zadnjih 10 letih izboljšala, vendar se je delež zaposlenih visoko izobraženih v zasebnem sektorju, še posebej v industriji, povečeval zelo počasi, kar verjetno pomembno prispeva k relativno počasnim strukturnim spremembam v predelovalnih dejavnostih. Povečevanje deleža delovno aktivnih s terciarno izobrazbo je spremljalo povečevanje stopnje zaposlenosti visoko izobraženih, pa tudi relativne plače visoko izobraženih so se v obdobju 1998–2002 povečevale. Struktura zaposlenih se je v zadnjih desetih letih spremenila v smeri povečanja storitvenega sektorja, vendar Slovenija še vedno močno zaostaja za povprečjem EU po deležu zaposlenih pri nekaterih storitvah, katerih razvoj predstavlja neizkoriščene možnosti za zaposlitev tudi starejših in manj izobraženih, kjer sta stopnji zaposlenosti nizki.

Za večjo odzivnost zaposlovanja na gospodarsko rast je potreben celovitejši pristop k reformam trga dela, saj so bile institucionalne spremembe na trgu dela v obdobju

1995–2005 le delne. Od fleksibilnih oblik zaposlovanja se je v zadnjih 10 letih povečala predvsem razširjenost začasnih zaposlitev, delne zaposlitve ostajajo skromno razširjene, indeks varovanja zaposlitve pa se je s spremembami Zakona o delovnih razmerjih (leta 2003) znižal s 3,1 na 2,7.

I.

***Analiza in napovedi
gospodarskih gibanj***

1 Gospodarska gibanja v letu 2005

Gospodarska rast je bila lani 3,9-odstotna. Lanska rast je temeljila zlasti na tujem povpraševanju, saj se je rast domače potrošnje v primerjavi s predhodnim letom precej upočasnila. Prispevek menjave s tujino k rasti BDP je pozitiven že od druge polovice 2004, izjemno močan pa je bil predvsem v drugem četrtletju lanskega leta (4,8 odstotne točke), kar je močno pospešilo gospodarsko rast v tem obdobju (z 2,8 % v prvem četrtletju na 5,4 % medletno). V drugi polovici leta je bila gospodarska rast bolj izenačena (3,6 % in 3,7 %), prispevek salda menjave s tujino pa je postopno slabel (v tretjem četrtletju na 2,2 odstotne točke in v četrtem 0,9 o. t.) zaradi rahlega umirjanja v rasti izvoza blaga in storitev ter močnejšega povečanja rasti uvoza blaga in storitev (glej poglavje 4.1). Rast domače potrošnje se je v drugi polovici leta okrepila, zlasti v četrtem četrtletju, ko so se močno povečale bruto investicije v osnovna sredstva (z 1,6 % v tretjem četrtletju na 8,2 % medletno), medtem ko je bila rast zasebne potrošnje na medletni ravni nižja kot v prvi polovici leta (glej poglavje 4.2).

Kljub umirjeni konjunkturi v večini pomembnejših trgovinskih partneric se je lani ob pospešeni rasti izvoza cestnih vozil nadaljevala relativno visoka rast izvoza proizvodov, na upočasnitev rasti uvoza pa je vplivala predvsem skromna rast domačih investicij v opremo in stroje. Izvoz in uvoz storitev sta naraščala hitreje od blagovne menjave. Rast izvoza proizvodov se je lani glede na preteklo leto po pričakovanjih upočasnila (z 12,8 % na 8,7 %), vendar pa je bila ta upočasnitev manjša, kot bi izhajalo iz nižje gospodarske rasti v najpomembnejših trgovinskih partnericah EU. K temu je največ prispevala zelo visoka rast izvoza cestnih vozil, ki je posledica relokacije dela proizvodnje vozil v Slovenijo v zadnjem četrtletju 2004. Izvoz cestnih vozil je na medletni ravni močno naraščal zlasti v prvi polovici leta, v drugem polletju pa se je rast upočasnila, kar je bil tudi glavni razlog za upočasnitev skupnega blagovnega izvoza. V celem letu se je izvoz cestnih vozil povečal za 35 % (nominalno v EUR). Rast izvoza v nove članice EU, ki so lani v povprečju dosegle še višjo gospodarsko rast kot v letu vstopa v EU, se je okrepila in je nekoliko presegla tudi rast slovenskega izvoza v stare članice EU. Regionalna primerjava izvoza v letih 2005 in 2004 tako kaže, da je bila lanska upočasnitev rasti posledica zlasti nižje rasti izvoza v nečlanice EU. Prenehanje veljavnosti prostotrgovinskih sporazumov je lani povzročilo nadaljnje upadanje izvoza v Makedonijo ter nizko rast izvoza v BiH. V primerjavi z letom 2004 je bila nižja tudi rast izvoza v Srbijo in Črno goro, Hrvaško ter Rusijo. V ZDA je izvoz po visoki rasti v letu 2003 lani že drugo leto upadel. Realna rast izvoza storitev, ki je v prvi polovici leta še zaostajala za rastjo izvoza proizvodov, se je v drugi polovici leta močno okrepila in v celem letu (11,6 %) presegla rast iz leta 2004 in iz jesenske napovedi. Uvoz proizvodov in storitev se je lani realno povečal za 5,3 %, kar je precej manj kot v letu prej (13,2 %). Najnižja je bila rast uvoza proizvodov za investicije, in sicer 4,9-odstotna (nominalno, v EUR). Kot posledica naraščajočih cen surovin ter tudi visoke rasti izvoza se je najbolj povečal uvoz proizvodov za vmesno porabo (13,7 %), blaga za široko potrošnjo pa smo uvozili za 9,8 % več kot v letu prej (glej poglavje 4.1).

Rast domače potrošnje se je lani upočasnila predvsem zaradi nižje rasti bruto investicij. Po dveh letih živahne investicijske aktivnosti (rast med 6 % in 7 %) so se lani investicije v osnovna sredstva povečale realno za 3,7 %. Nižja kot v preteklih

letih je bila predvsem rast investicij v opremo in stroje (2,9-odstotna, v letu 2004 9,4-odstotna), ki so se močnejše okrepile ob koncu leta, na kar je verjetno vplival režim investicijskih olajšav, ki z letom 2006 postaja manj ugoden. Po pričakovanjih se je lani pospešila rast stanovanjske gradnje (13,7-odstotna), rast investicij v druge zgradbe in objekte pa je bila podobno skromna (1,1-odstotna) kot v letu 2004 (glej poglavje 4.3). Zasebna potrošnja se je lani realno povečala za 3,3 %, kar je nekoliko več kot v letu 2004 (3,1 %, glej poglavje 4.2). Rast državne potrošnje (3 %) se je lani ohranila na podobni ravni kot v letu 2004 (2,9 %) in je bila najpočasneje rastoča sestavina domače potrošnje (glej poglavje 4.4). Po treh letih pozitivnega prispevka spremembe zalog k rasti BDP (v višini okoli 0,8 o. t.) je bil lani prispevek v vseh četrtletjih negativen in izrazitejši kot smo ocenili jeseni (na letni ravni -1,7 o. t.). V drugem in tretjem četrtletju so zaloge upadle, v prvem in četrtem četrtletju 2005 pa je bilo povečanje zalog manjše od povečanja v istem obdobju v letu 2004.

*V letu 2005 se je **rast zaposlenosti** po statistiki nacionalnih računov v primerjavi s predhodnim letom še okrepila in v skladu z jesenskimi napovedmi dosegla 0,7 %. Zaposlenost je naraščala skoraj v vseh dejavnostih, najbolj pa v gradbeništvu (za 4,7 %), pri nepremičninah, najemu in poslovnih storitvah (za 4,6 %) ter finančnem posredništvu (za 4 %). Manj zaposlenih kot v letu 2004 je bilo v kmetijstvu (-2,0 %), rudarstvu (-4,5 %), predelovalnih dejavnostih (-1,9 %) in v javni upravi, obrambi in socialnem zavarovanju (-0,2 %). Med realiziranimi novimi zaposlitvami, ki so se lani močno povečale (12,8 %), je najhitreje naraščalo število zaposlitev na delovnih mestih z zahtevano višjo in visoko izobrazbo, najpočasneje pa na mestih z nižjo izobrazbo. Po drugi strani je bilo lani že drugo leto evidentirano močno povečanje prostih delovnih mest (19,9 %).*

*Konec leta 2005 je bilo **število registriranih brezposlenih** večje kot konec leta 2004, povečala pa se je tudi **stopnja anketne brezposelnosti**. Decembra 2005 je bilo v Sloveniji registriranih 92.575 brezposelnih oziroma za 2 % več kot decembra 2004. Stopnja registrirane brezposelnosti je bila (zaradi nižje brezposelnosti v prvem polletju) v povprečju kljub temu za malenkost nižja kot leto prej (za 0,1 odstotne točke, 10,2-odstotna). Razlog za prekinjeno upadanje brezposelnosti v letu 2005 so bili za 7,0 % večji prilivi oseb, ki so izgubile delo, ter zmanjšano število črtanj brezposelnih iz evidence iz razlogov, ki niso povezani z zaposlitvijo. Leta 2005 jih je bilo skupaj s prepisi v druge evidence za 16,9 % manj kot leto prej. Po drugi strani pa je bil zaradi manjšega priliva iskalcev prve zaposlitve (za 16,6 %) skupni priliv v registrirano brezposelnost lani manjši kot v letu 2004. Ob velikih nihanjih po četrtletjih se je lani kljub rasti zaposlenosti povečala tudi povprečna anketna stopnja brezposelnosti (na 6,5 % s 6,3 % v letu 2004). Še naprej se namreč povečujejo stopnje aktivnosti in s tem obseg aktivnega prebivalstva, ki pomeni ponudbo na trgu dela (glej poglavje 7.2).*

***Bruto plača na zaposlenega** se je v letu 2005 povečala realno za 2,2 % ter tako zaostajala za 3,1-odstotno rastjo produktivnosti dela za 0,9 odstotne točke, kar je v skladu z okviri plačne politike, dogovorjene v socialnem sporazumu za obdobje 2003–2005. V zasebnem sektorju se je bruto plača na zaposlenega usklajevala ob upoštevanju mehanizma iz Dogovora o politiki plač v zasebnem sektorju za obdobje 2004 in 2005 ter se je na podlagi ugodnega gospodarskega okolja realno povečala za 2,8 %, medtem ko se je produktivnost dela v zasebnem sektorju povečala za*

3,6 %. V javnem sektorju se je bruto plača povečala realno za 0,9 %, kar je rezultat julijske uskladitve v višini 2 %, dogovorjene med socialnimi partnerji v zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o sistemu plač v javnem sektorju, napredovanj in triodstotnega povečanja plač v izobraževanju, kot izhaja iz Aneksa h kolektivni pogodbi za dejavnost vzgoje in izobraževanja (glej poglavje 7.1).

*Za leto 2005 je bilo značilno nadaljevanje postopnega umirjanja **inflacije**, tako da je v novembru 2005 Slovenija prvič izpolnila tudi maastrichtsko inflacijsko merilo za prevzem evra. Znižanju medletne rasti cen življenjskih potrebščin za 1,4 odstotne točke v letu 2004 je sledilo njeno znižanje za nadaljnje 0,9 odstotne točke v letu 2005. Medletna rast cen življenjskih potrebščin (CPI) je tako decembra lani znašala 2,3 %. V primerjavi z decembrom 2004 se je znižala tudi povprečna inflacija, in sicer za 1,1 odstotne točke na 2,5 %. Povprečna rast cen življenjskih potrebščin, ki jo meri harmonizirani indeks cen življenjskih potrebščin (HICP), se je z ravno maastrichtskega inflacijskega merila prvič izenačila v novembru lani, ko je znašala 2,5 %. Enako velja tudi za lanski december (glej poglavje 6). Slovenija je tako ob koncu leta 2005 poleg obeh fiskalnih meril izpolnjevala tudi obe merili s področja denarne politike, in sicer merilo obrestne mere in merilo inflacije (glej okvir 7).*

*Primanjkljaj na **tekočem računu plačilne bilance** je bil v letu 2005 nižji kot v letu 2004, kar je bilo večinoma posledica povečanega presežka v menjavi storitev. Primanjkljaj je znašal 301 mio EUR (v letu 2004 544 mio EUR) oziroma 1,1 % BDP (v letu 2004 2,1 %). Kljub poslabšanim pogojem menjave zaradi naraščajočih cen nafte in preostalih primarnih surovin je bil blagovni primanjkljaj le rahlo višji (1.034 mio EUR) kot v predhodnem letu (1.009 mio EUR). Na povečanje presežka v menjavi storitev (s 686 mio EUR na 898 mio EUR), ki je bil odločilen za zmanjšanje primanjkljaja na tekočem računu, so vplivale vse tri glavne skupine storitev – transportne storitve in potovanja s povečanjem presežka ter ostale storitve z zmanjšanjem primanjkljaja. Na znižanje primanjkljaja tekočega računa v primerjavi s predhodnim letom so v manjšem obsegu vplivali tudi rezultati salda tekočih transferjev (večji presežek) in salda dohodkov od dela in kapitala (nižji primanjkljaj; glej poglavje 5.1).*

Okvir 1: **Učinki članstva v EU na gospodarska gibanja v letu 2005**

Učinki vstopa v EU na gospodarska gibanja se prepletajo z drugimi učinki. Lani smo v posebni analizi podrobneje preučili učinke vstopa v EU na gospodarska gibanja². Ker so se učinki vstopa v EU prepletali z drugimi procesi in vplivi različnih dejavnikov iz domačega ter mednarodnega okolja, je bilo težko dati enoznačen

² V preteklem letu smo pripravili posebno analizo o učinkov vstopa Slovenije v EU na gospodarska gibanja v letu 2004. Ugotovitve analize so pokazale, da se z vstopom v EU za večino gospodarskih subjektov razmere niso bistveno spremenile, na nekaterih področjih pa so vendarle nastale spremembe, ki bi jih bolj ali manj lahko pripisali vstopu Slovenije v EU. Slednje smo strnili v oceno učinkov vstopa na gospodarska gibanja v letu 2004, pri čemer smo učinke razdelili na neposredne in posredne. Med neposrednimi učinki so se kot najpomembnejši pokazali trije: sprememba zunanjetrgovinskega režima, vstop v mehanizem deviznih tečajev ERM II in javnofinančne posledice. Med posrednimi učinki vstopa v EU pa so prevladovali učinki, ki so bili prisotni dalj časa in so bili vidni na številnih področjih gospodarske aktivnosti (podrobneje glej Učinki vstopa Slovenije na gospodarska gibanja v letu 2004; delovni zvezek št. 6, UMAR, 2005).

odgovor o njihovem pomenu. Podobno lahko rečemo tudi za preteklo leto. Pri tem pa ugotovitve glede učinkov članstva v EU na gospodarska gibanja v letu 2005 izhajajo predvsem iz spremljanja tekočih konjunkturnih podatkov v kontekstu lanskih ugotovitev, saj podrobnejše analize, ki bi se osredotočile izključno na učinke članstva v EU v letu 2005, letos nismo pripravili.

Vstop v EU in ERM II je omogočil, da je Slovenija izpolnila pogoje za prevzem evra v predvidenem roku in s tem dosegla najpomembnejši kratkoročni cilj ekonomskih politik. Z vstopom v EU oziroma odločitvijo za hiter vstop Slovenije v ERM II in prevzem evra v začetku leta 2007 je bilo povezano usklajeno izvajanje kombinacije ekonomskih politik, ki je omogočilo uspešno izpolnjevanje vseh konvergenčnih meril za prevzem evra kot najpomembnejšega kratkoročnega cilja ekonomskih politik (glej okvir 7). Neposredni vpliv vstopa v ERM II se je odrazil v stabilizaciji tečaja in ugodnem vplivu na inflacijo, za nosilce makroekonomskih politik pa je bila pomembna predvsem zaveza za usklajeno delovanje in zagotavljanje pogojev za vstop v EMU. Za leto 2005 je bilo značilno nadaljevanje kombinacije ekonomskih politik iz preteklega leta. Banka Slovenije je ohranjala stabilen tečaj tolarja, vlada pa je nadaljevala izvajanje restriktivnega načrta uravnavanja reguliranih cen, blaženjem nihanj cen nafte ter dohodkovne politike v skladu s socialnim sporazumom. Stabilizacija tečaja po vstopu v EU pa ni vplivala na poslabšanje cenovne konkurenčnosti (glej poglavje 5.2), saj se je hkrati umirila tudi rast relativnih cen oziroma so se zmanjšale razlike med rastjo cen v Sloveniji in v naših trgovinskih partnericah.

V letu 2005 se je skladno s konvergenco proti ravni evrskega območja nadaljevalo zniževanje obrestnih mer, ki pa je bilo v primerjavi z letom 2004 bolj umirjeno. Pri tem so se aktivne obrestne mere zniževale hitreje od pasivnih, kar je tudi vplivalo na močnejšo kreditno aktivnost bank. Podjetja in prebivalstvo so lani zlasti močno okrepila zadolževanje v obliki deviznih kreditov, kar je mogoče povezati s skorajšnjim prevzemom evra. Rast varčevanja prebivalstva v bankah pa se je še naprej umirjala in je bila v letu 2005 najnižja doslej (glej poglavje 9.2).

Med pomembne učinke, povezane z vstopom Slovenije v EU, ki so zaznamovali gospodarsko okolje tudi v letu 2005, lahko uvrstimo nadaljnjo krepitev menjave z EU, zlasti z novimi državami članicami in tistimi starimi članicami, ki v preteklosti niso bile naše tradicionalne trgovinske partnerice. Večina učinkov vstopa iz leta 2004 na področju zunanje trgovine je bila v veliki meri prisotna tudi v letu 2005, zlasti kar zadeva nadaljnjo krepitev trgovinske menjave z EU. V letu 2005 se je izvoz blaga v EU povečal za 13,9 % (12,6 % leta 2004), od tega v nove članice za 15,4 % (11,8 % leta 2004), v stare članice pa za 13,7 % (12,8 % leta 2004). Pri visoki rasti izvoza v EU v letu 2005 pa so pomembno vlogo igrali tudi dejavniki, ki jih ne moremo pripisati učinkom vstopa: na prvem mestu sta to sama konjunktura in rast povpraševanja v teh državah, pri izvozu v Francijo in deloma Avstrijo ter Veliko Britanijo, pa tudi povečan izvoz vozil zaradi prerazporeditve dela proizvodnje vozil v Slovenijo v zadnjem četrletju 2004. Samo izvoz v Francijo, spodbujen s pospešeno prodajo cestnih vozil na ta trg, je k rasti izvoza v EU prispeval okoli 40 %. Še vedno prisoten je bil tudi vpliv odprave prostotrgovinskih sporazumov, zlasti v menjavi z Bosno in Hercegovino, kjer je bila rast izvoza razmeroma nizka (5 %, v letu 2004 4,1 %), ter z Makedonijo, kamor smo lani

ponovno izvozili realno manj kot v letu pred tem (-3,3 %, leta 2004 -2,5 %). Rast izvoza na Hrvaško se je lani sicer upočasnila, a je ostala na precej visoki ravni (11,8 %, leta 2004 15,9 %), saj je večina njene trgovine z EU prosta že od začetka leta 2004. Prav tako je bila nižja kot v letu 2004 rast izvoza v Srbijo in Črno goro (15 %, leta 2004 31,4 %), kjer pa se režim po vstopu ni spreminjal, saj pred vstopom v EU Slovenija ni imela sklenjenega prostotrgovinskega sporazuma.

Tudi analiza Evropske komisije o posledicah širitve EU po dveh letih³ kaže na pozitiven učinek ustvarjanja trgovine po vključitvi desetih novih članic maja 2004. Analiza ugotavlja, da se je v zadnjih dveh letih opazno povečal obseg menjave novih članic z EU, zlasti obseg blagovne menjave med novimi članicami. Med državami so sicer razlike v intenzivnosti teh učinkov, kar je odvisno predvsem od velikosti države in njene predhodne integriranosti s trgovino EU, vendar za vse velja, da so bili učinki članstva v EU na področju zunanje trgovine pozitivni.

V obeh letih po vstopu v EU se je povečeval obseg blagovne menjave kmetijskih in živilskih proizvodov, kar je bilo pričakovano, saj je bila živilskopredelovalna industrija pred tem dokaj zaščitena. V primerjavi z letom 2004, ko je bila rast menjave posledica le višjega uvoza, ne pa tudi izvoza (ta se je znižal predvsem zaradi spremenjenega režima menjave z državami nekdanje Jugoslavije in tudi nižje kmetijske pridelave), je bila rast v letu 2005 posledica višje vrednosti na uvozni in izvozni strani. Izvoz kmetijskih in živilskih proizvodov se je v primerjavi z letom prej zvišal za 15,8 % (leta 2004 se je zmanjšal za 11,4 %). V letu 2005 se je delež izvoza na trge nekdanje Jugoslavije znižal, delež izvoza na trge držav EU 15 pa zvišal (na 45 % in 43 %). Delež izvoza v nove države članice je v tem času ostal skoraj nespremenjen, okoli 3 %. Uvoz kmetijskih in živilskih proizvodov se je v primerjavi z letom prej ponovno zvišal, in sicer za 14,1 %, in je bil za 31,1 % višji kot v letu 2003. Večina uvoza je tako kot že pred vstopom v EU prišla iz držav EU 15, vendar se je ta delež po pristopu še povečal (v 2003 53 %, v 2005 68 %). Delež uvoza iz novih članic EU se je v tem času znižal za 4 odstotne točke, na 12 %.

Najizrazitejši učinki vstopa v EU so bili v živilsko predelovalni industriji. V lanski analizi smo ugotavljali, da so bili v predelovalnih dejavnostih učinki vstopa delni in so se pokazali le v nekaterih podpodročjih. Najizrazitejši so bili učinki vstopa na živilsko predelovalno industrijo, v kateri je v letu 2004 zaradi odprave carinske zaščite na eni strani ter uvedbe carin na izvoznih trgih v državah nekdanje Jugoslavije na drugi strani prišlo do krčenja proizvodnje, ki je upadla tudi v letu 2005 (za 1,9 %). Na drugih področjih je težko govoriti o enopomenskem vplivu vstopa v EU. Pri podpodročjih, ki so že v celotnem obdobju vključevanja Slovenije v EU povečevala obseg proizvodnje in izvozno aktivnost, so se ugodna gibanja lani v veliki meri nadaljevala; to so proizvodnja kemikalij in kemičnih izdelkov, proizvodnja kovin in kovinskih izdelkov, proizvodnja izdelkov iz gume in plastičnih mas. Upadanje proizvodnje v tekstilni industriji, ki pa ni bilo povezano z vstopom v EU, temveč predvsem z globalizacijskimi procesi in strukturno neprilagojenostjo in se je začelo že pred vstopom v EU, se je nadaljevalo tudi v letu 2005.

³ Enlargement. Two Years After: An Economic Evaluation (2006).

2 Mednarodno okolje

Lani se je realna **rast svetovnega gospodarstva** (4,8 %) in **menjave** (7,3 %) upočasnila manj kot je bilo pričakovano v jesenskih napovedih. Obeti za svetovno gospodarstvo tudi za letos in prihodnji dve leti ostajajo ugodni, pod predpostavko, da ne bo prišlo do nenadnih korekcij globalnih plačilnobilančnih neravnovesij in zviševanja cen nafte nad trenutne vrednosti. Napovedi gospodarskih gibanj, ki jih je spomladi objavil Mednarodni denarni sklad za letos in prihodnje leto so v primerjavi z jesenskimi za odtенок popravljene navzgor. Letos naj bi se svetovna gospodarska rast ohranila na podobni ravni kot lani (4,9 %), rast menjave pa naj bi se še pospešila (8,0 %), medtem ko se za drugo leto pri obeh kazalnikih pričakuje rahlo umirjanje rasti (4,7 % in 7,5 %). Regionalne razlike v konjunkturi se bodo letos malo izravnale, saj se pričakuje pospešitev gospodarske rasti v EU in na Japonskem, v ZDA pa rahla upočasnitev, medtem ko naj bi se v preostalih azijskih državah nadaljevala visoka gospodarska rast.

Tabela 1: Napovedi gospodarskih gibanj v svetu

	2004	2005	2006		2007
			okt. 05	apr. 06	apr. 06
Gospodarska rast - svet (realna rast v %)	5,3	4,8	4,3	4,9	4,7
Obseg svetovne trgovine z blagom in storitvami (realna rast v %)	10,4	7,3	7,4	8,0	7,5
Svetovne cene surovin brez energentov* (rast v %)	18,5	10,3	-2,1	10,2	-5,5
6-mesečne LIBOR obrestne mere na dolarske depozite** (v %)	1,8	3,8	4,5	5,0	5,1
6-mesečne LIBOR obrestne mere na evro depozite** (v %)	2,1	2,2	2,4	3,0	3,4

Vir podatkov: IMF, World Economic Outlook, april 2006, oktober 2005.

Opombe: *Tehtano povprečje glede na deleže v svetovnem izvozu. **LIBOR - London interbank offered rate.

Pri pripravi pomladanske napovedi smo kot predpostavke gibanj v mednarodnem okolju upoštevali napovedi, ki so bile dosegljive do konca marca letos (glej tabelo 2). Naknadno objavljene aprilske napovedi Mednarodnega denarnega sklada ter Consensusa pa se, razen za Češko in Poljsko, za kateri so napovedi gospodarske rasti celo višje, ne odmikajo od tistih, ki smo jih upoštevali kot predpostavke.

Predpostavke glede **cen nafte** so nižje od jesenskih predpostavk, vendar predvidevajo ohranjanje nad 60 USD za sodček. Po močni rasti cen nafte v poletnih mesecih lani, ko so cene za sodček nafte Brent dosegle okoli 68 USD, smo v jesenski napovedi predpostavili, da se bo cena nafte tudi do konca leta 2005 in v letu 2006 ohranjala na tej doseženi ravni in njihov rahel padec predvideli šele v letu 2007. Dejansko so bile cene nafte v zadnjem četrtletju nižje (56,9 USD/sodček) in tako tudi v celem letu, ko je povprečna cena znašala 54,4 USD (predpostavka jesenske napovedi 58 USD), kar pa je vseeno več kot 40-odstotno zvišanje v primerjavi z letom 2004. Cena nafte Brent je bila tudi v prvih dveh mesecih letos nižja, kot smo predpostavili jeseni, v povprečju 62,3 USD/sodček, v začetku marca, tj. med pripravo pomladanske napovedi, pa je nihala okoli 64 USD/sodček. Cene nafte bodo po oceni mednarodnih analitikov še naprej ostale na visoki ravni, zaradi nadaljnje hitre rasti povpraševanja, predvsem v hitro rastočih azijskih gospodarstvih, kar zmanjšuje že tako majhne

Tabela 2: **Predpostavke napovedi UMAR glede gospodarske rasti v najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah Slovenije v obdobju 2006–2008**

	2004	2005	2006		2007		2008
			Jesenska napoved (sept. 2005)	Pomladanska napoved (marec 2006)	Jesenska napoved (sept. 2005)	Pomladanska napoved (marec 2006)	Pomladanska napoved (marec 2006)
Evro območje	2,0	1,3	1,7	2,0	2,0	1,8	1,9
Nemčija	1,6	0,9	1,3	1,6	1,5	1,0	1,5
Italija	1,1	0,0	1,0	1,3	1,4	1,3	1,5
Avstrija	2,4	1,9	2,1	2,2	2,2	2,0	2,2
Francija	2,3	1,4	1,8	1,9	2,2	2,0	2,1
V. Britanija	3,1	1,8	2,2	2,2	2,2	2,4	2,3
Češka	4,7	6,0	4,2	4,5	3,7	4,2	4,3
Madžarska	4,6	4,1	3,7	4,2	3,9	4,0	4,0
Poljska	5,3	3,2	4,0	4,0	4,0	4,2	4,5
Hrvaška	3,8	4,3	3,0	3,7	3,7	3,8	3,8
BIH	6,0	6,5	6,0	6,0	5,4	6,0	5,4
Srbija	9,3	6,3	5,0	4,0	5,0	4,0	4,0
Makedonija	4,1	3,6	4,0	4,0	4,5	4,0	4,5
ZDA	4,2	3,5	3,3	3,2	3,3	3,0	3,1
Rusija	7,2	6,4	5,0	6,0	5,0	6,0	5,0

Vir podatkov: Eurostat; Consensus Forecasts, marec 2006, februar 2006, september 2005; WIMW Research Report, februar 2006, julij 2005; Eastern Europe Consensus, januar 2006, julij 2005; Business Monitor International (The Russia Business Forecast Report Q2 2006, Q4 2005); European Commission, DG Ecfm - Interim Forecast, februar 2006; European Commission, DG Ecfm - Economic Forecasts, Autumn 2005, European Commission, DG Ecfm - Economic situation and outlook, avgust 2005; WIFO - Monatsberichte, januar 2006; lastna ocena.

proste zmogljivosti in povečuje nestabilnost cen⁴. V naših napovedih smo upoštevali, da se bodo tudi v povprečju drugega in tretjega četrtertletja ohranile pri 64 USD/sodček, v zadnjem četrtertletju 2006 in letu 2007 pa rahlo umirile. To pomeni, da bi v povprečju leta 2006 dosegle 63,5 USD in leta 2007 61,5 USD za sodček oziroma nekoliko manj, kot smo upoštevali jeseni.

V letu 2005 se je rast cen preostalih surovin umirila in je bila precej nižja od rasti cen nafte; v letu 2006 bodo cene surovin, v nasprotju z jesenskimi pričakovanji ponovno občutno narasle, njihovo znižanje pa je predvideno šele v letu 2007. Na

Tabela 3: **Predpostavke pomladanske napovedi glede cene nafte Brent**

	2005	2006		2007	
		Jesenska napoved (sept. 2005)	Pomladanska napoved (marec 2006)	Jesenska napoved (sept. 2005)	Pomladanska napoved (marec 2006)
Povprečna cena za sodček, v USD	54,4	68,0	63,5	66,0	61,5

Vir podatkov: World Bank, napoved UMAR.

⁴ Tako se je cena nafte Brent zaradi kombinacije geopolitičnih dejavnikov, ki jih ob pripravi napovedi sredi marca 2006 ni bilo mogoče predvideti, v aprilu v primerjavi z marcem povišala za 11,5 % in je v povprečju meseca znašala 70,2 USD za sodček.

rast cen surovin (brez energentov) bodo letos vplivale rastoče svetovne cene hrane in kovin (zlasti zlato, srebro, baker, cink), slednje so v prvem četrtletju letos že dosegale rekordne vrednosti. Prihodnje leto naj bi se cene surovin (brez energentov) celo znižale, na kar bosta vplivala umirjanje rasti cen hrane in padec v cenah kovin.

Pomladanske napovedi upoštevajo tudi nekoliko nižjo tehnično predpostavko glede razmerja med evrom in dolarjem, ki za celo obdobje napovedi znaša 1,20 USD za 1 EUR (v jesenski napovedi 1,256). Tehnična predpostavka je določena na podlagi gibanj v šestih mesecih od septembra 2005 do februarja 2006, ko je bil evro do dolarja šibkejši kot v predhodnem obdobju (marec–avgust 2005), na katerem je bila določena tehnična predpostavka jesenske napovedi. V povprečju leta 2005 je bilo razmerje med valutama na ravni 1,244 USD za 1 EUR (1,242 v letu 2004), pri tem je evro od marca 2005 naprej, ko je dosegel najvišjo vrednost v letu (v povprečju 1,32 USD za 1 EUR), pretežno upadal.

Ključni obrestni meri ameriške centralne banke in ECB se bosta letos in prihodnje leto po pričakovanjih še zviševali. Konec marca 2006 je Odbor za odprte trge ameriške centralne banke že petnajstič zapored dvignil vodilno obrestno mero ZDA in tako nadaljeval politiko zviševanja obrestnih mer, ki se je začela junija 2004. Ta je konec aprila znašala 4,75 % in se bo po pričakovanjih trga v maju letos še enkrat dvignila, in sicer na 5 %, pri katerih naj bi se za nekaj časa ustalila. Tudi evropska centralna banka je začela dvigovati vodilno obrestno mero - na začetku decembra lani in marca letos se je zvišala vsakič za 25 bazičnih točk, na 2,5 %. Lanski decembrski dvig je prva sprememba obrestne mere ECB po juniju 2003 in sploh prvi dvig po letu 2000. Finančni trgi pričakujejo nadaljnje dvige ključne obrestne mere tudi na evrskem območju, in sicer naj bi ta do konca letošnjega leta dosegla 3 %.

Tudi letos obstajajo pomembna tveganja glede gibanj v mednarodnem okolju. Še naprej ostaja glavno tveganje morebitno občutno povišanje cen nafte, saj se ob tesnem razmerju med ponudbo in povpraševanjem hitro in močno odzivajo na vse politične nestabilnosti v nekaterih večjih državah proizvajalkah. Poleg tega še naprej ostajajo prisotna svetovna plačilnobilancična neravnotežja, ki so nevarna za svetovni finančni sistem. Izključena pa ni tudi možnost morebitnih novih geopolitičnih napetosti, ki bi imela za posledico višje cene vseh surovin.

2.1 Tekoča gospodarska gibanja in napovedi v najpomembnejših trgovinskih partnericah

Gospodarska rast v evrskem območju se je lani, predvsem zaradi šibkejše prve polovice leta, v primerjavi z letom 2004 upočasnila na 1,3 % (v EU 1,6 %), kar je bilo v skladu z našimi predpostavkami v jesenski napovedi. Pomladanske napovedi za leto 2006 predvidevajo celo večjo pospešitev gospodarske rasti kot jeseni (na 2,0 % v primerjavi z 1,7 %), medtem ko se za leti 2007–2008 pričakuje rahla umiritev rasti, a ne tako občutna kot v letu 2005. Večina kazalnikov iz anket o pričakovanjih in zaupanju med gospodarstveniki in potrošniki, ki marsikje dosegajo rekordne vrednosti, kaže, da se bodo pozitivna gibanja na evrskem območju, ki so se začela že v tretjem četrtletju leta 2005, nadaljevala tudi letos. V okviru domačega povpraševanja bo h gospodarski rasti evrskega območja največ prispevala rast

investicijske potrošnje. Pri rasti zasebne potrošnje se občutnejši pospešek pričakuje ob koncu letošnjega leta, kar pa odraža predvsem pričakovano povečano rast potrošnje gospodinjstev v Nemčiji, kjer je za začetek leta 2007 napovedan dvig stopnje davka na dodano vrednost. Izvoz bo ob pričakovani nadaljnji hitri rasti svetovne trgovine tudi letos pomembno prispeval h gospodarski aktivnosti, vendar bo neto prispevek menjave s tujino k rasti BDP negativen, saj bo zaradi krepitve domačega povpraševanja hitreje rasel tudi uvoz. V letu 2007 bo po zadnjih napovedih gospodarska rast evrskega območja predvidoma nekoliko nižja kot v letu 2006 (1,8 %), zlasti zaradi pričakovane nižje rasti v Nemčiji (1,0 %) in le rahlo upočasnjena v drugih partnericah, v letu 2008 pa se bo ponovno nekoliko okrepila (1,9 %).

Leta 2005 se je gospodarska rast v Nemčiji spet umirila, za letos pa je pričakovano okrevanje. Po prehodni upočasnitvi v letu 2007 se bo gospodarska rast v letu 2008 spet okrepila na letošnjo raven. Menjava s tujino je lani zaradi dinamičnega svetovnega povpraševanja ustvarila pretežen del 0,9-odstotne gospodarske rasti. Po drugi strani je rast investicij v osnovna sredstva in zasebne potrošnje stagnirala. Ugodne letošnje obete za nemško gospodarstvo nakazujeta Ifov indeks poslovnega zaupanja, ki je marca dosegel najvišjo raven v zadnjih petnajstih letih in indeks zaupanja potrošnikov, ki je februarja dosegel najvišjo raven v zadnjih petih letih. Pričakuje se tudi občuten dvig investicij v osnovna sredstva. Ključ do trajnejšega okrevanja gospodarstva je v oživljanju zasebne potrošnje, vendar naj bi napovedani dvig stopnje DDV na začetku leta 2007 pomenil le začasno spodbudo za njeno rast. Tako se bo gospodarska rast letos pospešila na 1,6 % in prihodnje leto umirila na 1,0 %, v letu 2008 pa vrnila na raven 1,5 %.

Leta 2005 se je gospodarska rast v Italiji povsem ustavila, vendar naj bi se letos in v prihodnjih dveh letih rast pospešila. Večletna skromna rast izvoza, ki je posledica izgube konkurenčnosti, je ob lani šibkem domačem povpraševanju privedla do gospodarske stagnacije. Poleg padca investicij je nizka rast razpoložljivega dohodka skupaj z visokimi cenami energije zadrževala tudi rast zasebne potrošnje. Za prvo letošnje četrletje se pričakuje občutno okrevanje gospodarstva, saj je bil marca indeks poslovnega zaupanja najvišji v petih letih, zaupanje potrošnikov pa je januarja doseglo najvišjo raven po septembru 2002, poleg tega pa so spodbudni tudi podatki o industrijski proizvodnji. Glede na to, da naj bi se oživljanje gospodarske aktivnosti ob začetku leta nadaljevalo vse leto, je napoved za letos za 0,3 odstotne točke višja kot jeseni in znaša 1,3 %. Takšna rast je predvidena še prihodnje leto, v letu 2008 pa njena nadaljnja okrepitev na 1,5 %.

Podobno kot v preostalih pomembnih trgovinskih partnericah se je gospodarska rast tudi v Avstriji lani upočasnila (1,9 %). Skladno z dinamiko gospodarske rasti v Nemčiji se letos pričakuje pospešitev rasti na 2,2 %, kolikor naj bi po prehodni umiritvi v prihodnjem letu znašala tudi rast v letu 2008. V letu 2005 se je gospodarska rast v prvih treh četrletjih na medletni ravni zniževala, ob koncu leta pa se je ponovno okrepila. Glavni razlog za to dinamiko je bilo znižanje rasti investicijske in zasebne potrošnje, saj vse do konca leta ni bilo opaziti učinkov davčne razbremenitve osebnih dohodkov, ki je bila uveljavljena na začetku leta. Vseeno je rast BDP lani temeljila na domačem povpraševanju, ki bo tudi letos in v prihodnjih dveh letih glavni vir gospodarske rasti. Hkrati bo letos zaradi pričakovanega okrevanja v Nemčiji, ki je pomembna avstrijska partnerica v izvozu, rast izvoza enkrat višja kot v letu 2005.

Pričakovana rahla upočasnitev gospodarske rasti v letu 2007 (2,0 %) bo rezultat manjše rasti v Nemčiji, leta 2008 pa bo rast enaka kot letos (2,2 %).

*Tudi v **Franciji** se je gospodarska rast lani upočasnila, za letos in prihodnji dve leti pa se pričakujejo postopno okrevanje in ponovno višje stopnje rasti. Prispevek zunanje trgovine k rasti francoskega BDP je bil lani še naprej negativen, tako da je k 1,4-odstotni rasti največ prispevalo domače povpraševanje, predvsem zasebna potrošnja. Predvideno izboljšanje cenovne konkurenčnosti izvoza in ugodna konjunktura gibanja v glavnih trgovinskih partnericah (zlasti Nemčiji) kažejo dvig stopnje rasti izvoza in gospodarske rasti v letu 2006. Ob pričakovanem dvigu zaposlenosti pa so še naprej ugodne tudi razmere za rast zasebne potrošnje, ki naj bi ohranila vlogo ključnega dejavnika rasti. Gospodarska rast naj bi se letos pospešila in dosegla 1,9 %, v letih 2007 in 2008 pa naj bi znašala 2,0 % oziroma 2,1 %.*

*Lani je gospodarska rast v vseh treh pomembnejših partnericah iz skupine **novih članic EU (Češka, Madžarska, Poljska)** presegla predpostavke naše jesenske napovedi. Letos in v prihodnjih dveh letih se pričakuje nadaljevanje relativno visokih stopenj rasti BDP. Po zaslugi menjave s tujino, ki je k rasti BDP prispevala še več kot leta 2004, je lani gospodarska rast v Češki (6,0 %), Madžarski (4,1 %) in Poljski (3,2 %) ostala relativno visoka v primerjavi z evrskim območjem, kar kaže na to, da imajo te države tudi ob šibki konjunkturi v starih članicah zmožnost doseganja relativno visoke gospodarske rasti. Po drugi strani je bila rast investicij in industrijske proizvodnje lani nižja kot leto prej, za rastjo BDP pa je zaostajala tudi rast zasebne potrošnje. Za letos in prihodnje leto se pričakuje nadaljevanje visoke rasti, pri čemer bo zunanja trgovina še naprej igrala pomembno vlogo, vendar bo za rast še pomembnejše domače povpraševanje, tako zaradi pričakovane rasti zasebne potrošnje kot tudi investicij. Za slednje se pričakuje občutno večja rast v letih 2007 in 2008, ko bo tudi priliv denarnih sredstev iz EU večji. Kot posledica višje lanske gospodarske rasti od pričakovane, ki naj bi bila v prihodnjih letih tudi bolj uravnotežena, so pomladanske napovedi za odtenek višje od jesenskih (glej tabelo 2).*

*V **državah nekdanje Jugoslavije** je bila rast lani višja od jesenskih napovedi (razen Makedonije). Pričakovanja letošnje rasti so se od jeseni izboljšala za Hrvaško in poslabšala za Srbijo, medtem ko so za BIH in Makedonijo ostala nespremenjena. V prihodnjih dveh letih pričakujemo, da bo rast ostala na letošnji ravni. Ključni dejavnik rasti v regiji še naprej ostaja naraščajoča zasebna potrošnja. Pomemben dejavnik gospodarske aktivnosti pa je tudi zunanja trgovina, za katero je obetaven podatek, da se je lani povečala rast menjave v regiji, čeprav še vedno zaostaja za rastjo trgovine z EU in drugimi državami in tudi po obsegu ostaja relativno majhna. Za letos in prihodnji leti se kljub občasni politični nestanovitnosti v regiji še naprej pričakuje ugodna gospodarska konjunktura. V **Hrvaški** je bila rast lani za 1,3 odstotne točke višja od jesenske napovedi, predvsem zaradi 5,2-odstotne rasti v tretjem četrtletju, ki je bila najvišja medletna rast v zadnjih treh letih. Sicer naj bi se gospodarska rast v primerjavi z lanskim letom letos in prihodnje leto malo umirila, vendar bo višja od jesenskih napovedi, med 3,7 in 3,8 %. V **Bosni in Hercegovini** je bila rast lani višja od jesenskih napovedi in je po prvih ocenah znašala 6,5 %. Kljub nezanesljivosti podatkov mednarodne institucije ocenjujejo, da gospodarsko rast poganja močna rast industrijske proizvodnje ter ob rahli rasti realnih plač in zaposlenosti tudi rast zasebne potrošnje. Za leti 2006–2007 se pričakuje manjša*

umiritev rasti na 6 %. Gospodarska rast v **Makedoniji** je bila lani 3,6-odstotna in tako malo nižja od napovedi, glavni dejavnik rasti pa je bila industrijska proizvodnja. Zaradi hitrejšje rasti izvoza od uvoza je bil primanjkljaj na tekočem računu bistveno nižji od napovedanega (6–7 %) in je znašal 1 %. V prihodnjih dveh letih naj bi se rast ponovno vrnila na raven leta 2004, in sicer okrog 4 %. V **Srbiji** se je rast v letu 2005 precej umirila v primerjavi z letom prej, a je bila kljub temu višja od jesenske napovedi (6,3 %). Vzrok za znižanje leži v nižji rasti industrijske in kmetijske proizvodnje, medtem ko so bila gibanja v izvozu ugodna, problem pa je visoka inflacija, ki je lani presegla 16 %. Za leta 2006–2008 se pričakuje nadaljnja umiritev rasti, ki naj bi znašala 4 %.

*Lanska umiritev gospodarske rasti v **ZDA** je bila skladna z jesenskimi napovedmi (3,5 %). V prihodnjih letih se bo gospodarska rast postopoma znižala na 3,1 %. Gospodarska rast, ki je lani v zadnjem četrletju dosegla najnižjo medčetrletno rast v zadnjih treh letih je lani temeljila na krepitvi bruto investicij v osnovna sredstva in zasebne potrošnje. Zaradi ugodnih gibanj na trgu dela in dejstva, da je indeks zaupanja potrošnikov marca letos dosegel najvišjo raven v skoraj štirih letih, se za začetek tega leta predvideva ponovna pospešitev rasti zasebne potrošnje, ki bo tako ostala odločilen vir krepitve gospodarske aktivnosti. Zaradi visoke donosnosti podjetij in tudi tujega povpraševanja bo letos rast investicij kljub povišanim obrestnim meram še naprej ostala visoka; nekoliko bolj pa naj bi se upočasnila v letu 2007. Glavni problem ostaja rast primanjkljaja na tekočem računu plačilne bilance, saj je v lanskem zadnjem četrletju dosegel rekordnih 7 % BDP in na letni ravni 6,4 % BDP. Letošnja gospodarska rast je tako ocenjena na 3,2 %, prihodnje leto pa se pričakuje nadaljnja majhna upočasnitev na 3,0 % in v letu 2008 3,1-odstotna rast.*

3 Bruto domači proizvod

3.1 Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

Skladno s pričakovanji iz jesenske napovedi je realna rast BDP v letu 2005 po prvi oceni SURS znašala 3,9 %. Gospodarska rast v letu 2005 je v glavnem temeljila na visoki rasti izvoza in umirjeni rasti uvoza. Prispevek menjave s tujino k lanski 3,9-odstotni gospodarski rasti je znašal 2,3 odstotne točke, kar je več od jesenskih pričakovanj (1,4 odstotne točke). Izvoz proizvodov in storitev se je v letu 2005 realno povečal za 9,2 % in tako presegel pričakovano rast iz jesenske napovedi (8,6 %). Po drugi strani je bila 1,6-odstotna rast domače potrošnje lani za 3,0 odstotne točke nižja kot v letu prej. Njen prispevek k rasti BDP v letu 2005 je znašal 1,6 odstotne točke, v okviru tega je bil najvišji prispevek zasebne potrošnje (tabela 4). Ob nižji rasti domače potrošnje je bila dosežena tudi nižja rast uvoza (5,3 %) od jeseni pričakovane (6,0 %).

Temeljni vzrok za precejšnjo upočasnitev rasti domače potrošnje v lanskem letu je bilo realno zmanjšanje bruto investicij (za 3,0 %). Realno rast BDP so vse leto zniževale spremembe zalog. Po treh letih pozitivnega prispevka spremembe zalog k rasti BDP (v višini okoli 0,8 o. t.) je bil lani prispevek visoko negativen, v višini 1,7 o. t., kar je več od jeseni pričakovanega (-1,0 o. t.). Poleg tega je bila rast bruto investicij v osnovna sredstva (3,7 %) nižja kot v predhodnih dveh letih (rast med 6 % in 7 %) in tudi nižja od jesenskih pričakovanj (4,0 %). Pri tem se je lani upočasnila zlasti rast investicij v stroje in opremo, medtem ko so se investicije v gradbene objekte povečale bolj kot v predhodnem letu. Realni stopnji rasti trošenja gospodinjstev in države sta bili v letu 2005 podobni kot v prejšnjem letu. Rast zasebne potrošnje (3,3 %) je bila nekoliko nižja od jesenske ocene (3,6 %), ki je temeljila na višjih tekočih podatkih in napovedih glede rasti plač (glej poglavji 4.2 in 7.1). Po drugi strani je bila rast državne potrošnje (3,0 %) nekoliko višja od jeseni pričakovane (2,5%), pri tem je bila tudi lani rast državne potrošnje – enako kot v predhodnih dveh letih – najpočasneje rastoča sestavina domače potrošnje.

Tabela 4: Prispevki k rasti bruto domačega proizvoda

	v odstotnih točkah							
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
						napoved		
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	2,7	3,5	2,7	4,2	3,9	4,2	4,0	3,9
Blagovni in storitveni saldo s tujino (izvoz-uvoz)	1,7	1,1	-2,0	-0,4	2,3	0,4	0,4	0,4
Domača potrošnja skupaj	1,0	2,4	4,7	4,6	1,6	3,8	3,6	3,5
– zasebna potrošnja	1,3	0,8	1,9	1,7	1,8	1,8	1,8	1,9
– državna potrošnja	0,7	0,6	0,3	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5
– investicije v osnovna sredstva	0,1	0,2	1,7	1,4	0,9	1,4	1,2	1,0
– spremembe zalog	-1,2	0,8	0,8	0,9	-1,7	0,1	0,1	0,1

Vir podatkov: SURS; napoved UMAR.

Pomladanska napoved gospodarske rasti za leto 2006 znaša 4,2%. Ocenjena višja gospodarska rast kot lani je predvsem posledica pričakovane višje rasti bruto investicij, zaradi česar bo prispevek domače potrošnje k rasti letos (3,8 o. t.) precej višji kot lani (glej tabelo 4). Kljub nekoliko nižji lanski investicijski potrošnji od napovedane, so se obeti glede njene rasti v letu 2006 izboljšali. Poleg nadaljevanja visoke rasti stanovanjske gradnje, na katero kažejo podatki o izdanih gradbenih dovoljenjih, za razliko od jeseni pričakujemo tudi pospešeno gradnjo avtocest (po načrtih DARS naj bi se sredstva za avtocestne investicije letos povečala za več kot 30 %). Poleg povečanih infrastrukturnih investicij predvidevamo, da bodo pričakovana ugodna izvozna gibanja okrepila rast investicij podjetij v opremo in stroje, na kar kaže tudi visoka izkoriščenost proizvodnih zmogljivosti ob koncu lanskega in v začetku letošnjega leta (glej poglavje 4.3). V letošnjem letu pričakujemo okrepljeno rast bruto investicij tudi kot posledico dejstva, da bo prispevek spremembe zaloga h gospodarski rasti, ki je lani močno znižal rast BDP, letos bolj nevtralen (+0,1 o. t.). Pričakovana rast zasebne potrošnje je enaka kot lani (3,3 %). Ob nekoliko nižji rasti plač, vendar večjem povečanju števila prejemnikov plač, kot smo ocenili jeseni, se bo masa plač letos realno povečala za 3,3 %. Ocenjujemo, da se bo za približno toliko okrepil tudi realni razpoložljivi dohodek gospodinjstev (glej poglavje 4.2). Rast državne potrošnje se bo, upoštevaje realizacijo v letu 2005 in veljavni proračun, z lanskih 3 % letos znižala na 2,7 %. Zaradi ugodnejših obetov glede gospodarske konjunktore v skoraj vseh pomembnejših trgovinskih partnericah bo letos rast izvoza proizvodov in storitev višja, kot smo pričakovali jeseni. Kljub temu bo rast izvoza proizvodov in storitev nižja (8,2 %) kot v letu 2005 (9,2 %) zaradi učinka umirjanja lanske izjemno visoke rasti izvoza cestnih vozil ter pričakovane nižje rasti izvoza storitev (glej poglavje 4.1). Hkrati bo ob višji rasti domače potrošnje letos močnejše naraščal tudi uvoz, zaradi česar bo prispevek menjave s tujino (0,4 o. t.) precej manjši kot lani (2,3 odstotne točke).

V letu 2007 bo gospodarska rast le nekoliko nižja kot letos, in sicer 4-odstotna. Ker je za razliko od jeseni v mednarodnem okolju pričakovana rahla konjunktura upočasnitev, ocenjujemo, da bo rast izvoza proizvodov in storitev v letu 2007 (7,9 %) nekoliko nižja kot v letu 2006. Ob napovedi rasti uvoza proizvodov in storitev, ki

Tabela 5: Rast sestavin povpraševanja

	Realne stopnje rasti, v %							
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
						Napoved		
Skupno agregatno povpraševanje	3,4	3,6	3,2	5,7	4,8	5,0	4,7	4,7
v tem:								
Tuje povpraševanje (izvoz)	6,3	6,7	3,1	12,5	9,2	8,2	7,9	8,0
Domače povpraševanje	2,7	2,8	3,3	3,9	3,5	4,1	3,7	3,7
– reprodukcijsko	3,2	3,9	2,7	4,0	3,7	4,3	3,8	3,9
– izdatki za zasebno potrošnjo	2,3	1,3	3,4	3,1	3,3	3,3	3,3	3,6
– izdatki za državno potrošnjo	3,9	3,2	1,6	2,9	3,0	2,7	2,8	2,4
– investicijsko	0,4	0,9	7,1	5,9	3,7	6,0	5,0	4,0

Vir podatkov: SURS, preračuni in napoved UMAR.

Okvir 2: Napovedi BDP z modelom vodilnih indikatorjev

UMAR napoved bruto domačega proizvoda po izdatkovni strani preverja z modelom vodilnih indikatorjev⁵. Model je fleksibilno zasnovan, saj za vsako napovedno spremenljivko preizkuša primernost napovedovanja z več kot tridesetimi specifikacijami napovedne enačbe. V vseh napovednih enačbah je mogoča tudi uporaba metode popravka konstante za izdelavo napovedi, ki so robustne na strukturne prelome. To se izkaže še posebej koristno za napovedovanje spremenljivk, pri katerih prihaja do izrazitega preloma, zaradi česar modeli brez popravka konstante izkazujejo izrazito pristranskost. Napovedni horizont trenutno uporabljene verzije modela je leto 2006. Napovedi za omenjene spremenljivke so narejene z velikim številom modelov, kar nam omogoča bolj robustno napoved pri procesu napovedovanja posameznih spremenljivk. Vse točkovne napovedi UMAR v Pomladanskem poročilu padejo v interval, ki ga določajo različne enačbe modela vodilnih indikatorjev. Zaradi izrazito stabilne rasti BDP v preteklosti je negotovost napovedovanja te spremenljivke zelo nizka, kar se izraža v nizki razpršenosti napovedi. Razpon napovedi realne rasti BDP za leto 2006 je od 3,8 % do 4,2 %. Za končno potrošnjo model napoveduje 3,2-odstotno rast. Razpršenost napovedi rasti investicij v osnovna sredstva je večja, saj znaša interval med 5,2 % in 6,5 %, pri čemer se napovedi gostijo nad 6 %. Za izvoz model napoveduje rast med 8,5 % in 10 %, večina napovedi pa se gosti okrog 9 %. Rast uvoza bo nekoliko nižja, med 5,8 % in 8,4 %, z gostitvijo okrog 7,3 %. Rast industrijske proizvodnje naj bi znašala med 4,7 % in 5,5 % na letni ravni.

znaša 7,4 %, bo prispevek menjave s tujino (0,4 o. t.) enak kot v letu 2006. Domača potrošnja bo podobno kot v letu 2006 prispevala pretežni del rasti BDP (3,6 o. t.). Rast zasebne potrošnje, ki bo približno sledila ocenjeni rasti razpoložljivega dohodka, se bo ohranila na lanski ravni (3,3 %). Bruto investicije v osnovna sredstva bodo v letu 2007 naraščale nekoliko počasneje (5 %) kot letos (6 %). Napoved predvideva ohranjanje obsega avtocestne gradnje na visoki ravni iz leta 2006 in nekoliko višjo rast investicij v stroje in opremo, saj se z letom 2008 nekatere davčne olajšave ponovno znižujejo, hkrati pa se bo na podlagi že sprejetega zakona nadaljevalo postopno zniževanje davka na izplačane plače. Ker z letom 2008 za nova stanovanja ne bo več veljala znižana stopnja davka na dodano vrednost pričakujemo, da se bo v letu 2007 še nadaljevala tudi rast investicij v stanovanjsko gradnjo, na kar kažejo tudi podatki o izdanih gradbenih dovoljenjih.

Realna rast BDP v letu 2008 (3,9 %) se bo ohranila na podobni ravni kot v letu 2007 (4 %). Ob predpostavki ugodnih razmer v mednarodnem okolju bo realna rast izvoza proizvodov in storitev na ravni 8,0 %. V primerjavi z letom 2007 se bo še nekoliko upočasnila rast bruto investicij v osnovna sredstva, saj zaradi uveljavitve višje stopnje davka na dodano vrednost pri nakupu novih stanovanj pričakujemo, da se bo visoka rast stanovanjske gradnje iz predhodnih dveh let v letu 2008 umirila. Na rast investicijske potrošnje bodo predvidoma pozitivno vplivala večja sredstva iz EU ter nadaljnje razbremenjevanje podjetij za plačila davka na izplačane plače.

⁵ Model temelji na metodologiji difuzijskih indeksov, ki sta jo razvila Stock, J. H. in Watson, M. W. (1998) in ga je za UMAR razvil dr. Igor Masten z Ekonomske fakultete v Ljubljani.

Tabela 6: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

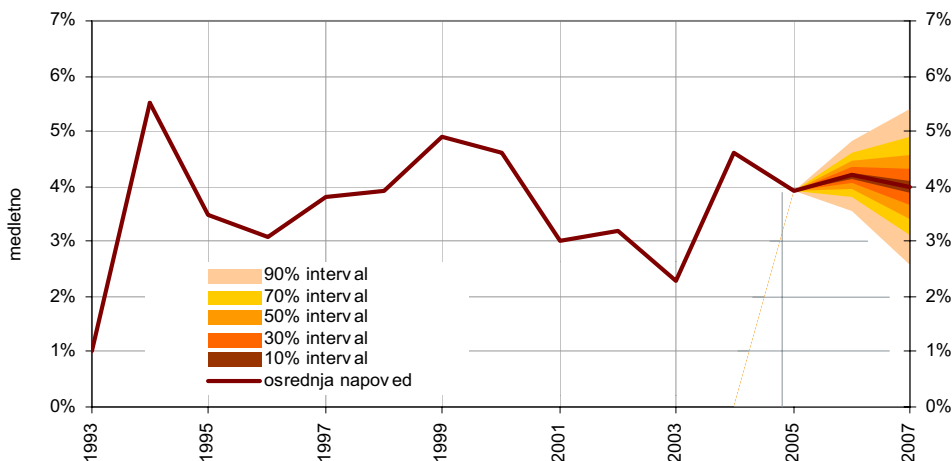
	Struktura v %, tekoče cene							
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
						Napoved		
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Blagovni in storitveni saldo s tujino (izvoz-uvoz)	-0,7	1,4	-0,1	-1,2	- 0,4	-0,8	-0,3	0,0
Domača potrošnja skupaj	100,7	98,6	100,1	101,2	100,4	100,8	100,3	100,0
– zasebna potrošnja	56,6	55,5	55,8	55,4	55,4	55,0	54,3	53,9
– državna potrošnja	20,0	19,7	19,6	19,5	19,6	19,6	19,4	19,3
– investicije v osnovna sredstva	24,1	22,6	23,3	24,1	24,8	25,5	25,8	25,9
– spremembe zalog	0,0	0,7	1,4	2,2	0,5	0,7	0,8	0,9

Vir podatkov: SURS; napoved UMAR.

Po drugi strani ocenjujemo, da se bo rast zasebne potrošnje v letu 2008 okrepila na 3,6 %, na kar bodo ob pozitivnih obetih glede zaposlovanja vplivali tudi nakupi trajnih in poltrajnih dobrin, ki bodo sledili povečanim nakupom stanovanj v predhodnem obdobju. Ob takih predvidenih gibanjih izvoza in domače potrošnje je napoved realne rasti uvoza blaga in storitev leta 2008 na ravni 7,5 %.

Tveganja, da bo realna gospodarska rast v letih 2006 in 2007 odstopala od osrednje napovedi, ostajajo enakomerno porazdeljena v obe smeri. Z 90-odstotno verjetnostjo lahko pričakujemo da bo gospodarska rast v letu 2006 zavzemala vrednosti na intervalu med 3,6 % in 4,8 %, za leto 2007 pa lahko pri enaki stopnji verjetnosti pričakujemo, da gospodarska rast ne bo nižja od 2,6 % in ne višja od 5,4 % (slika 1). Ob doslednem izvajanju predstavljenih makroekonomskih politik, ocenjujemo, da so največje tveganje za uresničitev napovedane realne gospodarske rasti v letu 2006 predvsem spremembe v mednarodnem okolju.

Slika 1: Verjetnost odstopanj od osrednje napovedi realne gospodarske rasti

Vir podatkov: SURS, napovedi UMAR.

3.1.1 Bruto nacionalni razpoložljivi dohodek

V letu 2005 je rast realnega bruto domačega dohodka precej zaostajala za rastjo bruto domačega proizvoda, v prihodnjih letih pa naj bi se ta razlika postopoma zmanjševala. Rast bruto domačega dohodka, s katerim poleg sprememb v obsegu bruto domačega proizvoda merimo tudi spremembe v kupni moči dohodkov, kot posledico sprememb pogojev mednarodne menjave, je bila v letu 2005 po oceni UMAR 2,5-odstotna. Velika razlika v primerjavi z rastjo bruto domačega proizvoda (3,9 %) kaže, da lahko spremembe v zunanjih pogojih gospodarjenja in kupni moči nacionalnega gospodarstva zelo vplivajo na dohodke faktorjev in obnašanje ekonomskih subjektov, kar je glede na velikost, vključenost v mednarodno trgovino ter strukturo uvoza in izvoza v slovenskem gospodarstvu še posebej izrazito. Realni dohodki rezidentov niso odvisni samo od povečanja domače proizvodnje, temveč tudi od relativnih gibanj izvoznih in uvoznih cen. Rast uvoznih cen v preteklem letu je za 2,2 odstotne točke presegla rast cen, ki so jih dosegali izvozniki, predvsem zaradi vpliva visokih cen nafte na svetovnem trgu, ki so jim sledile tudi cene drugih primarnih surovin in rast cen proizvajalcev pri najpomembnejših dobaviteljih. Ker so rezidentni proizvajalci v izvozu dosegli nižjo rast cen kot v uvozu, so se jim zunanji pogoji gospodarjenja poslabševali, kar se je kazalo v nižjih realnih dohodkih oziroma padcu kupne moči njihovih dohodkov in dohodkov nacionalnega gospodarstva kot celote. Z dohodki, ki so izhajali iz domače proizvodnje, je bilo torej mogoče financirati manjši obseg nabav tujih proizvodov kot pred poslabšanjem pogojev menjave, kar je tudi eden od razlogov za lansko upočasnjeno rast uvoza. Ob poslabšanju pogojev poslovanja je rast vseh temeljnih agregatov domače potrošnje lani realno zaostajala za rastjo BDP, do največje upočasnitve rasti je prišlo pri bruto investicijah v osnovna sredstva.

Kot rezultat manjše naložbene aktivnosti in nekoliko višjega varčevanja se je v letu 2005 vrzel med bruto varčevanjem in bruto investicijami v primerjavi s prejšnjim letom zmanjšala za 1,2 odstotne točke. Delež bruto varčevanja se je v letu 2005 rahlo povečal (za 0,2 odstotne točke, na 24,5 % BDP). Kljub precejšnjemu zmanjšanju domačih bruto investicij – zaradi česar se je lani delež bruto investicij glede na BDP znižal za 1,0 odstotno točko – dosežen obseg nacionalnega varčevanja ni zadoščal za njihovo financiranje, primanjkljaj salda tekočih transakcij po nacionalnih računih je tako znašal 0,8 % BDP⁶.

Investicijsko-varčevalna vrzel se bo v letu 2006 povečala, v prihodnjih dveh letih pa postopoma zmanjševala. Pričakujemo, da se bo letos delež bruto varčevanja v BDP ohranil na podobni višini kot lani (24,6 %). Ob predvideni višji rasti bruto investicij se bo njihov delež v BDP povečal za 1 odstotno točko na 26,3 %, zaradi česar se bo povečal tudi primanjkljaj tekočih transakcij s tujino, ki bo znašal 480 mio EUR oziroma 1,7 % BDP. V letih 2007 in 2008 pričakujemo ugodnejše razmere za zagotavljanje nacionalnega varčevanja. Zaradi predvidene razbremenitve podjetij z znižanjem stopenj davka na izplačane plače, ugodnejših pogojev menjave in predvidenega zaostajanja rasti plač za rastjo produktivnosti, v prihodnjih dveh letih pričakujemo povečanje varčevanja podjetij (bruto poslovnega presežka). Delež bruto varčevanja v BDP naj bi se v letu 2007 tako povečal za 0,7 odstotne točke, na

⁶ Podatki plačilne bilance BS in nacionalnih računov SURS za leto 2005 še niso popolnoma usklajeni. Po podatkih plačilne bilance je primanjkljaj na tekočem računu lani znašal 1,1 % BDP.

Tabela 7: Oblikovanje in delitev bruto nacionalnega razpoložljivega dohodka

	Struktura v %, tekoče cene							
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
						Napoved		
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Neto primarni dohodki s tujino	0,3	-0,5	-0,6	-0,9	-0,6	-1,1	-1,2	-1,4
BRUTO NACIONALNI DOHODEK	100,3	99,5	99,4	99,1	99,4	98,9	98,8	98,6
Neto tekoči transferji s tujino	0,6	0,6	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,5
BRUTO NACIONALNI RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK	100,9	100,1	99,8	99,2	99,5	99,2	99,0	99,1
Končna potrošnja	76,6	75,3	75,4	74,9	75,0	74,6	73,7	73,2
BRUTO VARČEVANJE	24,3	24,8	24,4	24,3	24,5	24,6	25,3	25,9
Saldo tekočih transakcij s tujino	0,2	1,5	-0,3	-2,0	-0,8	-1,7	-1,3	-0,9
BRUTO INVESTICIJE	24,1	23,4	24,7	26,3	25,3	26,3	26,6	26,8
v tem: investicije v osnovna sredstva	24,1	22,6	23,3	24,1	24,8	25,5	25,8	25,9

Vir podatkov: SURS; napoved UMAR.

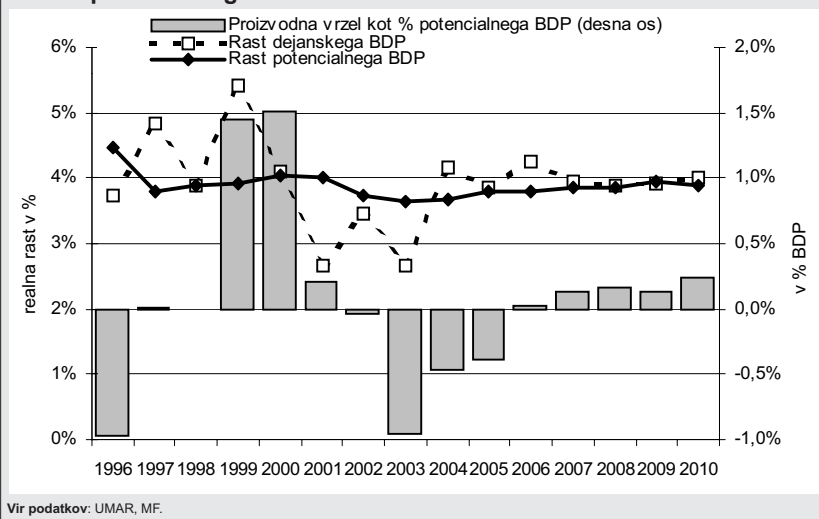
25,3 %. Takšna raven varčevanja bi omogočala financiranje investicij v osnovna sredstva, ki naj bi se v tem letu povečale za 5,0 %, ob neto zadolževanju v tujini, ki bi znašalo 390 mio EUR oziroma 1,3 % BDP. Pričakujemo, da se bo po letu 2007 vrzel med varčevanjem in investicijami zmanjšala tudi zaradi večjega presežka v bilanci tekočih transferjev iz naslova večjega črpanja sredstev iz proračuna EU, ki izhaja iz nove finančne perspektive za obdobje 2007–2013. Pomladanska napoved za leto 2008 tako predvideva, da se bo delež bruto varčevanja nadalje povečal za 0,6 odstotne točke. Ker bo predvideno zvišanje deleža bruto investicij manjše (za 0,2 odstotne točke), se bo v letu 2008 primanjkljaj tekočega računa ponovno spustil pod 1 % BDP.

Okvir 3: Proizvodna vrzel

Ocenjujemo, da bo raven dejanskega BDP v letu 2006 enaka potencialni⁷, v naslednjih letih pa jo bo rahlo presegala. Ob nekoliko višji pomladanski napovedi dejanske gospodarske rasti za opazovana leta glede na jesensko napoved predvidevamo, da se bo raven dejanskega BDP že v letu 2006 izenačila z ravno potencialnega BDP (glede na jesensko oceno bi se to zgodilo v letu 2007). Ocenjujemo, da bo v obdobju do leta 2010 raven dejanskega BDP za malenkost višja od ravni potencialnega BDP. Dekompozicija ocene potencialne rasti pokaže, da bo rast predvsem posledica prispevka skupne faktorske produktivnosti in prispevka kapitala. Prispevek skupne faktorske produktivnosti se bo še nadalje rahlo zmanjševal, vendar bo še vedno največ prispeval k skupni rasti potencialnega BDP.

⁷ Proizvodna vrzel je ocenjena kot povprečje med oceno, narejeno po metodi produkcijske funkcije in ocenama, dobljenima s Hodrick-Prescottovim filtrom za $\lambda=100$ in $\lambda=6,25$.

Slika 2: Rast dejanskega in potencialnega BDP ter proizvodna vrzel kot % potencialnega BDP

3.2 Proizvodna struktura bruto domačega proizvoda

Realna rast dodane vrednosti se je v letu 2005 rahlo upočasnila, vendar ohranila na relativno visoki ravni. Po 4,1-odstotni rasti v letu 2004 se je tako lani dodana vrednost realno povečala za 3,7 %. Rast dodane vrednosti je v glavnem spodbujal storitveni sektor s 5-odstotnim realnim povečanjem dodane vrednosti (v letu 2004 4,6 %), v osnovnih dejavnostih pa se je rast izraziteje upočasnila (s 4,2 % na 2,5 %). Pri storitvah so se hitreje kot prejšnje leto krepile pretežno tržno usmerjene storitve (5,7 %), realna rast dodane vrednosti javnih storitev pa se je ob sicer ugodnejši strukturi rasti približno ohranila na ravni preteklega leta (3,4 %). Med tržnimi storitvami se je rast najbolj pospešila v prometu, skladiščenju in zvezah, gostinstvu ter v trgovini, v finančnem posredništvu pa se je nadaljevala visoka rast iz leta prej. Med osnovnimi dejavnostmi se je lani po relativno visoki rasti v letu 2004, povezani z ugodnimi vremenskimi razmerami, dodana vrednost zmanjšala v kmetijstvu ter oskrbi z električno energijo, plinom in vodo, predelovalne dejavnosti pa so ob poslabšanih gibanjih v mednarodnem okolju imele za odstotno točko nižjo rast kot leto prej. Za lani je bilo značilno še izboljšanje v gradbeništvu, v katerem se je okrepila predvsem stanovanjska gradnja.

Ocenjujemo, da se bo letos rast dodane vrednosti okrepila, temu pa bo sledila rahla umiritev v letih 2007–2008. Ocena realne rasti dodane vrednosti za leto 2006 znaša 4,3 %, za leto 2007 3,8 % in za leto 2008 3,9 %. V osnovnih dejavnostih se letos v skladu s predvidenimi ugodnejšimi gibanji v mednarodnem ekonomskem okolju pričakuje izrazitejša okrepitev rasti dodane vrednosti predelovalnih dejavnosti, ki pa se bo v prihodnjih dveh letih glede na napovedano upočasnitev gibanj v nekaterih glavnih trgovinskih partnericah rahlo upočasnila. Letos in prihodnje leto ob predvideni intenzivni gradnji avtocest in stanovanj pričakujemo tudi višjo rast dodane vrednosti v gradbeništvu kot lani, ki bo najizrazitejša v letu 2006, v letu 2008 pa se

Tabela 8: Dodana vrednost po dejavnostih

	Realne stopnje rasti v %			
	Stalne cene 2004			
	2005	2006	2007	2008
A. Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	-3,7	4,0	-5,0	-3,0
B. Ribišstvo	-4,2	4,0	0,0	0,0
C. Rudarstvo	2,3	-1,0	0,0	-0,5
D. Predelovalne dejavnosti	3,2	4,9	4,3	4,3
E. Oskrba z elektriko, energijo, plinom, vodo	-0,8	0,0	0,5	1,5
F. Gradbeništvo	3,8	6,0	4,0	3,2
G. Trgovina in popravila motornih vozil	4,4	3,7	3,7	3,8
H. Gostinstvo	2,9	4,3	4,8	4,7
I. Promet, skladiščenje in zveze	4,8	4,6	4,4	4,6
J. Finančno posredništvo	12,7	6,0	7,0	6,5
K. Nepremičnine, najem in poslovne storitve	3,7	4,5	4,0	4,0
L. Javna uprava, obramba, socialno zavarovanje	3,4	3,2	3,0	2,5
M. Izobraževanje	2,7	2,5	2,6	2,8
N. Zdravstvo in socialno varstvo	3,8	4,0	4,2	4,5
O. Druge skupne in osebne storitve	4,1	4,3	4,5	5,0
P. Zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem	5,3	2,0	1,0	1,0
DODANA VREDNOST (A....P)	3,7	4,3	3,8	3,9

Vir podatkov: SURS, napovedi UMAR.

bo rast zaradi umirjanja stanovanjske gradnje upočasnila. *Storitveni sektor* bo letos zaznamovala upočasnitev ugodne rasti iz lanskega leta v skupini pretežno tržnih storitev (na 4,6 %) in ohranitev na tej ravni v prihodnjem dveletnem obdobju. Med njimi se sicer še vedno pričakuje relativno visoka rast dodane vrednosti v finančnem posredništvu, poslovnih storitvah, gostinstvu ter v prometu, skladiščenju in zvezah. Rast dodane vrednosti javnih storitev se bo v vseh treh letih ohranila približno na ravni preteklega leta (med 3,4 % in 3,5 %), nadaljevalo pa se bo spreminjanje strukture rasti v smeri postopnega povečevanja deleža pretežno tržno usmerjenih storitev.

Dodana vrednost v kmetijstvu, gozdarstvu in lovu se je v letu 2005 po visokem povišanju v prejšnjem letu znižala realno za 3,7 %. Po začetnih podatkih ekonomskih računov za kmetijstvo sta se realno znižali vrednost kmetijske proizvodnje v osnovnih cenah, ki vključujejo tudi neposredne finančne pomoči pridelovalcem, za 2,2 %, in tudi vrednost vmesne porabe za 1,0 %. Nekoliko se je znižal skupen obseg proizvodnje, za 0,5 %. Ta v rastlinski pridelavi ni zaostajal za obsegom v letu prej, čeprav so bile vremenske razmere zaradi obilnih padavin slabše, zmanjšal pa se je v živinoreji, za 1,2 %.

Ocenjujemo, da se bo letos dodana vrednost v kmetijstvu, gozdarstvu in lovu zvišala in približno dosegla raven iz leta 2004, v naslednjih dveh letih pa pričakujemo

postopno zniževanje. Na rast v letošnjem letu kažejo večja površina zasejanih zemljišč v jesenski setvi v primerjavi s prejšnjim letom (z žiti za 8 %), višje število živine na začetku leta pri vseh vrstah živali (pri govedu za 0,3 %, prašičih za 3 %, perutnini za 13 % in drobnici za 9 %) ter višje finančne spodbude, katerih namen je ohranjanje dohodkovnega položaja kmetijskih proizvajalcev. V letih 2007 in 2008 bo na kmetijsko proizvodnjo že nekoliko vplivala tudi uvedba prenovljene skupne kmetijske politike. Uvedena bodo proizvodno nevezana plačila, mogoča pa je izbira med posameznimi shemami reforme in kombinacijami finančnih pomoči. Slovenija med pripravo pomladanske napovedi sheme še ni izbrala, išče pa možnosti za uvedbo take sheme plačil, ki ne bi povzročila večjih prerazporeditvenih učinkov med posameznimi proizvodnimi usmeritvami in bi predvsem omogočila postopen prehod k novi politiki. Izračuni s takimi predpostavkami kažejo, da se vrednost proizvodnje v proizvajalčevih cenah v naslednjih dveh letih ne bo bistveno spremenila, spremenjena plačila pa bodo vplivala na zmanjšanje dodane vrednosti dejavnosti⁸. V gozdarstvu v vseh letih pričakujemo rast dodane vrednosti, skladno z načrtovanim višjim posekom in izkoristkom lesa.

Dodana vrednost v rudarstvu se je v letu 2005 zvišala že tretje leto zapored, in sicer za 2,3 %, kar je bila posledica visoke rasti neenergetskega dela rudarstva. Po podatkih SURS se je obseg industrijske proizvodnje v rudarstvu lani povečal za 2,6 %, v tem pa je rast v neenergetskem delu rudarstva znašala kar 12,5 %. Na podlagi teh podatkov ocenjujemo, da se je v premogovništvu proizvodnja nekoliko zmanjšala, kar potrjujejo tudi podatki o odkopu premoga in lignita v obeh še delujočih slovenskih rudnikih. Zaposlenost v rudarstvu se je znižala za 4,5 %.

Za letošnje in prihodnji dve leti pričakujemo postopno upadanje dodane vrednosti v rudarstvu. V letu 2006 se bo dodana vrednost rudarstva realno znižala za 1 %. Za letos načrtovana proizvodnja rjavega premoga in lignita naj bi bila glede na do zdaj podpisane pogodbe v obeh rudnikih nekoliko nižja od lanske, saj naj bi se, kot je predvideno z elektroenergetsko bilanco RS, proizvodnja električne energije domačih termoelektrarn zmanjšala. V letu 2007 bo dodana vrednost v rudarstvu ostala nespremenjena, v letu 2008 pa se bo znižala za okoli 0,5 %. Nadaljnje zniževanje utemeljujemo z nujno racionalizacijo poslovanja rudnikov, ki pomeni postopno zniževanje zaposlenosti, da bi dosegli nižje, konkurenčnejše cene premoga, kar bo odločilno za obstanek na liberaliziranem energetske trgu.

V letu 2005 se je aktivnost predelovalnih dejavnosti, za katere je značilna izrazita izvozna usmerjenost,⁹ pod vplivom gibanj v mednarodnem okolju nekoliko umirila. V državah EU, v katere Slovenija izvozi glavnino svojega blaga, se je gospodarska rast v letu 2005 upočasnila (glej poglavje 2). To je vplivalo na rast blagovnega izvoza (glej poglavje 4.1) in na rast dodane vrednosti predelovalnih dejavnosti, ki je znašala 3,2 %, kar je za odstotno točko manj kot leto pred tem. Kljub temu je bila

⁸ V skladu s priporočili SNA 93 in ESA 95 je proizvodnja po panogah dejavnosti vrednotena v osnovnih cenah. Pri vrednotenju v osnovnih cenah so iz vrednosti proizvodnje izločeni davki na proizvode in storitve, vključene pa subvencije po proizvodih in storitvah (ne pa tudi subvencije, ki niso vezane na proizvodnjo).

⁹ Predelovalne dejavnosti so v letu 2004 ustvarile 97,9 % slovenskega blagovnega izvoza, ki v strukturi BDP zavzema 49,4-odstotni delež (SURS, Statistični letopis 2005). Po podatkih AJPes za leto 2004 deset od štirinajstih podpodročij predelovalnih dejavnosti več kot polovico svojih čistih prihodkov iz prodaje ustvari na tujih trgih, celotna panoga pa v povprečju z izvozom realizira 58,5 % svojih čistih prihodkov iz prodaje.

4,8-odstotna rast prihodkov od prodaje posledica izključno rasti prihodkov od prodaje v tujini, ki so se realno povečali za 9,2 %, saj so bili prihodki na domačem trgu realno nižji za 3,1 %. Medletna primerjava na podlagi delovnim dnevem prilagojenih podatkov pokaže, da je zmerni, 1,0-odstotni rasti dodane vrednosti v prvem četrtletju 2005 sledila močnejša okrepitev v drugem (4,3 %), po umiritvi v tretjem (2,4 %) pa je bila v zadnjem četrtletju ponovno visoka rast (4,9 %). Podobno dinamiko je v letu 2005 kazala tudi rast industrijske proizvodnje predelovalnih dejavnosti, ki je bila v primerjavi s predhodnim letom višja za 3,5 %.

Najboljše rezultate so ponovno dosegla podpodročja predelovalnih dejavnosti, ki glavnino prihodka ustvarijo v tujini. Najvišjo, 6,8-odstotno rast proizvodne aktivnosti so ob hkratnem povečanju zaposlenosti dosegle izrazito izvozno usmerjene panoge¹⁰. V tej skupini izstopa proizvodnja vozil in plovil, v kateri so v letu 2005 presegli raven proizvodnje iz leta 2004 za 18,2 % in z eno odstotno točko nekaj več kot četrtinsko prispevali k skupni rasti proizvodnje predelovalnih dejavnosti¹¹. Sočasno so povečali tudi število zaposlenih (za 7,3 %, podatki SRDAP). Na ugodne rezultate v proizvodnji vozil in plovil je vplival predvsem povečan obseg proizvodnje v proizvodnji cestnih vozil, kar je povezano s poslovno odločitvijo proizvajalca, ki v Sloveniji nadomešča drugod zmanjšano proizvodnjo. V zmerno izvozno usmerjenih panogah¹² se je obseg proizvodnje povečal za 3,9 %, zaposlenost pa znižala za 1,7 %. V skupini so najvišjo, 8,8-odstotno rast proizvodnje lani dosegli v proizvodnji kovin in kovinskih izdelkov in z 1,4-odstotne točke 40-odstotno prispevali k skupni rasti proizvodnje predelovalnih dejavnosti. Pri pretežno na domači trg usmerjenih panogah¹³ se je v letu 2005 proizvodna aktivnost ob 2,7-odstotnem padcu zaposlenosti znižala za 0,8 %.

V začetku leta 2006 smo priča visoki medletni rasti proizvodne aktivnosti. V prvih dveh mesecih letos je bila vrednost proizvodnje v primerjavi z enakim obdobjem lani višja za 7,6 %, po delovnim dnevem prilagojenih podatkih pa za 7,3 %. Trendno proizvodnja še naprej narašča (slika 3). Po lanski skromni rasti je najboljše rezultate v tem obdobju dosegla proizvodnja električne in optične opreme, ki spada v skupino izrazitih izvoznikov. Med izrazitimi izvozniki se je proizvodna aktivnost močno povečala tudi v proizvodnji strojev in naprav ter kemičnih izdelkov. Drugi najvišji prispevek k skupni rasti predelovalnih dejavnosti tega obdobja je prispevala zmerno izvozno usmerjena proizvodnja kovin in kovinskih izdelkov.

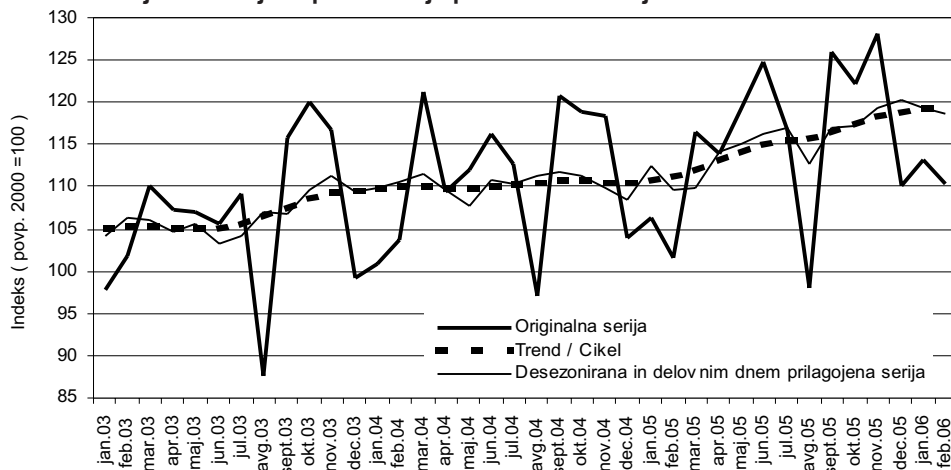
¹⁰ Med izrazite izvoznike smo uvrstili podpodročja predelovalnih dejavnosti, ki na podlagi statističnih podatkov iz bilance stanja in uspeha s prodajo na tujih trgih v povprečju ustvarijo več kot 70 % svojih čistih prihodkov iz prodaje (pro. kemičnih izdelkov, pro. strojev in naprav, pro. vozil in plovil).

¹¹ Delež te panoge v celotni dodani vrednosti predelovalnih dejavnosti je precej nižji kot primerljiv delež v izvozu, kar je kljub upočasnitvi gospodarske rasti v najpomembnejših partnericah vplivalo na relativno visoko rast izvoza v letu 2005 (glej tudi poglavje 4.1).

¹² Povprečni delež čistih čistih prihodkov iz prodaje, ustvarjenih na tujih trgih, v čistih prihodkih iz prodaje se giblje med 50 % in 70 % (pro. tekstilij, tekstilnih in krznjenih izdelkov, pro. usnja in usnjenih izdelkov, obdelava in pridelava lesa, pro. gume in plastičnih mas, pro. kovin in kovinskih izdelkov, pro. električne in optične opreme ter pro. pohištva).

¹³ Povprečni delež čistih čistih prihodkov iz prodaje, ustvarjenih na tujih trgih, v čistih prihodkih iz prodaje je pod 50 % (proizvodnja hrane in pijač, pro. vlaknin, papirja in založništvo, pro. koksa, naftnih derivatov in jedrskega goriva ter pro. nekovinskih mineralnih izdelkov).

Slika 3: Gibanje industrijske proizvodnje predelovalnih dejavnosti

Vir podatkov: SURS, preračuni UMAR po metodi TRAMO-SEATS.

Podjetniška klima v predelovalnih dejavnostih¹⁴ se je začela v začetku letošnjega leta izboljševati. Skupni kazalnik zaupanja se je v marcu 2006 povečal že četrti mesec zapored, prav tako pa kaže izrazitejšo tendenco rasti tudi desezonirana serija. Vrednost kazalnika je bila marca tudi na precej višji ravni kot v istem mesecu 2005 in 2004. Delež anketiranih podjetij, ki pričakujejo izboljšanje poslovne klime, v marcu tako za 6,0 odstotne točke presega delež tistih, ki pričakujejo poslabšanje. Tudi podjetniška pričakovanja o rasti izvoza ter skupnega povpraševanja v naslednjih treh mesecih, ki sicer v izračunu skupnega kazalnika zaupanja niso zajeta, so bila v marcu na občutno višji ravni, kot v istem mesecu lani.

V letu 2006 napovedujemo pospešeno rast gospodarske aktivnosti predelovalnih dejavnosti, v prihodnjih dveh letih pa bo sledila zmerna umiritev. Ob višji rasti domače potrošnje in napovedani višji gospodarski aktivnosti v najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah¹⁵ ter s tem povezanimi visokimi stopnjami rasti blagovnega izvoza, ocenjujemo, da se bo povprečna letna rast industrijske proizvodnje v letu 2006 v primerjavi s predhodnim letom precej okrepila, tako da bo realna rast dodane vrednosti dosegla 4,9 % (podobne ugotovitve potrjujejo tudi modelske napovedi, gl. okvir 4). V letih 2007 in 2008 pričakujemo ob zmernem umirjanju konjunktura v državah EU in s tem nekoliko nižji rasti izvoza ter ob nekoliko počasnejši rasti domačega trošenja rahlo upočasnitev proizvodne aktivnosti, tako da bo realna rast dodane vrednosti znašala 4,3 %.

Pri oskrbi z električno energijo, plinom in vodo se je dodana vrednost v letu 2005 znižala za 0,8 %, kar je v glavnem povezano s slabšimi vremenskimi razmerami za proizvodnjo elektrike. Proizvodnja električne energije se je po podatkih ELES znižala

¹⁴ Raven podjetniške klime se ocenjuje na podlagi ankete SURS o poslovnih tendencah v predelovalnih dejavnostih in jo ponazarja skupni kazalnik zaupanja, ki je aritmetično povprečje ravni skupnih naročil, ravni zalog in pričakovane proizvodnje.

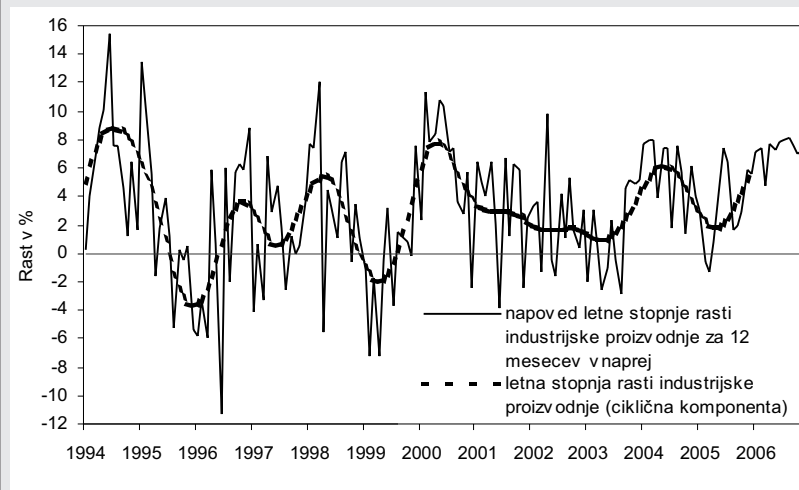
¹⁵ Razen Avstrije se bo v letu 2006 rast industrijske proizvodnje v Nemčiji, Franciji in Italiji okrepila za eno do dve odstotni točki (Consensus Forecasts, marec 2006).

Okvir 4: Napovedi gibanja industrijske proizvodnje (dejavnosti C+D+E) na podlagi sistema vodilnih indikatorjev in nelinearnega ekonometričnega modela*

Sistem vodilnih indikatorjev, ki je izhodiščni prognostični model, kaže na možnost pospeševanja gospodarske aktivnosti industrijskega sektorja v prvi polovici leta 2006. Osnovni namen modela je določiti obrat v poslovnem ciklu referenčne serije (tj. industrijske proizvodnje). Kompozitni indeks, ki pomeni tehtano povprečje gibanja desetih vodilnih indikatorjev iz domačega in tujega ekonomskega okolja, je točko obrata zaznal že v marcu 2005, vrednost difuzijskega indeksa, ki nam prikaže delež vodilnih indikatorjev s pozitivno rastjo, pa je začela izraziteje naraščati po juliju 2005. Oba indeksa kažeta, da je bila presežena spodnja točka obrata v gospodarski aktivnosti, s tem pa se v naslednjih šestih do sedmih mesecih odpira možnost za visoko rast.

Tudi nelinearni ekonometrični napovedni model napoveduje izrazit vzpon gospodarske aktivnosti vsaj do tretjega četrtertletja 2006. S konstantnim napovednim časom 12-ih mesecev ta model odpravlja pglavito slabost sistema vodilnih indikatorjev, ki je v tem, da z njim ni mogoče natančno določiti točke obrata v prihodnosti, saj nima konstantnega napovednega horizonta. Nelinearni ekonometrični model, ki vključuje približno 400 mesečnih časovnih serij, ki pokrivajo vse ključne prvine ekonomske aktivnosti v Sloveniji in mednarodnem okolju, napoveduje izrazito rast gospodarske aktivnosti do septembra letošnjega leta (slika 4). V zadnjem četrtertletju 2006, ki ga dinamika osnovnega modela vodilnih indikatorjev ne pokriva zanesljivo, je mogoče zaznati znake gornje točke obrata gospodarske aktivnosti. Ker pa zadnji trije podatki ne kažejo trendnega zmanjševanja vrednosti napovedi, v tem trenutku v zadnjem četrtertletju še ni mogoče napovedati ohlajanja.

* Model je razvil dr. Timotej Jagrič; Katedra za kvantitativne ekonomske analize, EPF Maribor.

Slika 4: Nelinearni ekonometrični napovedni model

Vir podatkov: Jagrič T.

za 1,1 %, predvsem zaradi nižje proizvodnje hidroelektrarn, ki se je zaradi podpovprečnega letnega vodostaja slovenskih rek zmanjšala za 15,7 %. Tolikšnega znižanja ni mogla nadomestiti niti za 7,7 % višja proizvodnja jedrske elektrarne, ki lani ni imela rednega remonta zaradi podaljšanja obdobja rednega pregleda. Proizvodnja klasičnih (večinoma premogovnih) termoelektrarn se je glede na predvideno v elektroenergetski bilanci zvišala za dobro desetino, v primerjavi z letom 2004 pa le za 0,4 %. O porabi daljinske toplote in zemeljskega plina za leto 2005 podatkov še ni, z energetske bilanco RS pa sta bili za leto 2005 predvideni za 1,0 % nižja poraba daljinske toplote ter za 1,6 % nižja poraba zemeljskega plina.

Letos se bo po oceni dodana vrednost v dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo ohranila na ravni predhodnega leta, v letih 2007 in 2008 pa pričakujemo postopno rast. Kot izhaja iz elektroenergetske bilance RS za leto 2006, se bo skupna proizvodnja električne energije tudi letos nekoliko znižala (za 0,5 %). Ob normalnih vodnih razmerah naj bi se proizvodnja hidroelektrarn sicer povišala za 16,4 %, a bo jedrska elektrarna zaradi rednega remonta obratovala približno mesec dni manj kot lani, tako da se bo njena proizvodnja v letu 2006 znižala za 7,3 %. Tudi klasične termoelektrarne naj bi proizvodnjo znižale za 3,2 %. V letu 2007, ko bo že v polnem obsegu obratovala prva od petih novih spodnjiesavskih hidroelektrarn, pričakujemo 0,5-odstotno rast dodane vrednosti pri oskrbi z elektriko, plinom in vodo, v letu 2008 pa naj bi se rast še okrepila (na 1,5 %), saj v tem letu ni predviden redni remont jedrske elektrarne.

V gradbeništvu se je v letu 2005 aktivnost okrepila, povečala se je predvsem gradnja stanovanj. Rast dodane vrednosti v gradbeništvu je bila lani realno 3,8 odstotna, vrednost opravljenih gradbenih del v večjih podjetjih¹⁶ pa je bila realno višja za 3,0 %. Ugodnejši rezultati so bili doseženi v gradnji stavb, pri kateri je bila vrednost opravljenih gradbenih del realno višja za 10,3 %, predvsem zaradi 21,6-odstotnega povečanja v gradnji stanovanjskih stavb. Pri gradnji inženirskih objektov pa se je vrednost opravljenih del znižala realno za 4,5 %.

Letos in v prihodnjih dveh letih se bo rast dodane vrednosti v gradbeništvu pospešila, najbolj v letu 2006. Napoved rasti dodane vrednosti za letos je 6 %, za leto 2007 4 % in za leto 2008 3,2 %. Po dveh letih zniževanja aktivnosti v gradnji inženirskih objektov v letu 2006 pričakujemo obrat in rast vrednosti opravljenih del. Spodbujena bo z okrepljeno gradnjo avtocest, ki naj bi se po Letnem planu razvoja in obnavljanja avtocest za leto 2006 povečala za več kot 30 %. Gradnja avtocest naj bi se na relativno visoki ravni ohranila tudi v letu 2007. Na podlagi podatkov o izdanih gradbenih dovoljenjih v letu 2006 pričakujemo tudi nadaljevanje visoke rasti gradnje stanovanj (glej tudi poglavje 4.3), ki se bo v letu 2007 še okrepila zaradi pričakovanega povečanega povpraševanja po stanovanjih pred povišanjem davka na dodano vrednost za stanovanjske stavbe v letu 2008¹⁷. Temu bo sledila upočasnitev stanovanjske gradnje v letu 2008. Gradbeništvo bo v letih 2007 in 2008 spodbujeno tudi s sredstvi kohezijskega in strukturnih skladov EU.

¹⁶ V raziskovanje so zajeta vsa gradbena podjetja, katerih vrednost opravljenih gradbenih del je po zaključnih računih v letu 2003 dosegla vsaj 300 mio SIT, in enote v sestavi, ki se ukvarjajo z gradbeno dejavnostjo in imajo najmanj 20 zaposlenih, ter še nekatera negradbena podjetja, ki izvajajo gradbeno dejavnost.

¹⁷ Uradni list RS 134/2003.

Realna rast dodane vrednosti v trgovini, popravilih motornih vozil in izdelkih široke porabe se je v letu 2005 še okrepila in dosegla 4,4 %, kar je bila najvišja rast po letu 1997. Dobre rezultate potrjujejo tudi podatki SURS-ove mesečne raziskave, po kateri se je prihodek v trgovini na drobno, trgovini z motornimi vozili in njihovem vzdrževanju ter trgovini na drobno z motornimi gorivi v letu 2005 realno povečal za 9,7 %¹⁸. Nadpovprečno se je povečal prihodek pri vzdrževanju in popravilu motornih vozil (realno za 16,9 %), v trgovini na drobno z motornimi gorivi (za 15,3 %) ter v trgovini z motornimi vozili, motornimi kolesi, rezervnimi deli in opremo (za 11,0 %). V trgovini na drobno pa je bilo 6,9-odstotno realno povečanje prihodka.

Po relativno ugodni rasti dodane vrednosti v lanskem letu letos pričakujemo rahlo upočasnitev rasti in ohranitev na tej ravni v naslednjih dveh letih. Za letos in prihodnje leto tako napovedujemo 3,7-odstotno rast, v letu 2008 pa 3,8-odstotno rast. Na trgovino bo letos ugodno vplivala predvsem pospešena stanovanjska gradnja, temu dejavniku pa se bodo v letih 2007 in 2008 pridružili še povečani nakupi trajnih in poltrajnih dobrin, povezani z opremljanjem stanovanj.

Po nizki rasti v letu 2004 se je rast dodane vrednosti v gostinstvu v letu 2005 okrepila in dosegla 2,9 %. Prihodek v gostinstvu se je v letu 2005 glede na leto 2004 realno povečal za 3,9 %, in sicer v podjetjih, ki pripravljajo jedi za 6,4 % ter v podjetjih, ki v glavnem ponujajo nastanitve za 3,3 %, medtem ko se je prihodek v podjetjih, ki se ukvarjajo s točenjem pijače realno znižal za 2,1 %. Povečanje prihodka v turističnem delu gostinstva povezujemo tudi s spremembo strukture prenočitev tujih turistov, saj je število prenočitev turistov v letu 2005 ostalo na ravni prejšnjega leta¹⁹.

V naslednjih letih pričakujemo pospešitev rasti dodane vrednosti v gostinstvu. Za letos napovedujemo rast dodane vrednosti v višini 4,3 %, v letih 2007 in 2008 pa med 4,7 % in 4,8 %. Predhodni podatki za prva dva meseca letošnjega leta kažejo dober začetek turističnega leta²⁰, prav tako pričakujemo, da bo zaradi velike količine zapadlega snega podaljšana letošnja smučarska sezona. Slovenski turizem naj bi pridobil tudi z letošnjim odprtjem dodatnih oziroma novih letalskih prog, ki bodo povezale Brnik z Londonom, Brusljem, Rimom, Barcelono in Tirano. Višje rasti dodane vrednosti v gostinstvu v naslednjih dveh letih so odvisne od rezultatov velikega naložbenega cikla, ki se je začel leta 2004 in nadaljeval tudi v letu 2005²¹, pa tudi s preusmeritvijo slovenskega turizma od množičnega turizma do ožjih turističnih programov – turističnih niš. Z njimi bi lahko zapolnili predvsem zmogljivosti zunaj glavne poletne sezone, predvsem pa se lahko tržijo po višji ceni.

Rast dodane vrednosti v prometu, skladiščenju in zvezah se je v letu 2005 močno pospešila, in sicer na 4,8 %, zaradi visoke rasti cestnih blagovnih prevozov, poštne in telekomunikacijske dejavnosti ter zaustavitve upadanja špedicijske dejavnosti. V

¹⁸ To je bila najvišja rast, odkar se izvaja anketa, in enkrat višja kot v letu 2004.

¹⁹ V letu 2005 so drugo leto zapored imeli največ prenočitev med tujimi turisti Italijani (po predhodnih podatkih je bilo povečanje glede na leto 2004 8,5-odstotno), katerih povprečni dnevni izdatki na turista v SIT so bili po Anketi o tujih turistih v RS v poletni sezoni daleč najvišji.

²⁰ Po prvih podatkih SURS se je število turistov v januarju in februarju skupaj glede na isto obdobje lani povečalo za 4,3 %, število njihovih prenočitev pa za 5,4 %.

²¹ Naložbe v turizem so bile spodbujene tudi s sredstvi Evropskega sklada za regionalni razvoj.

blagovnem prometu se je po podatkih SURS najbolj, za 33,5 % povečal pomorski blagovni promet, ki pa ustvari relativno majhen delež dodane vrednosti celotne dejavnosti. Sledil je cestni blagovni promet s 24,4-odstotno rastjo, ki je leta 2004 ustvaril 22,3 % dodane vrednosti prometa, skladiščenja in zvez. Potniški in blagovni železniški prevozi so se povišali za dobre 3 %, malenkost bolj pa pristaniški pretovor blaga (4,7 %). Nadaljevalo se je zniževanje avtobusnih prevozov potnikov (v medkrajevnem prometu znižanje za 13,4 %, v mestnem pa za 3,0 %), relativno visoke rasti pa so bile v zračnem in letališkem prometu (13,8 % in 17,3 %). V pomožnih prometnih dejavnostih in dejavnostih turističnih agencij, ki vključujejo tudi špedicijske storitve, so se v letu 2005 nominalni prihodki (ki so še do polletja močno upadali) povišali za 2,2 %. To pomeni, da se je negativni trend, ki je ob vstopu Slovenije v EU zaradi izgube špedicijskih poslov prizadel omenjeno dejavnost, že obrnil navzgor. Med uspešnejšimi je bila tudi poštna in telekomunikacijska dejavnost, v kateri so v letu 2005 dosegli za 11,6 % višje nominalne prihodke.

V letih 2006–2008 pričakujemo nadaljevanje relativno visokih stopenj rasti dodane vrednosti v dejavnosti prometa, skladiščenja in zvez (4,6 %, 4,4 % in 4,6 %). Ocenjujemo, da bo članstvo Slovenije v EU še naprej imelo neto pozitivni učinek na domači transportni sektor, ki zaradi majhnosti naše države velik del storitev opravi v mednarodnem prometu. Poleg tega bo rast dejavnosti spodbujal tudi pričakovani nadaljnji hitri razvoj telekomunikacijske dejavnosti.

V finančnem posredništvu se je tudi v letu 2005 nadaljevala visoka rast dodane vrednosti, ki je dosegla 12,7 %. Okrepila se je kreditna dejavnost bank, saj so se neto tokovi kreditov domačih bank nebančnim sektorjem realno povečali za 42 %. Od tega se je najbolj (realno 2,1-krat) okrepilo devizno zadolževanje, saj so bili tovrstni krediti precej ugodnejši od tolarskih (glej poglavje 9.2). Eden od dejavnikov rasti dodane vrednosti finančnega posredništva še vedno ostaja tudi hitra rast dejavnosti finančnega zakupa, ki je v letu 2005 po razmeroma skromni rasti leto pred tem, vrednostni obseg poslov ponovno okrepila za več kot tretjino. Rast zaposlenosti v finančnem posredništvu se je lani nekoliko okrepila in je bila s 3,5 % na najvišji ravni po letu 2000. Najbolj, za 20,1 %, se je povečalo število zaposlenih v pomožnih dejavnostih v finančnem posredništvu (še posebej tistih storitev, ki so povezane s finančnim svetovanjem) in zavarovalništvu (življenjsko zavarovanje).

Letos in v prihodnjih dveh letih pričakujemo, da se bo rast dodane vrednosti finančnega posredništva nekoliko umirila, vendar bo glede na relativno nizko razvitost finančnega področja v primerjavi z drugimi evropskimi državami²² še vedno presegala rast dodane vrednosti celotnega gospodarstva. Tako se bosta še naprej širili ponudba in kakovost finančnih storitev, še posebej storitev, povezanih z naložbami na kapitalskih trgih, in na področju življenjskih zavarovanj. V letu 2006 predvidevamo, da se bo dodana vrednost finančnega posredništva realno povečala za 6,0 %. Poleg zelo visoke osnove iz leta 2005 bo nižja rast tudi posledica zviševanja referenčne obrestne mere ECB, kar naj bi predvsem v drugi polovici leta vplivalo na umirjanje rasti kreditne dejavnosti bank. Predvidevamo, da se bo v letu 2007 rast dodane vrednosti finančnega posredništva ponovno nekoliko okrepila (na 7 %), na relativno visoki ravni pa se bo ohranila tudi v letu 2008 (6,5 %). V letu 2007 se

²² Več o tem glej v Poročilu o razvoju 2006.

pričakuje predvsem povečano povpraševanje po stanovanjih zaradi napovedane spremembe davčnih stopenj na tem področju v začetku leta 2008, kar bo vplivalo na zadolževanje prebivalstva.

Rast dodane vrednosti v dejavnosti nepremičnin, najema in poslovnih storitev se je v letu 2005 upočasnila in dosegla 3,7 %. Precej drugačne rezultate kažejo podatki o številu zaposlenih, po katerih je bila rast zaposlenih v letu 2005 6,6-odstotna²³, v letu prej pa 4,1 % (podatki SRDAP). Zaposlovanje se je povečalo v podjetjih, družbah in organizacijah (6,7 %), še bolj pa se je povečalo število samostojnih podjetnikov (za 7,3 %). Število zaposlenih v največjih dveh oddelkih poslovnih storitev²⁴ se je povečalo za 6,5 %, in sicer v oddelku obdelave podatkov in s tem povezanimi dejavnostmi za 10,5 %, v oddelku drugih poslovnih dejavnosti pa za 5,8 %. V letu 2005 se je močno okrepil tudi izvoz računalniških in informacijskih storitev (nominalno za 11,2 %, v letu le za 0,8 %) ter izvoz ostalih poslovnih storitev (za 30,7 %, 2004: 14,2 %).

Za leto 2006 pričakujemo okrepitev rasti dodane vrednosti pri nepremičninah, najemu in poslovnih storitvah na 4,5 %, v letih 2007 in 2008 pa nadaljevanje razmeroma ugodnih rasti na ravni 4 %. Glede na precejšnje zaostajanje Slovenije po deležu na znanju temelječih storitev (v tem zlasti poslovnih storitev) v strukturi gospodarstva za evropskim povprečjem²⁵ tudi v prihodnje pričakujemo relativno hitro rast obsega drugih poslovnih dejavnosti, kakor tudi računalniških storitev. Povečano povpraševanje po računalniških storitvah pričakujemo zlasti v letu 2006 ob začetku projekta dvojnega označevanja cen ter prilagoditve sistemov na uvedbo evra v letu 2007. Ugodna gibanja v tem letu nakazujejo tudi januarski podatki o številu delovno aktivnih, po katerih se je število zaposlenih povečalo prav v oddelku obdelave podatkov in s tem povezanimi dejavnostmi (za 8,3 % na medletni ravni), skupno število zaposlenih v dejavnosti nepremičnine, najem in poslovne storitve pa je bilo višje za 6,7 %²⁶.

Realna rast dodane vrednosti javnih storitev (dejavnosti L-P) se je v letu 2005 ohranila na ravni prejšnjega leta (3,4 %), vendar je bila v primerjavi z letom 2004 strukturno ugodnejša, saj se je precej znižala v javni upravi, obrambi in obveznem socialnem zavarovanju ter okrepila v drugih javnih, skupnih in osebnih storitvenih dejavnostih. Umiritev rasti dodane vrednosti v javni upravi, obrambi in obveznem socialnem zavarovanju v letu 2005 (s 5,8 % na 3,4 %) je bila povezana z zmanjšanjem števila zaposlenih v tej dejavnosti (za 0,5 %, po SRDAP). V izobraževanju se je ohranila razmeroma visoka 2,7-odstotna stopnja rasti dodane vrednosti iz leta 2004. Število delovno aktivnih v dejavnosti izobraževanja se je povečalo za 2,2 %, kar je največ v zadnjih petih letih. K tako visoki rasti je največ prispevala kar 2,3-odstotna rast zaposlenih v osnovnošolskem izobraževanju, ki najverjetneje še vedno izhaja iz uvajanja devetletke. Višja kot v preteklih letih je bila lani tudi rast zaposlenih v srednješolskem izobraževanju, v katerem so bili uvedeni nekateri novi programi

²³ Če ne upoštevamo večjega podjetja, ki je bilo registrirano v dejavnosti K le od januarja do maja 2005, bi bila rast zaposlenih enaka 6,0 %.

²⁴ Skupaj je bilo v obeh oddelkih v letu 2005 zaposleno 87 % vseh zaposlenih v dejavnosti K.

²⁵ Več o tem glej v Poročilu o razvoju 2006.

²⁶ Brez upoštevanja večjega podjetja, ki je bilo v dejavnosti K registrirano od januarja do maja 2005.

poklicnega izobraževanja, deloma pa je po naši oceni dinamična rast srednješolskega izobraževanja povezana tudi s spodbujanjem izobraževanja odraslih. V višjem in visokošolskem izobraževanju se je, kljub uvedenim novim programom in povečanju števila študentov, rast zaposlenosti zmanjšala (z 2,7 % v letu 2004 na 2,3 % v letu 2005). S tem se je ponovno poslabšalo razmerje med številom študentov in pedagoškim osebjem v terciarnem izobraževanju, ki je v letu 2005 znašalo 22,5 (21,5 v letu 2004), kar je daleč za povprečjem držav OECD (14,9 v letu 2003)²⁷. V *zdravstvu in socialnem varstvu* se je rast dodane vrednosti le malenkost okrepila (s 3,5 % na 3,8 %). Nadaljevala se je predvsem visoka rast zaposlovanja v socialnem varstvu (5,4 %), kjer se je nadalje širila mreža domov za starejše (5 novih zasebnikov s koncesijo). Tudi v zdravstvu se je ohranila razmeroma visoka rast zaposlovanja (1,8 %). V pretežno tržno usmerjeni dejavnosti *drugih javnih, skupnih in osebnih storitev* se je rast dodane vrednosti okrepila na 4,1 % (3,6 % v letu 2004). Prihodek v tej dejavnosti se je nominalno povečal za 22,1 % (16,8 % v letu 2004), rast števila delovno aktivnih pa je bila 2,6-odstotna (1,3-odstotna v letu 2004).

Pričakujemo, da se bo v letih 2006–2008 realna rast dodane vrednosti javnih storitev ohranila približno na ravni iz leta 2005 (med 3,4 % in 3,5 %) in tako zaostajala za rastjo dodane vrednosti celotnega gospodarstva. Na podlagi predvidenega nadaljnjega zmanjševanja števila zaposlenih v državni upravi in pričakovane relativno nizke rasti plač (glej poglavje 7.1) napovedujemo, da se bo v javni upravi, obrambi in obveznem socialnem zavarovanju realna rast dodane vrednosti še naprej umirjala (s 3,2 % v letu 2006 na 2,5 % v letu 2008). V izobraževanju se bo rast dodane vrednosti v letih 2006–2008 gibala med 2,5 % in 2,8 %. Pričakujemo, da se bo rast zaposlovanja v osnovnem šolstvu ustavila, v višjem in visokem šolstvu pa pospešila. Skladno z višjimi vlaganji, predvidenimi v Nacionalnem programu izobraževanja odraslih v RS, se pričakuje višja rast zaposlenosti tudi v izobraževanju odraslih. V zdravstvu in socialnem varstvu bo ob pričakovani rasti števila zaposlenih v zdravstvu v povprečju za okoli 2 % letno ter ob predvideni nadaljnji širitvi socialno-varstvene mreže, rast dodane vrednosti še naprej visoka (med 4,0 % in 4,5 %). Tudi na področju drugih javnih, skupnih in osebnih storitev pričakujemo nadaljevanje pozitivnih gibanj in postopno krepitev rasti dodane vrednosti (od 4,3 % v letu 2006 na 5,0 % v letu 2008). Po anketi o poslovnih tendencah v storitvenih dejavnostih se v njih pričakujeta večje povpraševanje in krepitev zaposlovanja. Ugodna so zlasti pričakovanja za razvedrilne, kulturne in športne dejavnosti, ki ustvarijo že več kot 60 % dodane vrednosti celotnega sektorja.

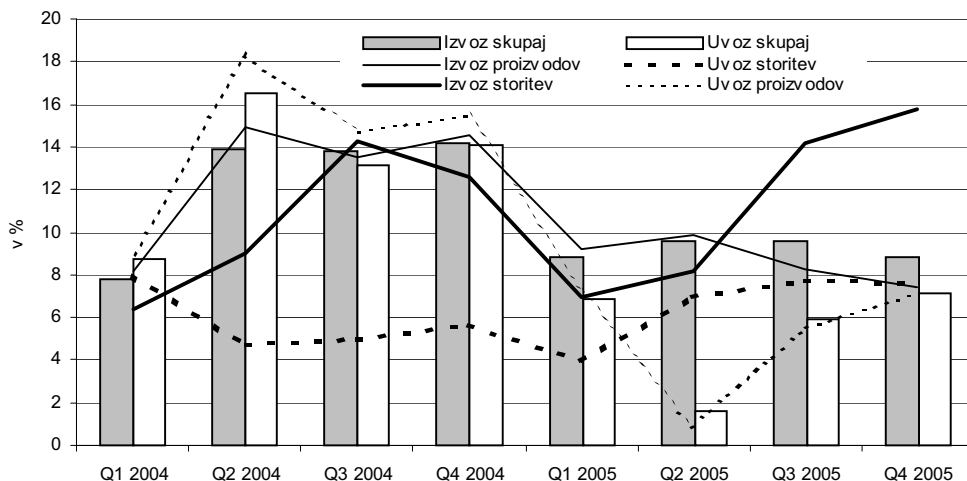
²⁷ Več o tem glej v Poročilu o razvoju 2006.

4 Agregati potrošnje

4.1 Izvozno-uvozni tokovi

Ob močnejši umiritvi rasti uvoza proizvodov in storitev od izvoza proizvodov in storitev je bil v letu 2005 prispevek menjave s tujino h gospodarski rasti visoko pozitiven. Po podatkih četrtnih nacionalnih računov se je realna rast izvoza blaga in storitev v letu 2005 (9,2 %) v primerjavi z letom 2004 (12,5 %) upočasnila. Zaradi upočasnitve realne rasti izvoznih tokov in tudi domače potrošnje, je bila realna rast uvoza blaga in storitev v letu 2005 (5,3 %) v primerjavi z letom 2004 tudi precej nižja (13,2 %). Rast izvoznih tokov je bila, kljub upočasnitvi v zadnjem četrtnem letu, v vseh četrtnih letih lani na medletni ravni hitrejša od rasti uvoznih tokov (glej sliko 5). Po dveh letih negativnega prispevka (-2,0 odstotne točke in -0,4 odstotne točke) je bil v letu 2005 prispevek neto izvoza h gospodarski rasti pozitiven in je znašal 2,3 odstotne točke. Prispevek je bil največji v drugem četrtnem letu, nato pa se je po pričakovanjih postopoma znižal.

Slika 5: Izvoz in uvoz proizvodov in storitev po četrtnih, medletne realne stopnje rasti v %

Vir podatkov: SURS.

Rast izvoznih blagovnih tokov v letu 2005 je bila večinoma posledica rasti izvoza v države EU. Slednje kaže, da se nadaljuje učinek ustvarjanja trgovine med državami EU. Na dinamiko blagovnega izvoza pa je pomembno vplival tudi izvoz cestnih vozil. Rast blagovnega izvoza v države EU, ki je bila 13,9-odstotna (nominalno, v EUR), je k 12-odstotni skupni rasti blagovnega izvoza prispevala 77,1 %. Ob tem je rast blagovnega izvoza v nove članice EU (15,4 %) presegla rast blagovnega izvoza v stare članice (13,7 %). Izvoz cestnih vozil, ki se je medletno še posebej močno povečal v prvi polovici leta 2005, v drugi polovici pa začel umirjati, se je v letu 2005 v primerjavi z letom 2004 nominalno povečal kar za 35,4 %. Predhodni podatki o regionalnem izvozu za leto 2005 kažejo, da se je izvoz v Nemčijo medletno povečal za 3,3 %. Visoka je bila rast izvoza v Francijo (42,2 %), od drugih

najpomembnejših trgovinskih partneric pa v Veliko Britanijo (23,0 %) in Avstrijo (20,3 %). K visoki rasti je pri vseh treh državah precej prispeval zlasti izvoz cestnih vozil. Prav tako se je lani še nadalje okrepil izvoz na manj tradicionalne trge EU (Belgija, Danska, Luksemburg, Portugalska, Španija in Švedska).

Izvoz blaga v države nečlanice se je lani nominalno povečal za 8,2 %, kar je manj kot v preteklem letu (14,6 %). Prenehanje veljavnosti prostotrgovinskih sporazumov je najbolj vplivalo na nadaljnje upadanje izvoza v Makedonijo (-3,7 %, nominalno v EUR) in na nizko rast izvoza v BiH (5 %). Rast izvoza blaga na Hrvaško, s katero ima EU sklenjen Stabilizacijsko pridružitveni sporazum, se je v primerjavi z letom 2004 (15,9 %) nekoliko upočasnila (11,8 %). K rasti izvoza je večinoma prispeval izvoz cestnih vozil, specializiranih strojev za industrijo, transportne opreme, industrijskih strojev za splošno uporabo, raznih končnih izdelkov in obleke. Rast blagovnega izvoza v Rusijo se je v primerjavi z letom 2004 (20,9 %) v letu 2005 skoraj prepolovila (11,3 %). Ob še vedno naraščajočem izvozu medicinskih in farmacevtskih proizvodov, kovinskih izdelkov, industrijskih, električnih strojev in papirja, kartonov ter celuloze, je bila upočasnitev rasti večinoma posledica znižanega izvoza naprav za telekomunikacijo (-49,9 %). Blagovni izvoz v ZDA je že drugo leto zapored upadal (lani -26,5 %), in to skoraj v celoti zaradi manjšega izvoza medicinskih in farmacevtskih proizvodov (-67,8 %), katerih delež je bil v slovenskem izvozu v ZDA leta 2005 16 % (leta 2004 pa 36,5 %).

Izvoz storitev je lani naraščal hitreje od blagovnega izvoza. Izvoz storitev se je v letu 2005 realno povečal za 11,6 % (v letu 2004 za 10,9 %). Najbolj se je okrepil izvoz ostalih storitev (vse storitve razen transporta in potovanja), od katerih se je najbolj povečal izvoz storitev posredovanja. Pomen slednjih se dolgoročno sicer zmanjšuje, saj elektronsko poslovanje omogoča večjo dostopnost in preglednost informacij o cenah in s tem večjo možnost neposrednega sklepanja poslov. Pri ostalih storitvah pa se je najmanj okrepil izvoz računalniških in komunikacijskih storitev, kar deloma odraža, da se povpraševanje po omenjenih storitvah seli na cenejše vzhodnoevropske in azijske trge.

Uvoz blaga iz držav nečlanic EU se je lani povečal precej bolj kot uvoz blaga iz držav EU, po podatkih o uvozu po namenu pa je najhitreje naraščal uvoz proizvodov za vmesno porabo. Uvoz blaga se je v letu 2005 realno povečal za 5,1 % (v letu 2004 za 14,5 %). V letu 2005 se je v primerjavi z letom 2004 uvoz blaga iz držav EU nominalno (v EUR) povečal za 9,2 %, iz držav nečlanic pa za 20,4 %. Počasnejša rast blagovnega uvoza iz držav EU je bila deloma posledica tudi visokega uvoza proizvodov za vmesno in široko porabo po vstopu Slovenije v EU in s tem višje primerjalne osnove v letu 2004. Po namenu porabe proizvodov se je najbolj okrepil uvoz proizvodov za vmesno porabo (za 13,7 %, nominalno, v EUR), kar je bilo posledica naraščajočih cen nafte in drugih primarnih surovin ter tudi visoke rasti izvoza. Ob relativno visoki rasti izvoza je bila značilna tudi visoka uvozna komponenta (delež uvoza proizvodov za vmesno porabo v blagovnem izvozu), ki se je v primerjavi z letom 2004 povečala za 1 odstotno točko, in sicer na 66,3 %. Uvoz proizvodov za široko porabo se je nominalno povečal za 9,8 %, medtem ko je bila rast uvoza proizvodov za investicije najpočasnejša (4,9 %). Slednje je bila posledica skromne rasti bruto investicij v opremo in stroje.

Uvoz storitev je lani realno naraščal precej počasneje (6,8 %) kot izvoz storitev, vendar nekoliko hitreje kot v letu 2004 (5,6 %). Enako kot pri izvozu storitev je tudi pri uvozu k rasti največ prispeval uvoz ostalih storitev (približno dve tretjini). Pri tem je najhitreje rasel uvoz konstrukcijskih storitev, najbolj pa se je znižal uvoz licenc, patentov in avtorskih pravic.

*Pri predvideni hitrejši gospodarski rasti v EU, zlasti v njenih starih članicah, za leto 2006 pričakujemo rahlo okrepitev realne rasti **menjave blaga in storitev**, na 7,9 % (v letu 2005 7,2 %). Ocenjujemo, da se bo izvoz blaga in storitev realno povečal za 8,2 % (izvoz blaga za 8,5 %, izvoz storitev za 6,8 %). Kljub pričakovnemu izboljšanju razmer v mednarodnem okolju bo rast izvoza proizvodov (8,5 %) rahlo nižja kot v letu 2005 (8,7 %), saj predvidevamo, da bo izvoz cestnih vozil letos nižji kot v lanskem letu (lani se je povečal za 35,4 %, nominalno v EUR). Rast izvoza v države EU bo predvidoma še naprej višja od rasti izvoza v države nečlanice. Rast izvoza storitev se bo, po visoki (okoli 11-odstotni rasti) v preteklih dveh letih, letos umirila na 6,8 %. V tem pričakujemo zmerno rast izvoza potovanj in umiritev rasti izvoza ostalih storitev. Izvoz transportnih storitev naj bi se od vseh vrst storitev povečeval najhitreje. Uvoz blaga in storitev naj bi se letos realno povečal za 7,6 % (uvoz blaga za 7,6 %, uvoz storitev za 7,0 %). Zaradi povečanih investicij v stroje in opremo, se bo, od vseh sestavin uvoza najbolj povečal uvoz proizvodov za investicije. Ocenjujemo, da se bo pri uvozu storitev tudi letos najbolj povečal uvoz ostalih storitev. Poleg tega se bo precej povečal tudi uvoz transportnih storitev, medtem ko naj bi bila rast uvoza potovanj od vseh sestavin uvoza storitev najpočasnejša. Ob upočasnitvi rasti izvoznih tokov in okrepitvi uvoznih tokov v primerjavi z letom 2005, bo pozitiven prispevek menjave s tujino h gospodarski rasti v letu 2006 precej nižji (0,4 odstotne točke).*

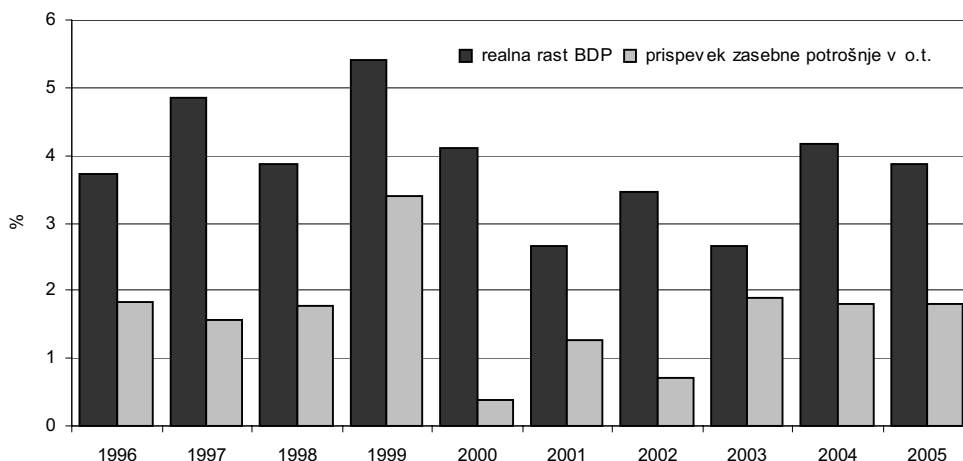
V letu 2007 bo zaradi pričakovane rahle konjunkturne upočasnitve v mednarodnem okolju rast mednarodne menjave nekoliko nižja kot letos, njen prispevek h gospodarski rasti pa bo ostal na enaki ravni (0,4 odstotne točke). Realna rast izvoza blaga in storitev se bo upočasnila na 7,9 % (blago 8,2 %, storitve 6,7 %). Predvidevamo da bo realna rast blagovnega izvoza v države EU še vedno hitrejša od rasti blagovnega izvoza v države nečlanice. Nekoliko se bo upočasnila tudi realna rast uvoza blaga in storitev, in sicer na 7,4 % (uvoz blaga 7,4 %, uvoz storitev 7,1 %), kar bo večinoma posledica upočasnitve realne rasti izvoza.

V letu 2008 se bo ob predvidenem rahlem izboljšanju gospodarskih razmer v državah EU izvoz blaga in storitev v primerjavi s predhodnim letom rahlo okrepil in prav tako tudi uvoz blaga in storitev (za 0,1 odstotne točke). Ocenjujemo, da bo skupni izvoz dosegel 8-odstotno realno rast (izvoz blaga 8,3-odstotno, izvoz storitev 6,8-odstotno). Pri tem predvidevamo nadaljnjo rast menjave znotraj trga EU. Ob nespremenjeni rasti domačega povpraševanja glede na predhodno leto pa se bo rast skupnega uvoza (7,5 %; ob enaki rasti uvoza blaga in uvoza storitev) povečala v glavnem zaradi okrepitev rasti izvoza. Prispevek menjave s tujino bo predvidoma ostal enak kot v letu 2007 (0,4 odstotne točke).

4.2 Zasebna potrošnja

Zasebna potrošnja se je v letu 2005 realno povečala za 3,3 %²⁸, pri tem je bila najvišja medletna rast dosežena v drugem četrtletju, nato pa se je upočasnjevala. Takšna rast zasebne potrošnje je bila bližje naši lanski pomladanski (3,4 %) kot jesenski napovedi (3,6 %), ki je bila višja zlasti zaradi višjih tekočih podatkov o plačah (glej tudi poglavje 7.1). H gospodarski rasti je zasebna potrošnja lani prispevala le nekaj manj kot polovico rasti (slika 6). Pri tem se je rast **potrošnje gospodinjstev** ohranila na isti ravni kot v letu 2004 (3,3 %); najvišjo rast pa je dosegla v drugem četrtletju, ko se je povečala za 3,8 %. V tem obdobju so najvišje medletne realne rasti dosegli tudi trije kazalniki, ki se nanašajo na plače – masa neto plač se je povečala medletno za 7,4 % (v povprečju leta za 5,9 %; AJPES), povprečna bruto plača je bila višja za 2,9 % (letno za 2,3 %; SURS) in povprečna neto plača za 4,6 % (letno za 3,6 %; SURS). V drugi polovici leta se je rast potrošnje gospodinjstev v primerjavi s prvo polovico leta (3,5 %) upočasnila za 0,3 odstotne točke. **Potrošnja nepridobitnih institucij, ki opravljajo storitve za gospodinjstva (NPISG)** je že drugo leto zapored upadla (-0,3 %, leta 2004 -3,7 %, leta 2003 0,9 %).

Slika 6: Realne stopnje rasti BDP in prispevek zasebne potrošnje k rasti BDP v letih 1996–2005

Vir podatkov: SURS.

Lani je podatek o trgovini nakazoval močnejšo krepitve trošenja, drugi kazalniki pa so bili v prid zmernejši rasti potrošnje. Realna rast prejemkov prebivalstva (glej tabelo 9), ki je kratkoročni kazalnik potrošnje gospodinjstev pri **virih potrošnje**, je bila v primerjavi z letom prej nižja (2,2-odstotna) predvsem zaradi upada drugih prejemkov iz dela (-8,2 %) po njihovi visoki rasti v letu 2004 (11,0 %). K temu je nekoliko prispevala tudi za 0,4 odstotne točke počasnejša rast socialnih transferov (2,7 %). Med kratkoročnimi **kazalniki trošenja** je le podatek o prihodku v trgovini na drobno dosegal višje rasti kot leto prej in je relativno močno presegel rast potrošnje. Kljub visoki rasti v trgovini pa je obračunani DDV končnim potrošnikom realno ostal približno na enaki ravni kot v letu pred tem. Prav tako je približno enaka

²⁸ Nominalno se je povečala za 5,0 %.

Tabela 9: Zasebna potrošnja in z njo povezani kazalniki, stopnje rasti v %

	2004	2005
Zasebna potrošnja ¹	3,1	3,3
Potrošnja gospodinjstev	3,3	3,3
Potrošnja NPISG	-3,7	-0,3
Prejemki prebivalstva ^{2,3}	5,2	2,2
Realni prihodek v trgovini na drobno ⁴	3,8	7,9
Obračunan DDV končnim potrošnikom ²	6,1	-0,1
Prvič registrirana osebna vozila	3,8	-4,9
Uvoz proizvodov za široko porabo, v EUR	16,3	9,8
Potovanja	uvoz, v EUR	6,0
	izvoz, v EUR	10,3

Vir podatkov: AJPES, MF, BS, DUNZ, SURS, DURS, preračuni UMAR.

Opombe: ¹ stalne cene predhodnega leta; ² deflacirano s cenami življenjskih potrebščin, ³ masa neto plač in drugi prejemki iz delovnega razmerja (prejemki po pogodbah o delu in po avtorskih pogodbah, povračila stroškov v zvezi z delom, drugi osebni prejemki) po AJPES ter transferi posameznikom in gospodinjstvom po konsolidirani globalni bilanci javnega financiranja MF; ⁴ po mesečni anketi TRG/M, kumulativni indeks obsega.

ostala nominalna rast (v EUR) trošenja tujcev pri nas (izvoz potovanj) in trošenja rezidentov v tujini (uvoz potovanj). Število prvič registriranih osebnih vozil se, gledano po četrtletjih, zmanjšuje že od zadnjega četrtletja 2004.

Ocenjeni razpoložljivi dohodek gospodinjstev se je v letu 2005 realno povečal za 2,2 %²⁹. Od njegovih večjih sestavin se je masa plač ob 1,0-odstotnem povečanju števila oseb v delovnem razmerju in 2,2-odstotni rasti realne bruto plače na zaposlenega povečala za 3,2 %³⁰. Transferi posameznikom in gospodinjstvom so se realno povečali za 2,7 %. Pri odhodkih so bila plačila dohodnine realno višja za 0,7 %, prispevki za socialno varnost pa za 3,7 %.

Okvir 5: Zadolževanje prebivalstva v letu 2005

Tudi leto 2005 je zaznamovalo visoko zadolževanje gospodinjstev v bankah, ki je bilo pretežno dolgoročno in v tuji valuti. Medletna realna rast obsega kreditov prebivalstva v bankah je konec leta znašala 25,6 % (7,6 odstotne točke več kot leta 2004). Med tolarскими krediti so se najbolj povečali dolgoročni krediti, in sicer za 13,3 %, okvirni za 9,6 %, obseg kratkoročnih pa je ostal na ravni iz leta 2004. Najbolj se je povečalo zadolževanje gospodinjstev v tuji valuti; tako se je realni obseg deviznih kreditov realno povečal za 3,9-krat, njihov delež v vseh kreditih pa je konec leta znašal 11,7 %, kar je za 8,8 odstotne točke več kot prejšnje leto. Nominalni neto tokovi (glej tabelo 10) deviznih kreditov pa so bili za 4,6-krat višji kot leta 2004 in so dosegli 45,4 % vseh tokov (leta 2004 12,2 %). Kazalnik

²⁹ Deflacirano s cenami življenjskih potrebščin. Nominalno se je povečal za 4,7 %, za 0,3 odstotne točke manj kot potrošnja gospodinjstev.

³⁰ Ocenjujemo, da so se sredstva za zaposlene kot največja sestavina dohodkovne strani razpoložljivega dohodka verjetno povečala za nekoliko manj kot masa bruto plač zaradi že omenjenega upada drugih prejemkov iz dela.

obremenjenosti prejemkov prebivalstva s krediti poslovnih bank (razmerje med povprečnim mesečnim stanjem kreditov in povprečnimi mesečnimi prejemki) se je povečal z 2,96 v letu 2004 na 3,50 lani. Razlika v povprečnem mesečnem stanju kreditov med leti 2005 in 2004 je bila 15,1-krat večja kot razlika med povprečnimi mesečnimi prejemki (leta 2004 glede na 2003 5,2-krat večja).

Tabela 10: Krediti in varčevanje prebivalstva v bankah in vzajemnih skladih domačih upravljavcev, tokovi v mio SIT

	2004	2005
Krediti prebivalstvu ¹	135.969	202.682
Okvirni in kratkoročni, tolarski	8.177	11.930
Dolgoročni, tolarski	111.251	98.768
Devizni	16.541	91.984
Novo najeta posojila ²	269.962	336.109
Stanovanjska	56.691	102.128
Potrošniška	213.271	233.981
Varčevanje prebivalstva v bankah ^{1,3}	202.716	134.068
Varčevanje v vzajemnih skladih domačih upravljavcev ^{1,3,4}	81.702	33.216

Vir podatkov: BS, preračuni UMAR.

Opombe: ¹Neto tok. ²Podatek za 8 bank; gl. opombo 31 v besedilu. ³Glej tudi poglavje 9.2. ⁴Oko 90 % premoženja v skladih je v lasti fizičnih oseb. Podatki o sredstvih v vzajemnih skladih tujih upravljavcev niso na voljo, vendar ocenjujemo, da so ti skladi v letu 2005 postali zelo privlačni za vlagatelje.

Med novo najetimi posojili³¹ se je v letu 2005 povečal delež posojil za nakup stanovanja. Realna rast novo najetih posojil je bila lani sicer nižja kot leta 2004 (21,5 % glede na 31,1 %), vendar so med njimi tudi v letu 2005 stanovanjska posojila rasla precej hitreje (75,8 %) kot potrošniška (7,0 %). Rast potrošniških posojil je bila za skoraj četrtno nižja kot v letu pred tem (26,4 %), rast stanovanjskih pa je predlansko rast presegla za 23 odstotnih točk. Poleg medbančne konkurence in s tem vse večje ponudbe posojil ter konvergence obrestnih mer ob vstopu v ERM II, je k nadaljnji rasti (predvsem stanovanjskih) posojil prispeval tudi potek enoletnega obdobja v juliju 2005 od sprostitve sredstev iz prve Nacionalne stanovanjske varčevalne sheme (julija 2004), v katerem so varčevalci imeli možnost najeti stanovanjsko posojilo; v letu 2005 se je sprostila tudi druga shema, vendar z manjšim kreditnim potencialom. Delež stanovanjskih posojil v vseh novo najetih posojilih je v letu 2005 znašal slabo tretjino (30,4 %), leta 2004 pa dobro petino (21,0 %). Med potrošniškimi posojili, o katerih razpolagamo tudi s podatki o ročnosti³², je bila najvišja rast pri posojilih z ročnostjo nad pet let, pri stanovanjskih posojilih pa z ročnostjo nad deset let. Na podlagi teh podatkov lahko sklepamo, da se velik delež novih posojil, z vidika metodologije nacionalnih računov, ne porabi za potrošnjo gospodinjstev.

³¹ Podatki BS (Kreditni in obrestne mere, 2006); to so podatki osmih bank, izbrani po merilu bilančne vsote.

³² Pri potrošniških posojilih je poročanje o posameznih delih pogodb (ročnost, obrestna mera itd.) omejeno po merilih zneska posameznega posojila in/ali po številu pogodb, o katerih se poroča; tako je bila v letu 2005 v to poročanje zajeta le slaba tretjina potrošniških posojil. Stanovanjska posojila so zajeta v celoti. Glej tudi prejšnjo opombo.

V letu 2006 pričakujemo, da bo rast zasebne potrošnje ostala na enaki ravni kot v letu 2005 (3,3 %). Ob predvidoma še naprej zmerni rasti bruto plače na zaposlenega (2,4 %) in zaposlenosti (rast prejemnikov plač bo le nekoliko nižja kot v letu prej, 0,9 %, glej tudi poglavje 7) se bo masa bruto plač povečala za 3,3 %, nekoliko višja od lanske pa naj bi bila tudi rast socialnih transferov, na odhodkovni strani pa plačil za dohodnino. Tako predvidevamo, da se bo razpoložljivi dohodek povečal realno prav za toliko kot masa plač (3,3 %). Zaradi nadaljevanja visoke rasti stanovanjske gradnje (glej poglavji 3.2 in 4.3) pričakujemo, da se bo pretežno dolgoročno zadolževanje prebivalstva nadaljevalo tudi v letu 2006, vendar verjetno z nekoliko počasnejšo dinamiko kot lani.

Tudi v letu 2007 naj bi se zasebna potrošnja povečala približno v skladu z rastjo mase plač in tako dosegla 3,3-odstotno realno rast. Za 0,1 odstotne točke več kot leto prej naj bi se, ob 2,6-odstotni rasti bruto plače na zaposlenega in 0,8-odstotni rasti prejemnikov plač, realno povečala masa bruto plač (3,4 %). Ocenjena rast razpoložljivega dohodka za to leto znaša 3,7 %. Zaradi spremembe stopnje DDV iz nižje (8,5 %) na splošno (20 %) pri nakupu novih stanovanj (glej tudi poglavje 4.3) z začetkom leta 2008 ocenjujemo, da se bodo v tem letu povečali nakupi stanovanj ter posledično zadolževanje in nakupi trajnih in poltrajnih dobrin (pohištvo, gospodinjski aparati ipd.), za katere predvidevamo, da bodo segali še v leto naprej.

Leta 2008 naj bi se rast potrošnje okrepila, dosegla naj bi 3,6-odstotno rast. Ob okrepljeni 2,9-odstotni rasti plač ter 1-odstotnem povečanju prejemnikov plač se bo masa plač povečala za 3,9 %. Za prav toliko naj bi se po oceni povečal razpoložljivi dohodek gospodinjstev. V tem letu naj bi se nadaljevali nakupi trajnih in poltrajnih dobrin, ki izhajajo iz nakupov stanovanj v preteklih letih. Kljub višji rasti plač glede na preteklo leto predvidevamo, da se potrošnja ne bo povečala za celoten obseg rasti plač, saj bo po vsej verjetnosti odplačevanje kreditov najetih v prejšnjih letih (predvsem stanovanjskih, z relativno visokimi odplačili) nekoliko zmanjševalo sredstva gospodinjstev za potrošnjo.

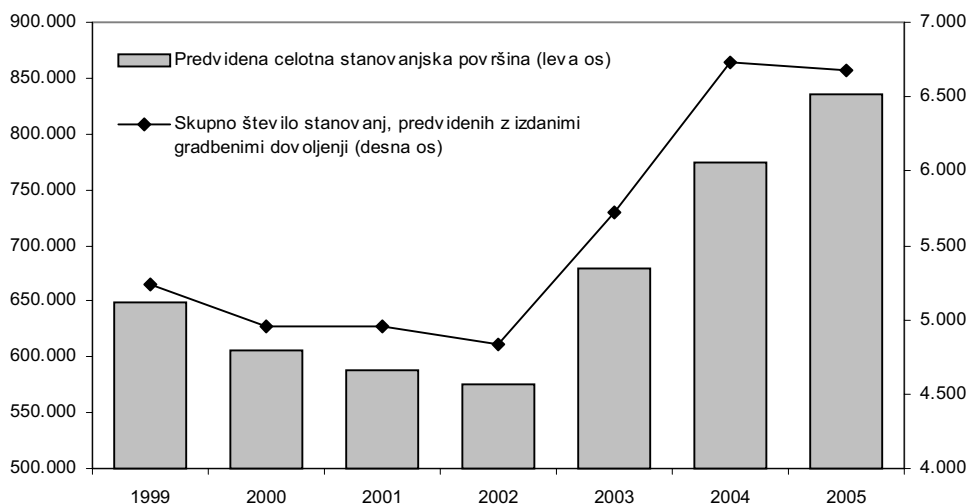
4.3 Bruto investicije v osnovna sredstva in zaloge

Rast bruto investicij v osnovna sredstva se je v letu 2005 umirila. Po 7,1- in 5,9-odstotni realni rasti v letih 2003 in 2004 se je lani rast znižala na 3,7 %. V primerjavi z letom 2004 se je znižala predvsem rast naložb v opremo in stroje (z 9,4 % na 2,9 %), povečala pa rast stanovanjskih investicij (s 5,5 % na 13,7 %). Rast investicij v druge zgradbe in objekte je bila v obeh letih nizka (v letu 2005 1,1-odstotna, v 2004 1,9-odstotna).

V zadnjem četrtletju 2005 se je investicijska aktivnost okrepila, a je bila tako visoka rast najverjetneje prehodna. V prvih treh četrtletjih skupaj je bila rast investicij na medletni ravni le 2,1-odstotna, v zadnjem pa se je okrepila na 8,2 %, predvsem zaradi 10 odstotne rasti investicij v opremo in stroje. Ocenjujemo, da je bilo povečanje investicijske dejavnosti v zadnjem četrtletju povezano s spremembami davčne zakonodaje, ker s 1. januarjem 2006 velja manj ugoden sistem investicijskih olajšav.

V letu 2006 se bo rast investicij v osnovna sredstva ponovno okrepila. Pričakujemo, da se bodo povečale predvsem investicije v transportno infrastrukturo. Po letnem planu razvoja in obnavljanja avtocest naj bi DARS za gradnjo avtocest letos namenil več kot 30 % več sredstev kot lani. Na podlagi podatkov o izdanih gradbenih dovoljenjih ocenjujemo, da se bo nadaljevala tudi visoka rast stanovanjskih investicij (glej sliko 7). Višja gospodarska rast v EU in s tem povezana ugodna izvozna gibanja ter visoka izkoriščenost proizvodnih zmogljivosti³³ bodo pozitivno vplivale na investicije v opremo in stroje, a pričakujemo, da bo rast nižja kot v zadnjem četrtletju lani. Napoved realne rasti bruto investicij v osnovna sredstva za leto 2006 je tako 6,0 odstotna.

Slika 7: Predvideno število novogradenj in povečav stanovanj (predvidenih z gradbenimi dovoljenji) ter njihova površina

Vir podatkov: SURS.

Rast investicij v osnovna sredstva naj bi se v letih 2007 in 2008 umirila. Z letom 2008 se bo povišala stopnja davka na dodano vrednost za nova stanovanja, tako da pričakujemo pospešeno gradnjo stanovanj v letu 2007 in umiritev leto pozneje. Gradnja avtocest bo v prihodnjih dveh letih sicer ostala na visoki ravni, a se bo njen prispevek k skupni rasti investicij znižal. Po drugi strani pričakujemo, da se bodo pospešile investicije, povezane s sredstvi iz skladov EU, hkrati pa bodo v obeh letih podjetja razbremenjena za sredstva postopnega ukinjanja davka na izplačane plače. V letu 2008 se bodo ponovno znižale olajšave za investicije v opremo, kar bo vplivalo na višjo rast teh investicij v letu 2007 in nižjo v naslednjem letu. Za leto 2007 tako napovedujemo 5,0 odstotno realno rast bruto investicij v osnovna sredstva, za naslednje leto pa 4,0 %.

³³ Po desezoniranih podatkih je bila v prvem četrtletju leta 2006 izkoriščenost proizvodnih zmogljivosti najvišja od leta 1996, odkar razpolagamo z njimi.

V letu 2005 se je obseg zalog povečal, prispevek sprememb zalog h gospodarski rasti pa je bil negativen. Letos in v prihodnjih dveh letih pričakujemo, da bo prispevek sprememb zalog k rasti BDP bolj nevtralen. Lani so se zaloge povečale za skoraj 35 mrd SIT, leto pred tem pa za več kot 140 mrd. Prispevek sprememb zalog k rasti BDP je bil lani tako negativen v višini 1,7 odstotne točke BDP. Zaloge naj bi se v letih 2006–2008 povečale; v tekočih cenah naj bi se njihov delež v BDP povečal od 0,7 % letos do 0,9 % v letu 2008. Njihov prispevek k rasti pa naj bi v vseh treh letih znašal +0,1 odstotne točke BDP.

4.4 Državna potrošnja

V letu 2005 se je državna potrošnja na podlagi podatkov četrletnih nacionalnih računov SURS realno povečala za 3,0 % in za gospodarsko rastjo zaostajala za 0,9 odstotne točke. K rasti BDP je državna potrošnja v letu 2005 prispevala 0,6 odstotne točke, kar je toliko kot v letu 2004, njen delež v BDP pa je znašal 19,6 %, kar je za 0,1 odstotne točke več kot v letu prej³⁴. V celotni državni potrošnji se je malo bolj povečala individualna potrošnja države (za 3,1 %), kolektivna potrošnja države pa se je povečala enako kot celotna državna potrošnja (za 3,0 %).

Na rast državne potrošnje v letu 2005 je vplivalo povečanje števila zaposlenih v sektorju država, ki je doseglo 1,8 %, in povečanje vmesne porabe za 3,8 %. Povečanje zaposlenih je bilo nekoliko hitrejše v zdravstvu in socialnem varstvu (3,1 %) ter v izobraževanju (2,3 %), kar je nekoliko pospešilo rast individualne potrošnje države. Rast zaposlenih v javni upravi in obrambi pa se je celo nekoliko zmanjšala, in sicer za 0,2 %.

Realna rast državne potrošnje za leto 2006 je ocenjena na 2,7 % in bo zaostajala za napovedano gospodarsko rastjo za 1,5 odstotne točke. Delež državne potrošnje v BDP je ocenjen v letu 2006 na 19,6 %, enako kot v letu 2005. Prispevek državne

Tabela 11: Državna potrošnja v letih 2000 do 2008

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
							Napoved		
Realna rast, v %									
Državna potrošnja skupaj	2,6	3,9	3,2	1,6	2,9	3,0	2,7	2,8	2,4
Individualna potrošnja	1,3	3,2	4,4	2,0	3,3	3,1	2,8	2,9	2,5
Kolektivna potrošnja	4,4	4,9	1,5	1,1	2,4	3,0	2,5	2,6	2,2
Delež v BDP, v %									
Državna potrošnja skupaj	19,3	20,0	19,7	19,6	19,5	19,6	19,6	19,4	19,3
Individualna potrošnja	11,4	11,9	11,8	11,8	11,8	11,8	11,9	11,8	11,9
Kolektivna potrošnja	7,9	8,1	7,9	7,8	7,7	7,8	7,7	7,6	7,4

Vir podatkov: SURS, napovedi UMAR.

³⁴ Povečanje deleža je ob nižji realni rasti državne potrošnje od realne rasti BDP posledica nižjega implicitnega deflatorja BDP (101,0) od deflatorja državne potrošnje (102,5).

potrošnje k rasti BDP je ocenjen na 0,5 odstotne točke, kar je za 0,1 odstotne točke manj kot leta 2005. Napoved obsega državne potrošnje za leto 2006 temelji na javnofinančnih odhodkih po sprejetem državnem proračunu za leto 2006, na predvidenih odhodkih občinskih proračunov ter na odhodkih obveznega zdravstvenega zavarovanja po finančnem načrtu Zavoda za zdravstveno zavarovanje za leto 2006.

V letu 2006 bo rast števila zaposlenih v sektorju država nekoliko višja, realna rast vmesne porabe pa bo enaka kot lani. Predvideno je okoli 2-odstotno povečanje števila zaposlenih, in sicer nekoliko hitrejšo v zdravstvu in socialnem varstvu (3,4 %) ter v javni upravi in obrambi (za 3,5 %), nekoliko počasnejše pa v izobraževanju (1,5 %). V državnih organih je predvideno zmanjševanje števila zaposlenih, ob hkratnem povečanju števila zaposlenih v vojski in policiji, zaradi profesionalizacije slovenske vojske in potreb varovanja zunanje meje EU. Realna rast vmesne porabe je ocenjena na 3,8 %, pri tem se bodo hitreje povečevali izdatki za posebne materiale in storitve (potrebe slovenske vojske) ob hkratni varčevalni naravnosti pri vseh preostalih izdatkih za blago in storitve v državnih organih in tudi v javnih zavodih.

Za leto 2007 je napovedana realna rast državne potrošnje 2,8-odstotna. Tako bo še zaostajala za gospodarsko rastjo (za 1,2 odstotne točke), kar bo še znižalo njen delež v BDP na 19,4 %. Njen prispevek k rasti BDP bo tudi v tem letu znašal 0,5 odstotne točke. Število zaposlenih v sektorju država se bo povečalo za okoli 2 % ob hitrejši rasti v dejavnosti zdravstva in socialnega varstva (okoli 4 %) ter zmernejši v dejavnosti izobraževanja (1,3 %) in javni upravi in obrambi (1,8 %), kjer je še vedno predvideno rahlo zmanjševanje števila zaposlenih v upravi, povečanje pa v slovenski vojski in policiji. Realna rast vmesne porabe bo okoli 4,0-odstotna, z nekoliko hitrejšo rastjo sredstev za posebne materiale in storitve za potrebe slovenske vojske (obveznosti po vstopu v NATO) ter sredstev za zdravila in druge materialne izdatke v storitvah dejavnosti zdravstva.

V letu 2008 se bo rast državne potrošnje nekoliko upočasnila – napovedana je 2,4-odstotna realna rast, ki bo še bolj kot leto prej zaostajala za gospodarsko rastjo (za 1,5 odstotne točke). H gospodarski rasti bo prispevala 0,5 odstotne točke, njen delež v BDP pa se bo znižal na 19,3 %.

5 Ekonomski odnosi s tujino

5.1 Plačilna bilanca

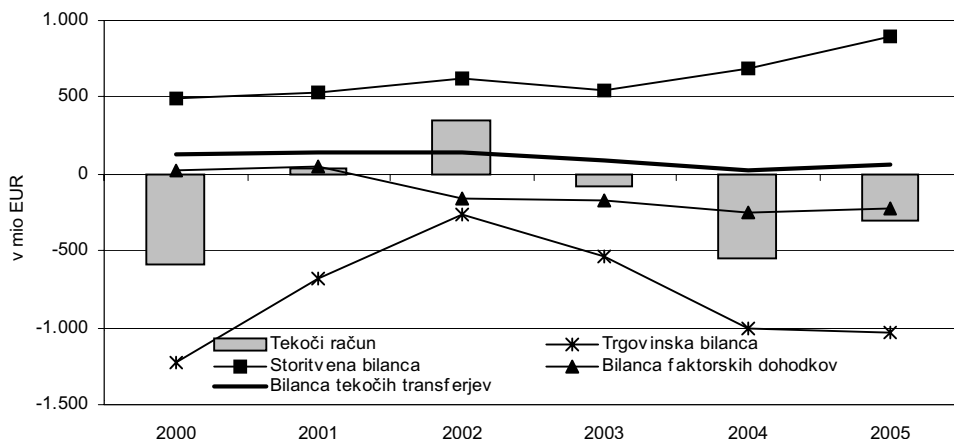
Primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance je bil v letu 2005 za skoraj polovico nižji kot leta 2004. Po začasnih podatkih plačilne bilance za leto 2005 je znašal 301,1 mio EUR oziroma 1,1 % BDP, v prejšnjem letu pa 543,7 mio EUR oziroma 2,1 % BDP. Znižanje primanjkljaja v tekočih transakcijah v primerjavi s preteklim letom je bilo večinoma posledica ugodnih blagovno-storitvenih tokov v prvi polovici leta, v drugi polovici leta pa se je začela rast izvoza umirjati in krepiti rast uvoza.

*Kljub poslabšanim pogojem menjave se je **primanjkljaj v trgovinski bilanci** v primerjavi z letom 2004 povečal le za 25,4 mio EUR, na 1.034,2 mio EUR. Slednje je bilo večinoma posledica delovanja dohodkovnega učinka (izraženega z rastjo izvoznih trgov), ki je blažil zunanjetrgovinski cenovni učinek (izražen s pogoji menjave). Ob naraščajočih cenah nafte, drugih primarnih surovin in cen proizvajalcev v EU so se pogoji menjave blaga v primerjavi z letom 2004 poslabšali za 2,5 odstotne točke. Visoke cene nafte in drugih surovin so, ob visoki uvozni odvisnosti od teh surovin, vplivale na močno povečanje uvoza primarnih proizvodov (kar za 30,8 % v EUR, uvoza nafte in derivatov za 37,8 %), medtem ko je bil uvoz industrijskih proizvodov večji za 8 %. Z regionalnega vidika se je primanjkljaj z državami EU znižal, a se je znižal tudi presežek v menjavi z državami nečlanicami, zato se je skupni primanjkljaj v trgovinski bilanci nekoliko povečal.*

***Presežek v storitveni bilanci** se je v letu 2005, ob hitrejši rasti izvoza od uvoza storitev, povečal na 898,3 mio EUR (v letu 2004 686,1 mio EUR). Ob približno nespremenjenih pogojih menjave storitev (indeks 100,1) so k visokemu presežku večinoma prispevala ugodna realna (količinska) gibanja. K povečanju presežka v menjavi storitev je na eni strani prispeval večji presežek pri menjavi potovanj in transportnih storitev, na drugi strani pa nižji primanjkljaj pri menjavi ostalih storitev. V zadnjih dveh letih so bila pri izvozu storitev dosežena ugodna gibanja, v obdobju 2000–2004 pa je bila rast tržnih deležev Slovenije v uvozu pomembnejših trgovinskih partneric EU (Avstrija, Italija, Francija in Velika Britanija – za Nemčijo ni primerljivih podatkov) nižja od rasti tržnih deležev novih članic iz srednje in vzhodne Evrope.*

*Sicer manj kot povečanje presežka pri menjavi storitev so na znižanje primanjkljaja tekočega računa vplivali tudi boljši rezultati **v bilanci dohodkov od dela in kapitala ter bilanci tekočih transferjev**. Primanjkljaj v bilanci faktorskih dohodkov je bil v letu 2005 nižji (225,8 mio EUR) kot leto prej (249,6 mio EUR) večinoma zaradi manjših neto izdatkov od kapitala. Poslovnim bankam in ostalim sektorjem so se povečale prejete obresti na izvoz kapitala v obliki naložb v dolžniške vrednostne papirje in obresti na posojila, dana tujini. Pri izdatkih pa so se zaradi visokega zadolževanja bank v letu 2004 in 2005 kljub znižanju povprečnih ponderiranih obrestnih mer povečala plačila obresti na zunanji dolg. Presežek v bilanci tekočih transferjev se je povečal (iz 28,6 mio EUR na 60,6 mio EUR) predvsem zaradi presežka ostalih sektorjev (ostali transferji, nakazila zdomcev in zavarovanja), deloma pa tudi zaradi pozitivnega neto položaja proračuna Slovenije do proračuna EU (glej tudi poglavje 8.3).*

Slika 8: Gibanje podbilanc tekočega računa plačilne bilance v letih 2000–2005

Vir podatkov: BS.

Finančne transakcije (brez mednarodnih denarnih rezerv) so leta 2005 izkazovale 1.020,1 mio EUR neto pritoka kapitala, kar je mnogo več kot v letu 2004 (486,9 mio EUR). Najbolj se je povečal pritek kapitala v obliki najetih posojil v tujini, največji odtok pa je bil pri naložbah v vrednostne papirje. Zasebni sektor (podjetja, banke in prebivalstvo) je izkazoval neto pritek kapitala, medtem ko sta imela državni sektor in centralna banka neto odtok.

Glavni viri pritoka kapitala so bila posojila, ki so jih v tujini najele domače poslovne banke, sledile pa so vloge tujih bank, priliv neposrednih tujih naložb in kratkoročne obveznosti iz komercialnih kreditov. Okrepljeno zadolževanje poslovnih bank v tujini (za 2.838 mio EUR) in povečanje vlog tujih bank (za 1.026 mio EUR), ki je bilo najverjetneje posledica lastniške povezanosti med tujimi in domačimi bankami, je domačim bankam med drugim omogočilo večjo ponudbo deviznih kreditov (glej poglavje 9.2). Državni sektor se je že drugo leto zapored razdolževal. Večji del razdolževanja je bilo plačilo obveznosti iz naslova evroobveznic (494,2 mio EUR). Priliv neposrednih tujih naložb je bil v primerjavi s preteklim letom nižji za 235,5 mio EUR (426,6 mio EUR), kar je bilo večinoma posledica umika Interbrea in zmanjšanih obveznosti do povezanih podjetij. Obseg povečanja obveznosti iz kratkoročnih komercialnih kreditov je bil leta 2005 le nekoliko večji (235,7 mio EUR) kot v letu 2004 (210,8 mio EUR), kar je odražalo dinamiko rasti blagovnega uvoza.

Kapital je odtekal z naložbami v vrednostne papirje, odlivom tuje gotovine in vlog prebivalstva iz bančnega sistema, neposrednimi domačimi naložbami v tujino, posojili in kratkoročnimi komercialnimi krediti. Izrazito povečanje naložb zasebnega sektorja v tuje vrednostne papirje – za 618,9 mio EUR (banke in ostali sektorji), je bilo predvsem posledica omejenih naložbenih možnosti in deloma tudi nižje donosnosti slovenskega kapitalnega trga. Po podatkih BS so zajedljivi skladi po ukinitvi omejitev deleža tujih vrednostnih papirjev pospešeno prestrukturirali svoje portfelje. Že četrto leto zapored se je nadaljeval izvoz kapitala v obliki tuje gotovine in vlog prebivalstva. Tok neposrednih domačih naložb v tujino se je leta 2005 v primerjavi z letom 2004 povečal za 11,8 mio EUR, kar je bilo skoraj v celoti posledica

naložb v lastniški kapital (454,6 mio EUR). Posojila tujini, od katerih so približno tri četrtine (274,7 mio EUR) predstavljala posojila domačih bank, so delno nadomestila financiranje tujine s kratkoročnimi komercialnimi krediti.

Skupne devizne rezerve so se zaradi visokega neto pritoka kapitala povečale za 1.348,5 mio EUR, še naprej pa se povečuje tudi **zadolženost Slovenije**. Konec leta 2005 so skupne devizne rezerve znašale 8.832,8 mio EUR in so zadoščale za kritje 5,9-mesečnega uvoza blaga in storitev (leta 2004 za 5,6-mesečnega uvoza blaga in storitev). Stanje bruto zunanjega dolga je konec leta 2005 predstavljalo 71,3 % BDP. Kljub temu so skupne devizne rezerve še vedno zadoščale za kritje kratkoročnega dolga po zapadlosti, kar je po priporočilih Mednarodnega denarnega sklada merilo solventnosti in likvidnosti gospodarstva.

Visoka medletna rast menjave s tujino se je na začetku letošnjega leta nadaljevala. Ob hitrejši rasti izvoznih od uvoznih tokov je saldo blagovno-storitvene menjave v prvih dveh mesecih letos kazal presežek. Zaradi večjega blagovnega primanjkljaja z državami EU od presežka z državami nečlanicami, je trgovinska bilanca kazala primanjkljaj. Povečanje presežka v storitveni menjavi je odražalo ugodne rezultate pri menjavi transporta in turizma. Primanjkljaj v bilanci dohodkov od dela in kapitala je bil večinoma posledica večjih neto izdatkov od kapitala – plačil obresti na naložbe nerezidentov v domače dolžniške vrednostne papirje. Primanjkljaj v bilanci tekočih transferjev pa je bil v primerjavi z istim obdobjem lani nižji večinoma zaradi večjega presežka ostalih sektorjev. Upošteva gibanje vseh bilanc se je primanjkljaj na tekočem računu plačilne bilance v primerjavi z istim obdobjem lani znižal s 53,3 mio EUR na 13,5 mio EUR.

Na kapitalnem in finančnem računu se v prvih dveh mesecih letos v veliki meri ohranjajo gibanja iz lanskega leta. Finančne transakcije (brez mednarodnih denarnih rezerv) so v prvih dveh mesecih letos izkazovale 269,5 mio EUR neto pritoka kapitala, v istem obdobju lani pa 164,9 mio EUR. Največji prtok kapitala so bile vloge tujih bank (549,6 mio EUR), največji odtok kapitala pa naložbe v tuje vrednostne papirje (282,7 mio EUR). Pri slednjih so prevladovali lastniški vrednostni papirji bank in drugih sektorjev.

Primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance v letu 2006 je ocenjen na 480 mio EUR oziroma 1,7 % BDP in bo tako višji kot lani. Povečanje primanjkljaja v trgovinski bilanci, na 1.216 mio EUR, bo posledica letošnjih realnih gibanj izvoza in uvoza in deloma tudi nadaljnega poslabšanja pogojev menjave blaga (za 1,2 odstotne točke). V primerjavi s predhodnim letom se bo predvidoma presežek v menjavi storitev še povečal, in sicer na 978 mio EUR. Primanjkljaj v bilanci dohodkov od dela in kapitala bo večji večinoma zaradi reinvestiranih dobičkov in plačil obresti, na višino katerih bosta vplivala preteklo in nadaljnje zadolževanje in rast obrestnih mer na mednarodnih kapitalskih trgih. Presežek v bilanci tekočih transferov naj bi bil nekoliko večji, kar bo večinoma posledica večjega presežka ostalih sektorjev.

V letu 2007 se bo primanjkljaj v tekočih transakcijah s tujino znižal na 390 mio EUR oziroma 1,3 % BDP. Slednje bo večinoma posledica nižjega primanjkljaja v trgovinski bilanci, na kar bodo ob hitrejši rasti izvoznih od uvoznih tokov nekoliko

vplivali tudi izboljšani pogoji menjave (za 0,3 odstotne točke). Pričakujemo še nadaljnje povečanje presežka v storitveni bilanci. Presežek pri dohodkih od dela tudi v tem letu ne bo zadoščal za kritje primanjkljaja pri dohodkih od kapitala.

Primanjkljaj tekočega računa naj bi se v letu 2008 spustil na 300 mio EUR oziroma 0,9 % BDP. Ocenjujemo, da bo v tem letu bilanca blagovno-storitvene menjave praktično uravnotežena. Iz večjega črpanja sredstev proračuna EU, ki izhaja iz nove finančne perspektive za obdobje 2007–2013, pa pričakujemo tudi večji presežek v bilanci tekočih transferjev kot v letih 2006–2007. Primanjkljaj na tekočem računu bo tako posledica negativnega salda bilance dohodkov od dela in kapitala.

5.2 Mednarodna konkurenčnost

V letu 2005 se je cenovna konkurenčnost slovenskega gospodarstva v primerjavi s tujimi konkurenti izboljšala pod vplivom umirjanja rasti oziroma padca slovenskih cen v primerjavi s tujimi. Po spremenjeni metodologiji izračuna³⁵ se je nominalna deprecijacija efektivnega tečaja tolarja upočasnila (na 0,7 %) zaradi nominalno stabilnega tečaja tolarja do evra, na mesečni ravni vse od vstopa v ERM2, na medletni pa od sredine lanskega leta. Ob izrazitejšem umirjanju rasti relativnih cen življenjskih potrebščin (na 0,4 % z 1,4 %) je efektivni tečaj tolarja realno padel za 0,3 %, če upoštevamo rast relativnih cen industrijskih proizvodov, ki so v letu 2005 padle (za 2,6 %), pa je bil njegov realni padec 3,3-odstoten.

Tabela 12: Indikatorji cenovne in stroškovne konkurenčnosti, letne stopnje rasti v %

	2004	2005	2006
		Ocena	Napoved
Efektivni tečaj tolarja			
Nominalno	-1,4	-0,7	-0,4
Realno - deflator cene življenjskih potrebščin	0,0	-0,3	-0,2
Realno - deflator cene industrijskih proizvodov	0,1	-3,3	-
Realno - deflator stroški dela na enoto proizvoda ¹	2,0	0,6	-0,4
Komponente stroškov dela na enoto proizvoda ²			
Stroški dela na enoto proizvoda - nominalno	1,4	0,1	-0,3
V košari valut	0,1	-0,7	-0,7
Stroški dela na zaposlenega - realno ³	3,8	2,7	3,0
Čiste plače in drugi prejemki	4,0	3,4	3,7
Davčna obremenitev plač ⁴	0,1	-1,4	-0,9
Produktivnost dela ⁵	6,0	5,2	5,8
Cene / devizni efektivni tečaj	2,2	1,7	1,6

Viri podatkov: BS, SURS, APP, OECD, EC, preračuni UMAR.

Opombe: ¹V predelovalnih dejavnostih, za podjetja in organizacije (po SRDAP). ²Samo domači faktorji. ³Deflacirani s cenami življenjskih potrebščin. ⁴Razmerje bruto plače in prispevki delodajalcev / čiste plače. ⁵Obseg proizvodnje na zaposlenega.

³⁵ Spremenjena metodologija pri izračunu efektivnih tečajev v osnovni različici zajema valute in cene (stroške) 17 najpomembnejših trgovinskih partneric, podrobneje glej okvir 6.

Ne glede na nominalno stabilen tečaj tolarja do evra je bila v letu 2005 cenovna konkurenčnost slovenskega gospodarstva v primerjavi z državami evrskega območja stabilna oziroma se je celo izboljšala. Ob rahlem nominalnem padcu (0,3 %) se je realna vrednost tolarja do evra, merjeno z relativnimi cenami življenjskih potrebščin le nekoliko povečala (za 0,1 %), medtem ko je bil, merjeno z relativnimi cenami industrijskih proizvodov, realni padec tolarja do evra 2,9-odstoten.

Nekoliko izrazitejše izboljšanje cenovne konkurenčnosti slovenskega gospodarstva v primerjavi s konkurenti izven evrskega območja je bilo posledica večjega nominalnega padca tolarja do valut nekaterih novih članic EU (do poljskega zlota za 11,4 %, češke krone 6,9 %, slovaške krone 3,9 % in madžarskega forinta 1,8 %). Tolar je, ob 1,6-odstotnem nominalnem padcu, do košarice valut držav zunaj evrskega območja, realno padel za 1,3 % (deflacionirano z relativnimi cenami življenjskih potrebščin) oziroma za 4,1 % (deflacionirano z rastjo relativnih cen industrijskih proizvodov).

Postopno umirjanje slabšanja stroškovne konkurenčnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti³⁶ se je v letu 2005 nadaljevalo. Pod vplivom močno upočasnjene rasti slovenskih stroškov dela na enoto proizvoda (nominalno na 0,1 %) in manjšega padca tujih (po dosegljivih ocenah za 1,3 %) je bila lani realna rast učinkovitega tečaja tolarja nižja (0,6 %). Močno upočasnjena rast slovenskih stroškov dela na enoto proizvoda je bila posledica nižje rasti stroškov dela na zaposlenega, ki je bila, deflacionirana z inflacijo, v primerjavi s produktivnostjo dela lani za 2,5-odstotne točke nižja (v letu 2004 za 2,2-odstotne točke, 2003 pa za 1,9-odstotne točke). Ob pospešeni realni rasti čistih plač (4,8 %) so drugi prejemki iz dela lani realno padli (za 1,7 %), zaradi sprememb v dohodninskem zakonu (januarja 2005) pa je bila nižja tudi davčna obremenitev čistih plač. Umirjanje rasti produktivnosti dela, na sicer še vedno visoki ravni (5,2 %), je bilo posledica upočasnjene rasti proizvodnje (na 3,5 % s 4,9 % v letu 2004), pri tem ko je zaposlenost hitreje upadala (za 1,6 % glede na 1,1 %).

Okvir 6: Metodološke spremembe merjenja cenovne in stroškovne konkurenčnosti

Namen sprememb metodologije za izračun učinkovitega tečaja tolarja je bil doseči metodološko primerljivost izračuna z Evropsko centralno banko (ECB) oziroma Banko za mednarodne poravnave (BIS), po kateri se ECB zgleduje. Dosedanja metodologija UMAR se je od smernic ECB v največji meri razlikovala po uporabljeni metodi, s katero so se tehtale valute oziroma cene (stroški) trgovinskih partneric, zajetih v izračun nominalnega in realnega učinkovitega tečaja: (1) Namesto na podlagi valutne strukture izvoza in uvoza blaga se zato zdaj uteži izračunavajo na podlagi regionalne strukture izvoza in uvoza proizvodov predelovalnih dejavnosti (sektorjev 5–8 trgovinske klasifikacije (SMTK) v obdobju 2001–2003). (2) Izvozne uteži, ki so bile dosedaj navadni izvozni deleži, pa so zdaj dvojno tehtane. Z dvojno tehtanimi izvoznimi utežmi se zajame t.i. učinek tretjih trgov.

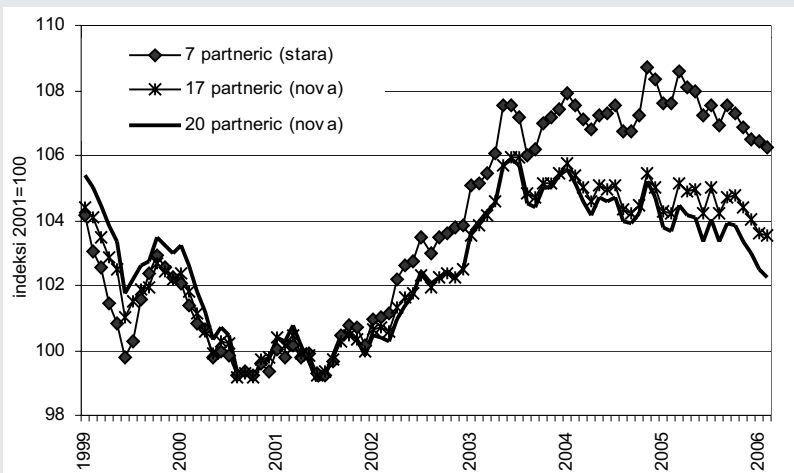
³⁶ V letu 2005 je bil delež predelovalnih dejavnosti v slovenskem blagovnem izvozu 97-odstoten, v slovenskem blagovnem uvozu pa 94-odstoten.

Upošteva se, da na posameznem tujem trgu slovenskim izvoznikom, razen tamkajšnjih domačih proizvajalcev konkurirajo tudi drugi izvozniki.

Po spremenjeni metodologiji je v izračun efektivnega tečaja zajetih 17 trgovinskih partneric: 7 iz evrskega območja (Avstrija, Belgija, Nemčija, Italija, Francija, Nizozemska, Španija), 7 iz EU izven evrskega območja (Velika Britanija, Danska, Švedska, Češka, Madžarska, Poljska, Slovaška) in 3 zunaj EU (ZDA, Švica, Japonska). Z izbranimi trgovinskimi partnericami je Slovenija v obdobju 2001–2003 realizirala 78 % celotne menjave s proizvodi predelovalnih dejavnosti (68 % slovenske celotne blagovne menjave).

Zaradi slabše pokritosti menjave z državami zunaj EU so Hrvaška, Rusija in Turčija vključene v razširjeno skupino 20-tih trgovinskih partneric, za katere je mogoče realni efektivni tečaj za zdaj računati le na podlagi relativnih cen (podatki o relativnih stroških niso dostopni). Z razširjeno skupino 20-tih trgovinskih partneric je Slovenija v obdobju 2001–2003 realizirala 87 % celotne menjave s proizvodi predelovalnih dejavnosti (75 % celotne blagovne menjave).

Slika 9: Primerjava realnega efektivnega tečaja, deflator cene življenjskih potrebščin, po dosedanji in novi metodologiji

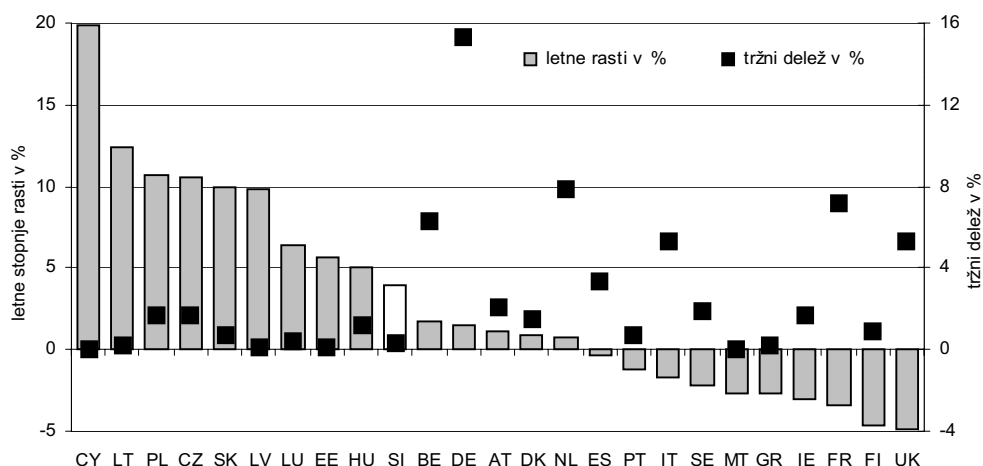

Vir podatkov: BS, SURS, OECD, Banka Hrvatske, Federal State Statistics Service of Russia, preračuni UMAR.

Čeprav so bile po dosedanji metodologiji v izračun efektivnega tečaja zajete le 4 valute 7 najpomembnejših razvitih trgovinskih partneric (Nemčije, Avstrije, Italije, Francije, ZDA, Velike Britanije in Švice, v njihovih valutah je bilo v baznem letu 1995 realiziranih 96 % slovenske blagovne menjave) je sprememba metodologije na gibanje efektivnega tečaja relativno malo vplivala. V zadnjih štirih letih se vpliv sprememb kaže v manjši realni apreciaciji efektivnega tečaja tolarja (slika 9), najbolj na račun izrazitejše nominalne depreciacije tolarja do valut novih članic EU (Češke, Slovaške in Madžarske).

Izboljšanje konkurenčnosti, merjeno z rastjo slovenskega agregatnega tržnega deleža na pomembnejših izvoznih trgih³⁷ se je v letu 2005 nadaljevalo. Njegova rast (3,9 %) je tako kot v letu 2004 izhajala iz rasti tržnih deležev v trgovinskih partnericah EU. Slovenski tržni delež na francoskem trgu je pospešeno naraščal (za 31 %), prav tako na avstrijskem, britanskem in španskem trgu, medtem ko se je rast na italijanskem trgu umirila. Med novimi članicami EU se je po upadanju v letu 2004 lani povečal slovenski tržni delež na češkem, slovaškem in madžarskem trgu. Upadanje tržnega deleža na nemškem trgu se je nadaljevalo (tretje leto). Zunaj EU je rast slovenskega tržnega deleža v Hrvaški stagnirala, na ameriškem trgu se je njegovo upadanje nadaljevalo (drugo leto), do padca pa je prišlo tudi na ruskem trgu (po dveletni rasti).

Slika 10: Tržni deleži³⁸ članic v EU-25 v letu 2005 in njihova letna rast v obdobju 2001–2005, v %

Vir podatkov: Eurostat, preračuni UMAR.

Opomba: ³⁸Izračunani kot deleži izvoza članice v skupnem uvozu EU-25 (intra in ekstra).

V letu 2005 je bila Slovenija med posameznimi članicami EU po rasti tržnega deleža v EU-25 (4,8 %) v zgornji polovici. Kot v celotnem obdobju po letu 2000 je bila rast slovenskega tržnega deleža v primerjavi z rastjo večine novih članic EU nižja, v primerjavi z rastjo starih članic pa višja (glej sliko 10).

Na rast slovenskega tržnega deleža v EU je med posameznimi sektorji trgovinske klasifikacije (SMTK) odločilno vplivala rast tržnega deleža strojev in transportnih naprav (15 %), v njihovem okviru pa cestnih vozil (42 %). Izboljšanje konkurenčnosti kemičnih proizvodov (1,8-odstotna rast tržnega deleža) in izdelkov, razvrščenih po materialu (4,2 %; kož, kavčuka, papirja, lesa, tekstila in kovin) je bilo manj izrazito. Tržni delež raznih izdelkov (montažnih stavb, pohištva, oblek,

³⁷ V Nemčiji, Avstriji, Italiji, Franciji, Belgiji, Nizozemski, Španiji, Veliki Britaniji, Češki, Madžarski, Poljski, Slovaški, ZDA, Hrvaški in Rusiji.

obutve, drugih gotovih izdelkov) je padel (za 5,1 %), kar kaže njihovo poslabšano konkurenčnost. Med sektorji neindustrijskih proizvodov, ki pomenijo v slovenskem izvozu v EU le manjši delež (lani 6,3 %), bistveno manjši v primerjavi z industrijskimi proizvodi pa so tudi njihovi tržni deleži, se je lani opazneje izboljšala konkurenčnost slovenskih živil in živih živali (77-odstotna rast tržnega deleža) ter surovih snovi brez goriv (31 %).

Na začetku leta 2006 se je izboljševanje **cenovne konkurenčnosti** slovenskega gospodarstva nadaljevalo na mesečni (februarja v primerjavi z decembrom za 0,5 %³⁸ oz. 0,2 %³⁹) in medletni ravni (v povprečju prvih dveh mesecev za 0,6 % oz. 1,2 %). V primerjavi z državami evrskega območja je bila cenovna konkurenčnost nekoliko slabša le na medletni ravni, merjeno z rastjo relativnih cen življenjskih potrebščin (za 0,3 %), tudi pod vplivom lanske dinamike (realne depreciacije) na začetku leta.

V povprečju leta 2006 se bo cenovna konkurenčnost rahlo izboljšala, do obrata trenda v pozitivno smer (rahlega izboljšanja) pa bo prišlo tudi pri stroškovni konkurenčnosti. Ob tehnični predpostavki, da bo ameriški dolar do evra nihal okoli razmerja 1,20 USD za 1 EUR⁴⁰, bo efektivni tečaj tolarja nominalno padel za 0,4 %. Pri nadaljevanju nizke rasti relativnih cen življenjskih potrebščin (0,2 %) bo realno efektivni tečaj tolarja padel za 0,2 % (do evra se bo realno nekoliko okrepil – za 0,3 %). Merjeno z relativnimi stroški dela na enoto proizvoda v predelovalnih dejavnostih bo realni efektivni tečaj padel za 0,4 %. Rast realnih stroškov dela na zaposlenega se bo nekoliko povečala (na 3 %), njeno zaostajanje za rastjo produktivnosti dela (5,8 %) pa bo še nekoliko izrazitejše kot v letu 2005 (2,8-odstotne točke). Umirilo pa se bo tudi upadanje stroškov dela na enoto proizvoda v pomembnejših trgovinskih partnericah (po dosegljivih ocenah na 0,3 %).

³⁸ Deflacionirano z relativnimi cenami življenjskih potrebščin.

³⁹ Delacionirano z relativnimi cenami industrijskih proizvodov.

⁴⁰ Prav tako se tehnično predpostavlja, da bodo okoli doseženih razmerij med septembrom lani in februarjem letos do evra nihale tudi preostale v košarico zajete valute.

6 Cenovna gibanja in politika

*Za leto 2005 je bilo značilno nadaljevanje postopnega umirjanja **inflacije**.* Znižanju medletne rasti cen življenjskih potrebščin za 1,4 odstotne točke v letu 2004 je sledilo njeno znižanje za nadaljnje 0,9 odstotne točke v letu 2005. Rast cen življenjskih potrebščin (CPI) je tako decembra lani znašala 2,3 %. V primerjavi z decembrom 2004 se je znižala tudi povprečna inflacija, in sicer za 1,1 odstotne točke na 2,5 %. Rast cen je bila najvišja v marcu, ko so se cene povečale za 1,1 %, juliju (0,7 %) in v septembru (1 %), najvišje znižanje cen pa je bilo v januarju (-0,6 %), avgustu (-0,6 %) in novembru (-0,5 %). V vseh primerih so bile visoke stopnje rasti v glavnem posledica sezonskih dejavnikov ali zunanjih dejavnikov (cena nafte) oziroma kombinacije obeh. V primerjavi z decembrom 2004 so bile ob koncu leta 2005 cene nižje v skupinah obleka in obutev (za 2,2 %), zdravje (za 1,3 %) in komunikacije (za 0,5 %), najmanj pa so se povišale cene hrane (za 0,9 %). Najbolj so se zvišale cene v skupinah izobraževanje (7,5 %) in stanovanje (7,1 %).

*Vzdržno zniževanje inflacije v zadnjih treh letih je posledica usklajenega **delovanja ekonomskih politik Banke Slovenije in Vlade RS**.* Stabilizacija tečaja tolarja ob vstopu v mehanizem deviznih tečajev ERM II konec junija 2004 je odpravila pomemben dejavnik inflacije. Tečaj tolarja do evra je bil tako v juniju lani v primerjavi z junijem 2004 višji le za 0,3 % (junija 2004 glede na predhodni junij za 2,3 %). Vlada je v letu 2005 nadaljevala izvajanje restriktivnega načrta uravnavanja reguliranih cen in glajenjem vpliva nihanja cen nafte. K zniževanju inflacije in upadanju cen posameznih skupin proizvodov sta prispevali tudi povečana stopnja konkurence po vstopu v EU ter odprava preostalih carinskih omejitev za uvoz iz EU, pa tudi odpiranje trga EU za proizvode tretjih držav. Cene, ki se oblikujejo prosto, so se lani povišale za 1,2 %, kar je za 0,9 odstotne točke manj kot v letu 2004. Rast reguliranih cen (brez naftnih derivatov) je ob popravku zaradi RTV prispevka⁴¹ v letu 2005 znašala 1,3 % in k inflaciji prispevala 0,1 odstotne točke. Zaradi visokega povišanja cen nafte – cena sodčka nafte Brent je bila konec leta 2005 za 48 % višja kot konec decembra 2004 – pa so cene tekočih goriv za prevoz in ogrevanje k inflaciji prispevale še dodatne 0,9 odstotne točke. Brez acikličnega prilagajanja trošarin na tekoča goriva za prevoz in ogrevanje in njihovega znižanja na najnižjo raven, ki jo dopuščajo veljavni predpisi, bi bil prispevek tekočih goriv k inflaciji višji še za 0,5 odstotne točke. Hkrati je vlada nadaljevala usklajevanje trošarin na tobak in tobačne izdelke k dogovorjenim stopnjam v EU (ki bo končana v začetku leta 2008), kar je k inflaciji prispevalo 0,3 odstotne točke. Zaostajanje rasti plač za rastjo produktivnosti skladno z dogovorom v socialnem sporazumu je preprečevalo morebitne pritiske na rast cen s strani povečanega povpraševanja prebivalstva ali povečanih stroškov proizvodnje.

***Cene storitev** so v zadnjih dveh letih v primerjavi s cenami blaga sicer rasle hitreje, vendar predvsem zaradi relativno hitrejše rasti cen reguliranih storitev.* Večje povečanje razmerja rasti prostih cen storitev in blaga je bilo v tem obdobju opazno le v polletnih mesecih, kar pa je bilo predvsem posledica sezonskih dejavnikov. Ocenjujemo, da tudi v prihodnje cene storitev ne bodo ustvarjale večjih inflacijskih pritiskov.

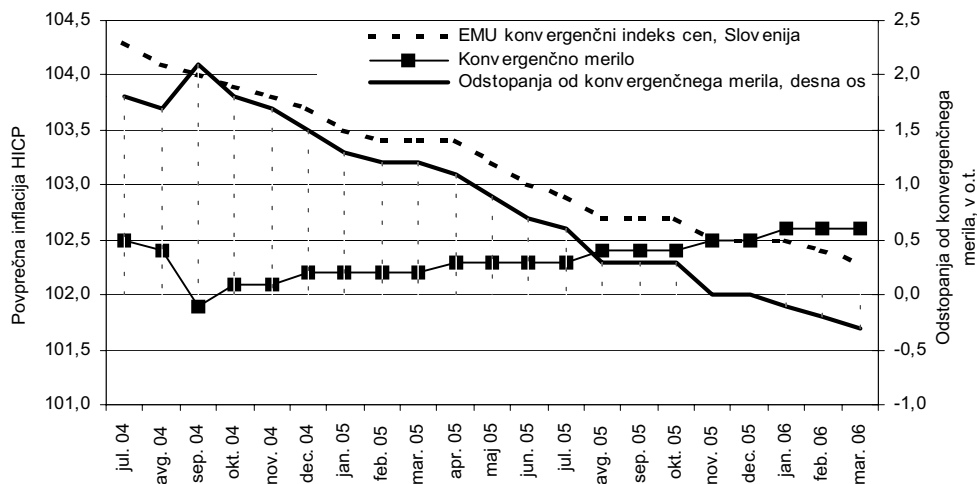
⁴¹ Ta se je po znižanju decembra 2004 zaradi stavke na RTV v januarju 2005 vrnil na raven pred stavko, kar pa je SURS upošteval kot povišanje cene.

Lani se je rast cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih umirila. Medletna rast cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih je bila v decembru lani 1,8 %, kar je za 3,1 odstotne točke manj kot v decembru 2004 (4,9 %). Med posameznimi skupinami indeksa so se najbolj povešale cene proizvodov za vmesno porabo (za 2 %), nekaj manj pa cene proizvodov za investicije (1,5 %) in proizvodov za široko porabo (1,6 %).

Inflacija v Sloveniji je že novembra 2005 dosegla raven maastrichtskega inflacijskega merila. Povprečna rast cen življenjskih potrebščin, ki jo meri harmonizirani indeks cen življenjskih potrebščin (HICP), je bila v novembru in decembru lani 2,5 %, kar je prav toliko, kot je v teh mesecih znašala vrednost maastrichtskega inflacijskega merila, izračunanega na podlagi razpoložljivih pojasnil o njegovem izračunu. V prvih treh mesecih letos se je povprečna inflacija (HICP) v Sloveniji spustila celo pod konvergenčno merilo (v vseh mesecih 2,6 %), in sicer v januarju letos za 0,1 odstotne točke, v februarju za 0,2 in v marcu za 0,3 odstotne točke. Največje tveganje pri gibanju cen so še naprej predvsem morebitne višje cene nafte v letu 2006, kot jih predpostavlja naša pomladanska napoved, kar bi lahko imelo za slovensko inflacijo večje negativne učinke zaradi nesimetričnosti vpliva v primerjavi z vplivom na inflacijske stopnje drugih evropskih držav. Ob upoštevanju, da je sedanje zniževanje inflacije in še posebej cen, ki niso pod prevladujočim vplivom zunanjih dejavnikov, doseženo na vzdržen način, ocenjujemo, da se bo povprečna inflacija, merjena s HICP, pod konvergenčnim merilom zadrževala tudi v prihodnje.

Pomladanska napoved predvideva nekoliko hitrejše znižanje inflacije v letu 2006 kot smo pričakovali jeseni, kar je predvsem posledica ugodnega gibanja inflacije ob koncu leta 2005 in v začetku leta 2006. Tako pričakujemo, da se bo medletna inflacija do konca leta znižala na 2,0 %, povprečna inflacija pa na 2,1 %. Inflacija

Slika 11: Povprečna inflacija (HICP) v Sloveniji in vrednost maastrichtskega inflacijskega merila

se je v zadnjem četrletju 2005 znižala bolj kot smo pričakovali pri pripravi jesenske napovedi, na kar so vplivale predvsem nižje cene nafte na svetovnem trgu v tem obdobju, njeno zniževanje pa se je glede na primerljivo lansko obdobje nadaljevalo tudi v prvem četrletju letos. Na podlagi predvidene mesečne dinamike rasti cen sicer pričakujemo ponovno rahlo povišanje inflacije v drugem četrletju, ki pa se bo v drugi polovici leta ponovno umirila. Ohranjanje sedanjih usmeritev ključnih ekonomskih politik, ki so prispevale k znižanju inflacije na raven, ki je zadnje mesece primerljiva s povprečjem držav EU, bo tako v prihodnje omogočilo, da bo rast cen, ki je pod vplivom teh politik, ostala na doseženi ravni. V napovedi je v skladu s sprejetim Načrtom reguliranih cen za leto 2006 upoštevana stopnja rasti reguliranih cen za 1,2 %, kar bo k inflaciji prispevalo 0,2 odstotne točke (pri tem naj bi se cene, ki so pod neposrednim nadzorom vlade, povišale za 0,5 %, kar bo k inflaciji prispevalo 0,1 odstotne točke). Za leto 2006 je poleg tega predvideno ponovno povišanje trošarin na tobak in tobačne izdelke, kar bo k inflaciji prispevalo 0,14 odstotne točke. Predvideni prispevki glavnih skupin proizvodov bodo na letni ravni v povprečju znašali 0,2 odstotne točke, pri čemer bistvenih odmikov ni pričakovati. Ob koncu leta 2006 tako ob predpostavki ohranjanja cen nafte približno na ravni ob koncu prvega četrletja pričakujemo, da bo medletna inflacija znašala 2,0 %, povprečna inflacija pa 2,1 %⁴².

V letih 2007 in 2008 pričakujemo, da se bo inflacija ustalila na doseženi ravni v letu 2006. Enako povprečno rast cen kot v letu 2006 pričakujemo tudi v letih 2007 in 2008 (2,1 %), medtem ko se bo medletna inflacija v letih 2007 in 2008 predvidoma povišala za 0,1 odstotne točke (na 2,1 % v letu 2007 oziroma 2,2 % v letu 2008).⁴³ Zaradi zmanjševanja tveganja, da bi menjava valut pomembneje vplivala na rast cen v letu 2007, se že od začetka marca 2006 obvezno dvojno označujejo cene. Poleg tega bo vlada tudi v letu 2007 po predvideni vključitvi v evropsko denarno območje (EMU) ohranila protiinflacijsko naravnost ključnih usmeritev makroekonomskih politik, saj bi relativno višja rast cen kot v naših ključnih trgovinskih partnericah vodila v poslabšanje konkurenčnosti menjalnega sektorja. V napovedi je v skladu s sprejetim načrtom za leto 2007 upoštevana rast reguliranih cen za 0,9 %, kar bo k inflaciji prispevalo 0,1 odstotne točke (pri tem naj bi se cene, ki so pod neposrednim nadzorom vlade, povišale za 0,4 %, njihov prispevek k inflaciji pa bi bil 0,06 odstotne točke). Za leto 2007 je tako kot že letos predvideno povišanje trošarin na tobak in tobačne izdelke, kar bo k inflaciji prispevalo 0,13 odstotne točke. Tudi za leti 2007 in 2008 ocenjujemo, da prispevki glavnih skupin proizvodov

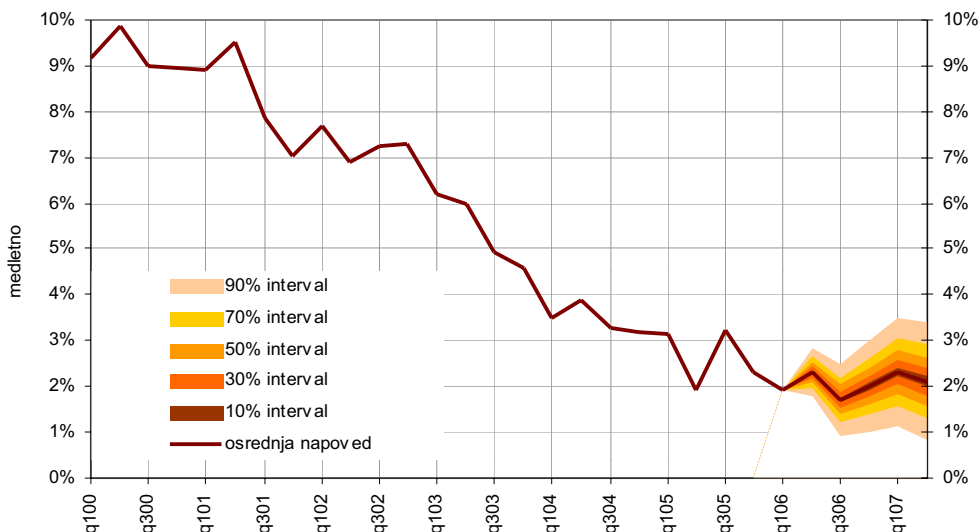
⁴² UMAR za preverjanje napovedi inflacije uporablja tudi model vodilnih indikatorjev, ki temelji na metodologiji difuzijskih indeksov, ki sta jo razvila Stock in Watson (1998; za več informacij o modelu glej okvir 2). Na podlagi modela lahko ocenimo, da se bo trend postopnega upadanja rasti cen življenjskih potrebščin nadaljeval, vendar pričakovano manj kot v preteklih dveh letih. Razpršenost napovedi je nizka in v letu 2006 nakazuje medletno inflacijo med 2,2 % in 2,4 %. Ta napoved upošteva, da bo rast cen naftnih derivatov taka kot je bila v letu 2005, zato je nekoliko višja od napovedi UMAR. Napovedi za osnovno inflacijo so nekoliko nižje in tudi bolj razpršene. Napovedni interval je med 0,8 % in 1,6 %, z gostitvijo napovedi nekoliko nad 1 %.

⁴³ Vlada je v proračunskem memorandumu kot eno od možnosti za nadomestitev izpada prihodkov davka na izplačane plače predvidela tudi dvig obeh stopenj davka na dodano vrednost (z 8,5 % na 9 % in z 20 % na 21 %). Ker dokončna odločitev o tem še ni bila sprejeta, napoved inflacije za leto 2007 ne upošteva spremembe cen zaradi morebitnega dviga stopenj DDV. Če bi do tega prišlo, ocenjujemo, da bi se učinek dviga stopenj DDV na rast cen življenjskih potrebščin ob upoštevanju različnih stopenj prenosa dviga davka v končne cene gibal med 0,2 in 0,6 odstotne točke.

na letni ravni v povprečju ne bodo bistveno drugačni, kot so v letu 2006 (0,2 o. t.).⁴⁴ Poleg tega na podlagi podatkov o gibanju cen storitev in blaga, ki se oblikujejo prosto, ter podatkov o gibanju plač v javnem in zasebnem sektorju, pa tudi na podlagi nekaterih novejših empiričnih študij za države srednje in vzhodne Evrope⁴⁵, predvidevamo, da je Balassa-Samuelsonov učinek v tem času nižji od ocenjenega v preteklosti, zato ocenjujemo, da se bo inflacija srednjeročno gibala na ravni 2,2 %.

Tveganja, da bo inflacija v letu 2006 odstopala od osrednje napovedi, ostajajo enakomerno porazdeljena. Največje tveganje za uresničitev napovedane inflacije v letu 2006 so predvsem zunanji dejavniki. Tako kot pri jesenski napovedi inflacije za leto 2006, tudi pri tej napovedi tveganja odstopanja inflacije od osrednje napovedi ostajajo enakomerno porazdeljena. Pričakujemo, da dejanska inflacija od osrednje napovedi za leto 2006 ne bo odstopala več kot 1,0 odstotne točke (glej sliko 12). Z 90-odstotno verjetnostjo lahko pričakujemo da bo inflacija v letu 2006 zavzemala vrednosti med 1,0 % in 3,0 %. Ob doslednem izvajanju v preteklosti sprejetih protiinflacijsko naravnanih ukrepov makroekonomskih politik so tveganja za uresničitev napovedane inflacije v letu 2006 predvsem zunanji dejavniki, pri čemer kot najverjetnejšega ocenjujemo spremembe cen nafte na svetovnih trgih.

Slika 12: Verjetnost odstopanj od osrednje napovedi inflacije

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

⁴⁴ Za leto 2008 načrt reguliranih cen še ni sprejet, vendar glede na dosedanja gibanja reguliranih cen ocenjujemo, da ni ekonomskih razlogov za večje pritisk na rast cen življenjskih potrebščin. Pri tem bo treba za preprečevanje pritiskov na rast cen komunalnih dejavnosti to dejavnost sistemsko urediti z vidika omogočanja konkurence in tudi z vidika regulacije cen. Glede na to v napovedi tudi za naprej pričakujemo gibanje reguliranih cen v skladu z dosedanjimi trendi.

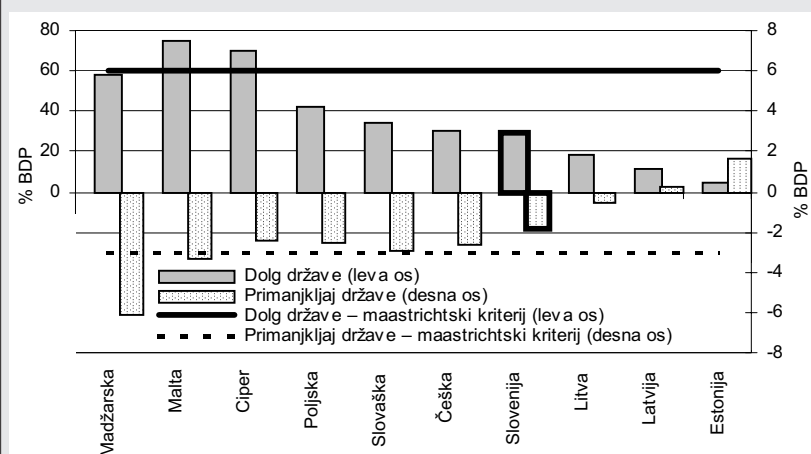
⁴⁵ Hlouskova, J., Wagner, M. (2004); Mihaljek, D., Klau, M. (2004).

Okvir 7: Izpolnjevanje maastrichtskih meril

Slovenija je marca 2006 izpolnjevala štiri od petih nominalnih konvergenčnih meril za prevzem evra, in sicer obe merili, ki se nanašata na fiskalne razmere (primanjkljaj države in dolg države v primerjavi z BDP), ter obe merili s področja denarne politike (obrestne mere in inflacija). Formalno pa še ni mogla izpolniti merila stabilnosti tečaja, ki predvideva ohranjanje stabilnega tečaja najmanj dve leti v okviru sodelovanja v mehanizmu deviznih tečajev ERM2. Po 22-mesečnem sodelovanju v mehanizmu deviznih tečajev tečaj tolarja ni zanihal za več kot 0,15 % od centralne paritete (dovoljena nihanja lahko znašajo $\pm 15\%$), kar kaže, da bo izpolnjeno tudi to konvergenčno merilo.

Slovenija izpolnjuje fiskalno merilo glede višine primanjkljaja države od leta 2002, višina dolga države pa je ves čas precej nižja od maastrichtskega merila. V letu 2005 se je ob ugodnih makroekonomskih razmerah javnofinančni položaj države v primerjavi s predhodnim letom izboljšal, primanjkljaj države je znašal 1,8 % BDP (2,1 % BDP leta 2004), dolg države pa 29,1 % BDP (29,5 % BDP leta 2004).

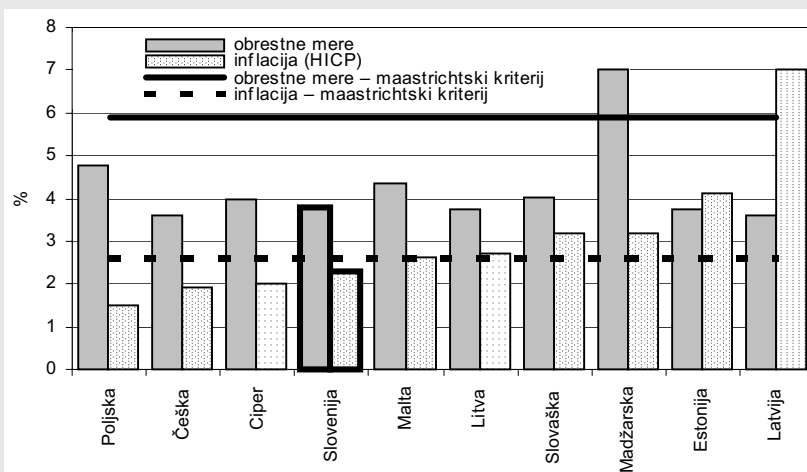
Slika 13: Primanjkljaj in dolg sektorja država v novih članicah EU v letu 2005

Vir podatkov: Eurostat.

Slovenija izpolnjuje tudi obe denarni konvergenčni merili. Merilo dolgoročne obrestne mere izpolnjuje že od februarja 2004. Marca 2006 je maastrichtsko merilo glede obrestne mere znašalo 5,9 %, dvanajstmesečno povprečje donosnosti do dospelja desetletnih državnih obveznic v Sloveniji pa je bilo nižje za 2,1 odstotne točke. Maastrichtsko merilo glede cenovne stabilnosti je Slovenija prvič izpolnila novembra 2005, ko se je povprečna (HICP) inflacija znižala na 2,5 %, kolikor je v tem mesecu znašalo tudi maastrichtsko merilo. V naslednjih mesecih se je zaostajanje konvergenčnega indeksa cen življenjskih potrebščin v Sloveniji za maastrichtskim merilom postopoma povečevalo in je marca 2006 znašalo že 0,3 odstotne točke. Povprečna inflacija (HICP) v Sloveniji se je v tem mesecu znižala na 2,3 %, maastrichtsko merilo pa je znašalo 2,6 %.

Slika 14: Inflacija in obrestne mere v novih članicah EU, marec 2006

Vir podatkov: Eurostat.

Slovenija je marca 2006 Evropsko komisijo in Evropsko centralno banko uradno zaprosila, da predčasno pripravita konvergenčni poročili o njeni pripravljenosti na uvedbo skupne evropske valute. V poročilih, ki sta bili objavljeni 16. maja 2006, je Slovenija kot prva in edina med novimi članicami EU dobila pozitivno oceno obeh institucij in priporočilo za sprejem Slovenije v EMU 1. januarja 2007. Politična odločitev o vstopu Slovenije v evrsko območje bo na podlagi ocene Evropske komisije in ECB sprejeta na zasedanju Evropskega sveta 15. in 16. junija, formalna odločitev, vključno z uradno določitvijo nepreklicnega tečaja menjave tolarjev v evre, pa na zasedanju Sveta EU v sestavi finančnih ministrov (Ecofin) 11. julija 2006.

7 Trg dela

7.1 Plače

Tudi v letu 2005 je bilo gibanje bruto plače na zaposlenega v skladu s smernico o zaostajanju rasti plač za rastjo produktivnosti dela iz Socialnega sporazuma za obdobje 2003–2005. Smernica o zaostajanju rasti bruto plače na zaposlenega za rastjo produktivnosti dela za vsaj 1 odstotno točko se uresničuje na daljši rok. Zaostajanje realne bruto plače za produktivnostjo dela je prispevalo k uresničevanju makroekonomskih ciljev, to je nadaljnega zmanjševanja inflacije in k zmernejši rasti javnofinančnih odhodkov, katerih velik delež so plače v javnem sektorju, ki po letu 2001 rastejo počasneje od plač v zasebnem sektorju. V obdobju 2006–2008 bo treba smernico o zaostajanju rasti realne bruto plače za rastjo produktivnosti dela ohranjati, vendar s tendenco zmanjševanja zaostajanja. Ta smernica plačne politike je le eden od vzvodov, ki omogoča pospešeno vlaganje v razvoj ter s tem tudi odpiranje novih delovnih mest.

Bruto plača na zaposlenega se je v letu 2005 realno povečala za 2,2 % in po prvi oceni zaostajala za 3,1-odstotno rastjo produktivnosti dela za 0,9 odstotne točke. V Jesenskem poročilu je bilo ocenjeno, da se bo realna bruto plača na zaposlenega v letu 2005 povečala za 3,2 %. Ocena je bila narejena na podlagi začasnih podatkov o gibanju bruto plač za leti 2004 in 2005, ki jih je SURS preračunal po novi metodologiji spremljanja bruto plač in objavil v septembru 2005. Decembra 2005 je SURS objavil revizijo podatkov o bruto plačah za leti 2004 in 2005. Med letom smo opozarjali, da je treba objavljene podatke o gibanju bruto plače na zaposlenega upoštevati z določeno previdnostjo zaradi velikih nihanj števila zaposlenih, predvsem v letu 2004. Decembra revidirani podatki o bruto plači na zaposlenega so to potrdili, saj so imeli veliko bolj umirjeno gibanje bruto plače in tudi število zaposlenih po mesecih je imelo normalno dinamiko. Na podlagi teh podatkov se je bruto plača na

Tabela 13: Produktivnost dela in bruto plača na zaposlenega v zasebnem in javnem sektorju v obdobju 1999–2005, ocena za obdobje 2006–2008

	Produktivnost dela, rast v %	Produktivnost dela v zasebnem sektorju (A do K), rast v %	Bruto plača na zaposlenega, realna rast v %		
			Skupaj	Zasebni sektor	Javni sektor
1999	3,9	4,2	3,3	3,2	3,7
2000	3,3	4,0	1,6	1,3	2,1
2001	2,2	3,0	3,2	2,3	5,1
2002	3,8	2,6	2,0	2,3	1,1
2003	2,9	3,5	1,8	2,1	0,7
2004	3,7	4,7	2,0	3,1	-0,8
2005	3,1	3,6	2,2	2,8	0,9
1999–2005	3,3	3,7	2,3	2,4	1,8
2006	3,4	4,1	2,4	3,0	1,0
2007	3,3	3,8	2,6	2,9	2,1
2008	3,1	3,6	2,8	3,0	2,0
2006–2008	3,3	3,8	2,6	3,0	1,7

Vir podatkov: SURS, preračuni za produktivnost dela in bruto plače po sektorjih UMAR.

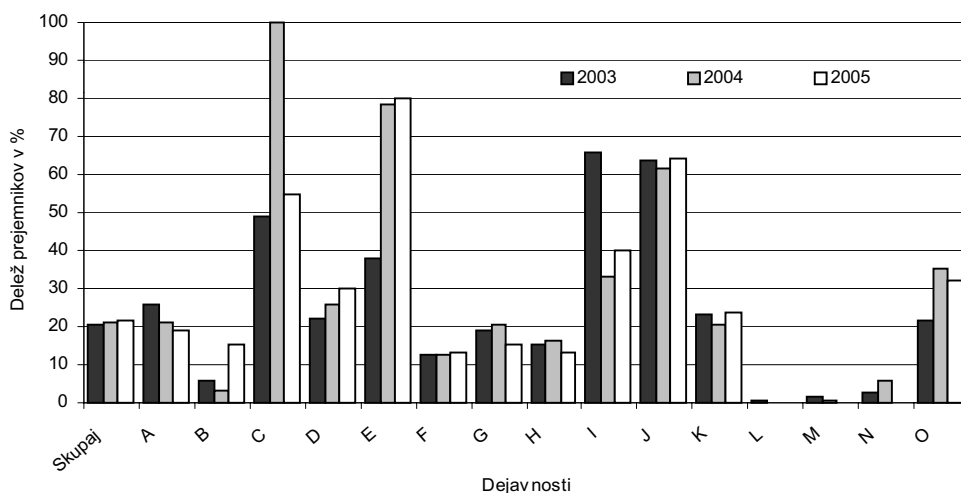
zaposlenega v povprečju obdobja januar–september 2005 glede na isto obdobje prejšnjega leta realno povečala za 2,3 %, pred revizijo pa je bila rast realne bruto plače za isto obdobje 3,9 %.

V zasebnem sektorju je realna bruto plača na zaposlenega v povprečju leta 2005 dosegla 2,8-odstotno rast, najvišja pa je bila v drugem četrtletju. Za 3,6-odstotno rastjo produktivnosti dela v zasebnem sektorju (dodana vrednost na zaposlenega) je rast plač zaostajala za 0,8 odstotne točke. Na medletni ravni je realna bruto plača na zaposlenega dosegla najvišjo rast v drugem četrtletju (Q1 2,6 %, Q2 3,4 %, Q3 2,4 %, Q4 2,9 %) in s tem dvignila raven realne bruto plače, zaradi česar je dosegla relativno visoko medletno rast tudi v tretjem četrtletju. Tudi gospodarska aktivnost se je najbolj pospešila v drugem četrtletju leta.

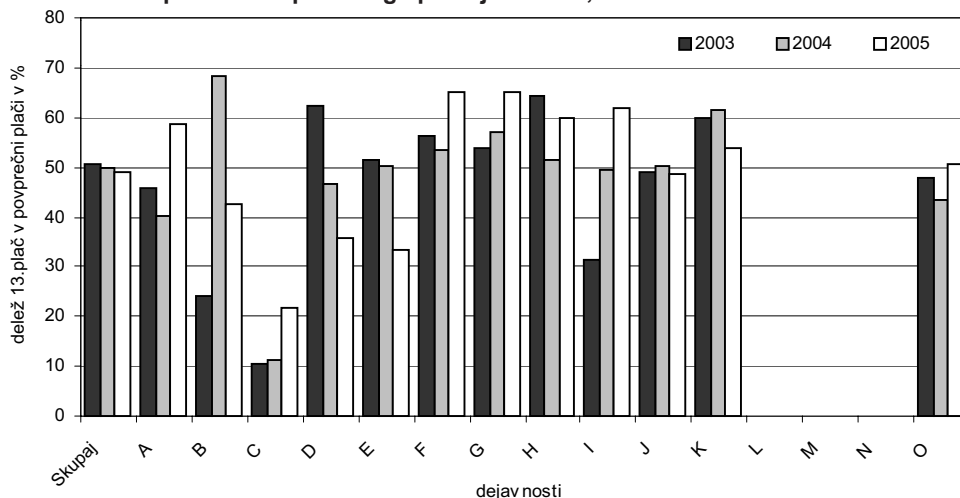
Tendence v gibanju števila prejemnikov trinajstih plač in božičnic ter v sami višini zneska se z uvedbo nove metodologije zajemanja plač niso spremenile, spremenil se je le način zajemanja izplačil ob koncu leta. Po novem je v novembru zajeto okoli 80 % vseh izplačil trinajstih plač in božičnic, v decembru pa le še 20 %, medtem ko je bilo v preteklih letih razmerje okoli polovica za vsakega od obeh mesecev. Nadaljuje se tendenca rahlega povečevanja števila prejemnikov trinajstih plač in božičnic v primerjavi s številom vseh zaposlenih. V letu 2005 je skupaj v novembru in decembru 21,6 % zaposlenih prejelo trinajsto plačo in božičnico. Leta 2004 je bil delež 21,1 %, leta 2003 20,6 % in leta 2002 18,7 %. Po deležu zaposlenih, ki prejemajo 13. plačo najbolj izstopajo dejavnost rudarstva (C), dejavnost oskrbe z elektriko, vodo in plinom (E), dejavnost prometa (I) in dejavnost finančnega posredništva (J).

Obratno tendenco kot delež prejemnikov kaže razmerje povprečnega zneska izplačil 13. plač in božičnic v primerjavi s povprečno bruto plačo na zaposlenega, ki se znižuje. V letu 2005 je bila višina povprečnega zneska 13. plač in božičnic okoli 49 % povprečne bruto plače. V letu 2004 je bila višina zneska okoli 50 %, leta 2003

Slika 15: Delež prejemnikov trinajstih plač in božičnic v dejavnostih, v %

Slika 16: Povprečna višina trinajstih plač prejemnikov teh plač v primerjavi s povprečno bruto plačo na zaposlenega po dejavnostih, v %

Vir podatkov: SURS.

50,8 % in leta 2002 55,4 %. V tem obdobju je bila najnižja relativna višina zneska v rudarstvu (C), ki ima sicer največ prejemnikov trinajstih plač in božičnic. Najizrazitejše upadanje višine zneska je vidno v predelovalnih dejavnostih (D), najizrazitejše naraščanje pa v prometu (I).

Leto 2005 je bilo drugo in obenem zadnje leto, ko se je pri oblikovanju plač v zasebnem sektorju, upošteval nekoliko poseben **usklajevalni mehanizem iz Dogovora o politiki plač v zasebnem sektorju za obdobje 2004 in 2005**. Bistvo mehanizma je bilo, da se uskladitveni odstotek med socialnimi partnerji na ravni dejavnosti dogovori v znesku, ki pa ni smel biti nižji od 5.100 SIT. V odstotku so se lahko uskladile bruto plače zaposlenih le v tistih dejavnostih, v katerih je bil v kolektivni pogodbi predviden mehanizem, da so se tako uskladile vse plače (primer je kolektivna pogodba celulozne, papirne in papirno-predelovalne dejavnosti). Socialni partnerji so se lahko v kolektivnih pogodbah dejavnosti dogovorili še za del povečanja plač iz povečane produktivnosti dela ob upoštevanju smernice o zaostajanju rasti realne bruto plače za rastjo produktivnosti dela vsaj za eno odstotno točko.

Z uvedbo uskladitvenega zneska se je želelo doseči več ciljev. Namen je bil (i) spodbuditi socialni dialog na ravni dejavnosti in (ii) spodbujati preoblikovanje kolektivnih pogodb dejavnosti v delu, v katerem se določa izhodiščna plača tako, da se oblikuje nov plačni sistem s prilagojenimi osnovnimi bruto plačami (nekaj podobnega je bilo sprejeto na ravni javnega sektorja), (iii) z zneskom omogočiti, da se bruto plače uskladijo vsem zaposlenim, kar do zdaj ni bilo vedno tako in (iv) z enakim zneskom uskladitve doseči izboljšanje distribucije plač v zasebnem sektorju.

Tak način uskladitve je večinoma dosegel svoj namen. Prvi cilj je bil dosežen, saj so se o uskladitvenem znesku domenili v vseh kolektivnih pogodbah dejavnosti. Drugi cilj se šele začenja uresničevati, saj so socialni partnerji marsikje že preoblikovali kolektivne pogodbe v tarifnem delu in izhodiščne plače preoblikovali v najnižje

osnovne plače. Do zdaj je takih kolektivnih pogodb deset⁴⁶ od obstoječih trintridesetih. To je začetek vzpostavljanja sistema plač, ki bo razrešil problematiko najnižjih izhodiščnih bruto plač, ki so večinoma še vedno nižje od minimalne bruto plače. Rešitev tega problema je eden od dolgoročnih ciljev, ki so si ga zadali socialni partnerji v Socialnem sporazumu za obdobje 2003–2005. Z enotnim uskladitvenim zneskom so predvsem sindikati želeli zmanjšati razlike med plačami. Po podatkih za leto 2004 in predhodnih podatkih za leto 2005 se nadaljuje tendenca poslabšanja distribucije zaposlenih po višini bruto plače v zasebnem sektorju. Visoke plače rastejo hitreje od nizkih plač, zaradi česar se slabša razmerje med bruto plačo devetega decila in bruto plačo prvega decila (tabela 14). Za zadnji dve leti je značilno, da bruto plača na zaposlenega okoli povprečja raste počasneje kot nižje plače in tudi počasneje od najvišjih plač, kar se kaže v zniževanju razmerja med bruto plačo mediane in bruto plačo prvega decila. Iz tega bi lahko sklepali, da uskladitveni mehanizem učinkuje na ožanje razponov med povprečnimi plačami in nizkimi plačami, medtem ko nima vpliva na oblikovanje visokih plač.

Tabela 14: Pregled kazalcev o distribuciji plač v zasebnem sektorju v obdobju 2000–2005

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
9. decil /1. decil	3,22	3,30	3,23	3,32	3,28	3,31
mediana /1. decil	1,61	1,61	1,61	1,63	1,59	1,57
9. decil / mediana	2,00	2,05	2,01	2,04	2,07	2,10
ginijev koeficient	0,293	0,294	0,286	0,289	0,286	0,287

Vir podatkov: SURS, preračuni UMAR.

Za leto 2005 je bil 2,7-odstotni uskladitveni odstotek izražen v znesku dogovorjen v času veljavnosti napovedi inflacije iz Pomladanskega poročila 2004. Takrat je bila predvidena inflacija za obdobje od decembra 2004 do decembra 2005 v višini 2,9 %. Iz tega je izhajala tudi opredeljena **varnostna zaklopka**, ki je predvidevala, da bi se ob preseganju rasti cen življenjskih potrebščin nad 2,9 % bruto plače morale pri naslednji uskladitvi povečati še za nastalo razliko. Toda od decembra 2004 do decembra 2005 so se cene življenjskih potrebščin brez alkohola in tobaka povečale le za 2,3 % in tako bile precej pod mejo, določeno z varnostno zaklopko.

V letu 2005 se je realna bruto plača na zaposlenega v javnem sektorju povečala za 0,9 %. Realno povečanje bruto plače zaposlenega je bilo na medletni ravni po četrletjih skoraj enakomerno (Q1 0,5 %, Q2 1,3 %, Q3 0,8 % in Q4 0,8 %), razen v drugem četrletju, ko je bila rast večja. Najbolj so se plače povečale v drugem četrletju, predvsem zaradi dvo odstotne julijske uskladitve, dogovorjene med socialnimi partnerji v Zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o sistemu plač v javnem sektorju. Poleg tega je bilo v dejavnosti izobraževanja v juliju izvedeno triodstotno povečanje plač, kot izhaja iz Aneksa h kolektivni pogodbi za dejavnost vzgoje in izobraževanja. Veliko enakomernejši učinek na rast plač imajo napredovanja. Pogoji za napredovanje se praviloma ugotavljajo trikrat letno za zaposlene, ki

⁴⁶ Gozdarstvo A, Gozdarstvo B, Kemična-1, Kemična-2, Kemična-3, Kovinska industrija, Elektroindustrija, Kovinski materiali in livarne, Gradbeni in Pošta.

so dopolnili tri leta od zadnjega napredovanja. Poleg napredovanj na rast plač vplivajo še drugi učinki, kot so nove zaposlitve, večji obseg dela, uspešnost in podobno, ki so prav tako enakomerneje porazdeljeni med letom.

*V začetku leta 2006 so se med socialnimi partnerji začeli **dogovori o novem socialnem sporazumu**, ki bi vseboval tudi smernice za plačno politiko v zasebnem in javnem sektorju, saj se je v obeh z letom 2005 dogovor o politiki plač iztekel.* Socialni partnerji bodo morali pri dogovarjanju o plačni politiki upoštevati, da bo Slovenija v začetku leta 2007 vstopila v evrsko območje. Za to bo v letu 2006 nujno zagotoviti čim stabilnejše makroekonomsko okolje in s tega vidika v plačni politiki obeh sektorjev upoštevati ohranjanje dosedanjega zaostajanja realne rasti bruto plače na zaposlenega za rastjo produktivnosti dela, ki bi se v prihodnjih letih postopoma zmanjšalo. Dvostransko pogajanje o plačni politiki za zasebni sektor se je začelo šele v marcu 2006 in prvič vladni predstavniki v pogajanja niso vključeni niti kot opazovalci. V javnem sektorju pogajanja ravno tako potekajo, pri čemer so vladni predstavniki izrazili željo, da bi se plačna politika za ta sektor sprejela za obdobje do leta 2009, ko naj bi se zaključilo tudi odpravljanje nesorazmerij med plačami v javnem sektorju.

*Ocenjujemo, da se bo **realna bruto plača na zaposlenega v letu 2006** povečala za 2,4 %, od tega v zasebnem sektorju za 3,0 % in v javnem sektorju za okoli 1,0 %. Ob ocenjeni 3,4-odstotni rasti produktivnosti bo zaostajanje realne bruto plače na zaposlenega znašalo eno odstotno točko. Realna bruto plača na zaposlenega bo v **zasebnem sektorju** naraščala nekoliko hitreje kot v letu 2005 predvsem zaradi letošnje močnejše krepitve gospodarske aktivnosti. V **javnem sektorju** je v rasti bruto plače na zaposlenega upoštevano, da bo dogovorjeni uskladitveni odstotek približno na ravni predvidene inflacije v letošnjem letu. V oceni je predvideno, da bo za uskladitev plač upoštevana le polovica uskladitvenega odstotka. Druga polovica uskladitvenega odstotka, namenjena za odpravo nesorazmerij med plačami javnega sektorja bo realizirana, ko se bodo plače začele izplačevati po novem zakonu o sistemu plač v javnem sektorju. Poleg tega je upoštevan še učinek napredovanj ter triodstotno julijsko povečanje bruto plače na zaposlenega v dejavnosti izobraževanja kot izhaja iz Aneksa h kolektivni pogodbi za izobraževanje.*

*V **letu 2007** ocenjujemo, da se bo realna bruto plača na zaposlenega povečala za 2,6 % od tega v zasebnem sektorju za 2,9 % in v javnem sektorju za okoli 2,1 %. Ob ocenjeni 3,3-odstotni rasti produktivnosti bo zaostajanje realne bruto plače na zaposlenega nekoliko manjše, za 0,7 odstotne točke, saj naj bi se smernica zaostajanja realne bruto plače na zaposlenega za produktivnostjo dela v srednjeročnem obdobju postopoma opustila. V zasebnem sektorju bo rast bruto plače odvisna od razmer v gospodarskem okolju. V javnem sektorju pa se predvideva, da bodo socialni partnerji do konca leta 2006 končali pogajanja in sprejeli kolektivno pogodbo za javni sektor ter vse kolektivne pogodbe dejavnosti ter še druge spremljajoče dokumente. Tako bi v začetku leta 2007 bili izpolnjeni pogoji za začetek izplačevanja plač po Zakonu o sistemu plač v javnem sektorju. Zato je v oceni rasti bruto plače na zaposlenega poleg učinkov splošne uskladitve plač ter učinkov napredovanj, upoštevana še poraba do zdaj odloženih sredstev za odpravo nesorazmerij med plačami javnega sektorja.*

*Ocenjujemo, da bo v **letu 2008** realna bruto plača na zaposlenega prarasa za 2,8 % od tega v zasebnem sektorju za 3,0 % in v javnem sektorju za 2,0 %. Ob ocenjeni*

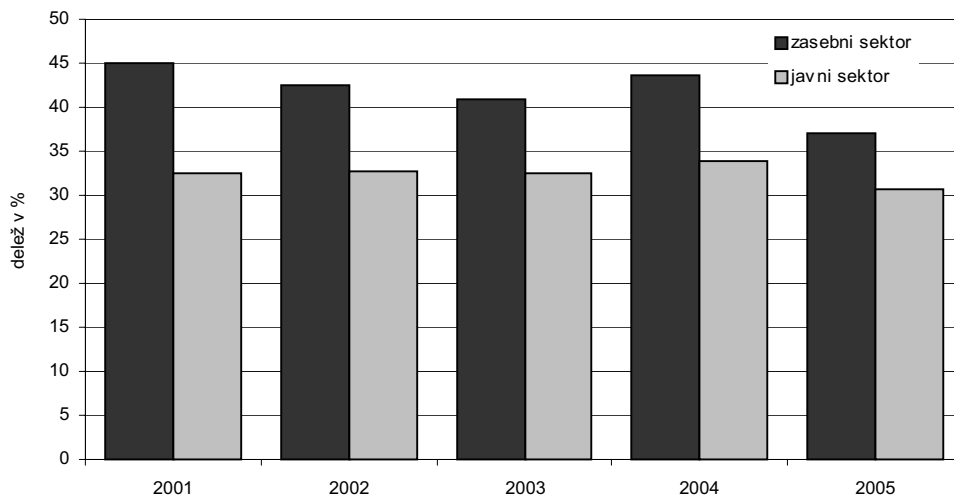
3,1-odstotni rasti produktivnosti dela bo rast realne bruto plače zaostajala za 0,3 odstotne točke. Pri oceni rasti bruto plače na zaposlenega v javnem sektorju je upoštevano, da se bodo za odpravo nesorazmerij med plačami javnega sektorja poleg polovice uskladičenega odstotka uporabila še dodatna sredstva. Socialni partnerji javnega sektorja se sicer še dogovarjajo o višini dodatnih sredstev. Predvidena hitrejša rast realne bruto plače na zaposlenega v zasebnem sektorju glede na rast bruto plače na zaposlenega v javnem sektorju je posledica učinka strukturnih premikov zaposlenih v zasebnem sektorju. Zaposlovanje se preusmerja v dejavnosti, ki zahtevajo višje in visoko kvalificirane delavce, ki imajo višje povprečne plače, medtem ko se postopno zmanjšujejo zaposlitve v proizvodnji, ki zahteva nekvalificirane delavce, ki imajo nižje povprečne plače. V javnem sektorju ti strukturni premiki niso prisotni v tako velikem obsegu, da bi vplivali na rast bruto plače na zaposlenega v javnem sektorju.

Minimalna plača za leto 2005 je bila določena z Dogovorom o politiki plač v zasebnem sektorju v obdobju 2004-2005, za naprej pa še ni dogovorjena. Z avgustom 2005 se je tako minimalna plača povečala za 5,1 % oziroma na 122.600 SIT. S potekom dogovora se je iztekel tudi mehanizem za uskladev minimalne plače, zato se bo med socialnimi partnerji treba čim prej dogovoriti za sistem o ugotavljanju višine minimalne plače. Ta je lahko določen z zakonom, kot je predlagano v osnutku socialnega sporazuma za obdobje 2006–2009, lahko pa ga določajo socialni partnerji ob vsakokratnem dogovoru plačne politike za vsak sektor posebej.

Prejemki za povračilo stroškov v zvezi z delom in drugi osebni prejemki od dela ter izplačila po pogodbah o delu in avtorskih pogodbah so v letu 2005 zaradi povečanih obdavčitev posamičnih prejemkov upadli glede na predhodno leto. Prejemki za povračilo stroškov v zvezi z delom in drugi prejemki od dela so upadli za 4,5 %, medtem ko so se izplačila po pogodbi in avtorskih pogodbah znižala celo za 15,3 %. V primerjavi z maso čistih plač se je delež obeh vrst prejemkov znižal na 35,2 %. Prav zaradi predvidenih sprememb v obdavčitvi se je v letu 2004 njun delež v čistih plačah močno povečal, na 40,6 %, tako da je bil verjetno del izplačil predvidenih v letu 2005 izplačan že v letu 2004. Do tega leta se je namreč delež teh prejemkov v primerjavi z maso čistih plač zniževal (v letu 2003 38,3 %, v letu 2002 39,6 % in v letu 2001 41,2 %). V letu 2005 se je sicer masa neto plač povečala za 1,5 odstotne točke več kot masa bruto plač, kar je učinek novega zakona o dohodnini, ki je razbremenil predvsem nižje plače. Če bi vpliv razbremenitve izločili, bi bil delež teh prejemkov v masi neto plač v letu 2005 za okoli 0,5 odstotne točke višji (namesto 35,2 % bi bil 35,7 %), kar ne bi vplivalo na omenjene padajoče tendence gibanja deleža teh prejemkov.

V zasebnem sektorju so bila nihanja omenjenih prejemkov veliko večja kot v javnem sektorju. V letu 2005 je njihov delež v masi čistih plač znašal 37,1 %, v letu 2004 43,6 %, v letu 2003 40,9 %, v letu 2002 42,6 % in v letu 2001 45,1 %. V javnem sektorju ni bilo tolikšne reakcije na spremembo v obdavčitvi, saj je v njem prožnost stroškov dela manjša, naraščanje deleža pa tudi ni mogoče zaradi javnofinančnih omejitev. Delež je tako v zadnjih petih letih precej stabilen, v letu 2005 je znašal 30,7 %, v letu 2004 33,8 %, v letu 2003 32,6 %, v letu 2002 32,8 % in v letu 2001 32,6 %.

Slika 17: Primerjava prejemkov za povračilo stroškov v zvezi z delom in drugih osebnih prejemkov od dela ter izplačil po pogodbah in po avtorskih pogodbah z maso čistih plač v zasebnem in javnem sektorju, 2001–2005

Vir podatkov: AJ PES.

7.2 Zaposlenost in brezposelnost

Rast zaposlenosti se je v letu 2005 nadaljevala že drugo leto zapored. Število delovno aktivnih se je po vseh treh metodah merjenja⁴⁷ povečalo za 0,7 %. Število zaposlenih (oseb v delovnem razmerju) še naprej narašča, prav tako tudi število samostojnih podjetnikov posameznikov ter oseb s samostojnim poklicem, število kmetov pa se je zmanjšalo. Število zaposlenih se je v letu 2005 povečalo precej bolj kot leto prej. V primerjavi s prejšnjimi leti pa se ni povečalo samo v javnem, temveč tudi v zasebnem sektorju. Po visoki rasti leta 2004 se je v letu 2005 še naprej nekoliko povečalo tudi povprečno število neformalno delovno aktivnih⁴⁸.

Število delovno aktivnih se še naprej zmanjšuje v agrarnem sektorju in industriji, povečuje pa pri storitvah. V letu 2005 se je najbolj povečalo v poslovnih in finančnih storitvah ter gradbeništvu (glej tabelo 13 v statistični prilogi). V predelovalnih dejavnostih se je zmanjšalo za 1,9 %, od tega najbolj (za več kot 10 %) v tekstilni in usnjarski industriji. Zmanjšalo se je tudi v večini drugih podpodročij predelovalnih dejavnosti, povečalo pa le v proizvodnji drugih nekovin, proizvodnji izdelkov iz gume in plastičnih mas, proizvodnji kovin in kovinskih izdelkov, najbolj (kar za 7,3 %) pa v proizvodnji vozil in plovil.

⁴⁷ To je po metodologiji nacionalnih računov, anketi o delovni sili in mesečni statistiki, ki temelji na statističnem registru delovno aktivnega prebivalstva.

⁴⁸ To so neplačani pomagajoči družinski člani in osebe, ki delajo po pogodbah o delu ali v sivi ekonomiji. Zaradi pomanjkanja ustrežnejših podatkov obseg neformalne delovne aktivnosti poenostavljeno ocenjujemo kot razliko med številom delovno aktivnih po anketi in številom formalno delovno aktivnih (zaposlenih in samozaposlenih), kot ga ugotavljajo mesečni viri SURS o statistiki aktivnega prebivalstva.

Tabela 15: Letne stopnje rasti različnih kategorij zaposlenih v letih 2004 in 2005 (v %)

	2004	2005	2006	2007	2008
			Napoved		
Zaposlenost po nacionalnih računih	0,4	0,7	0,8	0,6	0,8
Delovno aktivni po anketi o delovni sili	5,1	0,7	0,3	0,2	0,5
Formalno delovno aktivni (SRDAP)	0,8	0,7	0,8	0,6	0,8
Osebe v delovnem razmerju	0,3	1,0	0,9	0,8	1,0
– podjetniški sektor (A:K)	-0,4	0,8	0,6	0,6	0,7
– javne in osebne storitve (L:P)	2,6	1,6	1,9	1,4	1,9
Formalno samozaposleni	4,9	-1,9	-0,2	-1,1	-1,3
– obrtniki in podobno	-0,6	1,1	-0,3	0,1	0,3
– samostojni poklici	2,1	1,3	2,4	2,6	2,4
– kmetje	13,6	-6,4	-0,6	-3,6	-4,5
Neformalno delovno aktivni (ocena)	41,7	0,5	-2,4	-2,2	-1,6

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

V letih 2006–2008 lahko pričakujemo nekoliko povečano rast zaposlenosti, kar naj bi bilo poleg nadaljevanja ugodne gospodarske aktivnosti tudi odraz postopnega razbremenjevanja podjetij za davek na izplačane plače. Predpostavljamo, da bo del sproščenih sredstev zaradi postopnega ukinjanja davka na izplačane plače podjetjem omogočilo večje zaposlovanje, del pa se bo lahko porabil za njihovo investicijsko dejavnost⁴⁹. V letu 2006 pričakujemo 0,8-odstotno rast zaposlenosti, ki je odraz pričakovane pospešitve gospodarske rasti, po drugi strani pa že kaže vpliv delnega zmanjšanja davka na izplačane plače. Ta vpliv naj bi se v naslednjih letih še povečeval, skladno s povečano razbremenitvijo podjetniškega sektorja, zaradi česar bi se povečalo zlasti zaposlovanje oseb z visoko izobrazbo v podjetniškem sektorju. Ob predvideni konjunkturi upočasnitvi v letu 2007 se bo rast zaposlenosti znižala na 0,6 %, v letu 2008 pa bi se lahko spet povečala na 0,8 %, zaradi takrat predvidene nekoliko močnejšega učinka razbremenitve podjetij za plačilo davka na izplačane plače. Na višje zaposlovanje bodo lahko vplivale tudi že predlagane spremembe zakonodaje o nadomestilih za brezposelne in socialnih pomoči, ki so usmerjene v spodbujanje aktivnosti prejemnikov pomoči.

Rast produktivnosti se je v letu 2005 upočasnila. Ocenjujemo, da bo letos in prihodnje leto produktivnost ponovno hitreje naraščala, v letu 2008 pa počasneje. Po visoki rasti v letu 2004 (3,7 %) se je rast produktivnosti – izraženi kot bruto domači proizvod na zaposlenega po metodologiji nacionalnih računov – **v letu 2005** znižala na 3,1 %. Že od leta 2001 dalje opazamo, da rast produktivnosti ciklično niha, na kar v prvi vrsti vpliva odložena reakcija dinamike zaposlovanja glede na dinamiko gospodarske rasti. Predvidevamo, da bo rast produktivnosti v industriji ob nadaljnjem zmanjševanju zaposlenosti v teh panogah še naprej ciklično nihala

⁴⁹ V obdobju 2006–2009, ko naj bi bil davek na izplačane plače postopno ukinjen, bo zasebni sektor iz tega naslova po naši oceni prihranil okoli 109 mrd SIT, in sicer v letu 2006 13 mrd SIT, v letu 2007 20 mrd SIT, v letu 2008 36 mrd SIT in v letu 2009 40 mrd SIT.

okoli 6 % letno, rast produktivnosti v storitvenih dejavnostih pa bo počasnejša, saj se bo tu še naprej povečevala zaposlenost. **V letih 2006 in 2007** bo skupna rast produktivnosti 3,4- oziroma 3,3-odstotna, **v letu 2008** pa se bo upočasnila na 3,1 %.

Anketna brezposelnost se je v letu 2005 v povprečju povečala, upadanje povprečne registrirane brezposelnosti pa se je upočasnilo. Zaradi nekoliko povečanega obsega delovno sposobnega prebivalstva ter nadaljnjega povečevanja stopenj aktivnosti se je obseg aktivnega prebivalstva po anketi o delovni sili (ki pomeni ponudbo na trgu dela) v letu 2005 povečal za 0,9 %. Pri tem sta se ob rasti števila delovno aktivnih povečala tudi število brezposelnih iskalcev zaposlitve in stopnja anketne brezposelnosti. Število anketno brezposelnih se je povečalo na 66.500 (kar je 3,9 % več kot leto prej), stopnja anketne brezposelnosti pa na 6,5 %⁵⁰ (kar je 0,2 odstotne točke več kot leto prej). Število registriranih brezposelnih se še naprej počasi zmanjšuje. V letu 2005 se je v povprečju zmanjšalo za nadaljnji 1,0 % (na 91.889). Stopnja registrirane brezposelnosti se je zmanjšala za 0,1 odstotne točke, na 10,2 %.

Decembra 2005 je bilo število registrirano brezposelnih večje kot decembra 2004, tokovi prilivov in odlivov med letom pa nekoliko slabši kot leta 2004. Skupni priliv v registrirano brezposelnost je bil v letu 2005 sicer za 1,2 % manjši kot leto poprej, vendar predvsem zaradi precej manjšega priliva iskalcev prve zaposlitve. Teh je bilo 21.661 (16,6 % manj kot leta 2004), oseb, ki so izgubile delo ali so se ponovno prijavile med registrirane brezposelne po prekinitvi zaradi šolanja ali bolniškega ali porodniškega dopusta pa 67.183 (7,0 % več kot leta 2004). Še naprej se povečuje priliv zaradi izgube dela za določen čas, saj zaposlovanje za določen čas ostaja glavna oblika zaposlovanja in s tem tudi prevladujoči vzrok nastajanja brezposelnosti. Pomeni približno tretjino vsega priliva oziroma polovico priliva v registrirano brezposelnost zaradi izgube dela. Priliv v brezposelnost zaradi izgube dela je tudi še vedno večji od odliva iz brezposelnosti zaradi zaposlitve. V letu 2005 je dobilo delo 53.857 registrirano brezposelnih oseb (0,7 % manj kot leto poprej), od tega 82,9 % za določen čas. Odliv brezposelnih, ki so dobili delo, je predstavljal le 57,0 % skupnega priliva v registrirano brezposelnost v letu 2005. Iz razlogov, ki ne pomenijo zaposlitev, je bilo črtanih 35.243 oseb (24,3 % manj kot leto prej), 3.457 oseb pa je bilo prepisanih v evidenco po drugih zakonih⁵¹. Število registriranih brezposelnih se je tako do decembra 2005 povečalo na 92.575, kar je bilo 2,0 % več kot decembra 2004.

Število registriranih brezposelnih je po zadnjih podatkih – za marec 2006 – ponovno nižje kot v istem mesecu prejšnjega leta, vendar predvsem zaradi povečanih črtanj iz evidence, ki ne pomenijo zaposlitve brezposelnih. V prvih treh mesecih letos je bilo med registrirane brezposelne prijavljenih 9,4 % več oseb kot v istem obdobju lani. Več je bilo iskalcev prve zaposlitve in tudi oseb, ki so izgubile delo. Odliv brezposelnih oseb, ki so v tem obdobju delo dobile, je bil za 5,3 % večji kot v istem

⁵⁰ Po izračunu UMAR na podlagi četrtletnih podatkov SURS.

⁵¹ Gre za delovne invalide – prejemnike denarnega nadomestila iz ZPIZ-a, ki so na ZRSZ prijavljene najmanj dve leti in se jim v tem času zaradi svoje zaposlitvene oviranosti kljub napotitvam k delodajalcem ni uspelo zaposliti tudi po vključitvi v programe aktivne politike zaposlovanja ali zanje ni bilo primernih delovnih mest. Evidenca na podlagi drugih zakonov se vodi na podlagi Pravilnika o vsebini in načinu vodenja uradnih evidenc s področja zaposlovanja, ki je bil objavljen 4. oktobra 2002 na podlagi sprememb in dopolnitev Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti.

obdobju lani, vendar še vedno za skoraj dve petini manjši od celotnega priliva, tako da se je število brezposelnih do marca 2006 zmanjšalo predvsem zaradi črtanj iz razlogov, ki ne pomenijo zaposlitve. Teh je bilo skupaj s prepisi v druge evidence 65 % več kot v istem obdobju lani. Marca 2006 je bilo tako registriranih 91.363 brezposelnih oseb, 1,3 % manj kot decembra in 1,0 % manj kot marca 2005.

V strukturi brezposelnosti se že nekaj let povečujeta deleža žensk ter oseb z višjo in visoko izobrazbo. Prvi se je v povprečju v letu 2005 povečal na 53,8 %, drugi pa na 7,6 %. Povečuje se tudi število brezposelnih z višjo in visoko izobrazbo ter podaljšuje povprečno trajanje njihove brezposelnosti. Leta 2005 jih je bilo v povprečju 7.027 (4,6 % več kot leto prej). Po nekajletnem upadanju so se v letu 2005 nekoliko povečali tudi število in deleža dolgotrajno brezposelnih ter brezposelnih, starejših od 50 let. Kljub temu je bilo skupno povprečno trajanje brezposelnosti (1 leto, 10 mesecev in 7 dni) za 17 dni krajše kot leto prej. Skrajšalo se je tudi povprečno trajanje brezposelnosti oseb brez izobrazbe, in sicer na 2 leti, 5 mesecev in 15 dni, kar je 33 dni manj kot leta 2004. Po drugi strani pa se je povprečno trajanje brezposelnosti oseb z visoko izobrazbo, ki imajo sicer precej krajše povprečno trajanje brezposelnosti kot drugi brezposelni, podaljšalo na 13 mesecev in 9 dni, kar je 24 dni več kot leto prej. Še naprej se znižujeta število in delež brezposelnih z nižjo izobrazbo ali brez izobrazbe.

S pospešenimi črtanji iz evidence brezposelnih se razmerje med številom registriranih in anketno brezposelnih že nekaj let znižuje. Zmanjšuje se število tistih registriranih brezposelnih oseb, ki po merilih ankete o delovni sili niso brezposelne, ker občasno delajo, ali zato ker ne iščejo zaposlitve ali je niso pripravljene sprejeti. Od relativno stabilnega razmerja okoli 1,6 registrirano brezposelnega na 1 anketno brezposelnega v preteklem desetletju se je to razmerje do leta 2005 znižalo na 1,38.

Regionalne razlike v brezposelnosti se še naprej rahlo zmanjšujejo. Tudi v letu 2005 je imela najvišjo stopnjo registrirane brezposelnosti Pomurska regija (17,1 %), ki se je glede na leto prej še nekoliko povišala in tako za skoraj 70 % presegla slovensko povprečje, najnižjo pa Goriška regija (6,5 % ali 64 % slovenskega povprečja).

Tabela 16: **Značilne skupine registriranih brezposelnih (v % od povprečnega števila brezposelnih)**

	2004	2005
Ženske	53,1	53,8
Iskalci prve zaposlitve	25,2	24,3
Mladi do 26. leta	26,2	24,2
Z višjo in visoko izobrazbo	7,2	7,6
Z nižjo izobrazbo ali brez izobrazbe	41,6	40,8
Brezposelni več kot eno leto	46,2	47,3
Starejši od 50 let	21,0	22,7
Invalidi	9,2	9,9
Prejemniki denarnih nadomestil in pomoči	24,0	25,4

Vir podatkov: preračuni UMAR na osnovi mesečnih podatkov ZRSZ.

Razlika med njima se je sicer povečala, vendar je koeficient variacije, ki je boljši pokazatelj medregionalnih razlik⁵² od razmerja med dvema regijama s skrajnima vrednostma, v letu 2005 padel za 0,3 odstotne točke, kar pa je najmanjše zmanjšanje tega koeficienta po letu 2000. V večini regij se je leta 2005 povečalo število trajnih presežkov⁵³, brezposelnih, starih nad 50 let, brezposelnih žensk in brezposelnih z višjo in visoko izobrazbo. Zmanjšala pa sta se predvsem deleža brezposelnih z nizko izobrazbo in mladih med brezposelnimi. Dolgotrajna brezposelnost je porasla v več kot polovici regij in v regijah z že doslej najvišjim deležem, dobra polovica brezposelnih ne najde zaposlitve več kot eno leto.

V naslednjih letih bo stopnja brezposelnosti upoštevač povečano rast števila prebivalcev, kot jo predvideva projekcija SURS (do zdaj lastna projekcija), ostala visoka. V prihodnje lahko predvidevamo, da se bo zaradi visoke dopolnilne aktivnosti študentov stopnja aktivnosti mladih le počasi zniževala. Zaradi učinkov pokojninske reforme, ki se kažejo v zviševanju povprečne starosti ob upokojevanju, se bo povečevala tudi aktivnost starejših. Število aktivnih prebivalcev (to je ponudbe na trgu dela) se bo ob nadaljnjem povečanju števila prebivalcev, kot ga predvideva v napovedih upoštevana projekcija prebivalstva SURS, zato povečevalo hitreje od števila delovnih mest (to je povpraševanja na trgu dela), zaradi česar se bo stopnja anketne brezposelnosti v naslednjih letih povečala, predvidevamo, da na 6,6 % v letu 2006, oziroma 6,7 % v letih 2007 in 2008⁵⁴. Hkrati se bo povečevala tudi stopnja zaposlenosti, in sicer na 66,0 % letos ter na 66,2 % in 66,6 % v prihodnjih dveh letih. Stopnja registrirane brezposelnosti se bo zaradi zmanjševanja števila tistih registriranih brezposelnih, ki ne iščejo zaposlitve ali je niso pripravljene sprejeti, še naprej zmanjševala (na 9,8 %, 9,6 % oziroma 9,3 %).

Število prostih delovnih mest in realiziranih zaposlitev se močno povečuje. V letu 2005 se je število prvih povečalo za 19,9 %, število drugih pa za 12,8 %, v prvem četrtletju 2006 pa se rast nadaljuje s še višjimi stopnjami glede na isto četrtletje lani. Zaradi zaposlovanja za določen čas in zato večkratnih prijav med letom se najhitreje povečuje število razpisanih prostih delovnih mest z zahtevano nižjo ali srednjo izobrazbo, med realiziranimi zaposlitvami pa se hitreje povečujejo tiste z višjo in visoko izobrazbo.

Razmerje med brezposelnimi in prostimi delovnimi mesti se izboljšuje. Leta 2005 je tako prišlo v povprečju na eno prosto delovno mesto 5,4 brezposelnega (v letu 2004 6,6). Izboljšujejo se predvsem razmerje pri brezposelnih z nizko ter srednjo stopnjo izobrazbe. Na prosto delovno mesto, ki zahteva nizko izobrazbo je leta 2005 prišlo 7,5 brezposelnega s tako izobrazbo (leta 2004 9,4), na prosto delovno mesto s poklicno ali srednjo izobrazbo pa 5,2 brezposelnega s tako izobrazbo (leta 2004 6,4). Število brezposelnih z višjo ali visoko izobrazbo na prosto delovno mesto z enako izobrazbo (2,5) pa je le malo nižje kot leto prej (2,6).

⁵² Koeficient variacije je razmerje med standardnim odklonom in aritmetično sredino, pri njegovem izračunu pa se upošteva tudi različna velikost regij.

⁵³ Brezposelne osebe, ki jim je delovno razmerje prenehalo zaradi trajnega prenehanja potreb po delu v podjetju.

⁵⁴ Stopnja brezposelnosti bo nižja (le nekoliko višja, kot smo jo na podlagi lastne projekcije prebivalstva napovedali jeseni), če bo dejansko število prebivalcev Slovenije nižje od projekcije SURS, ki predvideva relativno visok letni selitveni prirast okrog 6.000 oseb letno.

8 Javne finance

8.1 Prihodki, izdatki in primanjkljaj sektorja država v obdobju 2000–2005

Statistični urad Slovenije je hkrati z revidiranimi podatki o tekočem primanjkljaju in dolgu sektorja država⁵⁵ po metodologiji Evropskega sistema računov (ESR-95) objavil tudi primerljivo serijo podatkov za temeljne kategorije prihodkov in izdatkov sektorja država za obdobje od leta 2000 do 2005⁵⁶, ki jih podrobneje predstavljamo v nadaljevanju.

Za obdobje od leta 2000 do 2005 je značilno postopno povečevanje deleža celotnih prihodkov sektorja država v BDP. Delež se je povečal za 1,2 odstotne točke, in sicer s 44,3 % v letu 2000 na 45,5 % v letu 2005. Najbolj se je povečal delež tekočih davkov na dohodek in premoženje (za 1,1 odstotne točke) predvsem zaradi hitrejši rasti obračunanega davka na dohodek, ki so jo povzročile spremembe zakona o davku na dohodek, po katerih je bila na novo definirana davčna osnova in zmanjšane davčne olajšave. Delež davkov na proizvodnjo in uvoz v BDP je bil v tem obdobju stabilen (okoli 16,3 % BDP), saj so upadanje prihodkov od carin, zaradi prostotrgovinskih sporazumov in pridružitvenega sporazuma, nadomestili povečani prihodki od davka na dodano vrednost in trošarin, doseženi s povišanjem davčnih stopenj in trošarinskih dajatev. Stabilen je bil tudi delež obračunanih prispevkov za socialno varnost v BDP, ki se je v letih 2000 do 2005 gibal na ravni okoli 15 % BDP. Med ostalimi prihodki sektorja države se je zmanjšal delež prihodkov od prodaje proizvodov in storitev na trgu v BDP (za 0,4 odstotne točke), povečal pa delež drugih tekočih transferov v BDP, po letu 2004 predvsem zaradi vključitve evropskih sredstev.

Hkrati s povečevanjem prihodkov sektorja država se je za 0,8 strukturne točke zmanjšal delež skupnih izdatkov sektorja država v primerjavi z BDP, pri čemer je bilo to znižanje doseženo šele na koncu obdobja (z 48,1 % BDP v letu 2003 na 47,3 % BDP v letu 2005). Največ so k zmanjšanju deleža skupnih izdatkov sektorja države v BDP v celotnem obdobju 2000–2005 prispevali izdatki za kapitalske transferje (0,8 odstotne točke), ki so na začetku obdobja poleg drugih investicijskih podpor vključevali tudi vse vojne odškodnine in prevzeti dolg Slovenskih železnic. Zaradi varčevanja države se je zmanjšal delež izdatkov za vmesno potrošnjo (za 0,5 odstotne točke), zaradi nižjih obresti in nižje inflacije pa tudi delež izdatkov za odhodke iz lastnine (za 0,9 odstotne točke). Delež izdatkov za socialna nadomestila v denarju in naravi se ni spremenil (19,0 % BDP). Hkrati pa se je predvsem zaradi dodatnega zaposlovanja povečal delež sredstev za zaposlene (za 0,5 odstotne točke), delež izdatkov za subvencije (za 0,1 odstotne točke) in delež sredstev za druge tekoče transferje (za 0,6 odstotne točke), slednji predvsem zaradi obveznosti vplačila sredstev v proračun EU po vstopu v EU. Delež izdatkov za bruto investicije se je v obdobju od leta 2000 do 2005 le skromno povečal (za 0,2 odstotne točke), ob

⁵⁵ Institucionalni sektor država po metodologiji ESR-95 vključuje poleg štirih javnofinančnih blagajn (državni proračun, občinski proračuni ter pokojninska in zdravstvena blagajna) tudi javne sklade (tudi KAD, SOD), javne zavode in javne agencije.

⁵⁶ Podatki o prihodkih in izdatkih institucionalnega sektorja država so povzeti iz zadnje objave SURS-a Temeljni agregati sektorja država, 31. marec 2006.

Tabela 17: **Delež prihodkov in izdatkov sektorja država v obdobju 2000–2005, v % od BDP**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Skupaj prihodki sektorja država	44,3	44,7	45,4	45,2	45,3	45,5
Prodaje proizvodov in storitev na trgu	3,2	3,1	3,3	3,1	2,9	2,8
Davki na proizvodnjo in uvoz	16,3	16,1	16,4	16,6	16,2	16,2
Prihodki od lastnine	0,9	0,9	0,9	0,9	0,7	0,9
Tekoči davki na dohodke, premoženje	7,5	7,6	7,9	8,2	8,4	8,6
Socialni prispevki	15,0	15,2	15,1	15,0	15,0	15,2
Drugi tekoči transferji	1,3	1,5	1,6	1,4	1,8	1,5
Davki na kapital	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0
Kapitalski transferji	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
Skupaj izdatki sektorja država	48,1	49,0	48,0	48,1	47,6	47,3
Vmesna potrošnja	6,8	6,8	7,0	6,5	6,3	6,3
Sredstva za zaposlene	11,6	12,2	12,0	12,1	12,0	12,1
Drugi davki na proizvodnjo	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6
Subvencije	1,5	1,5	1,3	1,7	1,6	1,6
Odhodki od lastnine	2,5	2,5	2,4	2,1	1,9	1,6
Socialna nadomestila v denarju in naravi	19,0	19,1	19,1	19,1	18,9	19,0
Drugi tekoči transferji	1,3	1,7	1,5	1,2	1,8	1,9
Kapitalski transferji	1,8	2,1	1,2	1,5	1,2	1,0
Bruto investicije	3,1	3,2	3,0	3,3	3,4	3,3
Nabave minus prodaje nefinančnih neproizvedenih sredstev	0,0	-0,6	0,0	0,0	-0,1	-0,1
Neto posojanje (+), neto izposojanje (-)	-3,9	-4,3	-2,7	-2,8	-2,3	-1,8
Prihodki minus izdatki	-3,9	-4,3	-2,7	-2,8	-2,3	-1,8

Vir podatkov: SURS, Prva statistična objava, št. 82/2006, 31. marec 2006, Temeljni agregati sektorja država, 2000–2005.

upoštevanju zmanjšanja deleža kapitalskih transferjev (za 0,8 odstotne točke) pa se je delež javno financiranih naložb v primerjavi z BDP dejansko zmanjšal.

Po vstopu v Evropsko unijo veljajo za Slovenijo **določila Pakta stabilnosti in rasti**, po katerih se sproži postopek presežnega primanjkljaja, kadar primanjkljaj države preseže 3 % BDP. Slovenija za preverjanje javnofinančnega stanja v okviru postopka za ugotavljanje presežnega primanjkljaja in dolga države Evropski komisiji dvakrat letno posreduje »Poročilo o primanjkljaju in dolgu države«. Poročilo je sestavljeno skladno z enotno metodologijo ESR-95, ki jo morajo dosledno spoštovati vse države članice. Zgornja meja primanjkljaja sektorja država, nad katero se sproži postopek presežnega primanjkljaja (3 % BDP), je tudi maastrichtski konvergenčni kriterij, ki ga mora Slovenija izpolniti za vstop v EMU (predviden v začetku leta 2007). V obdobju od leta 2002 do 2005 je Slovenija ta kriterij izpolnjevala, po prvih ocenah pa bo izpolnjen tudi v letu 2006.

Zaradi nadaljnje uskladitve z metodologijo ESR-95 **SURS vsako leto opravi revizijo ocene tekočega primanjkljaja države**. V letošnji reviziji so bile sistematično

vključene garancije in knjižene spremembe terjatev v lastniške deleže države kot kapitalski transfer. Izračuni so bili korigirani tudi za spremembe obresti pri Slovenski odškodninski družbi zaradi višjih ocen celotnega obsega obveznic, ki bodo do konca leta 2008 izdane upravičencem iz naslova po vojni nacionaliziranega premoženja.

Po novi oceni SURS-a je primanjkljaj države v obdobju 2000–2004 v povprečju letno za 0,2 odstotne točke BDP višji od primanjkljaja države po lanski objavi. Razlika je največja v letu 2001, ko se je delež primanjkljaja v BDP povečal za 0,4 odstotne točke (na 4,3 % BDP) in leta 2004, ko se je prvotno izkazani delež primanjkljaja države v BDP povečal za 0,3 odstotne točke (na 2,3 % BDP).

Tabela 18: Delež primanjkljaja sektorja država po podsektorjih po metodologiji ESA-95, v % od BDP

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Primanjkljaj sektorja država	-3,9	-4,3	-2,7	-2,8	-2,3	-1,8
Od tega:						
Centralna država	-3,4	-4,0	-2,4	-2,6	-2,2	-2,8
Lokalna država	0,0	0,0	-0,2	-0,1	-0,1	0,2
Skladi socialnega zavarovanja	-0,5	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	0,8

Vir podatkov: SURS, Prva statistična objava, št. 82/2006, 31. 3. 2006, Temeljni agregati sektorja država.

V letih 2000 in 2001 je delež primanjkljaja sektorja država v BDP znašal 3,9 % oz. 4,3 % BDP, v naslednjih štirih letih pa se je postopoma zmanjševal. Zmanjševanje primanjkljaja za 2,1 odstotne točke v letih 2000–2005 je bilo doseženo tako s povečanjem prihodkov (za 1,2 o. t.) kot tudi z znižanjem odhodkov (za 0,8 o. t.).

8.2 Tekoča gibanja v javnih financah

Analiza prihodkov in izdatkov sektorja država po metodologiji nacionalnih računov nudi najširši vpogled v ekonomsko vlogo države kot celote. Za vodenje javnofinančne politike preko njenih instrumentov pa se v Sloveniji javnofinančni tokovi spremljajo, analizirajo in načrtujejo po nacionalni metodologiji, ki temelji na metodologiji GFS – Mednarodnega denarnega sklada. Metodologija, ki temelji na načelu denarnega toka, je zaenkrat tudi podlaga prikaza, izvajanja in načrtovanja prihodkov in odhodkov državnega proračuna, občinskih proračunov in obeh blagajn socialnega zavarovanja. V nadaljevanju je tako za podrobnejšo analizo in napovedi javnofinančnih prihodkov in odhodkov uporabljena metodologija GFS – Mednarodnega denarnega sklada.

8.2.1 Javnofinančni prihodki (obvezne dajatve)

V letu 2005 uvedene spremembe v davčnem sistemu in instrumentariju so skupaj s pogoji makroekonomskega okolja vplivale na obseg in strukturo javnofinančnih prihodkov. Veljati sta začela nova zakona o dohodnini in o davku na dohodek pravnih oseb, nadaljevalo se je usklajevanje trošarinskih dajatev na tobak in tobačne izdelke

z evropskimi direktivami ter prilagajanje trošarinskih dajatev na mineralna olja gibanjem cen nafte na svetovnem trgu v skladu s protiinflacijskimi cilji. Pri davku na izplačane plače je celo leto veljala zvišana spodnja meja obdavčitve plač, uvedena septembra leta 2004. Uzakonjena je bila tudi postopna ukinitvev davka na izplačane plače do leta 2009. V letu 2005 je bil ukinjen tudi davek na bilančno vsoto bank in hranilnic.

*V letu 2005 so se **vplačila obveznih dajatev skupaj** glede na leto 2004 realno povečala za 3,9 %, njihov delež v BDP pa se je povečal za 0,6 strukturne točke in dosegel 40,1 % BDP⁵⁷. Hitreje kot bruto domači proizvod so se povečali (vplačani) prihodki od **davka na dodano vrednost**; njihov delež v BDP se je povečal za 0,7 odstotne točke na 9,3 % BDP. Rast prihodkov od **trošarin** se je v letu 2005 nekoliko umirila (realno 3,2 %), njihov delež v BDP je v letu 2005 ostal enak kot prejšnje leto (3,5 % BDP). Spremenjena davčna zakonodaja je v letu 2005 upočasnila rast prihodkov od davkov in prispevkov, ki so vezani na plače. Prihodki od **prispevkov za socialno varnost** so se realno povečali za 3,6 %, njihov delež v BDP je dosegel 14,4 %, kar je za 0,2 odstotne točke več kot prejšnje leto. Zaradi učinkov spremenjenega zakona o dohodnini so bili prihodki od **dohodnine** lani realno le za 0,7 % višji kot v letu 2004, dosegli so 6 % BDP, kar je za 0,1 strukturne točke manj kot leta 2004. Dvig spodnje meje obdavčitve plač z **davkom na izplačane plače** je nekoliko upočasnil rast prihodkov tega davka (realno 4,5 %). Zaradi progresivne lestvice obdavčitve pa se je za malenkost povečala povprečna obremenitev s tem davkom (s 5 % v letu 2004 na 5,1 % mase bruto plač v letu 2005). Po spremembah zakona o **davku od dohodka pravnih oseb** (na novo opredeljena davčna osnova, skromnejše olajšave) so se prihodki tega davka v letu 2005 glede na prejšnje leto realno močno povečali (za 11,7 %), delež prihodkov v BDP pa se je z 2 % v letu 2004 povečal na 2,2 %. Pomen **carin in uvoznih dajatev** kot proračunskega vira je bil v letu 2005 skoraj neznamen (0,1 % BDP). Z vstopom v EU je Slovenija pridobila pravico do črpanja **evropskih sredstev**. V letu 2005 je delež pridobljenih evropskih sredstev znašal 1,1 % BDP (glej tudi poglavje 8.3).*

*V letih od 2006 do 2008 se bo glede na predvideno makroekonomsko okolje in ob veljavnem davčnem sistemu in instrumentariju **delež obveznih dajatev v BDP** gibal pod ravni 40 %. V letu 2006 se bo delež obveznih dajatev v BDP, od doseženih 40,1 % BDP v letu 2005, znižal na približno 39,8 %, v letu 2007 na 39,5 % in v letu 2008 na 38,8 % BDP. Prihodki od **davka na dodano vrednost in od trošarin** se bodo povečevali približno skladno z napovedano rastjo BDP. Njihov delež v BDP bo rahlo padel le v letu 2006 (za 0,1 % BDP) zaradi v letu 2005 uvedene možnosti obračunavanja davka na podlagi plačil pri določenih zavezancih. V letih 2007 in 2008 se bo ob predpostavki nespremenjenih davčnih stopenj zadržal približno na ravni okoli 12,8 % BDP. Prihodki od **prispevkov za socialno varnost** se bodo ob nespremenjenih prispevnih stopnjah povečevali skladno z rastjo mase bruto plač, ki bo v letih od 2006 do 2008 zaostajala za rastjo BDP. Rast bruto plač na zaposlenega bo v teh letih še zaostajala za rastjo produktivnosti, predvidena pa je tudi razmeroma skromna rast števila prejemnikov plač (0,9 % v letu 2006 in 0,8 % v letu 2007 ter*

⁵⁷ Kljub enaki realni rasti BDP in obveznih dajatev (3,9-odstotni) se je njihov delež glede na BDP v letu 2005 povečal, kar je posledica nižjega implicitnega deflatorja BDP (101,0) od indeksa rasti cen življenjskih potrebščin (102,5), ki ga uporabljamo kot deflator za preračun obveznih dajatev v realne vrednosti.

1,0 % v letu 2008). Delež prispevkov za socialno varnost v BDP se bo s 14,4 % v letu 2005 znižal na 14,3 % v letu 2006 in na 14,1 % v letih 2007 in 2008. Po zmanjšanju deleža prihodkov od **dohodnine** v BDP v letu 2005, zaradi uveljavitve novega zakona o dohodnini, se bo delež ob že predlaganih manjših popravkih zakona v letih od 2006 do 2008 ustalil na okoli 6 % BDP. Zaradi postopnega odpravljanja **davka na izplačane plače** do leta 2009 se bo delež prihodkov iz tega naslova v BDP postopoma zmanjševal, in sicer z 1,8 % v letu 2005 na 1,6 % v letu 2006, na 1,2 % v letu 2007 ter na 0,6 % v letu 2008. Nekoliko hitreje od gospodarske rasti se bodo v letih od 2006 do 2008 povečali **prihodki od davka na dohodek pravnih oseb**, kjer se z uveljavitvijo novel zakona glede investicijskih olajšav ob nespremenjeni zakonski davčni stopnji, pričakuje povečanje efektivne davčne stopnje. Delež prihodkov od tega davka v BDP se bo povečal z 2,2 % v letu 2005 na približno 2,4 % v letu 2006 oziroma 2,6 % v letih 2007 in 2008. Po državnih proračunih za leti 2006 in 2007 je predvideno, da bo delež **evropskih sredstev**, ki jih bo Slovenija lahko črpala v letu 2006, znašal okoli 1,5 %, v letu 2007 pa 1,3 % BDP.

8.2.2 Javnofinančni odhodki

Državni proračun

V letu 2005 so odhodki državnega proračuna skupaj s plačili sredstev v proračun EU v primerjavi z BDP dosegli 26,3 % ali za 0,8 strukturne točke več kot v letu 2004. Brez plačil sredstev v proračun EU pa so odhodki državnega proračuna dosegli 25,3 % BDP ali za 0,5 strukturne točke več kot leta 2004. Odhodki državnega proračuna so bili za 53,3 mrd SIT nižji od predvidenih po rebalansu. Znašali so 1,722 mrd SIT, kar je skupaj s plačili sredstev v proračun EU realno za 7,9 % več kot v prejšnjem letu, brez upoštevanja teh sredstev, pa za 6,3 % več. Med odhodki državnega proračuna so v deležu od BDP v letu 2005 glede na prejšnje leto največ pridobila sredstva, vplačana v proračun EU (0,3 odstotne točke), ker so se v predhodnem letu začela vplačevati šele z vstopom v EU, nadalje transferi v občine (0,2 odstotne točke), po 0,1 odstotne točke pa še izdatki za blago in storitve v državnih organih in v javnih zavodih, subvencije in transferi v PIZ. Delež sredstev za investicije in investicijske transfere ter sredstva za obresti so v deležu od BDP v letu 2005 izgubila vsak po 0,1 strukturne točke. Deleži transferov posameznikom in gospodinjstvom ter deleži sredstev, namenjenih za plače, prispevke in druge izdatke zaposlenim v državnih organih in v javnih zavodih v BDP, pa so se v letu 2005 ohranili na ravni leta 2004.

Po državnem proračunu za leto 2006 je predvideno, da bo delež odhodkov državnega proračuna v BDP dosegel 26,7 %. Odhodki državnega proračuna za leto 2006 so predlagani v višini 1.857,9 mrd SIT, kar je glede na realizirane odhodke državnega proračuna za leto 2005 nominalno za 7,9 % več.

Po državnem proračunu za leto 2007 je predvideno, da bo znašal delež odhodkov državnega proračuna v BDP 26,3 %. Odhodki državnega proračuna za leto 2007 so predlagani v višini 1.954,2 mrd SIT, kar je glede na leto 2006 nominalno za 5,2 % več.

Tabela 19: **Struktura in delež odhodkov državnega proračuna po ekonomski klasifikaciji v BDP, v %**

	Struktura, v %				Delež v BDP, v %			
	2004	2005*	2006**	2007 **	2004	2005*	2006**	2007**
SKUPAJ ODHODKI DRŽAVNEGA PRORAČUNA	100,0	100,0	100,0	100,0	25,5	26,3	26,7	26,3
Tekoči odhodki	28,4	27,3	27,1	27,4	7,3	7,2	7,2	7,2
v tem:								
Plače in drugi izdatki zaposlenih v državnih organih	13,4	13,0	12,5	12,3	3,4	3,4	3,3	3,2
Izdatki za blago in storitve v državnih organih	9,0	8,6	9,3	9,5	2,3	2,2	2,5	2,5
Plačila domačih in tujih obresti	5,5	5,1	4,5	4,3	1,4	1,3	1,2	1,2
Tekoči transferji	60,3	60,7	58,4	57,6	15,4	15,9	15,6	15,2
v tem:								
Subvencije	4,6	4,9	5,1	5,1	1,2	1,3	1,4	1,3
Transferji posameznikom in gospodinjstvom	13,5	13,0	11,8	11,3	3,4	3,4	3,2	3,0
Transferji v javne zavode	21,5	21,2	20,5	20,4	5,5	5,6	5,5	5,4
Transferji v PIZ	15,0	15,0	14,6	14,8	3,8	3,9	3,9	3,9
Investicijski odhodki in transferji	8,7	8,1	10,4	10,5	2,2	2,1	2,7	2,8
Plačila sredstev v proračun EU	2,5	4,0	4,1	4,5	0,7	1,0	1,1	1,2

Vir podatkov: Ministrstvo za finance, SURS, projekcije BDP in preračuni deležev UMAR.

Opombe: *Predhodna realizacija. **Po sprejetem državnem proračunu.

Občinski proračuni

Delež odhodkov občinskih proračunov v primerjavi z BDP se je v letu 2005 ohranil na ravni iz leta 2004 (5 %). Po predhodnih podatkih so odhodki občinskih proračunov znašali 328 mrd SIT in so bili za 5,5 % višji kot leto prej. Hitreje kot celotni odhodki so se povečali transferji posameznikom in gospodinjstvom ter transferji in sredstva za investicije, počasneje pa ostali odhodki občinskih proračunov.

V primerjavi z BDP se bodo v letu 2006 in 2007 odhodki občinskih proračunov povečali na 5,2 % BDP oz. na 5,5 % BDP. Za leto 2006 je predvidena hitrejša rast odhodkov občinskih proračunov od rasti bruto domačega proizvoda. Okrepljeno rast odhodkov občinskih proračunov narekuje tako povečevanje števila občin kot tudi z zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o financiranju občin (sprejet oktobra 2005) dovoljen povečan obseg njihovega zadolževanja. Tudi v letu 2007 bo rast odhodkov občinskih proračunov hitrejša od gospodarske rasti, zato se bo delež odhodkov občinskih proračunov v BDP še povečal. Za obe leti je napovedana okrepitev rasti sredstev za investicije in investicijske transfere.

Pokojninsko in invalidsko zavarovanje

Za realizacijo pravic iz zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (brez plačila prispevkov za zdravstveno zavarovanje upokojencev) je bilo v letu 2005

porabljenih realno za 2,6 % več sredstev kot v letu 2004 oziroma 12,3 % BDP (za 0,1 strukturne točke več kot predhodno leto). Ob upoštevanju sedanje zakonodaje, ki predvideva usklajevanje rasti pokojnin z rastjo plač na zaposlenega, in ob napovedanem makroekonomskem okolju, se bo delež odhodkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje v BDP zadržal približno na ravni 12,3 % tudi v letih 2006, 2007 in 2008. Pri tem sta upoštevana z zakonom določeno nadaljnje zmanjševanje odmerne stopnje in predvidena rast števila upravičencev za 1,7 % v letu 2006, za 1,5 % v letu 2007 ter za 1,7 % v letu 2008.

Obvezno zdravstveno zavarovanje

V letu 2005 so bili odhodki v obveznem zdravstvenem zavarovanju realno za 0,7 % višji kot v preteklem letu in so dosegli 6,4 % BDP (za 0,1 odstotne točke manj kot prejšnje leto). Zakonsko določene pravice iz obveznega zdravstvenega zavarovanja se v letu 2005 sicer niso bistveno spremenile, sprejete pa so bile številne aktivnosti za obvladovanje izdatkov za zdravila in za racionalizacijo izvajanja zdravstvenih programov. Izdatki za zdravstvene storitve so se v letu 2005 glede na prejšnje leto povečali realno za 1,6 %, sredstva za zdravila pa realno za 4,6 %. V letu 2005 so se prvič po dolgoletni znatni realni rasti zmanjšala sredstva za bolezni, in sicer realno za 1 % (predlani realno povečanje za 4,4 %).

V letih 2006–2008 se bo delež odhodkov za obvezno zdravstveno zavarovanje v BDP zadržal na približno enaki ravni kot leta 2005 (na 6,4 % BDP). Po finančnem načrtu ZZS bodo sredstva za leto 2006 v obveznem zdravstvenem zavarovanju znašala 443 mrd SIT, kar je realno za 3,6 % (nominalno za 5,7 %) več kot v letu 2005. Tako začrtan program bo v letu 2006 zahteval pospešene aktivnosti za nadaljnjo racionalizacijo odhodkov v obveznem zdravstvenem zavarovanju. V letih 2007 in 2008 se bodo po projekcijah sredstva za obvezno zdravstveno zavarovanje povečala skladno z rastjo BDP in ohranila predvideni delež v BDP iz leta 2006.

Okvir 8: Dekompozicija javnofinančnega primanjkljaja

V letu 2005 je ob ugodnih gospodarskih gibanjih in manjši realizaciji odhodkov od predvidene z rebalansom proračuna prišlo do zmanjšanja dejanskega in tudi strukturnega primanjkljaja javnih financ.⁵⁸ Ker je tudi v letošnjem in naslednjem letu napovedana rast bruto domačega proizvoda nekoliko nad potencialno, bomo v obdobju od leta 2006 do 2008 dosegli ciklični presežek javnih financ. Kljub temu se bo strukturni saldo v letu 2006 poslabšal za slabe 0,5 odstotne točke BDP glede na leto 2005. To bi pomenilo bolj ekspanzivno fiskalno politiko in bi bilo v nasprotju z veljavnimi vladnimi usmeritvami na tem področju. Pri tem je pomembno, da izračun strukturnega salda temelji na sprejetih proračunih za leti 2006 in 2007, ki še nista mogla upoštevati dejanske realizacije prihodkov in odhodkov v letu 2005. Predvideno zmanjševanje strukturnega primanjkljaja v

⁵⁸ V preračunih tega okvirja je opravljena dekompozicija javnofinančnega primanjkljaja, izračunanega po nacionalni metodologiji, ki temelji na metodologiji GFS – Mednarodnega denarnega sklada. Ti podatki niso primerljivi s podatki o primanjkljaju sektorja država po metodologiji ESR-95, ki jih predstavljamo v poglavju 8.1.

naslednjem obdobju lahko zato dosežemo samo z izvedbo predvidenih strukturnih reform, povezanih z zmanjševanjem javnofinančnih izdatkov.

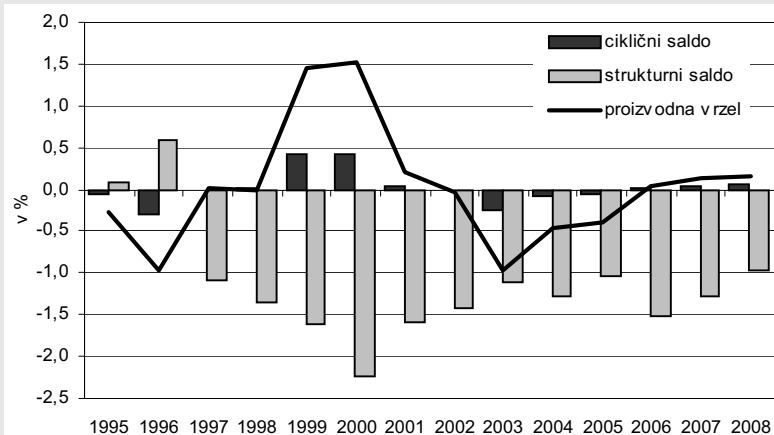
Tabela 20: Ciklični in strukturni javnofinančni primanjkljaj, v % BDP

	dejanski saldo	ciklični saldo	strukturni saldo
2000	-1,81	0,42	-2,23
2001	-1,55	0,04	-1,59
2002	-1,43	-0,01	-1,43
2003	-1,35	-0,25	-1,10
2004	-1,37	-0,08	-1,28
2005	-1,09	-0,06	-1,03
2006	-1,50	0,02	-1,52
2007	-1,22	0,05	-1,27
2008	-0,91	0,06	-0,97

Vir podatkov: izračuni MF.

Opomba: javnofinančni primanjkljaj je izračunan po nacionalni metodologiji, ki temelji na metodologiji GFS - Mednarodnega denarnega sklada. Zaradi korektnih izračunov je fiskalno leto izenačeno s koledarskim letom.

Slika 18: Proizvodna vrzel in ciklična ter strukturna sestavina javnofinančnega primanjkljaja

Vir podatkov: MF.

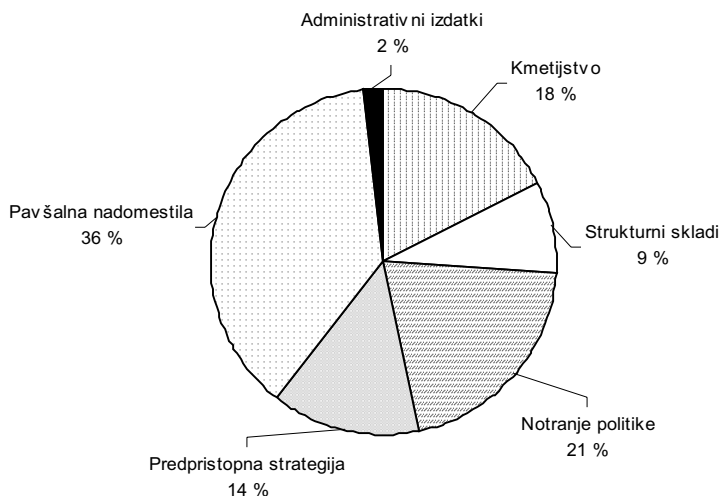
8.3 Javnofinančni tokovi med Slovenijo in EU

V prvih dveh letih članstva v EU je bila Slovenija neto prejemnica EU sredstev. V nadaljevanju so za leto 2004 prikazani vsi finančni tokovi med državo Slovenijo (državni proračun in sredstva, alocirana drugim institucijam) in proračunom EU, za leto 2005 pa so razpoložljivi le podatki o tokovih med slovenskim in evropskim proračunom.

8.3.1 Finančni tokovi med Slovenijo in proračunom EU v letu 2004

Po podatkih Evropske komisije je Slovenija v letu 2004 s strani EU prejela 67,4 mrd SIT. Največ sredstev iz proračuna EU je Slovenija v letu 2004 pridobila iz naslova pavšalnih povračil za nove države članice, in sicer v višini 25,2 mrd SIT ali 37,3 %. Za notranje politike smo prejeli 13,9 mrd SIT ali 20,6 %, od tega največ (9,6 mrd SIT) za sodelovanje v programu za vzpostavitev zunanje meje EU (Schengen facility programme), preostalo pa za raziskave in tehnološki razvoj ter za izobraževanje (programi Socrates, Leonardo da Vinci in Mladi). Za kmetijstvo je Slovenija v letu 2004 prejela 11,8 mrd SIT ali 17,5 %. Največ teh sredstev je bilo namenjenih razvoju podeželja (99,8 %). Za predpristopno strategijo smo prejeli 9,4 mrd SIT ali 13,9 %, iz strukturnih skladov pa 5,8 mrd SIT ali 8,7 %. Iz strukturnih skladov je Slovenija za uresničevanje prvega cilja prejela kar 97,5 % sredstev, od tega največ iz evropskega regionalnega razvojnega sklada. Iz naslova kohezijskega sklada Slovenija v letu 2004 sredstev iz proračuna EU še ni prejela (Allocation of 2004 Expenditure by Member State, 2004, str. 72–73).

Slika 19: Struktura sredstev, ki jih je Slovenija v letu 2004 pridobila iz proračuna EU

Vir podatkov: Allocation of 2004 Expenditure by Member State, 2004, str. 72–73.

V letu 2004 je Slovenija v proračun EU vplačala 40,8 mrd SIT (0,7 % BDP), kar je bilo 4,2 mrd SIT manj kot je bilo načrtovano v sprejetem proračunu za leto 2004. Od vseh vplačanih sredstev je bilo kar 28,0 mrd SIT ali 68,6 % vplačanih iz naslova bruto nacionalnega dohodka, nadaljnjih 6 mrd SIT ali 14,7 % iz naslova davka na dodano vrednost, 3,9 mrd SIT ali 9,4 % je bilo vplačanih iz naslova popravka v korist Velike Britanije, 2,9 mrd SIT ali 7,2 % pa iz naslova tradicionalnih lastnih virov⁵⁹

⁵⁹ Nove države članice so svoje obveznosti do proračuna EU začele poravnovati takoj po vstopu v EU (1. 5. 2004). Tradicionalne lastne vire (carine, posebne davščine pri uvozu kmetijskih proizvodov in sladkorne dajatve) se plačuje z dvomesečnim zamikom, tako smo jih začeli plačevati šele v juliju 2004. Plačila sladkornih dajatev, ki so del tradicionalnih lastnih virov, smo začeli plačevati v letu 2005.

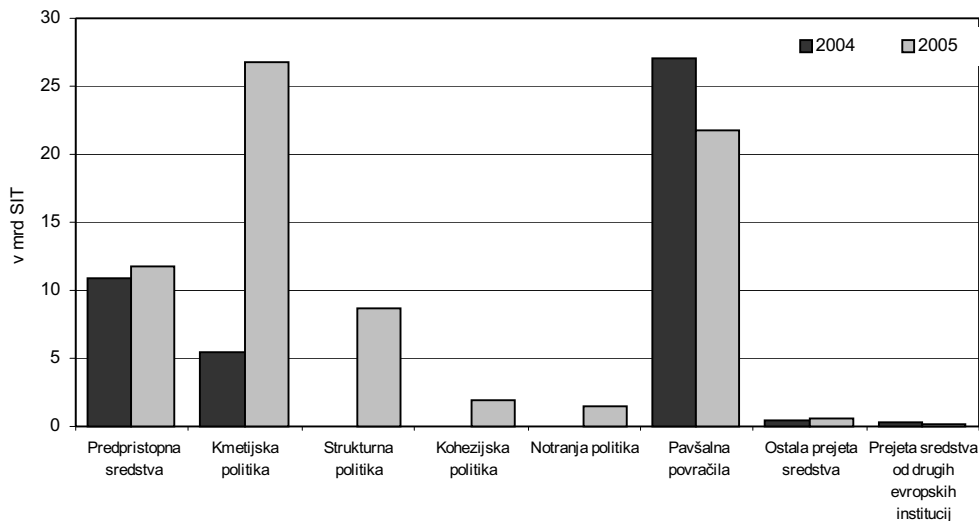
(EC, 2004, str. 118). Glede na sprejeti proračun za leto 2004 so bila vsa vplačila, z izjemo popravka v korist Velike Britanije, realizirana na nekoliko nižji ravni od načrtovane, predvsem zaradi prenosa presežka evropskega proračuna iz leta 2003 v leto 2004 ter zaradi razlik med predhodnimi in kasnejšimi ocenami nominalnega bruto nacionalnega dohodka.

Slovenija je bila v letu 2004 neto prejemnica sredstev iz proračuna EU, tako na podlagi izračuna neto položaja po računovodski definiciji kot tudi po definiciji na osnovi »popravka v korist VB«⁶⁰. Po prvem izračunu je bila Slovenija v letu 2004 neto prejemnica sredstev v višini 26,6 mrd SIT, po drugem pa v višini 26,3 mrd SIT. Slovenija je bila tako poleg ostalih novih držav članic in Španije, Grčije, Irske in Portugalske med neto prejemnicami sredstev iz EU.

8.3.2 Finančni tokovi med proračunom Slovenije in proračunom EU v letu 2005

Po podatkih Ministrstva za finance je Slovenija v letu 2005 iz proračuna EU prejela le 63 % sredstev, predvidenih v rebalansu proračuna za leto 2005. V rebalansu proračuna je bilo načrtovano, da bo Slovenija v letu 2005 iz proračuna EU prejela 115,9 mrd SIT (1,8 % BDP), dejansko pa smo v proračun RS prejeli 73 mrd SIT (1,1 % BDP). Med prejetimi sredstvi je bilo 26,8 mrd SIT ali 36,7 % vseh prejetih

Slika 20: Prihodki iz proračuna EU v proračun Slovenije v letih 2004 in 2005, v mrd SIT

Vir podatkov: MF, preračuni UMAR.

⁶⁰ Obstaja več različnih načinov izračuna neto položaja posamezne države. Prva, in sicer računovodska definicija, temelji na izračunu razlike med vsemi prihodki in odhodki posamezne članice v proračun EU. Druga, katero uporablja tudi Evropska komisija, pa izhaja iz metode, ki se jo uporablja za izračun »popravka proračunskih neravnovesij v korist Velike Britanije«. S strani Evropske komisije izračunani neto položaj upošteva podatke na osnovi denarnega toka, tekoče alocirane izdatke (tj. izdatke brez administrativnih izdatkov, ki so za Slovenijo v letu 2004 znašali 1,3 mrd SIT), nacionalna plačila pa so izračunana na podlagi prilagojenega nacionalnega prispevka.

Tabela 21: Neto položaj proračuna RS do proračuna EU v letih 2004 in 2005, v mio SIT

	Realizacija proračuna 2004	Rebalans proračuna 2005	Realizacija proračuna 2005	Realizacija glede na rebalans proračuna 2005, v %	Struktura za leto 2005, v %
Prihodki iz proračuna EU v proračun RS					
Predpristopna sredstva EU	10.871,9	13.856,4	11.827,1	85,4	16,2
Sredstva za izvajanje skupne kmetijske politike	5.505,1	27.334,0	26.755,9	97,9	36,7
Sredstva za strukturno politiko	0,0	26.781,6	8.603,6	32,1	11,8
Sredstva za kohezijsko politiko	0,0	10.169,8	1.845,0	18,1	2,5
Sredstva za izvajanje notranje politike	0,0	15.595,4	1.500,9	9,6	2,1
Sredstva iz naslova pavšalnih povračil	27.023,7	22.164,4	21.811,2	98,4	29,9
Ostala sredstva iz proračuna EU	411,2	-	527,2	-	0,7
Sredstva od drugih evropskih institucij	245,7	-	94,0	-	0,1
Skupaj prihodki iz proračuna EU	44.057,6	115.901,6	72.964,9	63,0	100,0
Odhodki iz proračuna RS v proračun EU					
Tradicionalni lastni viri	2.953,1	6.895,9	6.742,1	97,8	9,9
Sredstva iz naslova davka na dodano vrednost	6.015,6	10.550,4	10.524,9	99,8	15,4
Sredstva iz naslova bruto nacionalnega dohodka	27.799,8	49.544,6	45.620,9	92,1	66,7
Sredstva iz naslova popravka v korist VB	3.868,3	6.150,5	5.549,4	90,2	8,1
Skupaj plačila sredstev v proračun EU	40.636,8	73.141,4	68.437,3	93,6	100,0
Neto položaj proračuna RS do proračuna EU-računovodska definicija	3.420,8	42.760,2	4.527,6	10,6	-

Vir podatkov: Ministrstvo za finance, preračuni UMAR.

sredstev, namenjenih izvajanju skupne kmetijske politike⁶¹. Iz naslova pavšalnih povračil smo v letu 2005 prejeli 21,8 mrd SIT⁶² ali 29,9 % prejetih sredstev. Predpristopna sredstva EU so predstavljala 11,8 mrd SIT⁶³ ali 16,2 % vseh sredstev. Za strukturno, kohezijsko in notranjo politiko je Slovenija v letu 2005 v proračun prejela 11,9 mrd SIT oz. 16,4 % prejetih sredstev (glej tabelo 21).

V letu 2005 je **Slovenija v proračun EU vplačala 68,4 mrd SIT oz. 1,0 % BDP**, kar je predstavljalo 4,7 mrd SIT manj, kot je bilo predvideno z rebalansom proračuna 2005. Realizirana vplačila so bila manjša iz vseh naslovov, razen carin, ki so bila realizirana na višji ravni od načrtovane. Največji delež sredstev je Slovenija v letu 2005 vplačala iz naslova bruto nacionalnega dohodka, in sicer 45,6 mrd SIT oz. 66,7 % vseh sredstev. Iz naslova davka na dodano vrednost smo vplačali 10,5 mrd

⁶¹ Za območja s težjimi razmerami za kmetovanje 11 mrd SIT, za neposredna plačila v kmetijstvu 6 mrd SIT ter za slovenski kmetijski okoljski program 4,4 mrd SIT.

⁶² Za proračunsko izravnavo 17 mrd SIT in za krepitev denarnega toka 4,8 mrd SIT.

⁶³ Znotraj predpristopnih sredstev je bilo sredstev iz programa PHARE 8 mrd SIT, iz programa ISPA 2,2 mrd SIT ter iz programa SAPARD 1,5 mrd SIT. Pri črpanju smo bili najuspešnejši pri sredstvih programa SAPARD, saj smo jih načrpali več, kot je bilo načrtovano z rebalansom proračuna.

SIT oz. 15,4 %, iz naslova tradicionalnih lastnih virov 6,7 mrd SIT ali 9,9 %, iz naslova popravka v korist Velike Britanije pa 5,5 mrd SIT ali 8,1 %.

Neto proračunski presežek iz naslova finančnih tokov med proračunom EU in proračunom Slovenije je v letu 2005 dosegel le 10,6 % predvidenega. V sprejetem rebalansu proračuna za leto 2005 je bilo namreč načrtovano, da bo Slovenija v razmerju do proračuna EU ustvarila neto proračunski presežek v višini 42,8 mrd SIT, dejansko pa je le-ta znašal le 4,5 mrd SIT. V vseh mesecih 2005 leta, razen avgusta in decembra, je bil neto proračunski položaj Slovenije negativen, pozitivno stanje na koncu leta pa je bila predvsem posledica manj vplačanih sredstev v proračun EU od načrtovanih, dobrega črpanja sredstev iz naslova kmetijske politike ter pavšalnih povračil in razlik med predhodnimi in kasnejšimi ocenami nominalnega bruto nacionalnega dohodka. To kaže na še vedno slabo absorpcijsko sposobnost, ki jo je potrebno v prihodnjih letih izboljšati.

8.4 Dolgoročna zdržnost javnih financ

Ocenjevanje javnofinančnega stanja posamezne države je stalna naloga njenih javnih oblasti. Na podlagi ocene o zdržnosti se v političnem procesu odloča o prednostnih nalogah in potrebnih ukrepih. Poleg tega pa se javnofinančno stanje redno preverja tudi v in skupaj z mednarodnimi finančnimi inštitucijami, predvsem z Mednarodnim denarnim skladom in s Svetovno banko. Ocene pa kot podlago za deželno tveganje opravljajo tudi velike in mednarodno uveljavljene institucije.

V okviru Pakta o stabilnosti in rasti je časovni horizont ocenjevanja javnofinančne zdržnosti raztegnjen na daljše obdobje. Država ima namreč poleg izrecnih (eksplisitnih) in nepogojevanih (non-contingent) obveznosti tudi vrsto prikritih (implicitnih) in tudi pogojevanih (contingent) obveznosti⁶⁴. Ocena zdržnosti javnega financiranja je torej lahko, če gre samo za sedanje in časovno bližnje stanje, drugačna od ocene, ki upošteva daljše ali dolgo časovno obdobje. V daljšem časovnem obdobju so za oceno stanja zelo pomembni podatki o prikritih nepogojevanih in pogojevanih izrecnih obveznostih. Najbolj na te izdatke vplivajo tisti, ki so povezani s staranjem prebivalstva.

⁶⁴ **Nepogojeване obveznosti** (vladna obveznost ni odvisna od določenega dogodka) in sočasno **izrecne** (vladne obveznosti imajo zakonsko podlago) so: (1) vladni dolg, (2) vladni izdatki, kot so določeni s proračunom, (3) zagotavljanje potreb (oz. jasno določena pokojninska upravičenja, ki nimajo finančnega kritja).

Nepogojeване prikriti obveznosti (vladne obveznosti nimajo zakonske podlage in nastopijo kot posledica pričakovanj na podlagi prejšnje prakse ali pritiska interesnih skupin) so: (1) prihodnja plačila za dobrobiti, ki jih daje v okviru socialne ureditve (pokojninski prejemki, ki še niso dospeli, prihodnje plačilo izdatkov za zdravstveno oskrbo ...), (2) prihodnja vladna plačila, ki so povezana s kapitalskimi operacijami (oz. osvežitev kapitala ...).

Pogojeване izrecne obveznosti (vladna obveznost je odvisna od realizacije določenega dogodka) so: (1) vladna posamična jamstva za dolgove, ki jih napravijo javne ali zasebne entitete, (2) vladna splošna jamstva (na primer za hipotekarna posojila ...), (3) vladne zavarovalne sheme (za bančne pologe, za donose zasebnih pokojninskih skladov ...).

Pogojeване prikriti obveznosti (vladne obveznosti nimajo zakonske podlage in nastopijo kot posledica pričakovanj na podlagi prejšnje prakse ali pritiska interesnih skupin) pa so: (1) jamstvo za obveznosti javnega sektorja ali zasebnih družb (javne družbe, banke ali druge zasebne finančne institucije, pokojninski in skladi socialne zaščite ...), (2) olajšave ob nesrečah, (3) okoljska škoda in (4) financiranje vojaških aktivnosti.

Sicer pa ne obstaja enovita teoretično nesporna definicija dolgoročne zdržnosti. V pomanjkanju dogovorjene definicije Evropska komisija in Svet v svojih ocenah uporabljata pragmatično definicijo, po kateri je stanje javnih financ države članice zdržno, kadar država članica na podlagi tekočih politik in predvidenih proračunskih gibanj: (i) izpolnjuje medčasovno javnofinančno proračunsko omejitev, tako da je diskontirana vrednost prihodnjih javnofinančnih prihodkov skladna z diskontirano vrednostjo prihodnjih javnofinančnih odhodkov in stanjem dolga; (ii) nadaljuje z izpolnjevanjem proračunskih meril EMU, zlasti merila o ohranjanju dolga pod ravni 60 % BDP, kar je določeno s Pogodbo.

V prihodnjih desetletjih se bodo izzivi za fiskalno politiko iz naslova staranja prebivalstva močno povečali. Ključne odhodkovne kategorije, na katere bo največ vplivalo staranje prebivalstva, so pokojnine, odhodki zdravstvenega zavarovanja ter odhodki starostnega varstva⁶⁵. Fiskalni učinki demografskih sprememb pa obstajajo tudi na prihodkovni strani (manjšanje davčne osnove zaradi upadanja delovne sile).

Brez učinkov pokojninske reforme iz leta 1999 bi bil sedanj in prihodnji fiskalni položaj bistveno slabši⁶⁶. Od leta 2006 dalje se najnižja pokojninska osnova usklajuje s celotnim količnikom rasti plač v preteklem obdobju,⁶⁷ kar dolgoročno močno vpliva na prihodnje izdatke za pokojnine.

Pri izračunih⁶⁸ učinkov staranja (tabela 23) in v skladu s projekcijami glede stopenj zaposlenosti in brezposelnosti je javnofinančna situacija neproblematična v nasled-

⁶⁵ Pričakovano trajanje življenja se bo v Sloveniji v prihodnosti še podaljševalo. Hkrati je rodnost na najnižji ravni v Evropi in se je ustalila na 1,2 otroka na žensko. V obdobju do 2050 se bo slovensko prebivalstvo zmanjšalo za 100.000; v projekcijah se predvidevajo večje neto migracije, daljšo pričakovano trajanje življenja in hitrejšo povečevanje rodnosti žensk. Število prebivalstva v starosti 65 in več se bo povečalo s približno 300.000 (15 %) leta 2004 na 592.000 (31,3 %) leta 2050. Število prebivalstva v starosti 20–64 let se bo zmanjšalo s 64 % leta 2004 na 51,4 % leta 2050.

⁶⁶ Za fiskalno zdržnost ključne spremembe pokojninske reforme v letu 1999 obsegajo:

- Postopno poveševanje polne upokojitvene starosti (na 61 let ženske in 63 moški). Upokojitev pred to starostjo ima za posledico zmanjšanje pokojnine, upokojitev po tej starosti pa povišanje pokojnine. Starost, pri kateri kljub še nedoseženi polni upokojitveni starosti ne bo zmanjševanja pokojnin, se bo v prehodnem obdobju od leta 2000 do 2013 za ženske, ki bodo imele zadostno zavarovalno obdobje (ki se tudi povečuje od 35 na 38 let), postopno povečevala s 53 let leta 1999 na 58 let leta 2014 in se bo s tem izenačila z enakim pogojem, ki velja za moške. Drugih pogojev, pod katerimi bi se zavarovanci lahko upokojili pred polno upokojitveno starostjo, ni več. S tem je praktično izničena možnost predčasnega upokojevanja.
- Postopno znižanje skupnega obsega odmernih stopenj kot posledica njihovega znižanja od 2,0 % na 1,5 % letno od 2000 naprej.
- Postopno podaljšanje referenčnega obdobja za izračun pokojnine z 10 na 18 najboljših zaporednih let zavarovalne dobe.
- Zmanjševanje vsakoletne valorizacije pokojnin za stare upokojence zaradi izenačevanja njihovih pokojninskih prejemkov z novimi upokojenci, ki imajo slabše upokojitvene pogoje.

⁶⁷ Do leta 2005 se je minimalna pokojninska osnova usklajevala s količnikom, ki je bil nižji od količnika rasti plač v preteklem obdobju, vendar nikoli manj, kot je bil količnik rasti cen življenjskih potrebščin v istem preteklem obdobju.

⁶⁸ Izračuni za pokojninske izdatke so bili opravljeni na Inštitutu za ekonomska raziskovanja z modelom demografskih računov, za zdravstveno varstvo ter dolgotrajno oskrbo pa so v tabeli prikazani izračuni Evropske komisije. Svoje račune je napravila tudi Slovenija, vendar za njih niso privzete iste predpostavke o razvoju prebivalstva. Metodologija projekcij in rezultati izračunov za Slovenijo so podrobneje predstavljeni v: IB revija, 3/XXXIX, Ljubljana 2005.

Tabela 22: Ocena tveganja dolgoročne fiskalne zdržnosti

		Ocena iz leta 2006		
		Nizko tveganje	Srednje tveganje	Visoko tveganje
Ocena iz prejšnjega leta	Ugoden položaj	DK, EE, FI	LU	
	Relativno ugoden položaj	AT, LT, LV, SE, SK	IE, ES, UK, NL	
	Nekoliko tvegano	PL	BE, FR, IT, DE MT	CY, SI, HU
	Tvegano			PT, EL, CZ

Vir podatkov: The sustainability of public finances based on the 2005/06 updates of stability and convergence programmes, (Note for the attention of the Ageing Working Group attached to the EPC, the Economic Policy Committee), Brussels, 5 April 2006 C-2/ D(2006) ECFIN/REP/52080/06.

njem desetletju. Po letu 2020, še bolj pa po letu 2030, pa bosta demografski profil in stopnja obremenjenosti s starejšim prebivalstvom postala izrazito neugodna. Vrzal dolgoročne obvladljivosti javnih financ bo tako do leta 2050 zrasla na 10 % BDP!

Države Evropske unije so glede s staranjem povezanih izdatkov v zelo različnem položaju. Tiste, ki imajo manj neugodno demografsko situacijo in perspektivo, laže dosežejo večjo zdržnost s kombinacijo povečevanja aktivnosti in s spremembami v razmerjih (zmanjšanjem) med dobrotitmi in bruto domačim proizvodom. Posebej slednje ima svoje meje socialne zdržnosti. Za nekatere države, ki so temeljito zmanjšale pričakovane dobrotiti iz javnega financiranja, je moč pričakovati socialne in politične pritiske na zagotavljanje bolj dostojne višine dobrotiti. Ocena tveganja, ki jo je pripravila Evropska komisija, razvršča države glede na ocene iz prejšnjega leta in letošnje perspektive v kategorije, prikazane v tabeli 22.

Tabela 23: Učinki staranja na javnofinančne izdatke

	2005	2010	2020	2030	2040	2050
<i>Deleži v BDP, v %</i>						
Starostno vezani odhodki	18,8	18,9	20,9	24,2	27,7	30,1
Pokojnine	11,2	11,2	12,5	14,6	17,0	18,5
Zdravstvo	6,7	6,7	7,3	8,2	9,0	9,6
Starostno varstvo	0,9	1,0	1,1	1,4	1,7	2,0
Pokojninski prispevki	9,9	10,3	10,9	11,0	10,9	10,9
<i>Predpostavke</i>						
Rast produktivnosti dela	3,5	3,1	3,0	2,7	1,9	1,7
Realna rast BDP	3,4	3,7	2,4	2,0	1,0	1,1
Stopnja aktivnosti moških (15–64)	73,5	76,4	77,9	77,0	75,4	76,4
Stopnja aktivnosti žensk (15–64)	63,9	66,3	69,0	69,8	69,0	70,5
Skupna stopnja aktivnosti (15–64)	68,8	71,5	73,6	73,5	72,3	73,5
Stopnja brezposelnosti	6,0	5,5	5,4	5,4	5,4	5,4
Delež prebivalstva v starosti 65 let in več (%)	15,3	16,5	20,4	25,1	58,4	31,1

Vir podatkov: Konvergenčni program 2005, Ministrstvo za finance.

Slovenija je v skupini z visokim tveganjem predvsem zaradi izrazitega poslabšanje fiskalne perspektive po približno desetletem obdobju, računanem od leta 2005. Dolgoročna fiskalna zdržnost se tako kaže kot zelo problematična, zato se z ukrepanjem ne sme odlašati. Čim poznejše bo ukrepanje, tem bolj drastični bodo morali biti ukrepi. Ukrepanje pa mora biti usmerjeno v zagotavljanje pogojev za daljšo aktivnost in za spodbujanje posameznikov, da ostanejo aktivni dalj časa ter da se v aktivnost vključijo čimprej, da bolj skrbijo za svoje zdravje in da s spremembo življenjskega sloga manj obremenjujejo javna sredstva, namenjena za zdravstvo, ter da z razvojem različnih oblik zagotavljanja dolgotrajne oskrbe visoko starost naredijo manj neprijazno in obremenjujočo za tiste, ki jo bodo dočakali, in za tiste, ki bodo za njih poskrbeli.

9 Denarna gibanja in trg kapitala

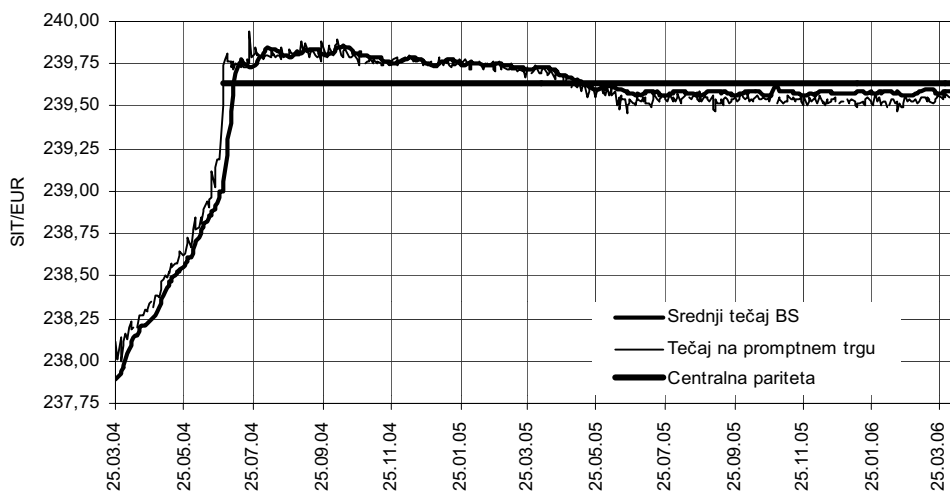
9.1 Denarna gibanja

V letu 2005 je Banka Slovenije nadaljevala z vodenjem **denarne politike**, osredotočene na prevzem evra z letom 2007, kar je pripomoglo k vzdržnemu znižanju inflacije in izpolnitvi maastrichtskega konvergenčnega kriterija novembra 2005 (glej poglavje 6). Ključni element je bila politika vzdrževanja stabilnega tečaja tolarja, ne samo zaradi tega, ker je stabilnost deviznega tečaja eno izmed maastrichtskih meril, temveč tudi zato, ker se je s tem dodatno pripomoglo k zniževanju inflacije. Vzdrževanje stabilnega deviznega tečaja je potekalo z uporabo obstoječih instrumentov – njihova narava se v zadnjih letih ni bistveno spreminjala. Velika večina transakcij za uravnavanje deviznega tečaja tako odpade na devizni swap.

Nominalni tečaj tolarja v celotnem obdobju po vstopu v mehanizem deviznih tečajev ERM II niha v ozkem razponu okoli centralne paritete. Medtem ko se je po vstopu v ERM II tečaj tolarja zadrževal nekoliko pod pariteto, se od maja 2005 zadržuje nekoliko nad pariteto. Pri tem je bil njegov odklon od paritete v celotnem obdobju zelo majhen.

Realni devizni tečaj se je približal svoji ravnovesni vrednosti. Z dekompozicijo realnega deviznega tečaja na trendno in ciklično komponento smo preverili velikost trenutnih odstopanj realnega deviznega tečaja od ravnovesnih vrednosti.⁶⁹ Kot je razvidno iz slike 22, je realni devizni tečaj iz praktično ravnovesnih vrednosti v letu

Slika 21: Stabilizacija tečaja tolarja po vstopu v ERM II

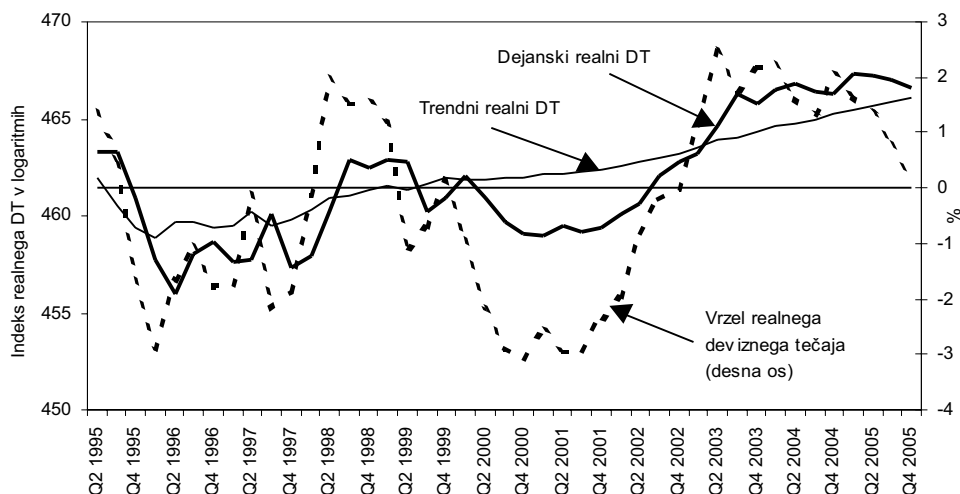
Vir podatkov: BS.

⁶⁹ Dekompozicija realnega deviznega tečaja na ciklično in trendno komponento je bila opravljena z metodo neopazljivih komponent in ocenjena z metodo, ki so jo razvili Morley, Nelson in Zivot (2003). Ocene kažejo, da je stopnja ravnovesne apreciacije realnega deviznega tečaja na ravni med 0,75 % in 1 % letno z nekoliko večjimi nihanjem v posameznih obdobjih.

1999 krepko zanihal navzdol in postal prekomerno podvrednoten. Ocenjujemo, da je to posledica pospešene nominalne depreciacije kot odziva Banke Slovenije na šok uvedbe davka na dodano vrednost sredi leta 1999. Posledično se je tudi inflacija povzpela nad ravni, dosežene sredi leta 1999.⁷⁰ Z upočasnjevanjem nominalne depreciacije po koncu leta 2000 se je vrzel realnega deviznega tečaja v letu 2001 začela zapirati in z letom 2003 prešla v območje neravnovesne apreciacije, kar je bila posledica določenega zamika pri prehajanju sprememb nominalnega deviznega tečaja v cene. Upočasnjevanje nominalne depreciacije pa je istočasno delovalo v smeri pospešenega zniževanja inflacije. Pomembno je, da fiksiranje nominalnega deviznega tečaja z vstopom v ERM II ni povzročilo neravnovesne apreciacije realnega deviznega tečaja, ki bi se potencialno pojavila, v kolikor fiksni nominalni devizni tečaj ne bi deloval stabilizirajoče na inflacijo. Na sliki namreč lahko opazimo, da se je skozi celotno obdobje po vstopu v ERM II realni devizni tečaj približeval svoji ravnovesni vrednosti, ki jo je dosegel v začetku leta 2006. Ocenjujemo, da se je s tem tudi proces zniževanja inflacije uravnotežil ter to razumemo kot dodaten dokaz, da je znižanje inflacije na raven, ki je zahtevana z maastrichtskim inflacijskim merilom, vzdržno.

Proces usklajevanja obrestnih mer BS s ključnimi obrestnimi merami Evropske centralne banke (ECB) se je v letu 2006 pospešil. V decembru 2005 je ECB pričela s povečevanjem svoje obrestne mere za refinanciranje, ki je od sredine leta 2003 vztrajala na zgodovinsko nizki ravni 2 %. Ob nespremenjeni konstelaciji obrestnih mer Banke Slovenije je to pomenilo tudi povišanje pogojev refinanciranja BS za 25 bazičnih točk. ECB je kasneje svojo obrestno mero še enkrat zvišala za 25 bazičnih točk na 2,5 %, vendar je Banka Slovenije vzporedno odločneje pričela s procesom usklajevanja obrestnih mer s ključnimi obrestnimi merami ECB. V ta namen je BS

Slika 22: Gibanje realnega deviznega tečaja in vrzeli realnega deviznega tečaja

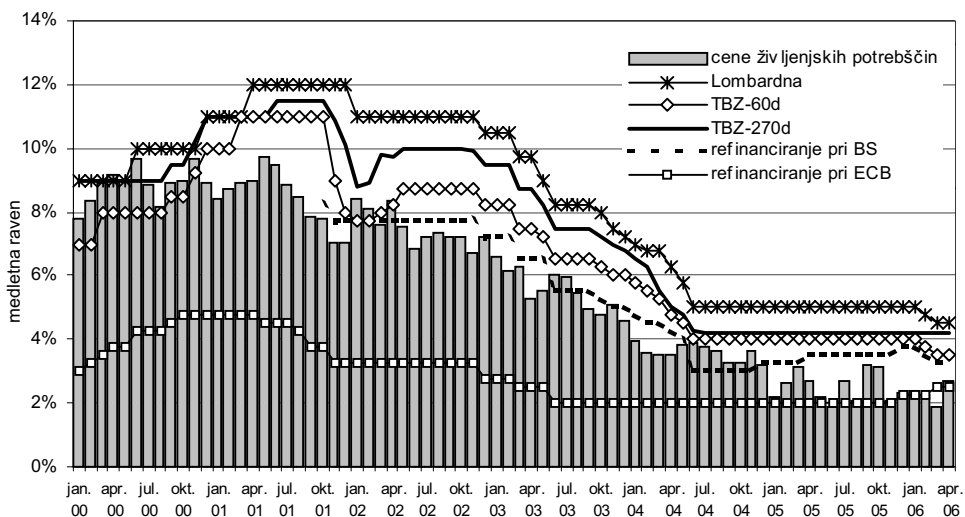
Vir podatkov: BS; izračuni Masten I.

Opomba: Rast indeksa realnega deviznega tečaja pomeni rast vrednosti tolarja in obratno.

⁷⁰ V kolikor šok ob uvedbi DDV ne bi bil akomodiran s strani denarne politike, bi to namesto dviga inflacije povzročilo realno prevrednotenje tolarja.

za 75 bazičnih točk znižala strošek začasnega odkupa deviz, čemur je sledilo tudi znižanje obrestne mere za ključni instrument absorpcije likvidnosti (60-dnevni TBZ) za pol odstotka. V celoti to pomeni znižanje stroškov refinanciranja pri BS za 25 bazičnih točk, ki ga ob dejstvu, da je ECB v istem obdobju svoje pogoje refinanciranja podražila za 50 bazičnih točk, vidimo predvsem kot odraz procesa usklajevanja obrestnih mer. Razkorak med stroški pridobivanja likvidnosti prek zadolževanja v tujini in donosom netveganega deponiranja teh sredstev pri Banki Slovenije se je z ravni prek 50 bazičnih točk v začetku leta 2005, ob upoštevanju premije za tveganje, v začetku leta 2006 praktično izničil. Ker to istočasno omogoča ohranjanje stabilnega deviznega tečaja, pričakujemo tudi nadaljevanje stabilizirajočega učinka na inflacijo.

Slika 23: Gibanje ključnih obrestnih mer Banke Slovenije in Evropske centralne banke

Vir podatkov: BS, ECB, SURS.

Rast denarnih agregatov se je v začetku leta 2006 umirila. Medletna rast ožje opredeljenega denarnega agregata M1 se po vrhu, ki ga je dosegla v prvem četrtletju 2005 (stopnje rasti so presegle 25 %), vztrajno umirja in približuje ravni 10 %. Tako izrazitega cikličnega nihaja ni bilo zaznati za širše opredeljeni denarni agregat M3, saj se je njegova rast, po povišanju na raven nad 7 % v prvem četrtletju 2005, konec leta 2005 in v začetku 2006 znižala na raven 6 %. To je sicer nekoliko nad stopnjami rasti iz obdobja vstopa Slovenije v ERM II, vendar to odstopanje ni bistveno in tudi ni v skladu s procesom finančnega poglobljanja Slovenije. Nekoliko večji ciklični nihaj v stopnjah rasti denarnega agregata M1 pripisujemo strukturnemu premiku depozitov v smer krajše ročnosti, kar je verjetno posledica pospešenega zniževanja nominalnih obrestnih mer v tem obdobju.

V obdobju do prevzema evra ne pričakujemo sprememb ključnih usmeritev denarne politike. Pričakujemo, da bo BS, ob ohranjanju stabilnega deviznega tečaja, predvsem dokončala tehnične in vsebinske priprave na prevzem evra. Pričakujemo tudi

nadaljevanje procesa usklajevanja višine obrestnih mer, ki se je odločneje pričel v začetku leta 2006. Če ECB ne bi še naprej poviševala svojih obrestnih mer, bi to pomenilo nadaljnje postopno zniževanje obrestnih mer Banke Slovenije. Neskladje glede instrumentov Banke Slovenije z instrumenti ECB ostaja, predvsem na segmentu zagotavljanja stabilnosti deviznega tečaja, saj BS večinoma ni uporabljala možnosti neposrednega posredovanja z nakupom ali prodajo deviz na medbančnem trgu.

9.2 Finančni tokovi in trg kapitala

9.2.1 Varčevanje prebivalstva v bankah in vzajemnih skladih

Realna rast vlog prebivalstva v bankah je bila v letu 2005 najnižja po letu 1991, 3,4-odstotna. V primerjavi s prejšnjim letom so se znižale tako stopnje rasti tolarskih kot deviznih vlog. Neto tok vseh vlog prebivalstva v bankah je v letu 2005 dosegel vrednost 134,1 mrd SIT in je bil realno za dobro tretjino nižji kot leto pred tem.

Glavni razlog za nižjo rast tolarskih vlog prebivalstva v letu 2005 – 4,4 %, glede na 6,6 % v letu 2004 –, je v nižji rasti vpoglednih vlog. Ta je v letu 2005 dosegla slabo četrtino rasti iz leta 2004, po drugi strani se je nekoliko okrepila rast kratkoročnih vlog. Zniževanje dolgoročnih vlog se je upočasnilo, kar je v veliki meri posledica precej manjše sprostitev sredstev iz NSVS kot prejšnje leto. Tudi v letu 2005 se je nadaljevalo slabšanje ročnostne strukture tolarskih depozitov prebivalstva. Delež vpoglednih vlog se je v primerjavi s koncem leta 2004 okrepil za 1,9 strukturne točke, na 47,1 %, medtem ko sta se deleža kratkoročnih vezanih in dolgoročnih vlog zmanjšala, kar je deloma posledica hitrejšega zniževanja dolgoročnih obrestnih mer od kratkoročnih obrestnih mer. Nižjo rast tolarskih depozitov kažejo tudi neto tokovi, ki so v preteklem letu dosegli vrednost 97,3 mrd SIT, kar je realno za 26,4 % manj kot v letu 2004.

Rast deviznega varčevanja v bankah se je lani upočasnila z 8,7 % na 2,1 % predvsem zaradi nižje rasti vpoglednih in kratkoročnih vlog. Po tem ko se je rast deviznega

Tabela 24: **Prihranki prebivalstva v bankah in vzajemnih skladih, realne medletne stopnje rasti in stanje**

	V mrd SIT	Realna rast stanja (v %)						
	Stanje, 31. 12. 05	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Celotni prihranki v bankah	2.475,4	7,5	14,8	28,1	7,0	5,3	7,5	3,4
Tolarski prihranki	1.519,6	10,9	14,2	24,7	12,6	6,6	6,6	4,4
Vpogledne vloge	716,2	18,2	6,4	14,1	12,8	10,6	33,6	8,9
Kratkoročne vloge	673,3	8,5	22,9	27,3	2,3	5,7	0,7	4,1
Dolgoročne vloge	129,4	-1,2	5,8	49,4	53,2	1,4	-35,1	-13,5
Devizni prihranki	955,8	3,7	15,5	32,1	0,9	3,6	8,7	2,1
Kratkoročne in vpogledne vloge	858,8	3,2	11,0	34,5	1,2	6,6	8,2	1,6
Dolgoročne vloge	97,0	8,4	55,6	16,9	-0,9	-18,2	13,3	6,5
Vzajemni skladi	329,6	81,7	12,4	28,7	252,8	60,2	117,0	55,1

Vir podatkov: BS, preračuni UMAR.

varčevanja ob vstopu Slovenije v mehanizem menjalnih tečajev ERM II ob koncu prve polovice leta 2004 pričela krepiti, se je v letu 2005 umirila na najnižjo raven po letu 2002. Drugače kot pri tolarskih vlogah so se pri deviznih bolj povečale dolgoročne vloge, ki pa so kljub temu ob koncu leta predstavljale le dobro desetino vseh deviznih vlog prebivalstva.

Nizke stopnje rasti vlog prebivalstva v bankah so se ohranile tudi v prvih dveh mesecih letos. Obseg vseh vlog je bil za 0,8 % višji kot ob koncu preteklega leta. Za 0,5 odstotne točke višjo rast od tolarskih so beležile devizne vloge, ki so tako v dveh mesecih letos realno porasle za 1,1 %. Neto tokovi vseh vlog so v tem obdobju beležili priliv v višini 15,2 mrd SIT, kar je sicer realno 6-krat več kot v istem obdobju lani, vendar še vedno ne dosega niti polovico povprečnih neto tokov v zadnjih desetih letih.

Neto prilivi v vzajemne sklade domačih upravljavcev so se lani kljub povečanemu številu teh skladov precej zmanjšali. Število vzajemnih skladov domačih upravljavcev se je v letu 2005 povečalo za več kot polovico, tako da jih je bilo ob koncu leta že 51, neto prilivi sredstev (33,2 mrd SIT) pa so dosegli le dobrih 40 % neto tokov iz leta 2004. Razlog za takšno gibanje je poleg okrepljene ponudbe tujih vzajemnih skladov⁷¹ (uradno jih trži več kot 100) na slovenskem trgu tudi v strukturi naložb domačih skladov, kjer velik del še vedno predstavljajo domači vrednostni papirji, njihove vrednosti pa so se v preteklem letu pretežno zniževale. To potrjuje podrobnejša analiza neto prilivov posameznih skupin vzajemnih skladov, med katerimi so največje neto prilive (15,6 mrd SIT) beležili tisti vzajemni skladi, ki večino zbranih sredstev nalagajo pretežno v tuje vrednostne papirje. Neto priliv sredstev v vse delniške sklade skupaj je znašal 27,5 mrd SIT. S 5,7 mrd SIT jim je sledil edini sklad skladov, ki je beležil najvišji neto priliv sredstev med vsemi vzajemnimi skladi domačih upravljavcev (višjo vrednost neto prilivov je beležil le sklad, preoblikovan iz investicijske družbe, kjer pa so se kot neto priliv upoštevale tudi izplačane dividende). Obvezniški skladi so v letu 2005 beležili 2,7 mrd SIT neto prilivov, kar dosega slabo polovico neto prilivov iz istega obdobja lani. Mešani vzajemni skladi, ki so v preteklih letih vedno beležili več kot polovico vseh neto prilivov, so v letu 2005 prvič beležili neto odliv v višini 3,7 mrd SIT. Vzajemni skladi domačih upravljavcev so imeli konec leta 2005 v upravljanju za 329,6 mrd SIT sredstev, kar je 58,7 %⁷² več kot ob koncu predhodnega leta. Ta sredstva so dosegala 13,3 % vlog prebivalstva v bankah.

Zniževanje indeksov na Ljubljanski borzi je precej vplivalo na povprečno tehtano donosnost vzajemnih skladov. Ta je ob koncu leta v povprečju dosegla raven 5,6 %, kar je za 12,1 odstotne točke manj kot prejšnje leto. Najuspešnejši so bili delniški skladi s 7,3-odstotno donosnostjo, najnižjo 3,2-odstotno donosnost pa so imeli obvezniški skladi. Do precej višjih razponov v donosih je prišlo znotraj posameznih skupin vzajemnih skladov, še posebej pri delniških skladih, kjer je najuspešnejši sklad na medletni ravni beležil 37,8-odstotno donosnost, najslabši pa negativno donosnost, in sicer v višini 10,1 %.

⁷¹ O višini prilivov sredstev v vzajemne sklade tujih upravljavcev ni točnih podatkov.

⁷² Brez upoštevanja preoblikovane investicijske družbe v največji vzajemni sklad bi bila ta rast 26,8-odstotna.

Podobna gibanja v številu in prilivih v vzajemne sklade kot v letu 2005 so se nadaljevala tudi v začetku leta 2006. Ob koncu prvega četrtletja je bilo že 66 skladov domačih upravljalcev, neto prilivi pa so še naprej upadali in so s 7,0 mrd SIT dosegli le slabo polovico vrednosti iz istega obdobja lani. Pri tem so se še naprej bolj krepili neto prilivi v sklade, ki svoja sredstva pretežno nalagajo v tuje vrednostne papirje.

9.2.2 Krediti

Kreditna aktivnost bank se je v letu 2005 precej okrepila, saj je obseg kreditov nebančnim sektorjem realno porasel za petino. Močno se je okrepilo kreditiranje v obliki ugodnejših deviznih kreditov (za 64,2 %), ki so ob koncu leta predstavljali že 43,2 % vseh kreditov nebančnim sektorjem. Obseg tolarskih kreditov se je le minimalno povečal (1,1 %). Rast deviznega zadolževanja se ob prvem dvigu referenčne obrestne mere ECB decembra 2005 še ni umirila. Skupni neto tokovi kreditov so tako v letu 2005 dosegli vrednost 710,6 mrd SIT, kar je realno za 42 % več kot v letu 2004. Neto tokovi deviznih kreditov so predstavljali 90,2 % neto tokov vseh kreditov.

Tabela 25: Stanje kreditov domačih bank podjetjem in DFO, prebivalstvu in državi, realne stopnje rasti in stanje

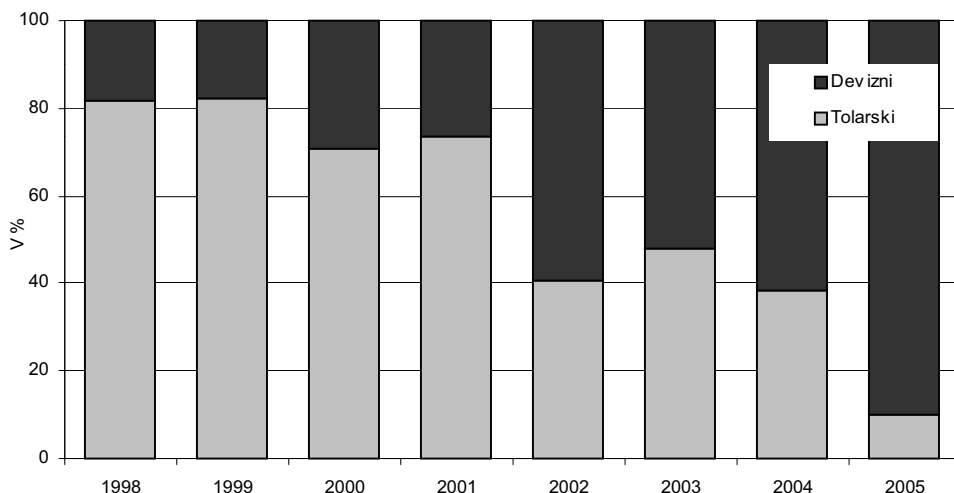
	V mrd SIT	Realna rast stanja kreditov (v%)						
	Stanje, 31. 12. 05	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Skupaj	3.684,7	10,9	7,4	10,2	7,9	10,7	18,3	21,3
Tolarski krediti skupaj	2.091,8	14,4	5,8	7,7	-1,2	4,7	7,0	1,1
Kreditni gospodarstvu in DFO	1.089,4	9,7	6,6	11,2	-4,9	4,0	3,2	-5,9
Okvirni, kratkoročni	552,8	10,7	11,5	10,4	-7,6	-0,1	5,1	-10,0
Dolgoročni	536,6	8,4	0,9	12,2	-1,5	8,8	1,2	-1,4
Kreditni prebivalstvu	867,6	33,4	3,6	1,1	0,4	6,4	15,1	12,1
Okvirni, kratkoročni	147,8	42,7	5,8	7,1	-1,1	3,0	3,1	6,3
Dolgoročni	719,9	31,3	3,1	-0,4	0,8	7,2	18,0	13,3
Kreditni državi	134,8	-26,3	13,7	14,0	28,5	2,9	-1,6	-0,7
Okvirni, kratkoročni	12,0	-6,8	59,9	-5,9	-2,5	-19,4	-81,7	166,4
Dolgoročni	122,8	-31,4	-2,4	25,4	41,7	9,4	15,8	-6,4
Devizni krediti	1.592,8	26,2	27,7	22,6	37,9	36,7	47,6	64,2
Podjetja in DFO	1.453,5	42,8	33,1	33,3	34,5	39,9	46,7	55,4
Prebivalstvo	114,9	2.067,1	-2,8	8,5	18,4	47,1	261,3	393,0
Država	24,4	-33,5	-5,4	-77,4	240,7	-36,3	-12,4	113,3

Vir podatkov: BS, preračuni UMAR.

Podjetja in druge finančne organizacije (DFO) so se v letu 2005 pretežno zadolževala v obliki deviznih kreditov, medtem ko so tolarske kredite celo neto odplačevala. Skupni neto tokovi kreditov podjetij in DFO so v preteklem letu dosegli vrednost 492,6 mrd SIT, kar je realno za 36,1 % več kot v letu 2004. Realna rast obsega deviznih kreditov podjetij in DFO se je okrepila že peto leto zapored in je bila 55,4-odstotna. Pri tem mesečna realna rast lani ni bila nikoli nižja od 2,2 %. V

sredini leta so devizni krediti podjetjem in DFO presegli polovico vseh kreditov domačih bank podjetjem in DFO, ob koncu leta pa so predstavljali že 57,2 % vseh kreditov, kar je za 12,4 strukturne točke več kot prejšnje pred tem. Neto tokovi deviznih kreditov so v letu 2005 znašali 535,5 mrd SIT, kar je realno za 82,7 % več kot v istem obdobju lani. Skoraj dve tretjini teh neto tokov so predstavljali dolgoročni krediti podjetij, ki so v veliki meri namenjeni financiranju njihovih razvojnih projektov. Z ugodnejšimi deviznimi krediti so tako podjetja in DFO nadomeščala tolarske kredite, ki so jih lani prvič neto odplačevala v višini 42,8 mrd SIT.

Slika 24: **Valutna struktura neto tokov kreditov domačih bank nebančnim sektorjem v letih 1998–2005**

Vir podatkov: BS, preračuni UMAR.

Tudi prebivalstvo je v letu 2005 močno okrepilo zadolževanje v obliki deviznih kreditov, medtem ko je zadolževanje s tolarskimi krediti nekoliko upadlo. Skupni neto tokovi so dosegli vrednost 202,7 mrd SIT, kar je realno za skoraj polovico več kot prejšnje leto, prav tako pa so realno za 16,8 % presegli doslej najvišje neto tokove iz leta 1999. Kljub visoki rasti deviznega zadolževanja (ugodnejše obrestne mere in pričakovana uvedba evra) tolarski krediti še naprej dosegajo prevladujoč delež v dolžniškem financiranju gospodinjstev, saj so ob koncu leta v strukturi predstavljali 88,3 % vseh kreditov, vendar se je samo lani ta delež zmanjšal kar za 8,8 strukturne točke. Tako visok delež tolarskih kreditov je predvsem posledica omejenih možnosti zadolževanja z deviznimi krediti v preteklosti. V strukturi neto tokov v letu 2005 pa so devizni krediti z 92,0 mrd SIT predstavljali že 45,4 % vseh neto tokov kreditov prebivalstvu. Lanska nižja rast tolarskih kreditov prebivalstvu glede na leto 2004 je predvsem posledica nekoliko nižje (a še vedno nadpovprečne) rasti tolarskih dolgoročnih kreditov. Rast kratkoročnih in okvirnih tolarskih kreditov pa se je povišala (zlasti okvirnih, ki je znašala 9,6 %, leto pred tem pa 1,7 %). Neto tokovi vseh tolarskih kreditov prebivalstvu so v letu 2005 znašali 110,7 mrd SIT in so realno za skoraj desetino zaostali za neto tokovi iz predhodnega leta.

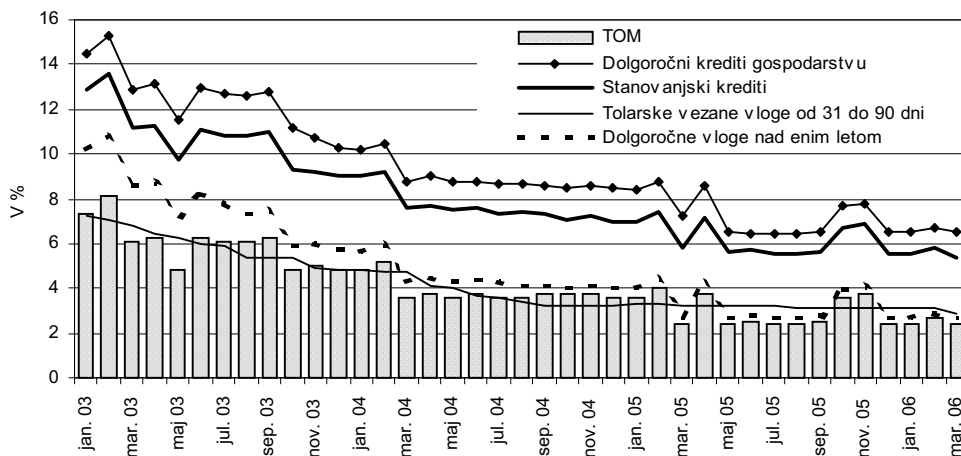
Celotni obseg kreditov državi je v letu 2005 realno porasel za dobro desetino. Tovrstni krediti so lani kljub temu predstavljali le 4,3 % vseh kreditov bank nebančnemu sektorju, kar je predvsem posledica tega, da ima država možnosti ugodnejšega pridobivanja finančnih sredstev z izdajo kratkoročnih in dolgoročnih dolžniških vrednostnih papirjev. Obseg tolarških kreditov je v letu 2005 celo realno nekoliko upadel, medtem ko je obseg deviznih kreditov kljub razmeroma visoki rasti še vedno na nizki ravni in je dosegel le 1,5 % vrednosti deviznih kreditov nebančnim sektorjem.

V prvih dveh mesecih leta 2006 se je nadaljevala razmeroma visoka rast kreditne dejavnosti bank. Celotni neto tokovi so v tem obdobju dosegli vrednost 153,9 mrđ SIT in so bili realno za dobro polovico višji kot v istem obdobju lani. Skoraj 90 % vseh neto tokov predstavljajo neto tokovi deviznih kreditov, ki so pri prebivalstvu s 16,3 mrđ SIT realno porasli 2,2-krat, pri podjetjih in DFO pa s 118,0 mrđ SIT realno za slabo polovico presegajo neto tokove iz istega obdobja lani.

9.2.3 Obrestne mere

Zniževanje obrestnih mer se je v letu 2005 precej umirilo. Nekoliko močneje so se zniževale le še tiste aktivne in pasivne dolgoročne obrestne mere, ki so še vedno vezane na TOM. Njegova vrednost se je lani znižala za 1,2 odstotne točke (na 2,4 %), vendar pa se je proti koncu leta delež finančnih pogodb, ki vključujejo TOM precej zmanjšal. Tako se je na pasivni strani povprečna obrestna mera za tolarške vloge, vezane nad enim letom, znižala za 1,3 odstotne točke in je bila decembra 2005 na ravni 2,7 %. Znižanje povprečnih obrestnih mer za kratkoročne tolarške vloge je bilo minimalno (za 0,1 odstotne točke). Povprečna obrestna mera za vloge, vezane do 30 dni, je bila ob koncu leta na ravni 2,4 %, prav tako so se znižale tudi obrestne mere za vloge, vezane od 31 do 90 dni in 181 dni do enega leta, (na 3,1 %) in se izenačile z obrestno mero za vloge, vezane od 91 do 180 dni, ki je v preteklem letu ostala nespremenjena.

Slika 25: Gibanje nekaterih nominalnih obrestnih mer

Aktivne obrestne mere so se znižale nekoliko bolj kot pasivne. Najverjetneje je to posledica precej večje razlike v aktivnih obrestnih merah med povprečjem v evro območju in v Sloveniji kot pri pasivnih obrestnih merah. Zaradi konvergence bi bilo smiselno še naprej pričakovati hitrejšo zniževanje aktivnih obrestnih mer. Podobno kot pri pasivnih so se tudi pri aktivnih obrestnih merah najbolj znižale tiste dolgoročne obrestne mere, ki so še vedno vezane na TOM. Najbolj, za 2 odstotni točki, so se znižale obrestne mere za dolgoročne kredite gospodarstvu, ki so bile ob koncu leta na ravni 6,5 %. Nekoliko manj, in sicer za 1,5 odstotne točke, pa so upadle obrestne mere za stanovanjske kredite prebivalstvu, ki so tako ob koncu leta dosegle 5,5 %. Precej manj so se znižale kratkoročne obrestne mere, ki so se pri kreditih gospodarstvu znižale za 0,4 odstotne točke (na 7,6 %), za 0,5 odstotne točke pa se je znižala obrestna mera za kratkoročne kredite prebivalstvu (na 7,4 %).

9.2.4 Trg vrednostnih papirjev

V letu 2005 se je vrednost pomembnejših indeksov na Ljubljanski borzi pretežno zniževala. V zadnjih štirih letih rast vrednosti osrednjega indeksa (SBI 20) na Ljubljanski borzi ni bila nikoli nižja od 17 %, leta 2005 pa je bila prvič po letu 1996 negativna (-5,6 %). Še bolj se je znižala vrednost indeksa delnic investicijskih skladov, ki je na medletni ravni upadla za 12,2 %. Skromno rast je beležil le indeks obveznic BIO (0,9 %).

Obseg tržne kapitalizacije je lani porasel le za 5,3 %, kar je najnižja rast, odkar obstaja trg. Čeprav se je število obveznic, ki kotirajo na Ljubljanski borzi v primerjavi z decembrom 2004 rahlo zmanjšalo, je rast izključno posledica 31-odstotne rasti njihove tržne kapitalizacije. Ta se je v veliki meri napajala z obsežnejšimi novimi izdajami obveznic. Tako se je v strukturi tržne kapitalizacije delež obveznic povišal na 45,1 %, kar je za 8,9 strukturne točke več kot ob koncu leta 2004. Tržna kapitalizacija delnic (brez delnic investicijskih družb) se je v letu 2005 znižala za 5,9 %. Od tega je vrednost delnic z borzne kotacije upadla za 4,1 %, vrednost delnic prostega trga pa za dobro desetino. Še bolj je upadla tržna kapitalizacija investicijskih družb, in sicer kar za 34,0 %. Približno dve tretjini znižanja gre pripisati predvsem preoblikovanju največje investicijske družbe (konec maja 2005 je njena tržna kapitalizacija dosegla vrednost 54,4 mrd SIT) v vzajemni sklad. Preostanek znižanja je posledica zniževanja vrednosti delnic investicijskih družb, saj se je njihov indeks v preteklem letu znižal za 12,2 %.

Visoka rast prometa na Ljubljanski borzi lani je posledica trgovanja z državnimi vrednostnimi papirji. Vrednost celotnega prometa na Ljubljanski borzi je lani dosegla 656,9 mrd SIT, kar je sicer skoraj dve tretjini več kot v letu 2004. Brez upoštevanja lani vzpostavljenega trga uradnih vzdrževalcev likvidnosti (TUVL), kjer se trguje le z državnimi obveznicami, ki so sprejete v borzno kotacijo in s kratkoročnimi državnimi vrednostnimi papirji, s katerimi se trguje na prostem trgu Ljubljanske borze, bi bil promet višji le za 11,1 %. Precej več se je trgovalo s svežnji, saj se je promet povečal kar za 53,7 %, promet brez svežnjev pa je upadel za 30,6 %. Promet z delnicami (brez investicijskih družb) je praktično stagniral, saj je porasel le za 1 %, medtem ko se je promet z obveznicami povišal kar za 58,1 %, ob upoštevanju prometa na TUVL pa je promet porasel kar za 1,5-krat. Po podatkih Banke Slovenije so neto nakupi tujcev na borzi v letu 2005 dosegli vrednost 123,2 mrd SIT, kar je

najvišja vrednost po letu 2002. Velik del tega pa je posledica nakupov državnih vrednostnih papirjev.

***Slovenski trg kapitala** tako še naprej ostaja relativno slabo razvit in ne služi dovolj dobro svojemu osnovnemu namenu, to je prenosu finančnih sredstev od suficitnih k deficitnim gospodarskim subjektom. Ker se je tržna kapitalizacija delnic v letu 2005 znižala, je vrednost kazalnika tržne kapitalizacije glede na BDP upadla za 2,8 odstotne točke in tako dosegla raven 24,5 % (v EU 25 je v letu 2004 znašala 67,1 % BDP). Prav tako se je znižalo tudi število delnic, ki kotirajo na Ljubljanski borzi. Decembra lani jih je bilo le še 118, medtem ko jih je bilo leto pred tem 142. Javnih ponudb novih delnic ni bilo že vse od leta 2000. Za nadaljnji razvoj slovenskega kapitalskega trga bi bilo treba na borzo najprej uvrstiti še nekatera večja podjetja, ki bi gibanja na slovenskem trgu kapitala zopet nekoliko popestrila. Dolgoročno pa bi lahko imelo za razvoj finančnega trga izreden pomen tudi širjenje trgovanja na nekatere druge finančne instrumente.*

***V prvem četrtletju 2006** so se na Ljubljanski borzi nadaljevala gibanja značilna za leto 2005. Tako je vrednost indeksa SBI20 v tem obdobju upadla za 4,1 %. Celotni promet (vključno s TUVL) je v prvem četrtletju letos dosegel vrednost 228,6 mrd SIT in je bil za 1,2-krat višji kot v istem obdobju lani. Velik del tega, in sicer kar 135,8 mrd SIT, je odpadlo na trgovanje preko TUVL, brez katerega bi bil promet za 11,4 % nižji kot v istem obdobju lani, kar je posledica nižjega obsega trgovanja s svežnji (za slabo petino nižje kot v prvem četrtletju 2005). Obseg celotne tržne kapitalizacije na Ljubljanski borzi je porasel za 0,9 %. Najbolj je porasla tržna kapitalizacija obveznic (za 1,9 %), tržna kapitalizacija delnic (brez delnic investicijskih družb) je beležila le 1,1-odstotno rast, tržna kapitalizacija delnic investicijskih družb pa je upadla za desetino. V začetku aprila je dogajanje na Ljubljanski borzi precej popestrila ponudba tujega vlagatelja za nakup skoraj četrtinskega deleža družbe, ki kotira na Ljubljanski borzi. Tako je vrednost indeksa SBI20⁷³ samo v prvem tednu aprila porasla za 8,1 % in tako več kot izničila znižanje iz prvega četrtletja letos.*

9.2.5 Poslovanje bank

***Brez upoštevanja banke v likvidaciji je konec leta 2005 v Sloveniji delovalo 22 bank.** Tudi v preteklem letu se je nadaljeval trend zniževanja tržnega deleža petih največjih bank, merjenega z deležem bilančne vsote teh bank v celotni bilančni vsoti, saj je v primerjavi s koncem leta 2004 upadel za 2,3 odstotne točke (na 62,8 %). Zniževanje tržnega deleža največjih bank se je nadaljevalo tudi v letu 2006, saj se je v prvih dveh mesecih letos znižal še za 0,6 odstotne točke.*

***Rast bančne bilančne vsote je bila lani druga najvišja v zadnjih desetih letih.** Medtem ko se je rast bilančne vsote v letih 2003 in 2004 že precej približala ravni okrog 10 %, se je v letu 2005 ponovno okrepila in bila na ravni 23,7 %. Še rahlo višja je bila leta 2001 (24,0 %), ko so zaradi menjave v evre močno porasli depoziti, lani pa se je bilančna vsota krepila predvsem zaradi močno okrepljene kreditne dejavnosti bank. Skromno domače varčevanje v bankah ni zadoščalo za okrepljeno kreditno*

⁷³ Njegova sestava se je s 1. 4. 2006 ponovno nekoliko spremenila.

aktivnost, tako so banke velik del potrebnih sredstev pridobivale predvsem z zadolževanjem v tujini in z vlogami tujih bank. Po podatkih Banke Slovenije so tako banke v preteklem letu neto najemale kredite v tujini v višini kar 565,7 mrd SIT, kar je realno 2,5-krat več kot v letu 2004. Prav tako so se okrepile vloge tujih bank, ki so bile z 242,5 mrd SIT realno za 4,3-krat višje kot leta 2004.

Neto obrestni prihodki bank so se po dveletni stagnaciji v letu 2005 povečali, nadaljevala pa se je tudi rast neto neobrestnih prihodkov. Po podatkih Banke Slovenije so banke ob okrepljeni kreditni aktivnosti beležile 5-odstotno rast neto obrestnih prihodkov. To je sicer precej skromno glede na visoko rast kreditov, vendar je najverjetneje posledica hitrejšega zniževanja aktivnih obrestnih mer od pasivnih. Neto neobrestni prihodki so se v primerjavi z letom 2004 povečali za 16,2 % in so tako predstavljali že 43,2 % bruto dohodka bank, kar je 2,5 odstotne točke več kot leta 2004 in kar 17,4 odstotne točke več kot v letu 2000. Celotnega povečanja ne moremo pripisati samo ponudbi novih storitev, temveč najverjetneje tudi hitri rasti njihovih cen, kar je poleg močne kreditne aktivnosti bank tudi vplivalo na poslovni izid bank, saj je bil dobiček pred obdavčitvijo v letu 2005 s 65 mrd SIT za 16,1 % višji kot prejšnje leto.

10 Glavna tveganja za uresničitev pomladanske napovedi⁷⁴

Glavni dejavnik tveganja za uresničitev pomladanske napovedi je gibanje cen nafte na svetovnem trgu. Predpostavka letošnje pomladanske napovedi za leto 2006 glede povprečne cene nafte Brent je 63,5 USD za sodček, pri čemer bi se v drugem in tretjem četrtletju gibala okrog 64 USD, proti koncu leta pa bi se spustila proti 63 USD za sodček. Povprečna cena sodčka nafte Brent se je aprila, v primerjavi z marcem, povišala za 11,5 % in je znašala 70,2 USD za sodček. Na rast cene je vplivala kombinacija geopolitičnih dejavnikov, ki jih ob pripravi napovedi sredi marca 2006 ni bilo možno predvideti. Vendar pa omenjeno povišanje cen nafte v aprilu, ki je vplivalo tudi na povišanje cen naftnih derivatov v Sloveniji v aprilu in maju, še ne odstopa od okvirov pomladanske napovedi. Vpliv na gospodarsko aktivnost bi bil namreč občuten šele ob dlje trajajočem povišanju. Ocenjujemo, da bi za 10 USD višja povprečna cena sodčka nafte v letu 2006 glede na osnovni scenarij zaradi upočasnitve rasti izvoznih trgov upočasnila realno rast izvoza za 0,2 odstotne točke. Manjše izvozno povpraševanje in višji stroški proizvodov za vmesno porabo bi negativno vplivali na rast dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih. Višje cene nafte bi povišale povprečno inflacijo za približno 0,3 odstotne točke, kar bi skupaj s poslabšanjem pogojev menjave s tujino negativno vplivalo na realno rast agregatov domače potrošnje (predvsem investicijske ter nekoliko manj zasebne). Skupni rezultat navedenih vplivov bi bila za približno 0,2 odstotne točke nižja gospodarska rast, v primeru znižanja cen nafte na marčno raven že v naslednjih mesecih pa bi bil vpliv na dolgoročne kazalce inflacije in zlasti na gospodarsko aktivnost precej majhen.

Druga tveganja za uresničitev pomladanske napovedi so povezana le z gibanjem cen življenjskih potrebščin v letu 2007, verjetnost njihove uresničitve pa je majhna. Prvo tveganje je povezano z morebitnim povišanjem cen življenjskih potrebščin zaradi uvedbe evra. Verjetnost njegove realizacije je majhna, saj je že marca 2006 v veljavo stopil Zakon o dvojnem označevanju cen, katerega namen je v čim večji meri zmanjšati morebitne negativne učinke na cene zaradi menjave valut. Tako tudi podatek o inflaciji v marcu, ki je bila v celoti posledica sezonskih dejavnikov in nižja kot v enakem mesecu lani, kaže, da ponudniki prehoda na dvojno označevanje večinoma niso izkoristili za zaokroževanje cen navzgor. Pozitiven učinek takšnega ukrepa kažejo tudi izkušnje držav, ki so že prevzele evro in se prav tako odločile za zakonsko določeno dvojno označevanje cen, saj je bil dvig življenjskih stroškov v teh državah nizek oziroma do njega v večini primerov ni prišlo. Na zmanjšanje verjetnosti uresničitve tega tveganja pa bosta vplivala tudi neformalni nadzor nad cenami (t. i. pricewatch) in obstoječa konkurenca v številnih panogah. Drugo tveganje je povezano z morebitnim povišanjem inflacije zaradi liberalizacije cen elektrike za gospodinjstva 1. julija 2007. Pričakujemo, da bo dokončno odprtje trga spodbudilo konkurenco, saj bodo imela gospodinjstva možnost izbire med dobavitelji elektrike, zato bodo dolgoročne posledice na gibanja cen pozitivne. Tudi na kratek rok se liberalizacija teh cen ne bi smela odraziti v njihovem povišanju, saj glede na relativne cene električne energije v Sloveniji in v EU za to ni ekonomskih razlogov.

⁷⁴ Oceno tveganj za uresničitev pomladanske napovedi mora UMAR pripraviti v skladu z 9. členom Uredbe o podlagah in postopkih za pripravo predloga državnega proračuna (Uradni list RS, št. 45/02).

V primeru, da bi se omenjena tveganja v letu 2007 kljub nizki verjetnosti njihove uresničitve realizirala, ocenjujemo, da bi lahko bila inflacija v tem letu na medletni ravni višja od napovedane za največ 0,5 odstotne točke, medtem ko bi bila povprečna inflacija v tem letu višja za največ 0,3 odstotne točke. V primeru, da bi menjava valute kljub sprejetim ukrepom vplivala na povišanje inflacije in da bi dokončno odprtje trga z elektriko vplivalo na povišanje cen električne energije za gospodinjstva, ocenjujemo, da bi to pomenilo kratkoročne vplive, ki bi k inflaciji na letni ravni prispevali največ 0,5 odstotne točke. Glede na to, da se tveganja za inflacijo pojavljajo v letu 2007 in da bi se morebitni negativni vplivi, če bi do njihove realizacije prišlo, na inflacijo v celoti izčrpali že v istem letu, bi bila medletna inflacija v letu 2008 enaka kot v osnovnem scenariju. Zaradi »statističnega« učinka prenosa pa bi se tudi v tem letu nekoliko povišala povprečna inflacija, za največ 0,2 odstotne točke.

Uresničitev omenjenih tveganj v letu 2007 bi imela na gibanje drugih makroekonomskih agregatov le majhen vpliv. Za pol odstotne točke višja inflacija v letu 2007 glede na napoved v osnovnem scenariju bi v manjši meri vplivala tudi na gibanja makroekonomskih agregatov. Morebitno povišanje cen ob prehodu na evro in ob liberalizaciji trga električne energije za gospodinjstva bi prizadelo predvsem končne porabnike, na stroške gospodarstva pa bi imelo zanemarljiv vpliv. Višja inflacija bi tako vplivala zlasti na nižjo realno rast plač in zasebne potrošnje, kar bi lahko za največ eno desetinko odstotne točke znižalo tudi gospodarsko rast. Vplivi na druge makroekonomske agregate bi bili ob takšnem povišanju rasti cen in upoštevajoč razloge, ki bi do tega privedli, zanemarljivi. Glede na nizko odzivnost izvoza na spremembe realnega efektivnega tečaja (slednji bi se zaradi sprememb v relativnih cenah v Sloveniji in EU nekoliko povišal) bi rast izvoza ostala nespremenjena glede na osnovni scenarij, prav tako bi enaka kot v osnovni napovedi ostala rast investicij v osnovna sredstva.

11 Scenarij gospodarskih gibanj po letu 2008

Pomladanska napoved gospodarskih gibanj izhaja iz že uveljavljenih ukrepov ekonomskih politik in veljavnih proračunov. Učinki ukrepov v okviru načrtovanih reform, ki še niso bili sprejeti v obliki zakonov ali drugih predpisov, v osnovni napovedi niso upoštevani, saj jih ob pripravi napovedi ni bilo možno dovolj natančno kvantificirati⁷⁵. Na osnovi primerjave projekcij gospodarskega razvoja za obdobje 2009–2013 v primeru nespremenjenih ukrepov ekonomskih politik in v primeru optimalne implementacije ukrepov SRS pa je možno podati okvirno oceno učinkov izvajanja ukrepov SRS, ki jo predstavljamo v nadaljevanju (Tabela 26).

V primeru nespremenjenih ukrepov ekonomskih politik v obdobju po letu 2008 ne bi prišlo do pospeška gospodarske rasti, ki bi se tako do leta 2011 gibala okrog sedanje potencialne rasti BDP (okrog 3,8 %), nato pa bi upadla nekoliko pod to raven. Na eni strani bi se konkurenčnost slovenskega izvoza zaradi relativno manjše razvojne naravnosti in togega domačega podjetniškega okolja postopno poslabševala, zato ne bi prišlo do pospeška rasti izvoza, ki bi omogočil povečanje tržnih deležev na najpomembnejših izvoznih trgih. Zato tudi ne bi moglo priti do povečanja rasti produktivnosti nad sedanjo raven, bistveno manjše pa bi bilo tudi število novih delovnih mest. Vse to bi močno oddaljilo uresničitev gospodarskega cilja SRS glede preseganja povprečne ravni ekonomske razvitosti EU in povečanja zaposlenosti v skladu s cilji Lizbonske strategije. To bi končno pomenilo bistveno počasnejše povečevanje blaginje v Sloveniji.

V primeru optimalne implementacije ukrepov SRS pa bi gospodarski razvoj po letu 2008 sledil ciljnemu scenariju gospodarskih gibanj za obdobje, ki ga pokriva SRS (do leta 2013), predstavljenemu v *Izhodiščih za ciljni razvojni scenarij Strategije razvoja Slovenije* (UMAR, 2005). Po tem scenariju implementacija ukrepov SRS v obdobju po letu 2008 omogoča preboj na višjo razvojno raven, ko bi reforme že začele dajati rezultate in bi vplivale na hitrejšo rast produktivnosti in konkurenčnosti gospodarstva. Obdobju pospešene gospodarske rasti, ki bi se zaključilo približno leta 2010, bi sledilo obdobje relativne umiritve rasti na ravni približno 5 odstotkov, kar bi z uresničevanjem ukrepov SRS predstavljalo novo raven potencialne rasti BDP.

Na ponudbeni strani bi razvojni preskok zahteval prestrukturiranje gospodarstva v smeri močnejših storitvenih dejavnosti (povečanje deleža v strukturi dodane vrednosti na 67 % do leta 2013), kjer bi se obseg na znanju temelječih storitev povečeval znatno hitreje od obsega ostalih storitev. Hkrati bi z optimalno implementacijo ukrepov SRS tudi v slovenski predelovalni industriji lahko spodbudili razvojni preboj v smeri uveljavitve visoko in srednje visokotehnoloških panog, pri čemer pa se skupni delež predelovalnih dejavnosti kot celote v okviru proizvodne strukture BDP-ja ne bi povečeval. Prestrukturiranje predelovalnih dejavnosti in krepitev na znanju temelječih storitvenih dejavnosti bi bila omogočena s hitro rastjo izdatkov za raziskave in razvoj ter z vlaganjem v človeški kapital. Gospodarska rast in vlaganja v znanje bi omogočila tudi večjo zaposlenost. V obdobju pospešene gospodarske

⁷⁵ Celovita ocena učinkov reform bo pripravljena s pomočjo ekonomskega modela, ki ga razvija Inštitut za ekonomska raziskovanja, in jo bo mogoče upoštevati v jesenski napovedi.

rasti bi lahko tudi letna rast skupne zaposlenosti presegla 1 %, ciljno 70-odstotno stopnjo zaposlenosti pa bi Slovenija lahko dosegla do leta 2013. To bi omogočilo tudi postopno zniževanje brezposelnosti, ki bi se do konca obdobja lahko približala 3 %. Na strani povpraševanja bi konkurenčnejši izvoz proizvodov in storitev z višjo dodano vrednostjo ter internacionalizacija proizvodnje spodbudila krepitev tujega povpraševanja in rast tržnih deležev na največjih izvoznih trgih. Hkrati bi se s poviševanjem ravni dohodka, večjo zaposlenostjo in izboljšanjem podjetniškega okolja krepila tudi zasebno in investicijsko povpraševanje. Pri tem bi se v okviru investicijske potrošnje predvsem okrepil delež zasebnih investicij v opremo in stroje, sam delež investicij v BDP pa se zaradi intenzivnega kapitalskega poglobljanja v preteklih letih ne bi bistveno povečal. S pospešeno gospodarsko rastjo in rastjo produktivnosti bi se plače postopoma približevale ravni primerljivih gospodarstev, pri čemer naj bi realna bruto plača na zaposlenega v zasebnem sektorju naraščala hitreje kot realna bruto plača na zaposlenega v javnem sektorju v celotnem obdobju.

Tabela 26: Ključni makroekonomski kazalniki do leta 2013

	Realna rast, v % (razen, kjer je posebej navedeno)	
	Scenarij za obdobje 2009–2013	
	Pomladanska napoved	Izhodišča za ciljni razvojni scenarij SRS
Bruto domači proizvod	3,8	5,3
Izvoz proizvodov in storitev	7,3	9,1
Uvoz proizvodov in storitev	7,1	8,3
Zasebna potrošnja	3,2	4,9
Državna potrošnja	2,4	3,4
Investicije v osnovna sredstva	4,8	5,1
Zaposlenost, rast v %	0,6	1,1
Stopnja brezposelnosti po ILO, v %	6,4	3,7
Produktivnost, rast v %	3,1	4,1
Inflacija, v %	2,2	2,5

Vir podatkov: projekcije UMAR.

12 Primerjava napovedi drugih domačih in tujih institucij

Pomladanske napovedi gospodarske rasti za letošnje in prihodnje leto so ugodne, med njimi ni bistvenih razlik. Vse inštitucije predvidevajo pospešitev gospodarske rasti in višjo rast mednarodne menjave. Za prihodnje leto SKEP Gospodarske zbornice Slovenije in Evropska komisija, podobno kot UMAR, napovedujeta rahlo umiritev gospodarske rasti, Banka Slovenije in IMF pa ohranjanje na letošnji ravni. V strukturi gospodarske rasti druge inštitucije za obe leti napovedujejo nekoliko nižjo rast izvoza kot UMAR, praviloma pa so nižje tudi njihove napovedi stopnje rasti uvoza. Banka Slovenije napoveduje za letos tudi nižjo rast investicij ter malenkost nižjo rast zasebne potrošnje, v letu 2007 pa višjo rast investicij ter ponovno nekoliko nižjo rast zasebne potrošnje kot UMAR. SKEP v obeh letih napoveduje nižjo rast investicij v osnovna sredstva in zasebne potrošnje ter nekoliko višjo rast državne potrošnje. Tudi Evropska komisija pričakuje letos nižjo rast investicij v osnovna sredstva kot UMAR, ki naj bi se v prihodnjem letu okrepila. V obeh letih pa je nekoliko višja tudi njihova napoved rasti zasebne potrošnje. Te razlike v napovedih glede rasti investicij in zasebne potrošnje verjetno lahko razložimo predvsem kot različno težo, ki jo napovedovalci pripisujejo infrastrukturnim in stanovanjskim naložbam, ter različnim ocenam vpliva zniževanja obrestnih mer na zasebno potrošnjo. Napovedi primanjkljaja tekočega računa plačilne bilance so si za leto 2006 precej podobne, razen napovedi IMF, ki predvideva bistveno manjši negativni saldo kot druge inštitucije. V letu 2007 pa Banka Slovenije in Evropska

Tabela 27: Primerjava objavljenih pomladanskih napovedi gospodarskih gibanj za Slovenijo

	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007
	UMAR		BS		GZS		EK		IMF	
Bruto domači proizvod	4,2	4,0	4,2	4,2	4,1	4,0	4,3	4,1	4,0	4,0
Inflacija (povprečje leta, v %)	2,1	2,1	2,2	2,2	2,3	2,5	2,4	2,5	2,4	2,4
Izvoz proizvodov in storitev	8,2	7,9	7,4	7,1	7,8	7,8	7,7	7,3	-	-
Uvoz proizvodov in storitev	7,6	7,4	6,7	6,6	6,5	6,8	6,6	7,5	-	-
Saldo tekočega računa plačilne bilance, v % BDP	-1,7	-1,3	-2,0	-2,3	-	-	-1,6	-1,8	-0,3	0,1
Bruto investicije	6,1	5,1	5,4	6,0	-	-	-	-	-	-
Investicije v osnovna sredstva	6,0	5,0	-	-	4,0	4,0	4,4	5,8	-	-
Zasebna potrošnja	3,3	3,3	3,2	3,1	3,1	3,1	3,5	3,4	-	-
Državna potrošnja	2,7	2,8	2,7	2,8	3,0	3,0	2,8	2,9	-	-
Zaposlenost po SNA, rast v %	0,8	0,6	0,4	0,3	-	-	0,6	0,4	-	-
Stopnja brezposelnosti ILO (%)	6,6	6,7	-	-	6,6	6,7	6,3	6,3	-	-

Vir podatkov: UMAR, Pomladanska napoved; BS, Poročilo o denarni politiki, maj 2006; GZS, april 2006; IMF, World Economic Outlook, april 2005; EK, Economic Forecasts, maj 2006.

komisija, za razliko od UMAR, pričakujeta povečanje primanjkljaja na tekočem računu plačilne bilance, zato so razlike med napovedmi v tem letu večje. Na drugi strani IMF pričakuje izboljšanje zunanjega ravnovesja in celo manjši presežek na tekočem računu plačilne bilance. Napovedi rasti zaposlenosti pri Banki Slovenije in Evropski komisiji so nekoliko manj optimistične od naše, na drugi strani pa Komisija pričakuje tudi nekoliko nižje stopnje brezposelnosti v obeh letih. Napoved brezposelnosti SKEP je enaka naši.

Razlike v napovedi inflacije so majhne, vse inštitucije pričakujejo stabilno rast cen. UMAR in BS za obe leti napovedujeta nekoliko nižjo inflacijo kot druge inštitucije, ki ocenjujejo, da bi bila lahko inflacija zaradi hitrejše rasti potrošnje in močnejšega vpliva hitrejše gospodarske rasti malenkost višja. Nobena izmed napovedi inflacije za letošnje in prihodnje leto pa ne presega 2,5 %. Vse inštitucije, ki so ocenile tveganja za uresničitev napovedi, izpostavljajo visoke cene nafte kot glavni dejavnik tveganja, ki bi lahko vplival predvsem na višjo inflacijo od napovedane. Poleg tega Evropska komisija, podobno kot UMAR, kot enega izmed tveganj za uresničitev napovedi inflacije v letu 2007 omenja tudi vpliv morebitnega povišanja cene elektrike ob sprostitvi trga julija 2007. Banka Slovenije pa opozarja tudi na tveganje zaradi morebitnega pospešenega domačega trošenja, kar je po naši oceni malo verjetno, če upoštevamo strukturo zadolževanja prebivalstva in predvideno ohranjanje zmerne rasti plač.

13 Ocena uspešnosti napovedi UMAR

Na podlagi primerjave napovedi različnih institucij tudi tokrat ugotavljamo, da smo na UMAR pri napovedovanju ekonomskih kategorij uspešni. Izračunane vrednosti absolutnih mer točnosti napovedi gospodarske rasti – tako vrednosti povprečne absolutne napake (MAE) kot vrednosti korena povprečne kvadratne napake (RMSE) – so za UMAR med slovenskimi institucijami, ki se ukvarjamo z napovedovanjem slovenskih gospodarskih gibanj, najnižje. Pri napovedi inflacije pa nekoliko boljše rezultate dosegajo le napovedi Banke Slovenije. Enako velja tudi za standardizirane vrednosti (MAE/sd in RMSE/sd). V primerjavi z napovedmi Evropske komisije za stare članice EU so absolutne mere točnosti nekoliko višje, medtem ko pri relativnih merah točnosti ni bistvenih razlik (za metodološka pojasnila glej Pomladansko poročilo 2004, okvir na str. 142).

Za leto 2005 je večina institucij realno gospodarsko rast pri jesenski napovedi za prihodnje leto podcenila, pri pomladanski napovedi za tekoče leto pa so napake zavzele tako pozitivne kot negativne vrednosti. Jeseni 2005 sta UMAR in IMF realno gospodarsko rast v letu 2005 ocenila točno. Jeseni 2004 so napake napovedi za leto 2005 po absolutni vrednosti znašale med 0,0 in 0,3 odstotne točke, medtem ko so napake pomladanskih napovedi za leto 2005 zavzele vrednosti na intervalu med 0,0 in 0,2 odstotne točke. Na UMAR smo spomladi 2005 ohranili jeseni 2004 napovedano 3,8-odstotno realno stopnjo rasti BDP in s tem dejansko stopnjo rasti podcenili za 0,1 odstotne točke oz. za 3 %, medtem ko smo realno gospodarsko rast pri jesenski napovedi 2005 napovedali točno. Jeseni 2005 so tudi ostale institucije svoje napovedi popravile nekoliko navzgor, tako da so se napake pri tej napovedi gibale med 0,0 in 0,3 odstotne točke. Iz tabele 28 je razvidno, da so bile razlike med napovedmi slovenske gospodarske rasti tako pri jesenskih napovedih za prihodnje leto kot pri pomladanskih napovedih za tekoče leto zanemarljive.

Tabela 28: Napake posameznih institucij pri napovedani realni gospodarski rasti za leto 2005

	Jesenska napoved za prihodnje leto			Pomladanska napoved za tekoče leto			Jesenska napoved za tekoče leto
	Napoved, v %	Napaka v o. t.	Napaka v %	Napoved, v %	Napaka v o. t.	Napaka v %	Napoved
Realizacija	3,9	-	-	3,9	-	-	3,9
UMAR ¹	3,8	0,1	3	3,8	0,1	3	3,9
GZS ²	3,9	0,0	0	4,0	-0,1	-3	4,2
BS ³	3,8	0,1	3	3,9	0,0	0	4,1
IMF ⁴	4,1	-0,2	-5	4,0	-0,1	-3	3,9
EC ⁵	3,6	0,3	8	3,7	0,2	5	3,8
WIW ⁶	3,8	0,1	3	3,9	0,0	0	3,6

Opomba: Negativne vrednosti napake pomenijo precenitev, pozitivne vrednosti pa podcenitev.

Viri:

¹ Pomladansko poročilo, 2005; Jesensko poročilo, 2004–2005. Ljubljana: UMAR.

² Konjunktura gibanja, 2004–2005. Ljubljana: GZS, SKEP.

³ Poročilo o denarni politiki, 2004–2005. Ljubljana: BS.

⁴ World Economic Outlook, 2004–2005. Washington: IMF.

⁵ Economic Forecasts, 2004–2005. Bruselj: EC.

⁶ Research Reports, 2004–2005. Dunaj: WIW.

Za razliko od preteklosti smo na UMAR pri napovedi nominalne gospodarske rasti za leto 2005 naredili večje napake kot pri napovedi realne gospodarskih rasti. Nominalno gospodarsko rast za leto 2005 smo jeseni 2004 precenili za 1,7 odstotne točke oz. za 35 %, spomladi 2005 pa za 1,2 odstotne točke oziroma za 24 %.

Vse institucije, razen avstrijskega inštituta WIIW, so jeseni 2004 povprečno inflacijo za leto 2005 precenile, napake so pri tej napovedi znašale med 0,4 in 0,9 odstotne točke. Napoved WIIW je bila takrat točna. Iz tabele 29 je razvidno, da so spomladi 2005 vse institucije razen SKEP in WIIW svojo napoved znižale, pri čemer so znižanja napovedane inflacije za leto 2005 znašala med 0,5 in 0,9 odstotne točke. Absolutne napake so tako pri tej napovedi zavzemale vrednosti na intervalu med 0,0 (UMAR in BS) in 0,5 odstotne točke (WIIW) oziroma med 0 % in 20 %. Na UMAR smo jeseni 2004 napovedali 3,0-odstotno povprečno inflacijo, pri naslednji napovedi smo jo znižali za 0,5 odstotne točke na 2,5 %, pri jesenski napovedi za tekoče leto pa smo napoved ohranili na isti ravni. Pri zadnjih dveh napovedih smo tako na UMAR povprečno inflacijo v letu 2005 napovedali točno. Enako kot pri povprečni inflaciji smo na UMAR jeseni 2004 precenili tudi medletno inflacijo za leto 2005 (2,9 %), in sicer za 0,6 odstotne točke. Pri obeh naslednjih napovedih smo napoved popravili. Najprej smo napoved medletne inflacije spomladi 2005 znižali (na 2,5 %), nato pa smo jo pri jesenski napovedi za tekoče leto ponovno zvišali (na 2,7 %). Pri zadnji napovedi smo tako medletno inflacijo precenili za 0,4 odstotne točke.

Tabela 29: Napake posameznih institucij pri napovedani povprečni inflaciji za leto 2005

	Jesenska napoved za prihodnje leto			Pomladanska napoved za tekoče leto			Jesenska napoved za tekoče leto
	Napoved, v %	Napaka v o. t.	Napaka v %	Napoved, v %	Napaka v o. t.	Napaka v %	Napoved
Realizacija	2,5	-	-	2,5	-	-	2,5
UMAR	3,0	-0,5	-20	2,5	0,0	0	2,5
GZS	2,9	-0,4	-16	2,9	-0,4	-16	2,6
BS	3,0	-0,5	-20	2,5	0,0	0	2,6
IMF	3,2	-0,7	-28	2,3	0,2	8	2,6
EC*	3,4	-0,9	-36	2,6	-0,1	-4	2,6
WIIW	2,5	0,0	0	3,0	-0,5	20	2,7

Opomba: *Evropska komisija inflacijo napoveduje na podlagi harmoniziranega indeksa življenjskih potrebščin, primerljiva realizacija, uporabljena pri vseh primerjajah, znaša 2,5 %.

Viri podatkov: glej tabelo 28.

V obdobju od leta 1997 do leta 2005 so bile napake v napovedih realne gospodarske rasti nizke, njihovo povprečje je pri jesenskih napovedih za prihodnje leto kot pri pomladanskih napovedih za tekoče leto blizu nič (-0,03), kar kaže, da pri teh napovedih UMAR sistematična pristranskost ni prisotna. Pri tem smo na UMAR pri pomladanski napovedi za tekoče leto realno gospodarsko rast večkrat precenili (6-krat) kot podcenili (3-krat), pri jesenski napovedi za prihodnje leto pa smo jo v približno v enakem številu precenili (4-krat) kot podcenili (5-krat). V zadnjih dveh letih smo realno gospodarsko rast tako pri pomladanski napovedi za tekoče kot pri jesenski napovedi za prihodnje leto podcenili.

Nominalno gospodarsko rast smo na UMAR v obdobju med 1997 do 2005 tako pri jesenskih napovedih za prihodnje leto kot pri pomladanskih napovedih za tekoče leto v približno enakem številu precenili kot podcenili. Povprečje napak pri napovedih nominalne gospodarske rasti je pri jesenskih napovedih za prihodnje leto blizu nič (-0,09), pri pomladanskih napovedih za tekoče leto pa znaša -0,2 odstotne točke, kar kaže na rahlo tendenco precenjevanja. Nominalno gospodarsko rast smo pri jesenski napovedi za prihodnje leto v obravnavanem obdobju podcenili 5-krat, precenili pa 4-krat, pri pomladanski napovedi za tekoče leto pa smo jo precenili 5-krat in podcenili 4-krat. Enako kot za jesenske napovedi za prihodnje leto velja tudi za pomladanske napovedi za prihodnje leto. Z vidika proračunskega planiranja je pomembno predvsem vprašanje, ali so prisotna sistematična odstopanja pomladanskih napovedi za prihodnje leto v pozitivno oz. negativno smer. Glede na izračunano povprečje, ki je blizu nič, ocenjujemo, da tudi pri teh napovedih UMAR sistematična pristranskost ni prisotna.

Pri napovedovanju za prihodnje leto smo v obravnavanem obdobju povprečno inflacijo tako pri pomladanskih napovedih za tekoče leto kot pri jesenskih napovedih za prihodnje leto večkrat podcenili kot precenili. Pri jesenskih napovedih za prihodnje leto smo na UMAR povprečno inflacijo 5-krat podcenili in 4-krat precenili. Pri pomladanskih napovedih za tekoče leto smo povprečno inflacijo prav tako podcenili 5-krat, precenili 3-krat, pri zadnji napovedi pa smo jo napovedali točno. Medletno inflacijo smo pri jesenskih napovedih za prihodnje leto približno enakokrat precenili (4-krat) kot podcenili (5-krat), pri pomladanskih napovedih za tekoče leto pa smo jo večkrat precenili (6-krat) kot podcenili (3-krat). Povprečje napak UMAR je pri jesenskih napovedih povprečne inflacije za prihodnje leto 0,24 odstotne točke, pri pomladanskih napovedih za tekoče leto pa 0,11 odstotne točke. Povprečna napaka pri napovedih medletne inflacije za tekoče leto je prav tako znašala 0,11 odstotne točke, pri jesenskih napovedih za prihodnje leto pa je bila nekoliko višja, in sicer 0,53 odstotne točke.

Mere točnosti napovedi gospodarske rasti UMAR so relativno nizke, še nižje – za približno polovico – so njihove standardizirane vrednosti, kar kaže na uspešnost napovedovanja. Povprečne absolutne napake pri napovedih realne in nominalne gospodarske rasti UMAR znašajo za obdobje od leta 1998 do 2005 med 0,58 in 0,95 odstotne točke, koreni povprečnih kvadratnih napak napovedi UMAR pa so le nekoliko višji, med 0,79 in 1,14 odstotne točke, kar kaže na našo uspešnost pri napovedovanju teh spremenljivk. Relativne mere točnosti napovedi realne gospodarske rasti so sicer malenkost višje, vendar je to značilno za vse institucije, ki so v obravnavanem obdobju napovedovale realno gospodarsko rast. Nasprotno pa so relativne vrednosti mer točnosti napovedi nominalne gospodarske rasti za več kot polovico nižje.

Absolutne mere točnosti napovedi povprečne inflacije UMAR za obdobje od leta 1998 do 2005 so primerljive z merami točnosti napovedi gospodarske rasti. Tudi v tem primeru so relativne mere točnosti napovedi UMAR za približno polovico nižje. Povprečne absolutne napake znašajo pri napovedih povprečne inflacije 0,42 odstotne točke pri napovedih za tekoče leto oz. 0,89 odstotne točke pri napovedih za prihodnje leto. Koreni povprečnih kvadratnih napak napovedi UMAR pri povprečni inflaciji znašajo 0,58 odstotne točke za tekoče leto oziroma 1,19 odstotne točke za prihodnje

leto. Povprečne absolutne napake pri napovedih medletne inflacije so nekoliko višje kot pri napovedih povprečne inflacije, in sicer le-te pri pomladanskih napovedih za tekoče leto znašajo 0,96 odstotne točke, pri jesenskih napovedih za prihodnje leto pa 1,50 odstotne točke. Prav tako so pri napovedih medletne inflacije nekoliko višji koreni povprečnih kvadratnih napak, in sicer 1,30 odstotne točke pri pomladanskih napovedih za tekoče leto ter 2,09 odstotne točke pri jesenskih napovedih za prihodnje leto.

Mere točnosti napovedi tako gospodarske rasti kot inflacije za krajše obdobje, od leta 2001/2002 dalje, so precej nižje, kar na eni strani izhaja iz večje stabilnosti slovenskega gospodarstva, na drugi strani pa kaže na izboljšano metodologijo napovedovanja teh spremenljivk. Zgolj informativno navajamo tudi mere točnosti napovedi inflacije za krajše obdobje, in sicer od leta 2001/2002 dalje. Razloga sta dva, in sicer: spremenjena metodologije pri napovedovanju, ki jo od takrat uporabljamo, in primerljivost z napovedmi Banke Slovenije, ki svoje napovedi objavlja šele krajše obdobje. Tako absolutne kot relativne mere točnosti napovedi inflacije so za obdobje od leta 2001/2002 do leta 2005 precej nižje kot v celotnem obdobju in primerljive z merami točnosti napovedi gospodarske rasti. V primerjavi z Banko Slovenijo so mere točnosti napovedi inflacije UMAR nekoliko višje, kar je glede na specifični položaj Banke Slovenije kot nosilke denarne politike pričakovano.

Tabela 30: **Primerjava napak napovedi gospodarske rasti in inflacije posameznih institucij za tekoče leto**

	Pomladanska napoved za tekoče leto				
	ME	MAE	MAE/sd	RMSE	RMSE/sd
Realna gospodarska rast					
UMAR, 1997–2005 ¹	-0,03	0,58	0,69	0,79	0,93
UMAR, 2002–2005 ¹	0,05	0,50	0,51	0,64	0,66
GZS, 1997–2005 ²	0,10	0,66	0,77	0,82	0,97
BS, 2002–2005 ³	0,23	0,58	0,58	0,83	0,84
IMF, 1998–2005 ⁴	0,08	0,78	0,86	0,89	0,98
EC, 2001–2005 za Slovenijo	0,12	0,56	0,64	0,80	0,91
ECFIN, 1969(70)–2001 ⁵	-0,09	0,51	0,29	0,75	0,42
ECFIN, napoved za države članice ⁵	-0,69–0,4	0,55–1,66	0,28–0,57	0,75–1,99	0,37–0,78
ECFIN, 1997–2001 ⁵	-0,10	0,34	0,53	0,52	0,81
Nominalna gospodarska rast					
UMAR, 1997–2005 ¹	-0,21	0,93	0,31	1,07	0,36
Povprečna inflacija					
UMAR, 1997–2005 ¹	0,11	0,42	0,18	0,58	0,25
UMAR, 2001–2005 ¹	0,18	0,22	0,09	0,31	0,12
GZS, 1997–2005 ²	0,22	0,62	0,26	0,75	0,32
IMF, 1998–2005 ⁴	0,71	1,01	0,44	1,58	0,68
EC, 2001–2005 za Slovenijo	0,08	0,28	0,11	0,44	0,18
ECFIN, 1969(70)–2001 ⁵	-0,02	0,35	0,11	0,51	0,16
ECFIN, napoved za države članice ⁵	-0,26–0,15	0,32–1,04	0,11–0,24	0,43–1,40	0,16–0,31
ECFIN, 1997–2001 ⁵	-0,04	0,16	0,57	0,23	0,82
Medletna inflacija					
UMAR, 1997–2005 ¹	0,11	0,96	0,39	1,30	0,53
UMAR, 2001–2005 ¹	-0,10	0,50	0,23	0,60	0,27
BS, 2002–2005 ³	0,05	0,15	0,07	0,16	0,08

Viri:

¹Pomladansko poročilo, 1997–2005. Ljubljana: UMAR.

²Konjunktura gibanja, 1997–2005. Ljubljana: GZS, SKEP.

³Usmeritve denarne politike, 2001; Uresničevanje kratkoročnih usmeritev denarne politike, 2002–2004; Poročilo o denarni politiki, 2004–2005. Ljubljana: BS.

⁴World Economic Outlook, 1998–2005. Washington: IMF.

⁵Keereman, F. (2003). Podatki so v primeru napovedi za tekoče obdobje od leta 1969 do 2001, v primeru napovedi za prihodnje obdobje pa za obdobje od leta 1970 do 2001 (podatki ne vključujejo Avstrije, Finske in Švedske, za Dansko Irsko in Veliko Britanijo so podatki od leta 1973(74) dalje, za Grčijo od leta 1981(82) dalje, za Španijo in Portugalsko pa od leta 1986(87) dalje); izračuni UMAR.

Opomba: Negativne vrednosti pomenijo precenitev, pozitivne vrednosti pa podcenitev.

Oznake:

· ME ... aritmetično povprečje napak (*angl.* Mean Error)

· MAE ... povprečna absolutna napaka (*angl.* Mean Absolute Error)

· SDR ... standardni odklon realizacije (*angl.* Standard Deviation of Realizations)

· MAE/sd ... standardizirana povprečna absolutna napaka (*angl.* Standardised Mean Absolute Error)

· RMSE ... koren povprečne kvadratne napake (*angl.* Root Mean Square Error)

· RMSE/sd ... standardiziran koren povprečne kvadratne napake (*angl.* Standardised Root Mean Square Error)

Tabela 31: **Primerjava napak napovedi gospodarske rasti in inflacije posameznih institucij za prihodnje leto**

	Jesenska napoved za prihodnje leto				
	ME	MAE	MAE/sd	RMSE	RMSE/sd
Realna gospodarska rast					
UMAR, 1998–2005 ¹	0,02	0,73	0,80	0,85	0,94
UMAR, 2002–2005 ¹	-0,18	0,73	0,74	0,88	0,90
GZS, 1998–2005 ²	-0,04	0,86	0,94	1,10	1,22
BS, 2002–2005 ³	0,15	0,75	0,76	0,94	0,95
IMF, 2000–2005 ⁴	-0,18	0,98	1,06	1,10	1,19
EC, 2002–2005 za Slovenijo	0,10	0,80	0,81	1,00	1,02
ECFIN, 1969(70)–2001 ⁵	-0,32	0,89	0,54	1,28	0,78
ECFIN, napoved za države članice ⁵	-0,76–0,63	0,32–1,04	0,50–0,68	1,05–2,82	0,63–0,88
ECFIN, 1997–2001 ⁵	-0,20	0,52	0,80	0,76	1,16
Nominalna gospodarska rast					
UMAR, 1997–2005 ¹	-0,09	0,95	0,33	1,14	0,40
Povprečna inflacija					
UMAR, 1998–2005 ¹	0,24	0,89	0,38	1,19	0,51
UMAR, 2001–2005 ¹	0,00	0,72	0,34	0,84	0,39
GZS, 1998–2005 ²	0,51	1,06	0,46	1,43	0,62
IMF, 2000–2005 ⁴	1,30	2,00	0,76	2,43	0,93
EC, 2002–2005 za Slovenijo	-0,60	1,10	0,50	1,14	0,51
ECFIN, 1969(70)–2001 ⁵	0,25	0,91	0,27	1,41	0,42
ECFIN, napoved za države članice ⁵	-1,21–0,18	0,72–1,89	0,21–0,46	0,78–2,84	0,31–0,58
ECFIN, 1997–2001 ⁵	-0,18	0,26	0,89	0,32	1,10
Medletna inflacija					
UMAR, 1998–2005 ¹	0,53	1,50	0,64	2,09	0,89
UMAR, 2001–2005 ¹	-0,18	0,78	0,40	0,95	0,49
BS, 2002–2005 ³	0,18	0,47	0,24	0,70	0,35
IMF, 2000–2005 ⁴	0,53	1,50	0,64	2,09	0,89

Opomba: Oznake: glej tabelo 30.

¹Jesensko poročilo, 1997–2005. Ljubljana: UMAR.

²Konjunktorna gibanja, 1997–2005. Ljubljana: GZS, SKEP.

³Usmeritve denarne politike, 2001; Uresničevanje kratkoročnih usmeritev denarne politike, 2002–2004; Poročilo o denarni politiki, 2004. Ljubljana: BS.

⁴World Economic Outlook, 1998–2005. Washington: IMF.

⁵Keereman, F. (2003). Podatki so v primeru napovedi za tekoče obdobje od leta 1969 do 2001, v primeru napovedi za prihodnje obdobje pa za obdobje od leta 1970 do 2001 (podatki ne vključujejo Avstrije, Finske in Švedske, za Dansko Irsko in Veliko Britanijo so podatki od leta 1973(74) dalje, za Grčijo od leta 1981(82) dalje, za Španijo in Portugalsko pa od leta 1986(87) dalje); izračuni UMAR.

II.

***Prikaz sprememb na trgu dela
v obdobju 1995–2005***

1 Uvod in glavne ugotovitve

Spremembe v gospodarstvu in gospodarski razvoj se zrcali tudi v spremembah na trgu dela. V naslednjem poglavju skušamo podati celovit pregled sprememb na trgu dela v obdobju 1995–2005. Tako poglavje začnemo z opisom ključnih reform na trgu dela, ki so vplivale na spremembe na trgu dela, nadaljujemo pa s prikazom gibanja stopnje zaposlenosti in brezposelnosti, strukturnih značilnosti registrirane brezposelnosti ter značilnosti tokov oblikovanja registrirane brezposelnosti. Podajamo prikaz sprememb v strukturi zaposlenosti po dejavnostih in merimo intenzivnost strukturnih sprememb v predelovalnih dejavnostih. Merimo spremembe v izobrazbenem kapitalu in prikazujemo individualno donosnost izobraževanja skozi razlike v plačah glede na doseženo izobrazbo. S preprostimi parcialnimi indikatorji fleksibilnosti trga dela skušamo prikazati tudi spremembe na tem področju in z ekonometričnimi ocenami odzivnosti trga dela na makroekonomske šoke prikažemo slabo odzivnost (fleksibilnost) trga dela v Sloveniji. Na koncu pa analiziramo še izdatke za aktivno politiko zaposlovanja in skušamo oceniti njihovo učinkovitost.

Pregled je pokazal, da se je stanje na trgu dela v zadnjih desetih letih izboljšalo. Izvedene so bile tudi nekatere reforme trga dela, vendar le v omejenem obsegu. Za večjo odzivnost zaposlovanja na gospodarsko rast in večjo zaposlenost pa je potreben bolj celovit pristop k reformam trga dela.

Gibanja na trgu dela od leta 1995 do 2005 kažejo na izboljšanje razmer na trgu dela v tem obdobju. Stopnja zaposlenosti prebivalstva v starostni 15–64 let se je dvignila z 61,7 % v drugem četrtletju leta 1995 na 66,0 % v drugem četrtletju leta 2005. Pri tem se je stopnja zaposlenosti mladih (15–24 let) zaradi povečanja vključenosti mladih v izobraževanje (s 53,6 % generacije 15–24 let v letu 1998 na 66,9 % v letu 2003) zmanjšala, pri ostalih starostnih skupinah pa povečala (še posebej pri starejših zaradi pokojninske reforme).

Na zmanjšanje brezposelnosti kažeta oba načina merjenja. Število brezposelnih po registru se je zmanjšalo z okoli 123 tisoč na začetku leta 1995 na okoli 90 tisoč na začetku leta 2005, vendar je k zmanjševanju registrirano brezposelnih pomembno vplivalo čiščenje evidenc in nezdružljivost statusa brezposelne osebe z vključenostjo v nekatere programe aktivne politike zaposlovanja. Stopnja brezposelnosti po anketi o delovni sili se je znižala s 7,4 % v drugem četrtletju leta 1995 na 5,9 % v drugem četrtletju leta 2005, ko je bila najnižja doslej. Kljub zmanjšanju brezposelnosti se nekateri problemi niso zmanjšali: delež dolgotrajno brezposelnih oseb ostaja visok, še vedno je visok delež brezposelnih brez izobrazbe, visoka pa ostaja tudi stopnja brezposelnosti mladih (15–24 let).

Struktura zaposlenih se je v zadnjih desetih letih spremenila v smeri povečanja storitvenega sektorja, vendar Slovenija še vedno močno zaostaja za povprečjem EU po deležu zaposlenih na področju storitev – predvsem na področjih zdravstva in socialnega varstva, trgovine in poslovnih storitev, katerih razvoj predstavlja možnosti za zaposlitev tudi starejših in manj izobraženih, kjer sta stopnji zaposlenosti nižji.

Da je izobrazba pomemben dejavnik položaja na trgu dela, kaže tako povečanje stopnje zaposlenosti visoko izobraženih v Sloveniji v obdobju 1995–2005, kot njena visoka

raven v primerjavi s povprečjem EU. Izobrazba pa je tudi pomemben dejavnik razlik v plačah. Izračuni relativnih plač glede na doseženo izobrazbo kažejo na povečanje relativne plače visoko izobraženih v obdobju 1998–2002 ne glede na sektor zaposlitve (izjema je le padec relativne plače visoko izobraženih v javnem sektorju v letu 2002).

V Sloveniji so se na področju institucionalne ureditve trga dela v obdobju 1995–2005 zgodile le nekatere delne spremembe, potreben pa je bolj celovit pristop k reformam trga dela. Večje spremembe so bile na naslednjih področjih: i) zmanjšanja varovanja zaposlitev in legalizacije agencij za posredovanje; ii) skrajšanja trajanja prejetanja nadomestil za brezposelnost in iii) reform pokojninskega sistema. Analize kažejo, da je prva sprememba z omilitvijo restriktivnosti zaposlitvene zakonodaje vplivala na zmanjšanje razlik pri izstopu iz zaposlitve med delavci, zaposlenimi za nedoločen in določen čas. Druga sprememba pa je po analizah povečala verjetnost, da bo brezposelna oseba v določenem roku zaposlena. Pokojninska reforma, ki je med drugim prinesla tudi postopno dvigovanje upokojitvene starosti, pa je prispevala k dvigovanju povprečne upokojitvene starosti in s tem k precejšnjemu dvigu (zelo nizke) stopnje zaposlenosti populacije v starosti 55–64 let. Povečanje predvsem razširjenosti začasnih zaposlitev in skromna odzivnost zaposlenosti na povečano gospodarsko aktivnost kaže na še vedno precej močno varovanje zaposlitve za nedoločen čas in previdnost delodajalcev pri zaposlovanju. Na to pa poleg stroškov najemanja in odpuščanja zagotovo vpliva tudi visoka fiskalna obremenitev plač. Za večjo odzivnost zaposlovanja na gospodarsko rast so potrebne reforme trga dela, vendar ne zgolj na področju varovanja zaposlitve. Povečana fleksibilnost, merjena skozi razširjenost delnih in začasnih zaposlitev, je nadpovprečno prizadela mlade. Mnenja o izredno visokem deležu začasnih zaposlitev v Sloveniji, podatki ne potrjujejo, saj se Slovenija po deležu začasnih zaposlitev uvršča le nekoliko nad povprečjem EU. Izrazito skromno pa so v Sloveniji razširjene delne zaposlitve.

Slovenija za aktivno politiko zaposlovanja v zadnjih letih namenja v primerjavi z drugimi državami sorazmerno malo denarja (od 0,33 do 0,4 % BDP). Struktura slovenskih izdatkov za aktivno politiko zaposlovanja se je v obdobju 1995–2005 premikala v povečevanje deleža za programe za usposabljanje in zmanjševanje spodbud za zaposlovanje v zasebnem sektorju. Analize učinkovitosti programov aktivne politike zaposlovanja v drugih državah pa kažejo, da najbolj povečujejo verjetnost zaposlitve brezposelne osebe programi t. i. »pomoči in kazni«. Ti vključujejo vse aktivnosti, ki povečujejo učinkovitost in intenzivnost iskanja zaposlitve in svetovanja brezposelnim osebam, vključno s kaznovanjem za neizpolnjevanje obveznosti in neaktivnost. Za »manj iznajdljive« skupine brezposelnih pa mora imeti država pripravljene programe subvencioniranja zaposlitev v zasebnem sektorju in javnem sektorju, ki morajo biti namenjene ozkemu krogu brezposelnih. Pomemben pogoj za oblikovanje bolj učinkovite aktivne politike zaposlovanja v Sloveniji bi bila neodvisna evalvacija posameznih programov s pomočjo raziskovalnih metod in pa večji poudarek dela javnega zavoda programom t. i. »pomoči in kazni«, ki v Sloveniji zahtevajo izboljšanje razmerja med številom brezposelnih oseb in zaposlitvenim svetovalcem ter njihovo boljšo usposobljenost. Za večjo učinkovitost programov bi bilo potrebno vsebinsko združevanje programov APZ v programe, ki bodo imeli jasno opredeljen namen. S tem bi presegli sedanjo razdrobljenost APZ programov, zagotovili njihovo stabilno financiranje ter povečali ciljno usmerjenost programov tako glede na potrebe delodajalcev kot tudi brezposelnih oseb.

2 Spremembe v regulaciji trga dela v Sloveniji v obdobju 1995–2005

O spremembah v regulaciji trga dela se pogosto govori kot o reformah trga dela. Evropska komisija v katalogu reform trga dela kot reforme trga dela opredeljuje spremembe v regulaciji ali politiki na naslednjih področjih: obdavčitev dela, nadomestila za brezposelnost, varovanje zaposlitve, aktivna politika zaposlovanja, pokojnine, sistem pogajanj o plačah, organizacija delovnega časa, migracije. V nadaljevanju podrobneje predstavljamo le spremembe na področjih, kjer je prišlo do večjih sprememb. Tako prikazujemo spremembe v ureditvi delovnih razmerij skozi indeks varovanja zaposlitve, spremembe v trajanju nadomestila za brezposelnost in ključne elemente pokojninske reforme.

2.1 Spremembe v regulaciji delovnih razmerij po indeksu varovanja zaposlitve

V ekonomski literaturi je ena izmed pomembnih institucionalno–strukturnih sprememb na trgu dela pogosto izražena v obliki indeksa varovanja zaposlitve (Employment protection legislation index), ki so ga razvili strokovnjaki OECD in omogoča primerjavo urejenosti delovnih razmerij med državami. Indeks vsebuje opis 22 osnovnih delov zakonodaje, ki jih lahko združimo v 3 področja: (i) zaščiteno redno zaposlenega zoper individualno odpoved; (ii) urejenost začasnih oblik zaposlenosti (dela za določen čas in delovanja agencij za posredovanje delovne sile – temporary work agencies) in (iii) specifične zahteve v primeru kolektivnega odpuščanja. Iz 22 informacij o urejenosti trga dela se oblikujejo indeksi v vrednosti od 0 do 6, s ponderiranjem pa dobimo sintezni indeks varovanja zaposlitve, pri čemer višja številka pomeni bolj togo zakonodajo (OECD, Employment Outlook, 1999). Zaradi enostavnosti in mednarodne primerljivosti spremembe v regulaciji varovanja zaposlitve predstavljamo s pomočjo omenjenega indeksa.

Vodopivec (2005) je ocenil indeks varovanja zaposlitve za obdobje 1991–2004. V začetku devetdesetih let je skupni indeks presegal vrednost 4 in se vse od leta 1998

Tabela 32: Indeks varovanja zaposlitve v izbranih letih

	1995	1998	2001	2002	2003	2004
Indeks zaposlitvene varnosti (skupaj)	4,1	3,1	3,1	3,1	2,7	2,7
(a) Zaposlovanje za nedoločen čas	4,0	4,0	4,0	4,0	2,7	2,7
Postopek	5,0	5,0	5,0	5,0	3,0	3,0
Odpovedni rok in odpravnina	3,1	3,1	3,1	3,1	1,8	1,8
Težavnost odpuščanja	4,0	4,0	4,0	4,0	3,3	3,3
(b) Zaposlovanje za določen čas	3,8	1,3	1,3	1,3	2,0	2,0
Zaposlitev za določen čas	2,0	2,0	2,0	2,0	2,3	2,3
Agencijsko posredovanje dela	5,5	0,5	0,5	0,5	1,8	1,8
(c) Kolektivno odpuščanje	5,3	5,3	5,3	5,3	4,8	4,8

Vir podatkov: Vodopivec (2005), str. 38.

ni bistveno spreminjal. Spremembe Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, ki so začele veljati leta 1998, pa so legalizirale dejavnost agencij za posredovanje dela oziroma zagotavljanje delovne sile (temporary work agencies) in pomembno prispevale k znižanju skupnega indeksa varovanja zaposlitve na 3,1. Spremembe, ki jih je prinesel novi Zakon o delovnih razmerjih, ki je stopil v veljavo leta 2003, so vrednost skupnega indeksa znižale na 2,7. Spremembe v smeri večje prožnosti je omenjen zakon prinesel na področju »varovanja« zaposlitev za nedoločen čas, kjer se je ocena indeksa znižala s 4,0 na 2,7, saj je prišlo do skrajšanja odpovednih rokov in zmanjšanja odpravnin. V smeri večje fleksibilnosti so šle tudi spremembe na področju kolektivnega odpuščanja. Na drugi strani pa so šle spremembe na področju sklepanja pogodb za določen čas z vidika indeksa v smeri večje togosti zaradi dodatnih omejitev na področju uporabe zaposlitev za določen čas.

Čeprav nekateri strokovnjaki indeksu očitajo pomanjkljivosti, pa se indeks zelo pogosto uporablja kot spremenljivka institucionalnih sprememb na trgu dela.⁷⁶ Bertola, Boeri in Cazes (2000) kot veliko pomanjkljivost indeksa izpostavljajo dejstvo, da se vseh komponent indeksa ne more natančno izmeriti in kot primer navajajo odločanje sodišč v primeru sporov zaradi interpretacije utemeljenega razloga za odpoved, podobno pa bi lahko rekli tudi za ocene težavnosti odpuščanja. Zaradi tega so po našem mnenju problematične predvsem primerjave ocen indeksa, ki jih pripravijo različni avtorji.

Vodopivec (2005) z ekonometrično analizo ugotavlja, da je novi zakon z omilitvijo restriktivnosti zaposlitvene zakonodaje v prvem letu delovanja signifikantno vplival na zmanjšanje razlik pri izstopu iz zaposlitve med delavci, zaposlenimi za nedoločen in določen čas. Tudi sam indeks kaže na spremembe v smeri manjše togosti, vendar zakonske ureditve nekaterih področij še vedno ne omogočajo dovolj fleksibilnosti.

2.2 Spremembe v trajanju in višini nadomestil za brezposelnost

V ekonomski teoriji, predvsem pa v teorijah iskanja zaposlitve (job – search theory), ima trajanje nadomestila za brezposelnost pomembne učinke na obnašanje brezposelne osebe in njihovo iskanje zaposlitve. Praviloma dolgo potencialno trajanje nadomestila za brezposelnost ne spodbuja brezposelne osebe k iskanju zaposlitve in hitri ponovni zaposlitvi, zato ima v tem primeru pomembno vlogo predvsem aktivacijska aktivna politika zaposlovanja.

Sprememba Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, ki je bila sprejeta konec leta 1998, je za nekatere skupine brezposelnih zmanjšala potencialno trajanje nadomestila za brezposelnost. Spremembe trajanja za posamezne skupine so podane v tabeli 33.

Van Ours in Vodopivec (2004) sta ocenjevala spremembe v verjetnosti, da bo brezposelna oseba našla zaposlitev pred in po spremembi trajanja nadomestila za brezposelnosti, ki je bila uveljavljena leta 1998. Rezultati so pokazali, da je skrajšanje

⁷⁶ Med pomanjkljivostmi indeksa, kot merila fleksibilnosti, lahko izpostavimo tudi dejstvo, da ocenjuje normativno ureditev, ki se lahko v različnih državah različno uveljavlja in uporablja.

Tabela 33: Pregled sprememb v trajanju nadomestila za brezposelnost

Obdobje zavarovanja	Trajanje nadomestila v mesecih	
	Prej	Potem
2,5–5 let	6	3
5–10 let	9	6
10–15 let	12	6
15–20 let	18	9

Viri podatkov: Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti Uradni list št. 5-2223/91, z dne 8. 2. 1991. Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti Uradni list 69-3370/98 z dne 9. 10. 1998.

trajanja nadomestil pomembno povečalo verjetnost, da bo brezposelna oseba našla zaposlitev v določenem času. Na primer za brezposelne moške je skupna verjetnost, da bo brezposelni moški zaposlen v 6 mesecih pred spremembo zakona znašala 45,8 %, po spremembi zakona pa je ta verjetnost znašala 51 %, pri ženskah pa se je povečala s 35,8 % na 42 %.

Ker se v obdobju 1995–2005 višina nadomestila za brezposelnost v odvisnosti od preteklih dohodkov ni spremenila,⁷⁷ se tudi nadomestitvene stopnje niso bistveno spremenile. Primerjava nadomestitvenih stopenj⁷⁸ kaže, da so nadomestitvene stopnje za prejemnike nadomestila za brezposelnost v državah OECD v povprečju 88 % v primeru minimalne in 72 % v primeru povprečne plače. V Sloveniji je za povprečno plačo nadomestitvena stopnja približno enaka, za minimalno plačo pa je 5 odstotnih točk nižja od povprečja držav OECD (Vodopivec, 2005, str. 27).

2.3 Ključni elementi pokojninske reforme

Ker je pokojninska reforma pomembno vplivala na izstop iz delovne sile in s tem stopnje zaposlenosti starejših, na kratko predstavljamo ključne elemente reforme pokojninskega sistema, ki je bil uzakonjen konec leta 1999 in je začel učinkovati leta 2000.

V obveznem zavarovanju so bili sprejeti bolj zaostreni upokojitveni pogoji. Povečana je bila polna upokojitvena starost za ženske in zahtevana višja zavarovalna doba. Ob pogoju vsaj 20 let zavarovalne dobe se moški lahko upokoji pri 63-ih in ženska pri 61-ih letih. Minimalna upokojitvena starost se je z reformo dvignila s 53 na 58 let. Novi upokojitveni parametri se uveljavljajo postopoma.

Po izpolnitvi upokojitvenih pogojev je ostajanje v aktivnosti nagrajeno, upokojitev pred polno upokojitveno starostjo pa pomeni zmanjšanje pokojnine. Daljše ostajanje v delovni aktivnosti je nagrajeno: ko oseba doseže 63 let (moški)/61 let (ženske) se

⁷⁷ Denarno nadomestilo za prve 3 mesece znaša 70 % povprečne plače posameznika v preteklih 12 mesecih, potem pa se odstotek zniža na 60 %.

⁷⁸ Nadomestitvena stopnja predstavlja delež dohodkov, ki jih posameznik ohrani, ko preide v brezposelnost, glede na svojo plačo ob zaposlenosti.

pokojnina poveča za 3,6 % za prvo leto, 2,4 % za drugo leto in 1,2 % za tretje leto ostajanja v aktivnosti. Vsako leto se za odmero osnove doda še 1,5 %. Parametri, ki določajo odmero pokojnine, pa so bili uvedeni takoj, s tem da so že dosežene pravice ostale na isti ravni.

Kot je razvidno iz tabele 34, se je v obdobju 1995–2005 povprečna starost novih prejemnikov starostnih pokojnin za moške povečala za 2 leti in 11 mesecev, za ženske pa za 3 leta in 1 mesec. Povečevanje upokojitvene starosti pa se je močno pospešilo z uveljavitvijo pokojninske reforme v letu 2000, saj se je v obdobju 1999–2005 povečalo za 2 leti in 3 mesece za moške in za ženske.

Tabela 34: Povprečna starost novih prejemnikov starostnih pokojnin

Leto	Moški		Ženske		Skupaj	
	Let	Mesecev	Let	Mesecev	Let	Mesecev
1992	56	2	52	6	54	3
1993	56	2	53	3	55	1
1994	57	7	53	2	55	0
1995	57	6	53	1	55	7
1996	57	6	54	0	55	8
1997	58	3	54	11	56	6
1998	58	5	55	3	56	10
1999	58	2	54	10	56	7
2000	59	2	55	5	57	2
2001	59	3	55	5	57	2
2002	59	11	55	6	57	8
2003	59	11	55	8	57	8
2004	60	7	56	7	58	7
2005	60	5	57	1	58	10

Vir podatkov: Mesečni statistični pregledi ZPIZ, marec 2006.

3 Gibanje stopnje zaposlenosti prebivalstva

Stopnja zaposlenosti oziroma delovne aktivnosti⁷⁹ prebivalstva 15–64 let se je v obdobju 1996–2005 povečala za 4,3 o. t. Gledano po starostnih skupinah smo bili v tem obdobju priča zmanjšanju stopnje zaposlenosti mladih (15–24 let), kar je povezano s povečanjem vključenosti mladih v izobraževanje, ki se je v obdobju 1998–2003 povečalo s 53,6 % na 66,9 % in je med najvišjimi v EU. Pri ostalih starostnih skupinah smo beležili povečanje stopnje zaposlenosti, pri čemer izstopa povečanje izredno nizke stopnje zaposlenosti starejših (55–64 let), kar je posledica opustitve množične uporabe zgodnjega upokojevanja iz začetka devetdesetih let in uveljavitve pokojninske reforme (glej poglavje 2.3). V primerjavi z drugimi državami sta nizki stopnja zaposlenosti mladih (15–24 let) in stopnja zaposlenosti starejših (55–64 let). Zavedati pa se moramo tudi, da ima Slovenija relativno visok delež pomagajočih družinskih članov v skupnem delovno aktivnem prebivalstvu.

Tabela 35: Stopnje zaposlenosti po starostnih skupinah, v %

	1996q02	1999q02	2001q02	2002q02	2003q02	2004q02	2005q02
Starostna skupina 15–24 let	35,5	32,9	30,3	31,1	28,6	33,8	31,7
– moški	37,1	34,7	34,1	34,8	33,3	38,3	36,4
– ženske	34	31,2	26,4	27,2	23,6	29,1	26,8
Starostna skupina 25–54 let	82	82,2	83,8	84,1	82,6	84	84,1
– moški	85,4	85,6	87,5	87	85,7	86,2	86,4
– ženske	78,5	78,6	80	81	79,4	81,7	81,7
Starostna skupina 55–64	19,9	23,4	23,4	25,9	22,7	30,1	31,2
– moški	28,1	32,2	33	37,4	31,8	41,2	42,5
– ženske	12,9	14,9	14,4	15,1	14,6	19,6	20,1
Starostna skupina 15–64 let	61,7	62,5	63,6	64,3	62,5	65,6	66
– moški	66	66,8	68,5	68,7	67,2	69,9	70,2
– ženske	57,5	58,1	58,6	59,8	57,7	61,3	61,7

Vir podatkov: EUROSTAT.

Da je izobrazba pomemben dejavnik zaposlitvenih možnosti, dokazujeta tudi gibanje in višina stopenj zaposlenosti po doseženi izobrazbi, ki se je v obravnavanem obdobju najbolj povečala pri visoko izobraženih, manjše povečanje je zabeležila tudi stopnja nizko izobraženih, stopnja srednje izobraženih pa se je rahlo zmanjšala. Ker je delež terciarno izobraženih v primerjavi z odraslim prebivalstvom v Sloveniji nižji od povprečja EU, je stopnja zaposlenosti visoko izobraženih v Sloveniji višja od povprečja EU. K veliki razliki med stopnjami nizko in srednje izobraženih v primerjavi s stopnjo zaposlenosti visoko izobraženih prispeva tudi dejstvo, da je del

⁷⁹ Stopnja zaposlenosti je razmerje med delovno aktivnimi in prebivalstvom v določeni starosti. Cilj lizbonske strategije je 70-odstotna stopnja zaposlenosti, merjena za prebivalstvo, v starosti 15–64 let.

prebivalstva v tej starosti (15–64 let) še vključen v začetno izobraževanje. Stopnja zaposlenosti nizko izobraženih v Sloveniji je precej pod povprečjem EU, kar je v precejšnji meri povezano z nizko stopnjo zaposlenosti starejših in nezadostno razvitostjo storitvenega sektorja.

Tabela 36: Stopnje zaposlenosti po doseženi izobrazbi prebivalstva 15–64 let, v %

	1996q02	2000q02	2001q02	2002q02	2003q02	2004q02	2005q02
Nizko izobraženi	39,6	39,7	42	41,8	38,2	41,2	40,7
– moški	44,8	43,3	46,4	45,2	42,5	45,2	45,2
– ženske	35,6	36,9	38,3	39	34,5	37,8	36,6
Srednje izobraženi	71,3	69,5	69,3	69,5	67,5	70,7	70,7
– moški	73,8	73,4	74,1	74,3	72,7	75,3	75,3
– ženske	68,3	64,8	63,4	63,7	61,2	65,2	65,1
Visoko izobraženi	83,5	85,8	85,7	86,4	85,2	86,8	86,5
– moški	83,4	85,9	85,8	86,6	85,4	87,7	87,9
– ženske	83,5	85,7	85,6	86,2	85	86,1	85,4

Vir podatkov: EUROSTAT.

4 Analiza gibanja brezposelnosti

Prikaz gibanja brezposelnosti smo pripravili z obema viroma podatkov, ki v Sloveniji obstajata o brezposelnosti: anketa o delovni sili, ki daje mednarodno primerljive podatke o aktivnosti prebivalstva in podatke o registrirani brezposelnosti, ki izhaja iz registra brezposelnih, ki ga vodi Zavod RS za zaposlovanje.

V Sloveniji obstaja velika razlika med t. i. registrirano (podatki Zavoda za zaposlovanje) in anketno brezposelnostjo (SURS-ova anketa o delovni sili). Brezposelni po anketi o delovni sili so brezposelni, če izpolnjujejo 3 pogoje⁸⁰: (i) v tednu pred anketiranjem niso opravili niti 1 ure dela za plačilo in niso zaposleni ali samozaposleni; (ii) so v zadnjih 4 tednih pred anketiranjem aktivno iskali zaposlitev; (iii) so pripravljeni sprejeti delo takoj ali v roku 2 tednov od dneva anketiranja.

Tabela 37: **Primerjava števila brezposelnih po anketi o delovni sili (ADS) in registru Zavoda za zaposlovanje**

	Število brezposelnih po anketi o delovni sili	Število brezposelnih po registru	Registrirani brezposelni, ki niso anketno brezposelni	
	V tisoč	V tisoč	V tisoč	V %
1998	77	126	63	50
1999	71	119	60	50,4
2000	69	107	54	50,4
2001	57	102	50	49,0
2002	58	103	53	51,4
2003	63	97	44	45,3
2004	64	93	41	44,0
2005	67	92	38	41,3

Vir podatkov: SURS.

V letu 2005 je bilo v povprečju 92 tisoč registriranih brezposelnih, od tega jih je 38 tisoč takih, ki ne izpolnjujejo enega od kriterijev za anketno brezposelnost in 12 tisoč brezposelnih po ADS, ki niso registrirani. Zaradi čiščenja evidenc Zavoda za zaposlovanje se razlika med obema viroma počasi zmanjšuje, stopnji pa se približujeta.

Vzroki za sorazmerno veliko razliko med registrirano in anketno brezposelnostjo v Sloveniji so poleg samih razlik v definiciji predvsem naslednji: (i) velika »neaktivnost« dela registrirano brezposelnih, ki ne iščejo aktivno dela, kar je v veliki meri povezano z visokim deležem dolgotrajno brezposelnih, ki postanejo pasivni in menijo, da zaposlitve ne morejo dobiti (t. i. discouraged workers oz. t. i. obupanci); (ii) delovna aktivnost registrirano brezposelnih, ki se lahko odvija tudi v sivi ekonomiji⁸¹ ali v pa v obliki aktivnosti, ki jo opravljajo pomagajoči družinski člani⁸² v družinski pridobitni dejavnosti (obrt, podjetje, kmetija).

⁸⁰ Gre za enoten kriterij mednarodne organizacije dela (ILO).

⁸¹ Ocene obsega sive ekonomije po različnih virih so relativno visoke.

⁸² Slovenija ima v primerjavi z državami EU relativno visok delež pomagajočih družinskih članov v delovno aktivnem prebivalstvu.

K veliki omenjeni razliki zagotovo prispevata naslednji dejstvi: (i) vezava nekaterih pravic v sistemih socialnega zavarovanja na status brezposelne osebe, ki jo posameznik dobi s prijavo v register brezposelnih, kar povečuje interes brezposelnih za prijavo v register; (ii) slabo razmerje med številom svetovalcev zaposlitev na brezposelno osebo, kar zmanjšuje možnosti tako za intenzivnejše spremljanje in zaposlitveno svetovanje na eni ter za nadzor nad aktivnostjo brezposelne osebe na drugi strani.

Čeprav v Sloveniji med obema viroma o brezposelnosti obstaja precejšnja razlika, lahko v grobem rečemo, da oba vira v obdobju 1995–2005 kažeta približno isto gibanje (v letu 2005 nižje stopnje kot v letu 1995) in na podobne probleme (velik delež dolgotrajno brezposelnih in nizko izobraženih ter problem brezposelnosti mladih).

4.1 Prikaz gibanja stopnje brezposelnosti po anketi o delovni sili

Stopnja anketne brezposelnosti je v drugem četrtletju leta 1995 znašala 7,4 % in je vse do leta 2000 presegala 7 %, v letu 2001 se je spustila pod 7 % in v obdobju 2001–2005 nihala med 6,3 % in 6,7 %. Če stopnje brezposelnosti v obdobju 1998–2005⁸³ pogledamo po starostnih skupinah, vidimo, da se je najbolj znižala brezposelnost mladih (15–24 let), ki pa je še vedno relativno visoka.

Tabela 38: Stopnje brezposelnosti po starostnih skupinah (povprečne letne vrednosti, v %)

	15–24	25–49	50–64	Skupaj
1998	18,6	6,5	5	7,9
1999	18,1	6,3	5,6	7,6
2000	16,8	5,7	6,2	7
2001	18,1	5,1	4,8	6,4
2002	16,7	5,4	4,3	6,4
2003	17,4	5,9	4,3	6,7
2004	16,3	6,8	4,3	6,3
2005	16	5,9	4,4	6,5
Razlika 2005–1998 v o. t.	-2,6	-0,6	-0,6	-1,4

Vir podatkov: SURS.

Stopnja dolgotrajne brezposelnosti⁸⁴, ki je kazalnik problemov trga dela in socialne povezanosti, se je v Sloveniji v obdobju 1996–2000 najprej povečevala in leta 2000 dosegla najvišjo raven (4,1 %), potem pa se je postopno zniževala, vendar je v letu 2004 znašala 3,2 %, kar je le nekoliko manj kot v letu 1996.

⁸³ Obdobje 1998–2005 je obdobje, ko razpolagamo z letnimi podatki, prej se je namreč anketa o delovni sili izvajala samo enkrat letno.

⁸⁴ Stopnja dolgotrajne brezposelnosti predstavlja razmerje med številom dolgotrajno brezposelnih (osebe brezposelne več kot 1 leto) in številom aktivnih prebivalcev.

Podatki torej kažejo na to, da se problem dolgotrajne brezposelnosti v Sloveniji v opazovanem obdobju ni zmanjšal, zato bo potrebno ukrepe aktivne politike zaposlovanja usmeriti bolj v zmanjševanje in preprečevanje dolgotrajne brezposelnosti. Na ohranjanje velikega problema dolgotrajne brezposelnosti kažejo tudi relativno visoki deleži dolgotrajno brezposelnih v skupni brezposelnosti (populacije v starosti 15–64 let), ki je v drugem četrtletju 2005 znašal 51,0 %, kar je celo nekoliko več kot v letu 1996. Problem dolgotrajne brezposelnosti se praviloma povečuje s starostjo, kar kaže med drugim na večje probleme pri zaposlovanju starejših. Podatki o deležu dolgotrajno brezposelnih po starostnih skupinah kažejo, da se je problem dolgotrajne brezposelnosti v zadnjih desetih letih nekoliko zmanjšal med mladimi (15–24 let) in srednjo generacijo (25–49 let), povečal pa za starejše. Podatki iz registra brezposelnih kažejo, da se dolgotrajna brezposelnost najpogosteje pojavlja v kombinaciji lastnosti starost in slaba izobrazba ter pri večjih zaposlitvenih ovirah (npr. invalidnost). V zadnjih letih se je povečal tudi delež dolgotrajno brezposelnih iskalcev prve zaposlitve.

Tabela 39: **Stopnja dolgotrajne brezposelnosti (letne stopnje) in deleži dolgotrajno brezposelnih (podatki za 2. četrtletje) v Sloveniji, v %**

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Delež dolgotrajne brezposelnosti 15–64 let	49,8	51,9	45,3	41,8	62,7	63,2	54,7	56,7	53,1	51,0
Stopnja dolgotrajne brezposelnosti	3,4	3,4	3,3	3,3	4,1	3,7	3,5	3,5	3,2	n.p.

Vir podatkov: EUROSTAT portal.

4.2 Spremembe v registrirani brezposelnosti

4.2.1 Spremembe v strukturi registrirane brezposelnosti

Za preteklo desetletje je bilo značilno precej dinamično spreminjanje strukturnih lastnosti registrirane brezposelnosti. V devetdesetih letih so bili osnovni strukturni problemi registrirane brezposelnosti: naraščajoča dolgotrajna brezposelnost, naraščajoča brezposelnost starejših od 40 let, naraščajoče število brezposelnih invalidov ter visoka brezposelnost oseb z nižjo izobrazbo. Visok je bil tudi delež mladih med brezposelnimi, ki pa se je do leta 2000 stalno nižal, povečeval pa se je problem brezposelnosti žensk, ki je bil v začetku 90-ih let nizek. Takrat so propadala ali se prestrukturirala predvsem »moška« področja dejavnosti, kot so težka industrija ali gradbeništvo, medtem ko so »ženske« panoge, kot so tekstilna in druga lahka delovno intenzivna industrija, prišle na vrsto kasneje, zlasti pa v tem desetletju. Leta 1995 je bil delež žensk med brezposelnimi enak kot med zaposlenimi, do leta 2005 pa se je povečal že na 53,8 %. Deleži dolgotrajno brezposelnih, brezposelnih, starejših od 40 let ter brezposelnih z nižjo izobrazbo so bili najvišji v letih 1999 in 2000 (okrog 63 %, 52 % oziroma 47,5 %), kasneje pa so začeli upadati. Delež brezposelnih z nižjo izobrazbo se je začel leta 2003 zniževati in se je od dolgoletne ravni (okrog 47 %) do leta 2005 znižal na 40 %. Po drugi strani pa v zadnjih letih ponovno narašča delež mladih med brezposelnimi, med njimi predvsem delež tistih

s srednjo ali višjo in visoko izobrazbo. Delež invalidov se je leta 2003 znižal s prepisom v posebno evidenco⁸⁵.

**Tabela 40: Deleži posameznih skupin brezposelnih v obdobju 1995–2005
(v % od povprečnega letnega števila registrirano brezposelnih)**

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ženske	46,7	48,1	48,8	49,9	50,6	50,7	50,8	51,2	52,8	53,1	53,8
Iskalci prve zaposlitve	19,7	19,4	18,3	18,1	18,7	17,9	18,8	19,6	23,2	25,2	24,3
Mladi do 26. leta	32,2	31,4	29,1	26,3	25,8	23,4	24,1	24,0	26,1	26,2	24,2
Z višjo in visoko izobrazbo	4,7	4,5	4,4	4,5	4,3	4,5	4,6	4,8	6,1	7,2	7,6
S srednjo izobrazbo	48,6	48,5	48,5	48,6	48,2	48,3	48,3	48,2	49,7	51,2	51,6
Brez izobrazbe	46,7	47,0	47,1	46,9	47,5	47,2	47,0	47,0	44,2	41,6	40,8
Brezposelni več kot eno leto	62,1	56,2	57,1	61,7	63,7	62,9	58,9	54,4	48,6	46,2	47,3
Starejši od 40 let	34,1	36,6	40,8	46,0	48,5	51,7	50,5	49,4	44,1	42,8	43,6
Starejši od 50 let	12,6	14,6	18,9	21,8	24,1	27,5	27,0	25,4	21,4	21,0	22,7
Invalidi	5,2	6,6	7,8	9,3	11,6	15,2	17,9	18,3	10,7	9,2	9,9
Prejemniki nadomestil, pomoči	30,3	30,3	32,6	32,6	31,0	29,1	25,3	23,7	24,8	24,0	25,4

Vir podatkov: ZRSZ

4.2.2 Analiza tokov registrirane brezposelnosti

Analiza tokov registrirane brezposelnosti v zadnjih desetih letih kaže, da se število registriranih brezposelnih sicer zmanjšuje, toda predvsem zaradi povečanih črtanj iz evidence iz razlogov, ki ne pomenijo zaposlitev brezposelnih. Ta črtanja so se povečala zlasti po spremembah Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti iz leta 1998 (UL, št. 69/98).⁸⁶ Največ (preko 40 %) črtanj iz evidence iz razlogov, ki ne pomenijo zaposlitve, je zaradi kršitev obveznosti, od tega največ zato, ker v evidenci brezposelnih prijavljena oseba ni na razpolago za zaposlitev. Ostale, vendar številčno relativno manj pomembne oblike kršitve obveznosti, so še: odklonitev ponujene zaposlitve, neaktivnost pri iskanju zaposlitve ter odklonitev vključitve ali kršitev obveznosti iz programov aktivne politike zaposlovanja. Zaradi prehoda v razne oblike neaktivnosti (šolanje, upokojitev, porodniški dopust ipd.) je črtana dobra tretjina brezposelnih, ki niso črtani zaradi zaposlitve. Iz ostalih razlogov je črtanih dobrih 20 %, med temi dobra polovica zato, ker se je oseba sama odjavila iz evidence brezposelnih.

⁸⁵ Gre za delovne invalide – prejemnike denarnega nadomestila iz ZPIZ-a, ki so na ZRSZ prijavljeni najmanj dve leti, in se v tem času zaradi svoje zaposlitvene oviranosti, kljub napotitvam k delodajalcem, niso uspeli zaposliti tudi po vključitvi v programe aktivne politike zaposlovanja ali za njih ni bilo primernih delovnih mest. Evidenca na podlagi drugih zakonov se vodi na podlagi Pravilnika o vsebini in načinu vodenja uradnih evidenc s področja zaposlovanja, ki je bil objavljen 4. oktobra 2002 na podlagi sprememb in dopolnitev Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti.

⁸⁶ Takrat je bil uveden novi 70. člen zakona, ki določa, kdaj lahko ZRSZ preneha voditi brezposelno osebo v svojih evidencah. Poleg prehoda v zaposlitev ali samozaposlitev lahko te razloge strnemo še v tri skupine: prehod v neaktivnost, kršitev obveznosti brezposelne osebe ter ostali razlogi, ki so bolj ali manj statusne narave.

Skupni priliv ima tendenco naraščanja predvsem zaradi naraščajočega priliva oseb, ki so izgubile delo za določen čas. Skupni priliv v brezposelnost se je od okrog 80 tisoč leta 1995 v drugi polovici prejšnjega desetletja povečeval in v letih 2004–2005 znašal okrog 95 tisoč. Delež priliva oseb, ki se jim je iztekla zaposlitev za določen čas, se je v skupnem prilivu povečal z okoli 25 % v letu 1995 na okoli 36 % v letu 2005. Zaposlovanje za določen čas je že od začetka tranzicije dalje zelo pogosta oblika novega zaposlovanja. Ta priliv je postal zelo pogost vzrok priliva v registrirano brezposelnost zaradi izgube dela. Približno četrtno vsega priliva v registrirano brezposelnost predstavlja priliv iskalcev prve zaposlitve. V letu 2005 se je ta priliv, po visokem povečanju leta 2003 in 2004, sicer znižal, vendar ostaja na ravni dolgoletnega povprečja, tj. okrog 22 tisoč oseb letno. Preostanek priliva v registrirano brezposelnost je posledica različnih drugih vzrokov za izgubo dela, med katerima prevladujeta lastna odpoved delojemalca in odpoved zaposlitve iz poslovnih razlogov. Oba predstavljata približno po desetino vsega priliva, pri čemer pa se delež prvega zmanjšuje, delež drugega pa povečuje. Večji vzrok priliva v brezposelnost so še stečaji podjetij, katerih pomen se zmanjšuje. V letih 2004 in 2005 so prispevali le okrog 5 % priliva v registrirano brezposelnost (v primerjavi z okrog 11 % v povprečju v devetdesetih letih).

Odliv iz brezposelnosti zaradi zaposlitve je (z izjemo let 1994, 1995 in 1999) že od začetka tranzicije manjši od priliva v brezposelnost zaradi izgube dela. V zadnjem

Tabela 41: Tokovi oblikovanja registrirane brezposelnosti v obdobju 1995–2005, v tisoč

Leto	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
1) Število ob začetku leta	123,5	126,8	124,5	128,6	126,6	114,3	104,6	104,3	99,6	96,0	90,7
2) Skupaj prilivi med letom	79,6	86,5	78,5	77,0	80,8	82,3	87,7	87,4	94,2	95,6	94,4
- iskalci prve zaposlitve	22,1	21,1	17,9	18,6	19,6	20,5	21,9	21,4	25,4	26,0	21,7
- zaposl., ki se jim je iztekla zaposlitev za določen čas	20,3	23,4	23,7	29,5	30,8	28,2	32,1	32,9	32,2	33,1	34,5
- odpoved dela s strani delojemalca	9,2	8,9	9,8	9,9	8,4	9,8	10,0	8,8	8,3	8,3	7,0
- stečaj	8,6	11,6	8,0	6,7	6,6	6,9	5,8	7,5	7,0	4,7	4,6
- trajni presežki in poslovni razlogi	9,8	12,5	14,4	10,6	6,9	5,2	5,4	6,1	10,0	11,0	10,6
- drugi razlogi	9,5	9,0	4,7	1,7	8,4	11,9	12,5	10,7	11,3	12,6	16,0
3) Skupaj vsi registrirani brezposelni med letom (3)=(1)+(2)	203,2	213,2	202,9	205,6	207,4	196,7	192,3	191,7	193,9	191,6	185,1
4) Skupaj odlivi med letom (4)=(5)+(6)	76,4	88,7	74,4	79,0	93,1	92,1	87,9	92,1	97,9	100,8	92,6
5) dobili delo	60,0	54,6	56,1	55,4	62,4	60,2	52,7	52,2	50,5	54,3	53,9
v % od (3)	29,5	25,6	27,6	27,0	30,1	30,6	27,4	27,2	26,1	28,3	29,1
- preko programa javnih del	4,3	4,7	5,4	10,6	10,3	10,5	9,4	7,6	6,7	6,1	5,7
- program pomoči pri samozaposlitvi	3,2	2,3	1,6	1,6	1,6	1,7	1,7	1,0	1,2	1,7	1,7
- preko drugih programov spodbud zaposlovanja	11,7	7,6	10,7	15,8	10,9	11,7	10,3	4,0	4,5	8,3	5,8
- v nesubvencioniranih zaposlitvah	40,8	40,0	38,4	27,4	39,5	36,4	31,2	39,6	38,1	38,1	40,7
6) črtani iz drugih razlogov	16,4	34,1	18,3	23,5	30,7	31,9	35,3	39,9	47,3	46,6	38,7
v % od (3)	8,1	16,0	9,0	11,4	14,8	16,2	18,3	20,8	24,4	24,3	20,9

desetletju se je to razmerje še poslabšalo (od okrog 95 % v drugi polovici devetdesetih let se je do leta 2005 znižalo že na 75 %). Število registriranih brezposelnih, ki so dobili delo, je v povprečju manjše, kot je bilo v devetdesetih letih (glej tabelo 41), in to predvsem zaradi manjšega števila vključenih v zaposlitev preko programov aktivne politike zaposlovanja (javna dela in drugi programi subvencioniranja zaposlovanja), medtem ko je število nesubvencioniranih zaposlitev brezposelnih v povprečju nekoliko večje kot v drugi polovici preteklega desetletja.

5 Spremembe v strukturi zaposlenosti

5.1 Spremembe v strukturi zaposlenosti na ravni področij dejavnosti

V obdobju 1995–2005 se je sektorska struktura zaposlenosti v Sloveniji spreminjala v korist storitvene ekonomije, vendar relativno počasi. Razvoj sektorske strukture je bil v glavnem podoben razvoju v drugih evropskih državah, v primerjavi s katerimi ima Slovenija še vedno izstopajoče visoka deleža delovno aktivnih v kmetijstvu ter v predelovalnih dejavnostih in nizek delež delovno aktivnih v storitvah.

Delež delovno aktivnih v kmetijskem sektorju (kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo), ki je med višjimi v EU, iz leta v leto precej niha z zelo počasno tendenco zniževanja. Po podatkih anket o delovni sili se je v obdobju 1995–2005 gibal okrog 10 % (povprečje EU je bilo okrog polovice nižje). Najvišji je bil leta 1998: 11,5 %, najnižji pa leta 2003: 8,4 %, leta 2005 je bil 9,1-odstoten. Delovna aktivnost v kmetijstvu niha tudi sezonsko v posameznem letu zaradi visokega deleža pomagajočih družinskih članov (ki je tudi eden višjih v Evropi). Nihanje in le počasno zniževanje deleža delovno aktivnih v kmetijstvu si lahko razlagamo kot posledico slabih možnosti za zaposlovanje zlasti starejšega in slabo izobraženega delovno sposobnega prebivalstva, ki se zato, če je tudi lastnik ali najemnik zemlje, tako ali drugače preživlja s kmetijstvom. Delovna aktivnost v kmetijstvu prispeva k relativno nizki stopnji anketne brezposelnosti v Sloveniji, saj anketa o delovni sili praviloma podcenjuje brezposelnosti v ruralnem okolju.

Tabela 42: **Sektorska struktura delovno aktivnih po anketah o delovni sili, Slovenija in EU, 1995, 2000 in 2005, v %**

	Slovenija			EU-15			EU-25	
	1995	2000	2005	1995	2000	2005	2000	2005
Vsi delovno aktivni po anketi								
Proizvodne dejavnosti:	53,6	48,1	46,2	35,6	33,3	30,3	35,3	32,3
Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A:B)	10,5	10,0	9,1	5,2	4,3	3,7	5,7	4,9
Industrija (C:E)	38,1	32,7	31,0	22,6	21,1	18,6	21,8	19,6
– v tem predelovalne dejavnosti	35,7	30,8	29,4	21,3	20,0	17,6	20,3	18,3
Gradbeništvo (F)	5,1	5,4	6,1	7,9	7,9	8,0	7,8	7,9
Storitve:	46,4	51,9	53,8	64,4	66,7	69,7	64,7	67,7
Proizvodne storitve (G:I)	21,3	23,0	22,0	24,9	25,1	25,2	24,8	25,0
Finančne in poslovne storitve (J:K)	6,1	7,7	8,9	10,5	12,1	13,3	11,2	12,5
Javne in osebne storitve (L:P)	19,0	21,2	22,9	29,0	29,6	31,2	28,6	30,2
V tem: – javna uprava	4,4	5,6	6,1	7,8	7,6	7,4	7,3	7,3
– izobraževanje	5,8	6,6	7,6	6,6	6,7	7,1	6,8	7,2
– zdravstvo in soc.varstvo	5,0	5,0	5,4	9,1	9,5	10,4	9,0	9,8
– druge javne in osebne storitve	3,8	4,0	3,7	5,5	5,8	6,3	5,5	6,0
Skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Pomagajoči družinski člani	4,2	4,8	4,6	2,1	1,7	1,2	2,0	2,0

Vir podatkov: SURS, Statistika trga dela: Ankete o delovni sili, Eurostat, preračuni UMAR, brez upoštevanja neznanih odgovorov.

Delež delovno aktivnih v industriji (področja dejavnosti C do E po NACE) se znižuje hitreje kot v kmetijstvu in ima stalno tendenco padanja. Po anketi o delovni sili se je v obdobju 1995–2005 znižal z 38,1 % na 31,0 %, od tega v predelovalnih dejavnostih s 35,7 % na 29,4 %. Slovenija je imela leta 2005 najvišji delež delovno aktivnih v predelovalnih dejavnostih med članicami EU (povprečje EU-25 je bilo 18,3 %, EU-15 pa 17,6 %). Delež delovno aktivnih v gradbeništvu pa se je v prejšnjem desetletju povečeval (po močnem zmanjšanju števila zaposlenih v gradbeništvu v začetku 90-ih let). Od 5,1 % leta 1995 se je po anketi o delovni sili do leta 2002 povečal na 6,1 %, od takrat dalje pa niha na ravni okrog 6 % (kar pa je za slabi 2 odstotni točki manj od povprečja EU).

Delež delovno aktivnih v storitvenih dejavnostih je v Sloveniji relativno nizek. Še vedno je precej nižji kot v večini evropskih držav in se le počasi zvišuje. Leta 1995 je bil po anketi o delovni sili 46,4-odstoten, do leta 2005 pa se je povišal na 53,8 % (povprečje EU-25 je bilo 67,7 %, povprečje EU-15 pa še dve odstotni točki višje).

Med storitvenimi dejavnostmi se je najbolj povečal delež delovno aktivnih v poslovnih storitvah, ki se je v desetih letih skoraj podvojil (s 3,7 % leta 1995 na 6,4 % leta 2005), javni upravi in izobraževanju. Po deležih delovno aktivnih v posameznih področjih storitvenih dejavnosti ima Slovenija višje deleže od povprečja EU-25 le na področju gostinstva ter izobraževanja, za povprečjem EU-25 pa najbolj zaostaja na področjih zdravstva in socialnega varstva, trgovine in poslovnih storitev.

5.2 Spremembe v strukturi zaposlenosti in intenzivnost strukturnih sprememb v zaposlenosti v predelovalnih dejavnostih

Tehnološka preobrazba celotnega gospodarstva, ki je potrebna za dvig nacionalne konkurenčne sposobnosti, prinaša tudi spremembe v strukturi zaposlenosti znotraj predelovalnih dejavnosti. Dinamiko tega procesa opredelimo z intenzivnostjo strukturnih sprememb v zaposlenosti, ki odraža stopnjo medsektorske mobilnosti produkcijskega faktorja delo in zaposlitveno absorpcijsko sposobnost posameznih podpodročij znotraj osnovne dejavnosti v določenem časovnem obdobju. Merimo jo z indikatorjem intenzivnosti strukturnih sprememb, ki ga po Landesmannu (2000) opredelimo kot:

$$S = \sqrt{\sum_{i=1}^m \left[(sh_{i,t+k} - sh_{i,t})^2 \cdot \left(\frac{sh_{i,t}}{100} \right) \right]}$$

sh_i : delež i -tega izmed m podpodročij v celotni zaposlenosti predelovalnih dejavnosti (pri izračunih smo v skladu s SKD področje predelovalnih dejavnosti razdelili na 14 podpodročij)

t : bazno leto oz. obdobje; $k = 1, \dots, n$

Po relativno počasnem strukturnem prilagajanju v obdobju 1997–2004 se je dinamika strukturnih sprememb v Sloveniji v letu 2005 nekoliko pospešila. Izračuni na podlagi indikatorja strukturnih sprememb so pokazali, da je bila intenzivnost prestrukturiranja v predelovalnih dejavnostih, merjena s spremembami v zaposlenosti,⁸⁷ v letu 2005 na višji ravni kot v predhodnih letih (vrednost indikatorja je znašala 0,48) in se je približala vrednosti iz leta 1996. V primerjavi z dinamiko strukturnih sprememb v državah, kot so Finska, Madžarska in Irska, ki jim je v zadnjem desetletju uspel izraziti razvojni preboj v okviru predelovalnih dejavnosti v smeri krepitve visoko tehnoloških panog,⁸⁸ je bil proces strukturne preobrazbe v zaposlenosti v Sloveniji precej manj intenziven in dinamičen. Takšno sliko kaže tudi primerjava intenzivnosti strukturnih sprememb v zaposlenosti v Sloveniji v celotnem opazovanem obdobju, ko je vrednost indikatorja 2,49 za Slovenijo precej nižja kot v izbranih državah (Finska: 4,22; Madžarska: 7,60; Irska 3,67).⁸⁹

V Sloveniji je bil za predelovalne dejavnosti kot celoto značilen proces defenzivnega prestrukturiranja. Z izjemo nekaterih panog (proizvodnja kemikalij in kemičnih

Tabela 43: Struktura zaposlenih v predelovalnih dejavnostih v Sloveniji, v %

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005*
D	Predelovalne dejavnosti	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
DA	Pro. hrane, pijač, tobačnih izd.	7,5	8,1	8,5	8,4	9,1	9,0	8,8	8,8	8,8	8,8	8,3
DB	Pro. tekstilij, tekstilnih, krznenih izdelkov	15,2	14,6	14,9	14,6	14,2	13,6	13,0	12,2	11,3	10,6	9,8
DC	Pro. usnja, usnjenih izdelkov	4,0	4,0	3,6	3,8	3,5	3,4	3,3	3,2	3,1	2,9	2,5
DD	Obdelava in predelava lesa	5,1	5,8	5,5	5,3	5,5	5,3	5,2	5,1	5,1	5,1	4,9
DE	Pro. vlaknin, papirja; založništvo, tisk.	6,7	6,9	6,8	6,8	6,8	6,5	6,4	6,5	6,5	6,5	6,4
DF	Pro. naftnih derivatov	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,1	0,0	0,0
DG	Pro. kemikalij, kemičnih izd., umetnih vlak.	4,9	5,4	5,5	5,4	5,4	5,4	5,4	5,5	5,7	5,7	5,4
DH	Pro. izdelkov iz gume in plastičnih mas	4,6	4,5	4,7	4,9	4,9	4,9	5,0	5,2	5,4	5,6	5,9
DI	Pro. drugih nekovinskih mineralnih izd.	4,5	4,5	4,3	4,2	4,2	4,1	4,1	4,1	4,0	4,1	4,5
DJ	Pro. kovin in kovinskih izdelkov	14,5	14,7	14,5	14,6	15,2	16,0	16,5	16,6	16,8	16,8	17,3
DK	Pro. strojev in naprav, d.n.	10,8	9,2	9,3	9,6	9,4	9,4	9,5	9,8	10,0	10,5	11,1
DL	Pro. električne in optične opreme	10,6	10,9	11,0	11,2	11,1	11,5	11,8	11,9	12,0	12,1	12,2
DM	Proizvodnja vozil in plovil	4,7	4,3	4,1	4,0	3,9	4,1	3,9	4,0	4,1	4,3	4,9
DN	Pro. pohištva in dr. pred. dej., recikl.	6,7	6,8	7,0	6,7	6,5	6,5	6,7	6,8	6,9	6,8	6,7

Vir podatkov: SURS - Nacionalni računi.

Opomba: *SURS - Statistika delovno aktivnega prebivalstva, preračuni UMAR.

⁸⁷ Če je vrednost indikatorja *S* nizka (blizu 0), je intenzivnost strukturnih sprememb predelovalnih dejavnosti v času majhna. In obratno, kolikor višja je vrednost indikatorja, toliko intenzivnejše so strukturne spremembe.

⁸⁸ Prvi je to uspelo z angažiranjem človeškega kapitala in velikimi ter učinkovitimi vlaganji v raziskave in razvoj, slednjima pa s pomočjo neposrednih tujih investicij in vlaganj v človeški kapital.

⁸⁹ Za Slovenijo in Madžarsko je vzeta primerjava med letoma 1995 in 2005, za Finsko in Irsko pa zaradi pomanjkanja podatkov primerjava med letoma 1995 in 2003.

izdelkov, proizvodnja izdelkov iz gume in plastičnih mas) se je število zaposlenih v obdobju od leta 1995 do leta 2005 v veliki večini podpodročij zniževalo. Na ravni celotne panoge se je število delovnih mest od začetnih 284.000 znižalo za približno 45.000 oziroma 16 %. V Finski in Irski so v primerljivem obdobju uspeli s procesom ofenzivnega prestrukturiranja, za katerega je značilna rast dodane vrednosti ob širjenju proizvodnih kapacitet, saj so število delovnih mest povečali za 7 % oziroma 6 %, na Madžarskem pa se je število zaposlenih zadržalo na ravni iz leta 1995.

Delež zaposlenih v visoko tehnoloških panogah⁹⁰ predelovalnih dejavnosti se postopno povečuje, vendar je zaostanek za razvojno najprodornejšimi članicami EU še zmeraj očiten. V desetletnem obdobju (1995–2005) se je povečal delež zaposlenih na visoko in srednje visoko tehnoloških podpodročjih (z 31,0 % v letu 1995 na 33,6 % v letu 2005), delež zaposlenih v srednje nizko tehnoloških podpodročjih je v letu 2005 znašal 27,8 % in se je izboljšal za 3,9 odstotne točke. Delež zaposlenih na nizko tehnoloških podpodročjih se je v letu 2005 v primerjavi z letom 1995 znižal za 6,6 odstotne točke na 38,6 %. Na prikazane spremembe v slovenskih predelovalnih dejavnostih je v največji meri vplival za 1,6 odstotne točke povečan strukturni delež zaposlenih v proizvodnji električne in optične opreme, ki sodi v prvo skupino, najbolj (za 2,9 odstotne točke) pa se je strukturni delež povečal

Tabela 44: **Struktura zaposlenih v predelovalnih dejavnostih z vidika tehnološke zahtevnosti**

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Slovenija	Predelovalne dejavnosti skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Visoka + srednje visoka tehnologija	31,0	29,8	29,9	30,2	29,8	30,4	30,7	31,2	31,9	32,7	33,6
	Srednje nizka tehnologija	23,9	24,1	23,8	24,1	24,6	25,3	25,9	26,1	26,4	26,5	27,8
	Nizka tehnologija	45,2	46,1	46,2	45,7	45,7	44,3	43,5	42,6	41,8	40,8	38,6
Finska	Predelovalne dejavnosti skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-	-
	Visoka + srednje visoka tehnologija	36,1	37,2	36,5	37,2	37,5	37,9	38,4	38,2	37,9	-	-
	Srednje nizka tehnologija	18,5	19,0	20,4	20,6	20,7	21,4	21,7	21,9	22,0	-	-
	Nizka tehnologija	45,4	43,8	43,1	42,3	41,7	40,7	39,9	39,9	40,1	-	-
Irski	Predelovalne dejavnosti skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-	-
	Visoka + srednje visoka tehnologija	39,7	40,4	42,5	43,1	44,7	45,1	44,8	42,8	42,8	-	-
	Srednje nizka tehnologija	14,6	15,1	14,5	14,8	14,9	15,3	14,5	15,3	15,3	-	-
	Nizka tehnologija	45,7	44,6	43,0	42,1	40,4	39,6	40,6	41,9	41,9	-	-
Madžarska	Predelovalne dejavnosti skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Visoka + srednje visoka tehnologija	31,2	32,0	32,0	33,8	33,9	33,9	35,0	34,5	35,8	36,9	37,7
	Srednje nizka tehnologija	18,5	17,5	17,9	17,2	18,2	18,8	19,1	19,9	20,1	20,2	20,6
	Nizka tehnologija	50,3	50,5	50,1	49,0	47,9	47,2	45,9	45,6	44,1	42,9	41,7

Vir podatkov: SURS, Eurostat, Groningen Economic Database, preračuni UMAR.

⁹⁰ Po metodologiji OECD za razdelitev panog po tehnološki intenzivnosti, več o tem v Hatzichronoglou (1997, 6–23).

v proizvodnji kovin in kovinskih izdelkov, ki po tehnološki zahtevnosti sodi v drugo skupino. Največji 5,4-odstotni upad strukturnega deleža v zaposlenosti smo zabeležili v proizvodnji tekstilij in tekstilnih izdelkov, ki sodi v skupino nizko tehnoloških podpodročij. Ostale spremembe na ravni podpodročij so bile manj izrazite. Ob povečani intenzivnosti strukturnih sprememb v letu 2005 so imele le-te »pozitiven predznak«. Povečal se je delež visoko in srednje visoko tehnoloških podpodročij (z 32,7 % v letu 2004 na 33,6 % v letu 2005),⁹¹ delež zaposlenih na srednje nizko tehnoloških podpodročij se je povečal s 26,5 % na 27,8 %, delež nizko tehnoloških podpodročij pa se je v letu 2005 v primerjavi s predhodnim letom znižal za 2,2 odstotne točke na 38,6 %.⁹²

Kot je razvidno iz tabele 44, po deležu zaposlenih v visoko in srednje visoko tehnoloških podpodročjih (z 31,0 % v letu 1995 na 33,6 % v letu 2005) in deležu zaposlenih v srednje nizko tehnoloških podpodročjih še vedno precej zaostajamo za Finsko, Madžarsko in Irsko.

Učinek strukturnih sprememb v zaposlenosti na rast produktivnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti je bil skromen. Ta učinek smo izračunali s pomočjo Fagerbergove (2000) »shift-share« analize za obdobje od leta 1995 do 2004⁹³, ki meri prispevek rasti produktivnosti znotraj posameznih podpodročij, ponderirano z deležem zaposlenih teh podpodročij v skupni zaposlenosti panoge.

Realna rast produktivnosti dela predelovalnih dejavnosti, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, je bila v letu 2004, podobno kot v predhodnih letih v največji meri posledica rasti produktivnosti znotraj posameznih podpodročij (intrasektorski, nestrukturni učinek). Prispevka statičnega in dinamičnega strukturnega učinka ostajata tako v letu 2004 kot v celotnem analiziranem obdobju zanemarljiva. Strukturne spremembe v zaposlenosti v predelovalnih dejavnostih v Sloveniji torej niso delovale spodbujevalno v smislu povečevanja skupne produktivnosti.

⁹¹ Na izboljšanje je v največji meri vplival za 0,6 odstotne točke povečan strukturni delež v proizvodnji vozil in plovil ter proizvodnji strojev in naprav, manjši, 0,3-odstotni upad pa smo zabeležili v proizvodnji kemikalij in kemičnih izdelkov.

⁹² V okviru nizko tehnoloških podpodročij se je strukturni delež najbolj (za 0,8 odstotne točke) znižal v proizvodnji tekstilij in tekstilnih izdelkov, delež zaposlenih v proizvodnji hrane, pijač in tobaknih izdelkov pa se je v primerjavi z letom 2004 znižal za 0,6 odstotne točke.

⁹³ Gre za analizo premikanja deležev v zaposlenosti, ki skupno produktivnost dela v predelovalnih dejavnostih, merjeno z dodano vrednostjo na zaposlenega, razdeli na tri komponente: (i) intersektorsko komponento, ki opredeli sposobnost panoge, da premika delovno silo z nizko na visoko produktivna podpodročja, (ii) interakcijsko komponento, ki odraža sposobnost realokacije proizvodnega faktorja delo na podpodročja s nadpovprečno rastjo produktivnosti in (iii) intrasektorsko komponento, ki meri prispevek rasti produktivnosti znotraj posameznih podpodročij, ponderirano z deležem zaposlenih teh podpodročij v skupni zaposlenosti panoge. Podrobneje o tem v Fagerberg (2000, 400–405).

6 Spremembe v izobrazbeni strukturi

Ker izobrazbena struktura delovno aktivnih in prebivalstva pomembno vpliva na hitrost gospodarskega razvoja in predstavlja potencial za prihodnji gospodarski razvoj, predstavljamo gibanje nekaterih indikatorjev izobrazbenega kapitala v obdobju 1995–2005.

6.1 Delež prebivalstva s terciarno izobrazbo

Delež prebivalstva s terciarno izobrazbo je pomemben dejavnik gospodarske rasti, saj predvsem zaposlovanje bolj (terciarno) izobraženih omogoča večjo inovativnost in ima pozitiven vpliv na produktivnost dela in gospodarsko rast. Analize za države OECD dokazujejo pozitiven vpliv deleža terciarno izobraženih na prihodnjo gospodarsko rast.

Slovenija je v obdobju 1995–2005 povečala delež prebivalstva s terciarno izobrazbo⁹⁴ in tako sledila trendom v ostalih razvitih državah. Po rezultatih ankete o delovni sili za drugo četrtletje je to povečanje v opazovanem obdobju znašalo 5,8 odstotne točke. Leta 2005 je imela točno petina prebivalstva v starosti 25–64 let terciarno izobrazbo (leta 2000: 15,7 %; leta 1995: 14,2 %). Za to obdobje je značilno tudi naraščanje števila vpisanih (mladine in odraslih) v terciarno izobraževanje in rast števila diplomantov. V obdobju 1995–2000 je bilo povečanje majhno, saj se je delež prebivalstva s terciarno izobrazbo povečal le za 1,5 odstotne točke. Med letoma 2000–2005 je bila rast hitrejša, ta delež se je namreč povečal za 4,3 odstotne točke. Razlog za to je v velikem povečanju števila vpisanih v terciarno izobraževanje v drugi polovici devetdesetih let (s 47.900 leta 1995 na 91.500 leta 2000) in števila diplomantov (s 7.200 v letu 1995 na 11.500 leta 2000).

Čeprav je Slovenija v obdobju med drugima četrtletjema 2000–2005 močno povečala delež prebivalstva s terciarno izobrazbo, za povprečjem EU-25 še vedno zaostaja. Leta 2005 je zaostanek znašal 2,7 odstotne točke, kar je za 0,9 odstotne točke manj kot leta 2000. Delež prebivalstva s terciarno izobrazbo je v drugem četrtletju leta 2005 v Sloveniji znašal 20,0 % (EU-25: 22,7 %). Zaostanek za povprečjem EU-15 pa se je v obdobju 1995–2005 celo povečal. Razlika je leta 2005 znašala 3,8 odstotne točke, najmanjša pa je bila z 2,4 odstotne točke leta 1995. Leta 2005 je znašalo povprečje EU-15 23,8 %, leta 1995 pa 16,6 %. Najvišje deleže prebivalstva s

Tabela 45: Deleži prebivalstva v starosti 25–64 let s terciarno izobrazbo, skupaj in po spolu v Sloveniji v obdobju 1995–2005 (drugo četrtletje), v %

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Skupaj	14,2	13,4	13,1	14,4	15,4	15,7	13,8	14,5	17,8	18,8	20,0
Moški	n.p.	12,8	12,5	13,0	14,0	14,1	11,7	13,0	15,2	16,1	17,1
Ženske	n.p.	13,9	13,5	15,9	16,9	17,3	15,8	16,1	20,4	21,7	23,0

Vir podatkov: Eurostat, preračuni UMAR, SURS.

⁹⁴ Merimo ga v starostni skupini 25–64 let.

terciarno izobrazbo so imele leta 2005 skandinavske države: Finska (34,5 %), Estonija (33,6 %) in Danska (32,9 %).

Delež žensk s terciarno izobrazbo je višji od deleža moških, obenem pa se je njihov delež hitreje povečeval kot delež moških. Leta 2005 je bil delež žensk s terciarno izobrazbo višji od deleža moških za 5,9 odstotne točke (ženske: 23,0 %, moški: 17,1 %).

6.2 Vključenost prebivalstva v starosti 15–24 let v izobraževanje

Delež prebivalstva v starosti 15–24 let, vključenega v vse ravni formalnega izobraževanja, se je v Sloveniji v obdobju 1998–2003⁹⁵ povečal, naš položaj v primerjavi z ostalimi evropskimi državami pa se je močno izboljšal. V Sloveniji se je ta delež povečal za 13,3 odstotne točke (s 53,6 % v letu 1998 na 66,9 % leta 2003). V letu 2003 je Slovenija za vodilno Finsko po vključenosti mladih (15–24 let) v izobraževanje zaostajala le še za 2,5 odstotne točke. Vključenost v formalno izobraževanje žensk je za okoli 10 odstotnih točk višja od vključenosti moških.

Delež mladih, vpisanih v srednje šole, se je povečal, število vpisanih pa se je zaradi manjšanja velikosti populacije zmanjšalo. Leta 2004 je delež vpisanih znašal 77,9 % (v generaciji 15–19 let), kar je bilo za 10,6 odstotne točke več kot leta 1995. V obdobju 1995–2004 se je močno spremenila struktura mladine po vrstah srednjih šol. Upadla sta deleža in število mladine v nižjih poklicnih programih in v poklicnih šolah, povečala pa sta se deleža mladine v tehniških in splošnih srednjih šolah ter v poklicnih tehničnih programih. Delež mladine v generaciji 15–19 let v nižjih poklicnih programih je med letoma 1995 in 2004 upadel z 2,3 % na 1,8 %, delež mladine v poklicnih šolah pa z 19,0 % na 14,4 % v letu 2004, ko je bil najnižji v celotnem obdobju sploh. Leta 2004 je bilo mladih v srednjih poklicnih šolah 18.300, kar je bistveno manj kot leta 1995 (28.900), število mladih v nižjih poklicnih programih pa je med tema letoma upadlo s 3400 na 2300. Ravno nasproten trend od tistega v nižjih poklicnih programih in v poklicnih šolah pa je značilen za tehniške in splošne srednje šole ter v poklicne tehnične programe. Delež mladine v tehniških in splošnih srednjih šolah se je povečeval med vsemi leti v obdobju 1995–2004, razen med letoma 1995 in 1996, leta 2002 pa je bila v te šole prvič vključena več kot polovica generacije v starosti 15–19 let. Število vpisanih v splošne in strokovne gimnazije se je povečalo s 24.904 v šolskem letu 1995/1996 na 39.040 v šolskem letu 2003/2004, kar je pomenilo povečanje s 23,8 % na 39,5 % med mladimi v generaciji 15–19 let, ki je vpisana v srednje šole. Močno se je povečal delež mladine v poklicnih tehničnih programih (z 1,8 odstotka v letu 1995 na 6,2 odstotka leta 2004), prav tako tudi njihovo število, in sicer za približno 2,8-krat.

Podobno kot v drugih razvitih državah se je tudi v Sloveniji število rednih dodiplomskih študentov v obdobju zadnjih desetih let hitro povečevalo. Med letoma 1995 in 2005 se je skoraj podvojilo in leta 2005 je imela Slovenija 71.000 rednih študentov, delež v generaciji 19–23 let pa je prvič presegel 50 %. Desetletje prej je bila med študenti komaj četrtna te starostne generacije.

⁹⁵ Podatki o vključenosti prebivalstva v starosti 15–24 let v vse ravni formalnega izobraževanja so na voljo le od leta 1998 dalje.

Tabela 46: **Delež prebivalstva v starosti 15–24 let v vseh ravneh formalnega izobraževanja, srednjih šolah in na študiju (redni dodiplomski študenti), v %**

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Delež prebivalstva v starosti 15–24 let v vseh ravneh izobraževanja											
skupaj	n.p.	n.p.	n.p.	53,6	56,3	59,3	62,7	65,2	66,9	n.p.	n.p.
– moški	n.p.	n.p.	n.p.	49,7	51,8	54,8	58,1	59,9	62,5	n.p.	n.p.
– ženske	n.p.	n.p.	n.p.	57,8	61,1	64,1	67,5	70,7	71,5	n.p.	n.p.
Vključenost mladine v srednje šole v % od generacije 15–19 let											
število, v tisoč	102,1	104,7	104,8	103,5	103,0	100,9	100,6	98,8	100,1	98,8	n.p.
– v % od generacije 15–19 let	67,3	69,2	70,2	70,8	72,2	72,5	74,9	75,4	77,2	77,9	n.p.
Vključenost prebivalstva na redni dodiplomski študij											
število, v tisoč	36,0	45,6	49,0	53,0	55,2	59,0	62,7	63,8	66,5	69,7	71,0
– v % od generacije 19–23 let	24,6	30,8	32,9	35,3	36,5	39,1	41,9	43,2	46,1	49,6	52,1

Viri podatkov: Eurostat.

6.3 Povprečno število let šolanja delovno aktivnega prebivalstva

Povprečno število let šolanja delovno aktivnega prebivalstva⁹⁶ se je v Sloveniji v obdobju 1995–2005 povečalo, in sicer pri ženskah bolj kot pri moških. Po podatkih, pridobljenih z anketo o delovni sili (ADS), se je vrednost tega indikatorja povečala za 0,8 leta (z 11,0 let v letu 1995 na 11,8 let v letu 2005), medtem ko je bilo po podatkih iz registra delovno aktivnega prebivalstva SURS to povečanje nekoliko manjše in je znašalo 0,6 leta (1995: 11,0 let; 2005: 11,6 let). Povprečno število let šolanja se povečuje zaradi večje vključenosti mladine in odraslega prebivalstva v formalno izobraževanje (srednje, višje in visoko). Izobrazbena struktura delovno aktivnega prebivalstva v Sloveniji se torej izboljšuje in leta 2005 je imelo po podatkih registra SURS 21,9 % delovno aktivnega prebivalstva višjo ali visoko izobrazbo, to pa je v primerjavi z letom 1995 pomenilo povečanje za 6,6 odstotne točke. Opazne pa so razlike med spoloma. Povprečno število let šolanja delovno aktivnih žensk je naraslo z 11,04 let v letu 1995 na 11,95 let v letu 2005, moških pa z 10,94 na 11,31 let. Razlika med moškimi in ženskami, ki je leta 1995 znašala 0,1 leta, se je med tema letoma povečala na 0,64 leta. Domnevamo, da je k hitrejši rasti povprečnega števila let šolanja pri ženskah prispevala tudi hitrejša rast števila diplomantk v primerjavi z diplomanti.

Povprečno število let šolanja delovno aktivnega prebivalstva je bolj naraščalo v pretežno javnem kot v zasebnem sektorju, obenem pa je bila razlika med njima vseskozi v korist prvega. V pretežno javnem sektorju se je povprečno število let šolanja povečalo z 12,4 let v letu 1995 na 13,2 let v letu 2005, v zasebnem sektorju pa z 10,6 let na 11,1 let. Razlika med sektorjema se je z 1,8 let leta 1995 povečala na

⁹⁶ Z indikatorjem povprečno število let šolanja delovno aktivnega prebivalstva merimo izobraženost prebivalstva. Prednost indikatorja je v tem, da gre za sintezni indikator o zalogi kapitala znanja. Pomanjkljivosti pa so, da ne pove nič o kakovosti izobraževanja, poleg tega pa meri le formalno izobraževanje, ne upošteva pa neformalnega izobraževanja in informalnega učenja.

2,1 let v letu 2005. V pretežno javnem sektorju se je v obdobju 1995–2005 tudi bolj povečal delež delovno aktivnega prebivalstva z višjo in visoko izobrazbo (za 9,0 odstotne točke), kot v zasebnem sektorju (za 4,8 odstotne točke). Razlika v deležu zaposlenih z višjo in visoko izobrazbo je med obema sektorjema tako še narasla in leta 2005 je bilo v pretežno javnem sektorju približno trikrat več delovno aktivnega prebivalstva z višjo in visoko izobrazbo (45,8 %), medtem ko jih je bilo v zasebnem le 14,3 %. K temu je pripomogla tudi zakonska regulacija, ki je zaostrovala izobrazbene zahteve za opravljanje dela v javnem sektorju.

Med dejavnostmi z nadpovprečnim številom let šolanja delovno aktivnega prebivalstva v celotnem obdobju 1995–2005 prevladujejo dejavnosti pretežno javnega sektorja. Najdaljše povprečno število let šolanja je imelo področje izobraževanja, sledi javna uprava, obramba, socialno zavarovanje, na tretjem mestu pa je finančno poslovanje. Na zadnjih treh mestih so se izmenjavale dejavnosti z nizkim deležem delovno aktivnega prebivalstva s terciarno izobrazbo (predelovalne dejavnosti, ribištvo, gostinstvo) in zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem. Povprečno število let šolanja delovno aktivnega prebivalstva se je najbolj povečalo v tistih dejavnostih, ki so imele že leta 1995 najdaljše povprečno število let šolanja delovno aktivnega prebivalstva (izobraževanje, zdravstvo). Povprečno število let delovno aktivnega prebivalstva se je v obdobju 1995–2005 povečalo v vseh dejavnostih, razen v gradbeništvu, kjer se je celo zmanjšalo (za 0,15 leta). Najmanj se je to število povečalo v kmetijstvu, lov in gozdarstvu (za 0,27 leta). Razkorak v povprečnem številu let šolanja delovno aktivnega prebivalstva med dejavnostjo z najdaljšim in dejavnostjo z najkrajšim povprečnim številom let šolanja delovno aktivnega prebivalstva se je v obdobju 1995–2005 povečal z 2,8 let v letu 1995 na 3,9 let v letu 2005.

Tabela 47: Povprečno število let šolanja delovno aktivnega prebivalstva v Sloveniji v obdobju 1995–2005

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Delovno aktivni po registru SURS	11,0	11,0	11,1	11,1	11,2	11,2	11,3	11,4	11,5	11,5	11,6
– moški	10,94	10,97	10,99	11,00	11,02	11,06	11,09	11,15	11,22	11,27	11,31
– ženske	11,04	11,13	11,22	11,29	11,37	11,45	11,53	11,64	11,75	11,85	11,95
– zasebni sektor	10,6	10,6	10,7	10,7	10,8	10,8	10,9	10,9	11,0	11,0	11,1
– pretežno javni sektor	12,4	12,5	12,5	12,6	12,6	12,6	12,7	13,0	13,1	13,1	13,2
Delovno aktivni po ADS	11,0	11,1	11,0	11,2	11,3	11,4	11,4	11,5	11,6	11,7	11,8
– moški	11,1	11,1	11,0	11,2	11,3	11,4	11,4	11,5	11,5	11,6	11,7
– ženske	11,1	11,2	11,2	11,3	11,4	11,5	11,6	11,7	11,9	12,0	12,1

Vir podatkov: SURS, Trg dela, Aktivno prebivalstvo po anketi o delovni sili; preračuni UMAR.

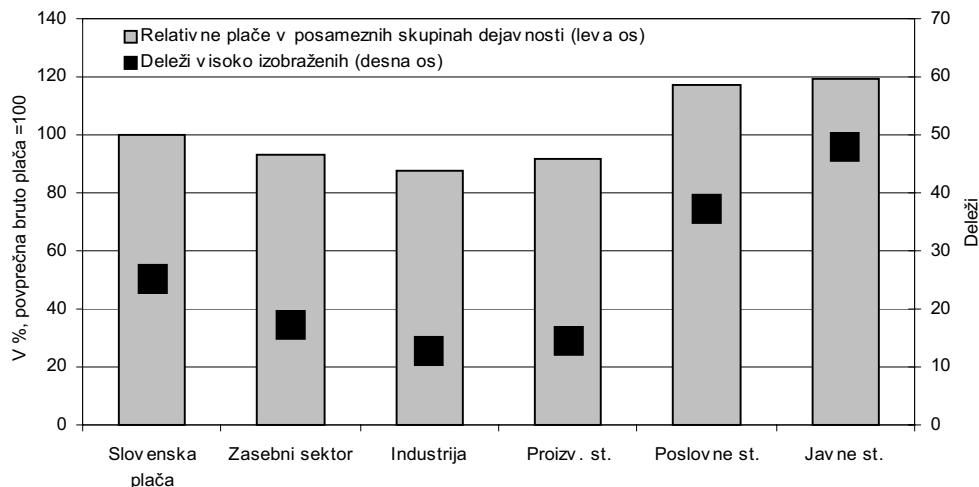
7 Relativne plače glede na izobrazbo in sektor zaposlitve v Sloveniji

V relativnih plačah v primerjavi s povprečno plačo se zrcalijo tako razlike v produktivnosti med dejavnostmi kot tudi razlike v individualnih donosih od izobraževanja, zato v nadaljevanju prikazujemo relativne bruto plače (razmerje povprečne bruto plače v primerjavi s povprečno plačo) v posamezni skupini dejavnosti in relativne plače glede na usposobljenosti oz. doseženo izobrazbo.

7.1 Relativne plače glede na skupine dejavnosti

Višina realne bruto plače na zaposlenega je odvisna od dosežene produktivnosti dela in od izobrazbene strukture zaposlenih. Relativna plača zasebnega in javnega sektorja se med seboj razlikujeta zaradi različnih pogojev gospodarjenja in različne izobrazbene strukture zaposlenih. V zasebnem sektorju (dejavnosti od A do K) je raven bruto plače nižja od povprečne slovenske plače predvsem zaradi slabše izobrazbene strukture zaposlenih. Znotraj zasebnega sektorja je okoli polovica vseh zaposlenih v industriji (dejavnosti od C do F), kjer je relativna bruto plača na zaposlenega najnižja, saj je tudi izobrazbena struktura zaposlenih najslabša (iz slike 26 je razvidno, da ima prav industrija najnižji delež visoko izobraženih). V proizvodnih storitvah (dejavnosti od G do I) je raven bruto plače v primerjavi s slovenskim povprečjem nekoliko višja, saj je tudi struktura zaposlenih nekoliko boljša. Najvišje relativne plače v zasebnem sektorju imajo v skupini poslovnih storitev (dejavnosti J in K), kjer je struktura zaposlenih zelo podobna strukturi zaposlenih v javnem sektorju in tudi raven povprečne bruto plače na zaposlenega je v obeh približno enaka.

Slika 26: Relativne plače in delež visoko izobraženih v posameznih skupinah dejavnosti v letu 2005

7.2. Relativne plače glede na doseženo izobrazbo oziroma raven usposobljenosti

Izobrazba vpliva na verjetnost pojavljanja na trgu dela (stopnjo aktivnosti) in dohodke oz. donosnost izobraževanja za posameznika. Izobrazba je tudi eden najpomembnejših dejavnikov razlik v plačah. Donosnost izobraževanja za posameznika se največkrat meri kot vpliv dosežene izobrazbe na posameznikove zasluge oziroma s t. i. Mincerjevo funkcijo zaslužkov. Vodopivec (2004) ugotavlja, da se je s transformacijsko depresijo (obdobje do leta 1993) močno povečala donosnost izobraževanja za posameznika, potem pa so donosi vse do leta 2001 relativno stabilni. Tranzicija pa je najbolj povečala donosnost terciarne izobraževanja⁹⁷.

V nadaljevanju predstavljamo relativne plače glede na doseženo izobrazbo oz. usposobljenost, ki kljub enostavnosti relativno dobro odražajo ekonomske koristi izobraževanja za posameznika. Bruto plača na zaposlenega v Sloveniji glede na tri ravni dosežene izobrazbe oziroma usposobljenosti (visoka, srednja in nizka) je bila izračunana na osnovi izvornih podatkov DURS, ki so na razpolago samo za obdobje 1998–2002.

V tabeli 48 je podana relativna bruto plača v primerjavi s povprečno bruto plačo v Sloveniji za 3 ravni izobrazbe/usposobljenosti, ki v obdobju 1998–2002 kaže na rahlo naraščanje relativne ravni bruto plače visoko usposobljenih zaposlenih, medtem ko relativna raven bruto plače srednje in nizko usposobljenih zaposlenih rahlo upada. Slednje lahko interpretiramo kot naraščanje ekonomskih koristi terciarne izobrazbe za posameznika.

Tabela 48: **Relativna bruto plača na zaposlenega po doseženi izobrazbi/usposobljenosti (povprečna bruto plača v Sloveniji = 100)**

Usposobljenost	1998	1999	2000	2001	2002
Visoka	170,4	172,9	172,6	173,3	171,8
Srednja	86,2	86,9	85,4	84,4	84,7
Nizka	62,4	61,7	60,9	60,4	60,8

Vir podatkov: SURS, izračuni UMAR.

Na naraščanje ekonomskih koristi posameznika od dosežene visoke izobrazbe kažejo tudi razmerja med bruto plačo zaposlenih z visoko usposobljenostjo glede na bruto plačo zaposlenih s srednjo (ali nizko) izobrazbo, ki se v tem obdobju povečuje. V obdobju 1998–2002 pa so relativno rahlo izgubljale predvsem plače nizko izobraženih.

Podatki o razmerjih plač glede na izobrazbo v drugih državah (Education at a Glance, 2005) kažejo, da so v Sloveniji ekonomske koristi od visoke izobrazbe večje kot v

⁹⁷ Prevedeno v letne donose izobraževanja je donosnost v letu 2001 znašala 2 % za zaposlene z osnovno šolo, 3 % za zaposlene s poklicno izobrazbo, 8 % za zaposlene s srednjo šolo, 15 % za zaposlene z višjo izobrazbo in kar 20 % za tiste s 4-letno visoko šolo.

Tabela 49: **Razmerja med povprečnimi plačami glede na doseženo izobrazbo/usposobljenost v Sloveniji**

Razmerja v %	1998	1999	2000	2001	2002
Visoka/srednja	197,7	198,9	202,1	205,4	202,9
Nizka/srednja	72,4	71,0	71,3	71,6	71,8
Visoka/nizka	273,1	280,2	283,4	286,9	282,6

Vir podatkov: SURS, izračuni UMAR.

starih članicah EU. Podatek za Madžarsko pa kaže na podobna razmerja in ekonomske koristi posameznika. Pri tovrstnih primerjavah se moramo zavedati, da na razlike v relativnih zaslužkih prebivalstva (pred obdavčitvijo) glede na doseženo stopnjo izobrazbe med državami vpliva več dejavnikov: ponudba kadrov z določeno stopnjo izobrazbe, povpraševanje po teh kadrih s strani gospodarstva, moč sindikatov, razlike v delovnih izkušnjah glede na izobrazbo, uzakonitev minimalne plače, prisotnost delnih zaposlitev in zaposlitev za določen čas med prebivalci z različnimi stopnjami izobrazbe. Razlike v zaslužkih lahko odražajo tudi razlike v ponudbi izobraževalnih programov glede na stopnje izobraževanja ali ovire za vključitev v te programe (Education at a Glance, 2005).

Tabela 50: **Razmerja bruto plač po usposobljenosti za države članice EU za leto 2002**

Usposobljenost	Belgija	Danska	Finska	Francija	Nemčija	Italija	Nizozemska	Madžarska
Visoka/srednja	132,0	124,0	150,0	150,0	143,0	153,0	148,0	205,0
Nizka/srednja	91,0	88,0	95,0	84,0	77,0	78,0	84,0	74,0
Visoka/nizka	145,1	140,9	157,9	178,6	185,7	196,2	176,2	277,0

Vir podatkov: OECD Education at a Glance 2005, table A9.2a.

Izobrazbena struktura zaposlenih se izboljšuje, po podatkih registra o delovno aktivnem prebivalstvu se je delež zaposlenih z visoko izobrazbo v obdobju 1998–2002 povečal in v letu 2002 je delež visoko izobraženih znašal 23,5 %, delež zaposlenih s srednjo 57 % in nizko izobraženih 19,4 % (več o spremembah v izobrazbeni strukturi glej poglavje 4).

Tudi pri primerjavi relativne bruto plače na zaposlenega v zasebnem sektorju (A do K) glede na izobrazbo (v primerjavi s povprečno slovensko bruto plačo) kaže rahlo naraščanje bruto plače zaposlenih z visoko izobrazbo, relativna plača srednje in

Tabela 51: **Relativne bruto plače na zaposlenega glede na izobrazbo v zasebnem sektorju (povprečna slovenska bruto plača = 100)**

Usposobljenost	1998	1999	2000	2001	2002
Visoka usposobljenost	176,5	179,1	178,2	177,5	178,9
Srednja usposobljenost	83,6	84,1	82,7	80,9	81,2
Nizka usposobljenost	62,7	61,9	61,1	60,3	60,5

Vir podatkov: SURS, izračuni UMAR.

nizko izobraženih pa sta v obdobju 1998–2002 rahlo upadali. Delež zaposlenih z visoko izobrazbo v zasebnem sektorju narašča zelo počasi in močno zaostaja za deležem visoko izobraženih v javnem sektorju ter tudi v celotnem gospodarstvu.

Poglejmo v nadaljevanju v okviru zasebnega sektorja relativne plače glede na izobrazbo v posameznih skupinah dejavnosti: v industriji, proizvodnih storitvah in poslovnih storitvah, ki imajo skupne nekatere značilnosti.

V industriji (C do F), kjer je upoštevano tudi gradbeništvo, je raven bruto plač zaposlenih z visoko izobrazbo v primerjavi z ostalima dvema skupinama v okviru zasebnega sektorja najvišja. Tako kot v celotnem zasebnem sektorju se tudi v industriji v obdobju 1998–2002 kaže naraščanje relativne ravni bruto plače zaposlenih z visoko usposobljenostjo in upadanje ravni bruto plač zaposlenih s srednjo in nizko izobrazbo. Izobrazbena struktura zaposlenih je slabša kot v celotnem zasebnem sektorju, povečevanje deleža visoko izobraženih pa bistveno počasnejše kot v drugih skupinah dejavnosti.

Tabela 52: Relativne bruto plače na zaposlenega glede na izobrazbo v industriji (C do F) (povprečna slovenska bruto plača = 100)

Usposobljenost	1998	1999	2000	2001	2002
Visoka usposobljenost	180,3	182,6	182,7	181,3	182,5
Srednja usposobljenost	81,1	81,8	81,3	79,7	80,2
Nizka usposobljenost	63,0	62,4	61,9	61,0	61,3

Vir podatkov: SURS, izračuni UMAR.

Tabela 53: Struktura zaposlenih po usposobljenosti v industriji (C do F)

Usposobljenost	1998	1999	2000	2001	2002
Visoka usposobljenost	11,6	11,6	11,6	11,8	11,9
Srednja usposobljenost	58,1	58,0	57,5	57,4	56,7
Nizka usposobljenost	30,3	30,4	30,9	30,8	31,5

Vir podatkov: SURS, izračuni UMAR.

V skupini dejavnosti proizvodnih storitev (G, H, I) je dosežena relativna raven bruto plače visoko izobraženih zaposlenih v primerjavi z ostalimi skupinami v zasebnem sektorju najnižja, vendar pa je upadanje relativnih plač nizko in srednje

Tabela 54: Relativne bruto plače na zaposlenega glede na izobrazbo v proizvodnih storitvah (G do I) (povprečna slovenska bruto plača =100)

Usposobljenost	1998	1999	2000	2001	2002
Visoka usposobljenost	168,2	169,2	168,1	169,4	170,1
Srednja usposobljenost	84,4	84,0	81,1	78,6	78,9
Nizka usposobljenost	65,1	63,2	61,0	60,3	60,5

Vir podatkov: SURS, izračuni UMAR.

Tabela 55: **Struktura zaposlenih po usposobljenosti v proizvodnih storitvah (G do I)**

Usposobljenost	1998	1999	2000	2001	2002
Visoka usposobljenost	14,9	14,5	14,5	14,6	14,4
Srednja usposobljenost	75,4	75,2	75,2	75,1	75,2
Nizka usposobljenost	9,7	10,3	10,3	10,3	10,4

Vir podatkov: SURS, izračuni UMAR.

izobraženih bolj izrazito kot v drugih delih zasebnega sektorja. V strukturi zaposlenih je značilen velik delež zaposlenih s srednjo izobrazbo, delež visoko izobraženih pa se je v opazovanem obdobju zmanjšal.

Skupina dejavnosti poslovnih storitev (J, K) zaposluje velik delež visoko izobraženih delavcev. Raven bruto plače visoko izobraženih v dejavnostih poslovnih storitev pa je približno na relativni ravni bruto plače visoko izobraženih v industriji, vendar je bilo naraščanje relativne ravni v obdobju 1998–2002 veliko bolj izrazito v poslovnih storitvah kot pa v industriji. Zelo nizka pa je relativna raven bruto plače zaposlenih z nizko usposobljenostjo in se giblje na višini 50 % povprečne slovenske plače, v ostalih dveh skupinah pa raven te bruto plače dosega okoli 60 % povprečne slovenske plače. Ravno zaradi tega so tudi razponi med ravnmi bruto plač po usposobljenosti (visoka/srednja 215,7 % in nizka/srednja 76,7 %) še precej večji kot za slovensko povprečje. V strukturi zaposlenih je delež zaposlenih z visoko usposobljenostjo daleč najvišji in tudi spremembe v strukturi so močno pozitivne, saj ima ta delež tudi izrazito tendenco naraščanja, delež zaposlenih z nizko usposobljenostjo pa tendenco upadanja.

V javnem sektorju (L do O) je relativna raven povprečne bruto plače zaposlenih z visoko izobrazbo nižja od povprečja zaposlenih z visoko izobrazbo v Sloveniji in

Tabela 56: **Relativne bruto plače na zaposlenega glede na izobrazbo v poslovnih storitvah (J do K) (povprečna slovenska bruto plača = 100)**

Usposobljenost	1998	1999	2000	2001	2002
Visoka usposobljenost	177,9	182,9	180,9	179,5	181,7
Srednja usposobljenost	94,2	97,0	95,2	94,3	94,0
Nizka usposobljenost	54,4	54,0	53,0	53,1	53,7

Vir podatkov: SURS, izračuni UMAR.

Tabela 57: **Struktura zaposlenih po usposobljenosti v poslovnih storitvah (J, K)**

Usposobljenost	1998	1999	2000	2001	2002
Visoka usposobljenost	34,7	34,8	35,4	36,5	36,2
Srednja usposobljenost	52,1	51,2	51,3	51,1	51,0
Nizka usposobljenost	13,2	14,0	13,2	12,4	12,8

Vir podatkov: SURS, izračuni UMAR.

tudi od skupin dejavnosti v zasebnem sektorju. Najvišja pa je raven bruto plače zaposlenih s srednjo izobrazbo, relativna raven bruto plače zaposlenih z nizko izobrazbo pa je približno na ravni povprečja. Zaradi tega so tudi razponi med ravnmi bruto plač glede na izobrazbo (visoka/srednja 166 % in nizka/srednja 63,3 %) precej nižji od slovenskega povprečja in dokaj blizu razponom držav EU. Vse tri ravni (visoka, srednja in nizka) bruto plač imajo tendenco naraščanja, le pri bruto plači zaposlenih z visoko usposobljenostjo se z letom 2002 ta trend ustavlja. Javni sektor ima zelo visok delež zaposlenih z visoko izobrazbo. Kljub temu da je raven bruto plače z visoko usposobljenostjo nižja kot v povprečju in tudi od ostalih opazovanih skupin, pa je delež zaposlenih z visoko usposobljenostjo precej višji in zato je tudi povprečna bruto plača na zaposlenega v tem sektorju visoka in je približno na ravni skupine poslovnih storitev, kar je razvidno iz slike 26. Do leta 2002 se je raven bruto plače na zaposlenega v javnem sektorju v primerjavi s slovensko bruto plačo postopno povečevala, po tem letu pa zniževala.

Tabela 58: **Relativna bruto plača na zaposlenega glede na izobrazbo v javnih storitvah (L do O) (povprečna slovenska bruto plača = 100)**

Usposobljenost	1998	1999	2000	2001	2002
Visoka usposobljenost	163,5	166,1	166,7	169,0	164,4
Srednja usposobljenost	96,7	98,2	96,0	97,9	99,0
Nizka usposobljenost	60,6	60,7	60,0	60,9	62,7

Vir podatkov: SURS, izračuni UMAR.

Tabela 59: **Struktura zaposlenih po usposobljenosti v javnih storitvah (L do O)**

Usposobljenost	1998	1999	2000	2001	2002
Visoka usposobljenost	41,6	41,5	41,7	42,1	46,2
Srednja usposobljenost	47,1	46,3	45,8	45,6	44,1
Nizka usposobljenost	11,4	12,2	12,4	12,3	9,7

Vir podatkov: SURS, izračuni UMAR.

8 Fleksibilnost trga dela

Fleksibilnost trga dela je zelo širok pojem, ki zajema: prilagajanje števila zaposlenih (opravljenih ur) povpraševanju, prilagajanje plač produktivnosti ter sektorsko in regionalno mobilnost delovne sile. Zaradi obširnosti pojma je praktično nemogoče oblikovati enovito merilo fleksibilnosti trga dela. Merjenje fleksibilnosti se običajno omejuje na merjenje ene komponente fleksibilnosti trga dela in uporabo parcialnih meril fleksibilnosti. Najpogosteje se kot parcialna merila v mednarodnih primerjavah uporablja razširjenost začasnih in delnih zaposlitev. Poleg enostavnih meril fleksibilnosti trga dela, kot je razširjenost delnih in začasnih zaposlitev, se za ocenjevanje fleksibilnosti uporabljajo tudi ekonometrične ocene odzivnosti zaposlenosti in plač na makroekonomske šoke. Ker nekatere opredelitve fleksibilnosti trga dela, vidijo vzroke za nefleksibilnost predvsem v zakonskih ureditvah delovnih razmerij, se kot merilo fleksibilnosti uporablja tudi indeks varovanja zaposlitve, ki smo ga predstavili v poglavju 1.1. V nadaljevanju obravnavamo fleksibilnost trga dela v Sloveniji s pomočjo nekaj meril.

8.1 Razširjenost začasnih in delnih zaposlitev

Delež začasnih in delnih zaposlitev v skupni zaposlenosti sta relativno pogosto uporabljena indikatorja fleksibilnosti trga dela. Razširjenost začasnih zaposlitev je indikator prilagodljivosti trga dela, ki pa ima kot merilo prilagodljivosti precej pomanjkljivosti. Velik delež začasnih zaposlitev je namreč pogosto odziv delodajalcev na rigidna pravila o odpuščanju redno zaposlenih. Zaradi visokih stroškov odpuščanja se delodajalci pogosteje poslužujejo zaposlitev za določen čas, ki praviloma prinašajo nižje stroške odpuščanja.

Povečanje razširjenosti delnih zaposlitev se pogosto interpretira kot pozitiven trend. Zaposlenost s krajšim delovnim časom povečuje fleksibilnost trga dela na strani povpraševanja, saj povečuje možnosti prilagajanja proizvodnje in stroškov dela. Na strani ponudbe pa povečuje izbiro posameznika, ki morda ni pripravljen ali sposoben delati polni delovni čas, ter omogoča lažje usklajevanje družinskega in poklicnega življenja.

Fleksibilnost trga dela, merjena z razširjenostjo začasnih in delnih zaposlitev, se je v Sloveniji v obdobju 1995–2005 povečala. Pri tem se je močno povečala predvsem razširjenost začasnih zaposlitev, delne zaposlitve pa ostajajo še vedno relativno skromno razširjene. Vzroke za slednje lahko iščemo tako v “nepripravljenosti” sistemov socialne varnosti fleksibilnim oblikam zaposlitve in v dejstvu, da so delne zaposlitve relativno drage za delodajalce. Povečani fleksibilnosti je najbolj izpostavljena predvsem mlajša populacija (15–24 let), predvsem pa mlade ženske.

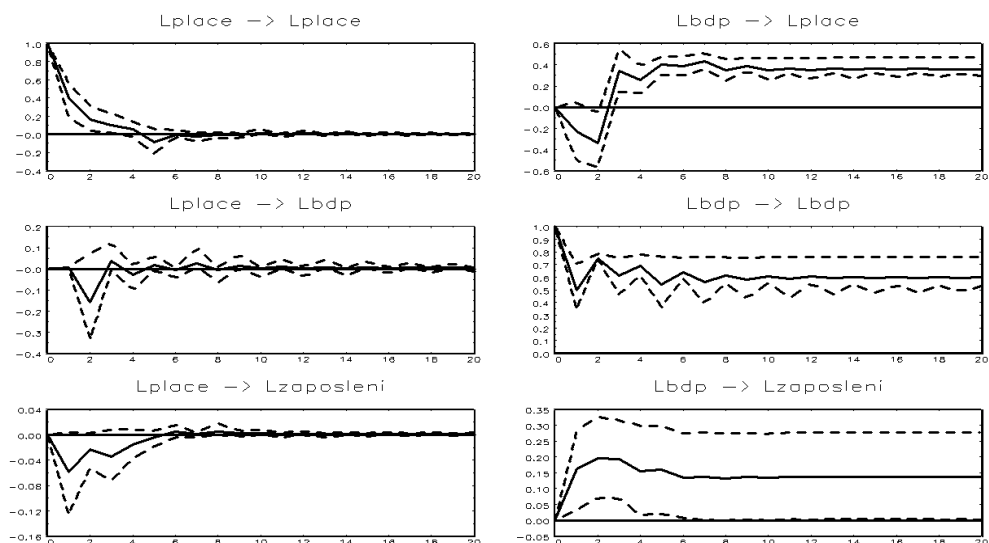
Delna zaposlitev je v državah EU-15 pogost način vstopa in izstopa na trg dela. V Sloveniji se v primerjavi z drugimi državami skoraj ne uporablja kot način izstopa, saj sedanji pokojninski sistem ne omogoča takšnega postopnega izstopa s trga dela.

8.2 Odzivnost plač in zaposlenosti na povečanje gospodarske rasti

Slovenija ima zaradi visokih stroškov odpuščenja in velike fiskalne obremenitve plač po nekaterih ocenah relativno rigiden trg dela. V ta namen smo analizirali trg dela v Sloveniji na agregatnih četrtletnih podatkih za obdobje 1995–2005. Ocenili smo strukturni model kointegrirane vektorske avtoregresije z uporabo sledečih spremenljivk: bruto domači proizvod v stalnih cenah, realne bruto plače in agregatna zaposlenost. Z uporabo kointegracijske analize je ocenjena ena ravnovesna povezava, in sicer med bruto domačim proizvodom in plačami, pri čemer zaposlenost v to ravnovesno povezavo ne vstopa. Iz rezultatov sledi, da povečanje BDP na dolgi rok za 1 % spremlja realno povečanje plač na dolgi rok za 0,6 %.

Pri analizi odzivnosti zaposlenosti in plač smo preučevali predvsem odziv na dva makroekonomska šoka. Prvi predstavlja trajno povečanje BDP kot rezultat povečane gospodarske rasti, drugi pa začasno povečanje plač kot posledico neravnovesnih stroškovnih pritiskov v podjetjih. Rezultati so prikazani na sliki 27. Levo nam slika prikazuje odzive na začasno povečanje plač, ki traja eno leto. Pričakovali bi, da se na tak stroškovni pritisk podjetja odzovejo z zmanjšanjem zaposlenosti. S slike je razvidno, da je znižanje zaposlenosti zelo šibko, obenem pa še statistično neznačilno. Podobno neznačilen je odziv ekonomske aktivnosti. Šibek odziv zaposlenosti na ciklične spremembe plač kaže na nefleksibilnost slovenskega trga dela. V primeru plačnih pritiskov podjetja težko prilagajajo obseg zaposlenosti, istočasno pa velja, da v primeru nižje rasti plač to ne prinaša bistveno večje zaposlenosti. V sliki desno je prikazan odziv spremenljivk na permanenten šok dviga gospodarske aktivnosti,

Slika 27: Dinamično prilagajanje trga dela makroekonomskim šokom⁹⁸

Vir podatkov: Izračuni UMAR.

⁹⁸ Slika 27 prikazuje impulzne odzive spremenljivk na strukturne šoke ter empirično izračunane 95-odstotne intervale zaupanja s tisoč »bootstrap« ponovitvami.

kateri značilno poveča BDP za 0,6 % na dolgi rok. Ta dvig si lahko predstavljamo tudi kot trajno povečanje agregatne produktivnosti, od katere bi pričakovali trajno povečanje zaposlenosti. Tudi tukaj se pokažejo strukturne rigidnosti slovenskega trga dela, saj povečanju ekonomske aktivnosti sledijo predvsem plače (povečanje za 0,35 % na dolgi rok), zaposlenost pa občutno manj – le za 0,1 % na dolgi rok – in še to na meji statistične značilnosti. Lahko bi rekli, da se na slovenskem trgu dela kaže t. i. histereza, ki je tudi izrazita značilnost trgov dela evropskih držav in ključni razvojni izziv nosilcev ekonomske politike. Tako kot Evropa si tudi Slovenija lahko obeta večjo rast zaposlenosti zaradi višje gospodarske rasti le v primeru, da bo uspela izpeljati tudi reforme trga dela.

9 Aktivna politika zaposlovanja

Fokus aktivne politike zaposlovanja (APZ v nadaljevanju) se je od njenega nastanka v zgodnjih šestdesetih letih prejšnjega stoletja spreminjal. Danes je APZ po mnenju strokovnjakov OECD namenjena predvsem podpori pri posredovanju zaposlitev in odpravljanju neskladij na trgu dela in je v EU pomemben del evropske zaposlitvene strategije in lizbonske strategije. Javni izdatki namenjeni za aktivno politiko zaposlovanja so razdeljeni po naslednjih vsebinskih sklopih:⁹⁹

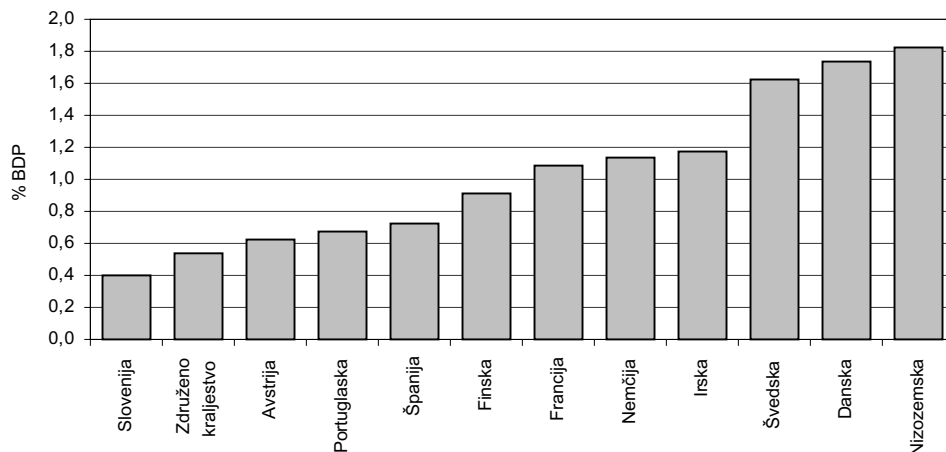
1. Javni zavod in administracija, kamor uvrščajo izdatke za posredovanje dela, svetovanje in poklicno orientacijo, tečaje za iskanje dela in povezane oblike intenzivnega svetovanja osebam s težavami pri iskanju službe, podporo geografski mobilnosti in podobni stroški, povezani z iskanjem službe, vsi administrativni stroški zavodov za zaposlovanje (centrala in lokalni centri), kjer spadajo tudi stroški institucij, ki podeljujejo nadomestila za brezposelnost (tudi, če so ločene agencije) in ostali administrativni stroški programov zaposlovanja.
2. Usposabljanje za trg dela, ki vsebuje izdatke za institucionalno usposabljanje, usposabljanje na delovnem mestu, integrirano usposabljanje in podpore za pripravništvo in tudi vse programe za mlade.
3. Spodbude za zaposlovanje – subvencije plače za zaposlitev ciljnih skupin in za ohranjanje zaposlitev skupin, ki jim grozi brezposelnost.
4. Neposredno kreiranje delovnih mest v javnem ali neprofitnem sektorju – zaposlitev za določen čas, v nekaterih primerih tudi regularne zaposlitve v javnem sektorju in neprofitnih organizacijah ponujenim brezposelnim osebam, sem sodijo tudi javna dela.
5. Podpora brezposelnim osebam za spodbujanje podjetništva – vzpostavitev podjetja.
6. Ukrepi za invalide – ukrepi za spodbujanje zaposlovanja, invalidska podjetja, rehabilitacija.

Države se med seboj razlikujejo po višini izdatkov in strukturi izdatkov za aktivno politiko zaposlovanja. Skandinavske države tradicionalno največ namenijo politiki zaposlovanja, še posebej izstopajo po izdatkih za aktivno politiko zaposlovanja. Ob začetku devetdesetih letih so se sredstva namenjena za politiko zaposlovanja, povečala skoraj v vseh evropskih državah, kar je odraz poslabšane gospodarske situacije in večjega pomena aktivne politike zaposlovanja, kot odgovora na obstoječo visoko brezposelnost. Največ so v letu 2003 za aktivno politiko zaposlovanja namenile Danska (1,79 % BDP), Finska (1,72 %), Švedska (1,63 %) in Nizozemska (1,4 %) ter Nemčija (1,62 %). Slovenija je v primerjavi s temi državami namenila relativno malo sredstev za aktivno politiko zaposlovanja, odstotek BDP-ja vrsto let znaša okoli 0,4 %, v letu 2004 in 2005 pa je znašal 0,34 % BDP.

Ker učinkovitost vseh programov APZ ni enaka, je pomembna tudi primerjava strukture izdatkov in analiza njihove učinkovitosti.

⁹⁹ Razvrstitev izdatkov je povzeta iz Employment Outlook, 2005.

Slika 28: Izdatki za aktivno politiko zaposlovanja v izbranih državah, v % BDP

Vir podatkov: OECD Employment Outlook, 2005.

Tabela 60: Struktura izdatkov za aktivno politiko zaposlovanja v posameznih državah v letu 2003

	Švedska	Velika Britanija	Španija	Nizozemska	Irska	Finska	Danska	Avstrija
Javni zavod za zaposlovanje in stroški administracije	8,12	38,20	12,50	10,23	17,92	44,85	12,07	26,98
Programi usposabljanja	45,78	15,73	20,83	21,73	34,68	26,47	29,89	47,62
Spodbude za zaposlovanje	5,52	0,00	41,67	42,18	1,16	13,97	28,16	9,52
Neposredno kreiranje delovnih mest	11,36	1,12	12,50	12,78	12,14	6,62	0,00	6,35
Podpora brezposelnim osebam za spodbujanje podjetništva	1,30	41,57	6,94	8,95	0,00	0,74	0,00	0,00
Ukrepi za invalide	27,92	3,37	5,56	4,14	34,10	7,35	29,89	9,52
Skupaj	100	100	100	100	100	100	100	100

Vir podatkov: OECD Employment Outlook, 2005.

V tabeli 60 je prikazana struktura izdatkov za aktivno politiko zaposlovanja v izbranih državah za posamezen vsebinski sklop. Delovanje javnih zavodov za zaposlovanje in stroški povezani z administracijo, predstavljajo velik delež izdatkov predvsem v Veliki Britaniji, Irski, Avstriji in Finski. Viden pa je tudi velik pomen programov usposabljanja, ki ga dajejo skandinavske države.

V Sloveniji je strukturni delež, namenjen javnim zavodom, v skupnih sredstvih za aktivno politiko zaposlovanja dokaj stabilen. V letu 2005 se je delež povečal predvsem zaradi povečanih izdatkov obnove za poslovne zgradbe. V teh izdatkih se izražajo tudi programi za poglobljena svetovanja in motiviranja, ki so pomemben del celotne politike zaposlovanja in nujno potrebni tako pri nadaljnjem vključevanju ljudi v druge programe, ki bodo imeli uspešen izhod za brezposelno osebo, kot

Tabela 61: **Struktura izdatkov za aktivno politiko zaposlovanja v Sloveniji, v %**

	1995	1997	1999	2001	2003	2004	2005
Javni zavod za zaposlovanje in stroški administracije	23,59	31,76	22,42	24,73	25,35	26,30	29,90
Programi usposabljanja	10,85	19,72	19,82	14,15	9,86	15,74	18,48
Spodbude za zaposlovanje	45,66	15,16	10,43	24,21	24,40	19,69	13,32
Neposredno kreiranje delovnih mest	6,87	17,43	35,75	24,36	26,19	26,58	23,59
Podpora brezposelnim osebam za spodbujanje podjetništva	6,58	5,08	2,69	2,30	3,25	2,36	4,97
Ukrepi za invalide	6,45	10,84	8,89	10,25	10,96	9,34	9,75
Skupaj	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Vir podatkov: Poročila realizacije proračunov za posamezna leta, Ministrstvo za finance.

neposredno zaposlitev. V Sloveniji se je obseg programov za poglobljena in intenzivna svetovanja v zadnjih letih zniževal, povečevali pa so se programi krajših delavnic.

Višine deležev in višine sredstev za javne zavode pa so odvisne tudi od samih institucionalnih ureditev v državah in vlogah, ki jih imajo. Osnovne funkcije javnih zavodov za zaposlovanje so vezane na iskalce zaposlitve, nekateri javni zavodi so organizirani tako, da je vodenje registrov in izvajanje sistema nadomestil za primer brezposelnosti ločeno od posredovanja in vključevanja na trg dela. V nekaterih državah imajo posebne namenske sklade za primer brezposelnosti, iz katerih se financirajo politike, druge imajo vir sredstev zagotovljen iz javnega proračuna. V bistvu se izvaja stalen proces tesnejšega povezovanja med zavodi za zaposlovanje, centri za socialno delo in institucijami, ki upravljajo s sistemom zavarovanja za primer brezposelnosti. Slovenski zavod za zaposlovanje ima združene funkcije posredovanja in upravljanja sistema zavarovanja¹⁰⁰ za primer brezposelnosti, hkrati pa opravlja tudi druge funkcije, kot so upravljanje in podeljevanje štipendij za dijake in študente, izdajanje delovnih dovoljen. Za doseganje učinkovitejšega delovanja je potrebno zavod drugače organizacijsko okrepiti v funkciji zagotavljanja informativne in svetovalne pomoči brezposelnim pri iskanju zaposlitve in spremljanju aktivnosti brezposelnih, proučiti možnosti drugačnega financiranja, izboljšati razmerje med brezposelnimi in svetovalci in izboljšati njihovo usposobljenost.

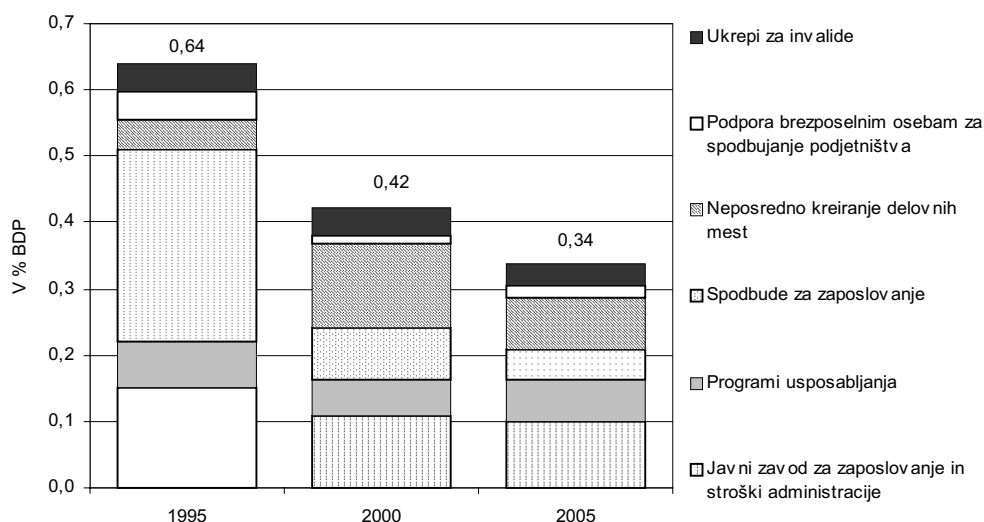
Drug pomemben sklop so programi usposabljanja za trg dela. Izbrane države so leta 2003 namenile za programe usposabljanja od okoli 47 % (Avstrija, Švedska) do 16 % (Velika Britanija, Slovenija) od vseh razpoložljivih sredstev za aktivno politiko zaposlovanja. V Sloveniji je bil največji delež namenjen programom usposabljanja v letu 1999 (19,72 %), ko se je začel izvajati t. i. program 5000 (šolsko let 1998/1999), trenutno 10.000, ki je namenjen izobraževanju brezposelnih oseb v formalnem šolskem sistemu. Izdatki pa so se po tem letu zmanjševali, v letu 2003 so programi predstavljali okoli 10 % v strukturi izdatkov. V zadnjih dveh letih se je usposabljanju

¹⁰⁰ Za več o prednostih in slabostih različnih vrst organiziranosti javnih zavodov za zaposlovanje glej: Employment Outlook 2005, Chapter 5: Public Employment Services: Managing Performance.

na delovnem mestu in usposabljanju zaposlenih namenilo več sredstev. V letu 2005 so izdatki dosegli 18,5-odstotni delež v strukturi, kar je tudi posledica programa usposabljanja zaposlenih, sofinanciranega iz Evropskega strukturnega sklada. Javna dela so namenjena predvsem delovni integraciji brezposelnih z večjimi zaposlitvenimi ovirami in dolgotrajno brezposelnim osebam. Relativno velik delež, namenjen tej obliki APZ, je povezan s strukturo brezposelnih, v kateri pomemben delež predstavljajo prav te skupine.

V primerjavi z drugimi državami Slovenija veliko več namenja politiki neposrednega ustvarjanja delovnih mest oziroma javnim delom in lokalnim zaposlitvenim programom, saj so ti v letu 2004 predstavljali preko 26 % vseh sredstev. Največji delež so imela javna dela v letih 1998 in 1999, potem pa se je delež zmanjšal.

Slika 29: Obseg in struktura izdatkov za APZ v Sloveniji v izbranih letih, v % BDP

Vir podatkov: Poročila realizacije proračunov za posamezna leta, Ministrstvo za finance.

Slovenija se je po deležu spodbud za zaposlovanje (subvencije za odpiranje delovnih mest v zasebnem sektorju) sredi devetdesetih let uvrščala med države, ki so veliko namenile subvencijam, potem pa se je ta delež začel zmanjševati. Znižan delež izdatkov za subvencije v letu 2005 je povezan tudi z relativno poznim začetkom (druga polovica leta 2005) dodeljevanja nekaterih vrst subvencij. Struktura izdatkov v drugih državah kaže, da velik delež za subvencije zasebnemu sektorju namenjata Španija in Nizozemska (okoli 42%), kjer se spodbude za te namene že nekaj let povečujejo. Na drugi strani pa so države; kot npr. Velika Britanija in Irsko¹⁰¹ in Švedska, ki namenijo relativno majhen delež za neposredne spodbude (od 0 % do 5 % v strukturi izdatkov za APZ). Pri teh programih pa je potrebno izpostaviti vsebino

¹⁰¹ Irsko je v letih 1993–1995 tem spodbudam in javnim delom namenila veliko več kot danes, vendar je bila tudi stopnja razvitosti manjša.

in obliko programov, s katerimi države subvencionirajo zasebni sektor. Slovenija na primer podjetju, ki zaposli brezposelno osebo, nudi v večini primerov subvencijo v enkratnem znesku, kjer se višina subvencije razlikuje zaradi karakteristike brezposelne osebe in vrste zaposlitve (določen ali nedoločen čas). Ob tem je vprašljiva učinkovitost te vrste subvencije.¹⁰² Na drugi strani pa med te spodbude uvrščamo dansko in finsko »job rotation« shemo, ki je namenjena spodbujanju zaposlovanja in hkratnega usposabljanja in se kaže kot uspešna oblika spodbud za razliko od enkratnih subvencij. Visok delež neposrednih spodbud za zaposlovanje na Nizozemskem je povezan tudi s spodbudami za uporabo raznih fleksibilnih oblik zaposlitve.

Ker programi aktivne politike zaposlovanja v Sloveniji v zadnjih desetih letih niso bili deležni evalvacij s strani neodvisnih institucij, v katerih bi se ocenjeval bodisi vpliv posameznega programa na verjetnost zaposlitve, ali t. i. dead-weight učinek,¹⁰³ v nadaljevanju povzemamo rezultate študije učinkovitosti evropske aktivne politike zaposlovanja, ki so jo naredili Kluve in drugi (2005).¹⁰⁴ Ta kaže, da najbolj povečujejo verjetnost, da se udeleženec zaposli t. i. programi »pomoči in kazni«, ki vključujejo vse aktivnosti, ki povečujejo učinkovitosti in intenzivnost iskanja zaposlitve, in svetovanja brezposelnim osebam, vključno s kaznovanjem za neizpolnjevanje naloženih obveznosti ali neaktivnost. Te aktivnosti pa seveda niso učinkovite in primerne za t. i. »manj iznajdljive« skupine, ki jih je potrebno vključiti v druge programe. Kluve et al. (2005) ugotavljajo, da se programi neposrednega kreiranja delovnih mest v javnem sektorju ne kažejo kot najbolj učinkovita vrsta APZ, vendar so namenjene in primerne za določene skupine brezposelnih, ki se jim s tem zagotavlja stik s trgom dela in ohranjanje delovnih navad. Podobno kot javna dela kažejo majhen pozitiven učinek tudi subvencioniranja zaposlitev v zasebnem sektorju. Relativno majhen pozitiven učinek na verjetnost zaposlitve po programu kažejo tudi tradicionalni programi usposabljanja.

Podobne rezultate kaže ocena vpliva programov javnih del in programov usposabljanja in izobraževanja (formalno izobraževanje in druge oblike krajših usposabljanj) na izhode iz brezposelnosti v zaposlitev v Sloveniji. Empirični okvir za ocenjevanje teh učinkov je podan s posodobljeno združevalno funkcijo,¹⁰⁵ ki povezuje izhode v zaposlitve z brezposelnostjo, prostimi delovnimi mesti oziroma t. i. Beverdige krivuljo, in ukrepe aktivne politike zaposlovanja. Učinkovita politika na trgu dela naj bi dodatno spodbudila izhode v zaposlitev k učinkom, povezanim s številom brezposelnih in prostimi delovnimi mesti. V primeru merjenja izdatkov za usposabljanje in izobraževanje ugotovimo pozitiven, vendar majhen vpliv na izhode

¹⁰² Predvsem se izpostavlja vprašanje izrivanja nesubvencioniranih zaposlitev. Zato je smotno, da se subvencioniranje uporablja v omejenem obsegu in za točno določene skupine brezposelnih z večjimi zaposlitvenimi ovirami.

¹⁰³ S pomočjo kontrolne skupine brezposelnih se meri nepotrebnost določenih aktivnosti v okviru programa APZ.

¹⁰⁴ Študija podaja skupni prikaz rezultatov 130 evalvacijskih študij programov aktivne politike zaposlovanja v EU.

¹⁰⁵ S tem ko programe aktivne politike zaposlovanja (izdatke za programe, število udeležencev v programih) kot samostojen člen združimo s številom brezposelnih in prostimi delovnimi mesti v združevalni funkciji, dobimo tako imenovano »posodobljeno združevalno funkcijo«. V oceni so zajeti registrski podatki Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje iz obdobja od leta 1994 do leta 2002 po četrtletjih. Opazovana enota je območna enota Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje in četrtletni podatki (od 1. četrtletja 1994 do 4. četrtletja 2002).

v zaposlitev. V bistvu je bilo v okviru programov namenjenih največ sredstev za formalno izobraževanje, kar sicer vpliva na izhode iz brezposelnosti, ne pa tudi na izhode v zaposlitev. Formalno izobraževanje traja leto ali več in udeleženci v tem času aktivno ne iščejo zaposlitve. Za učinkovitost je potrebno programe ciljno usmeriti in več usposabljanja povezati s konkretnim delovnim mestom, podobno kot razmišljajo Kluve in drugi (2005). Javna dela prav tako kažejo majhen, vendar pozitiven vpliv na izhode v zaposlitev, praviloma se z večjim časovnim odlogom povečuje vpliv na izhode. Vpliv obeh programov je odvisen tudi od časovnega odloga pojasnjevalnih spremenljivk. V primerjavi ocen vpliva višine izdatkov, namenjenih za programe, in ocen obsega vključenih oseb, kažejo boljše rezultate ocene obsega udeležencev v programih. Na primer pri javnih delih to izhaja iz dejstva, več oseb bo vključenih v programe, več se jih bo zaposlilo (Klužer, 2006 in Barbo-Škerbinc in Vodopivec, 1999).

Na osnovi analize Kluve et al. (2005) svetujejo, da naj države razvijajo primeren nabor ukrepov: nadaljujejo s programi usposabljanja, povečajo programe spodbud za zaposlovanje v zasebnem sektorju in veliko pozornosti namenijo programom »pomoči in kazni«, ki pomenijo več intenzivnega dela (svetovanja in spodbud) z brezposelno osebo in bolj aktivno iskanje zaposlitve s strani brezposelne osebe.

Čeprav lahko določena priporočila iz evalvacij upoštevamo tudi za oblikovanje politike v Sloveniji, bi bilo potrebno razviti neodvisne evalvacije posameznih programov s pomočjo raziskovalnih metod. Na osnovi rezultatov prej omenjene študije pa bi bilo smiselno dati večji poudarek dela javnega zavoda programom t. i. »pomoči in kazni«, ki vključujejo vse aktivnosti, ki povečujejo učinkovitost in intenzivnost iskanja zaposlitve, in svetovanja brezposelnim osebam, vključno s kaznovanjem za neizpolnjevanje naloženih obveznosti ali neaktivnost in v Sloveniji zahtevajo izboljšanje razmerja med številom brezposelnih oseb in zaposlitvenim svetovalcem ter njihovo boljše usposobljenost.

Za večjo učinkovitost programov bi bilo potrebno vsebinsko združevanje programov APZ v programe, ki bodo imeli jasno opredeljen namen, ter s tem preseči sedanjo razdrobljenost APZ programov in zagotoviti njihovo stabilno financiranje ter povečati ciljno usmerjenost programov glede na potrebe delodajalcev in brezposelnih oseb. Pri oblikovanju in izvajanju programov je potrebno povečati vlogo delodajalcev in s tem upoštevanje potreb na trgu dela.

Literatura in viri

Allocation of 2004 EU Expenditure by Member State. (2004). Brussels: European Commission.

Barbo-Škerbinc, M., Vodopivec, M. (1999). How effective are Slovenian active labour market programs? IB-revija, 33(2–3), 35–45.

Bilten. (2006). Ljubljana: Banka Slovenije. 1991–. ISSN 1318–0762.

Bilten javnih financ. (2006). Ljubljana: Ministrstvo za finance. ISSN 1580–2248.

Bednaš, M., Kajzer, A. (Ur.) (2005). Izhodišča za ciljni razvojni scenarij Strategije razvoja Slovenije. Delovni zvezek, št. 12, Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.

Bednaš, M., (Ur.) (2005). Učinki vstopa Slovenije v EU na gospodarska gibanja v letu 2004. Delovni zvezek, št. 5, Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.

Bertola, G, Boeri, T. and Canzies S. (2000): Employment protection in industrilized countries: the case of new indicators. International Labour Review, 13(1), 1–24.

Consensus Forecasts. (september 2005, februar 2006, marec 2006). London: Consensus Economics Inc. ISSN 0957-0950.

Commodity Price Data (Pink Sheet). Washington: World Bank. Pridobljeno aprila 2006 na: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTDEC/EXTDECPROSPECTS/0,,contentMDK:20268484~menuPK:556802~pagePK:64165401~piPK:64165026~theSitePK:476883,00.html>

Eastern Europe Consensus Forecasts. (julij 2005, januar 2006). London: Consensus Economics Inc. ISSN 1462–4001.

Education at Glance 2005. (2005). Paris: OECD.

Employment Outlook 1999.(1999). Paris: OECD.

Employment Outlook 2005. (2005). Paris: OECD.

Economic situation and outlook. Assessing developments since the Commission spring 2005 forecast. (avgust 2005). Brussels: European Comission, DG EcFin.

Enlargement. Two Years After: An Economic Evaluation (2006). Brussels: European Commission. Pridobljeno maja 2006 na: http://europa.eu.int/comm/economy_finance/publications/occasional_papers/2006/occasionalpapers24_en.htm.

Economic forecasts. Spring 2006. Brussels: European Commission. Pridobljeno maja 2006 na: http://europa.eu.int/comm/economy_finance/publications/european_economy/2006/ee2006en.pdf

Eurostat portal. Pridobljeno na: <http://eurostat.cec.eu.int>.

Fagerberg, J. (2000). Technological Progress, Structural Change and Productivity Growth: a Comparative Study. in: Structural Change and Economic Dynamics. Elsevier Science B.V., No. 11.

Hatzichronoglou, T. (1997). Revision of the High-Technology and Product Classification. STI Working Papers. Paris: OECD.

Hlouskova, J. in Wagner, M. (2004). What's Really the Story with this Balassa-Samuelson Effect in the CEECs?. Bern: Universität Bern, Volkswirtschaftliches Institut. 04-16. September 2004. Pridobljeno na: <http://130.92.195.20/publikationen/download/dp0416.pdf>

Interim Forecast. DG Ecfm. (februar 2006). Brussels: European Commission.

Jesensko poročilo. (2005). Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj. ISSN 1318-3834.

Kluve, J. et al. (2005): Study on the effectiveness of ALMPs. Research project for the European Commission. Essen: Reinisch-Westfälisches Institut für Wirtschaftsforschung e.V. (RWI). Pridobljeno na: http://europa.eu.int/comm/employment_social/incentive_measures/studies/effect_imp_almp_fin_rep_en.pdf

Klužer, F. (2006): Učinki aktivne politike zaposlovanja na izhode iz brezposelnosti v zaposlenost v Sloveniji, IB-revija, št. 3. (V tisku).

Konvergenčno poročilo. Dopolnitev 2005. (december 2005). Pridobljeno aprila 2006 na: http://www.gov.si/mf/slov/tekgib/konvergenčni_program_2005.pdf

Kreditni in obrestne mere. (2006). Ljubljana: Banka Slovenije. Pridobljeno aprila 2006 na: <http://www.bsi.si/iskalniki/financi-sistem.asp?MapaId=232#>

Landesmann, M. et al. (2000). Structural Development in Central and Eastern Europe. Structural Report. Vienna: The Vienna Institute for International Economic Studies.

Mesečno statistično poročilo. (2006). Ljubljana: Ljubljanska borza.

Mihaljek, D., Klau, M. (2004): The Balassa-Samuelson Effect in Central Europe: a Disaggregated Analysis. Pridobljeno na: http://www.iue.it/ECO/Conferences/accession_countries/papers/EUIconferenceMay2004_paperMihaljek.pdf

Morley, J. C., Nelson, C. R. in Zivot, E. (2003): Why are the Beveridge-Nelson and unobservable-components decompositions of GDP so different?, The Review of Economics and Statistics, 85(2), 235–243.

Monatsberichte. (januar 2006). Wien: Österreichisches Institut für Wirtschaftsforschung.

Podkaminer, L. et al. (julij 2005). Back from the Peak, Growth in Transition Countries Returns to Standard Rate of Catching-up. WIIW Research Reports. št. 320. Vienna: The Vienna Institute for International Economic Studies.

Podkaminer, L., Gligorov, V. et al. (februar 2006). Strong Growth Driven by Exports in the NMS and by Consumption in the Future EU Members. WIIW Research Reports. št. 325. Vienna: The Vienna Institute for International Economic Studies.

Pomladansko poročilo 2005. (2005). Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj. ISSN 1318-3850.

Poročilo o razvoju 2006. (2006). Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.

Poročilo o denarni politiki (2004–2006). Ljubljana: Banka Slovenije. ISSN 1854-0309. Pridobljeno maja 2006 na: <http://www.bsi.si/publikacije-in-raziskave.asp?MapaId=284>

Program vstopa v ERM II in prevzema evra. Skupno gradivo Vlade Republike Slovenije in Banke Slovenije. (2003). Ljubljana: Banka Slovenije in Vlada RS.

Predlog proračuna republike Slovenije za leto 2006. Poročevalec DZ, št. 75/2005. Ljubljana: Državni zbor.

Predlog proračuna republike Slovenije za leto 2007. Poročevalec DZ, št. 77/2005. Ljubljana: Državni zbor.

Prva statistična objava. (različne objave do 30. 4. 2006). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.

The Russia Business Forecast Report (Q2 2006, Q4 2005). London: Business Monitor International. ISSN 1744-8824.

Statistične informacije. (različne objave do 30. 4. 2006). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.

Statistično raziskovanje o izplačanih čistih plačah in osebnih prejemkih. (2006). Ljubljana: Agencija RS za javno-pravne evidence in storitve.

Stock, J. H., Watson, M. H. (1998): Diffusion indexes, NBER Working Paper No. 6702. Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research.

Uredba o podlagah in postopkih za pripravo predloga državnega proračuna, Uradni list RS, št. 45/2002.

Van Ours, Jan C., Vodopivec, M. (2004). "How Changes in Benefits Entitlement Affect Job-Finding: Lessons from the Slovenian "Experiment"," IZA Discussion Papers No. 1181, Bonn: Institute for the Study of Labor.

Vodopivec, M. (2005). Analiza mobilnosti dela in fleksibilnost sistema plač. Zaključno poročilo o raziskovalnem projektu. (Tipkopis).

World Economic Outlook. (september 2005, april 2006). Washington: International Monetary Fund. ISSN 0256–6877.

Zakon o davku na dodano vrednost, Uradni list RS, št. 134/2003.

Zakon o delovnih razmerjih, Uradni list RS, št. 42/2002.

Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti iz leta 1998, Uradni list RS, št. 69/1998.

Statistična priloga

Kazalo tabel

Tabela 1:	Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije	170
Tabela 2a:	Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod (v mio SIT, tekoče cene)	172
Tabela 2b:	Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod (struktura v %, tekoče cene; deleži v dodani vrednosti v %)	173
Tabela 3a:	Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod (v mio SIT, stalne cene)	174
Tabela 3b:	Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod (realne stopnje rasti v %)	175
Tabela 4a:	Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda (v mio SIT, tekoče cene)	176
Tabela 4b:	Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda (struktura v %, tekoče cene)	177
Tabela 5a:	Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda (v mio SIT, stalne cene)	178
Tabela 5b:	Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda (realne stopnje rasti v %)	179
Tabela 6a:	Temeljni agregati nacionalnih računov (v mio SIT, tekoče cene)	180
Tabela 6b:	Temeljni agregati nacionalnih računov (struktura v %, tekoče cene)	181
Tabela 7:	Plačilna bilanca (v mio EUR)	182
Tabela 8:	Izvoz in uvoz blaga in storitev	183
Tabela 9a:	Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino (v mio EUR)	184
Tabela 9b:	Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino (struktura v %)	186
Tabela 10:	Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS-IMF (bilanca prihodkov, v mio SIT, tekoče cene in deleži v primerjavi z BDP v %)	188
Tabela 11:	Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS-IMF (bilanca odhodkov, v mio SIT, tekoče cene in deleži v primerjavi z BDP v %)	190
Tabela 12:	Prebivalstvo in aktivnost (števila v tisoč, kazalci in stopnje rasti v %)	192
Tabela 13:	Zaposlenost (po metodologiji nacionalnih računov) in produktivnost	193
Tabela 14:	Indikatorji mednarodne konkurenčnosti (letne stopnje rasti v %)	194

Tabela 1: Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije

	realne stopnje rasti v %								
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
							napoved		
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	4,1	2,7	3,5	2,7	4,2	3,9	4,2	4,0	3,9
Deleži v dodani vrednosti po dejavnostih v %									
Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	3,2	3,0	3,2	2,6	2,5	2,3	2,2	2,0	1,8
Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	36,2	35,9	35,3	35,6	35,1	34,5	34,3	34,0	33,6
- industrija (C+D+E)	30,0	30,1	29,6	29,8	29,5	28,8	28,5	28,2	27,8
- gradbeništvo F	6,3	5,8	5,7	5,8	5,7	5,7	5,8	5,9	5,8
Storitve (G...P)	60,6	61,1	61,5	61,9	62,3	63,2	63,5	64,0	64,6
BDP v mio SIT (tekoče cene)	4.300.350	4.799.552	5.355.440	5.813.540	6.251.244	6.557.698	6.963.900	7.426.200	7.901.802
v tem PMSFP ¹	48.035	37.737	40.723	51.825	60.079	-	-	-	-
BDP v mio EUR	20.974	22.099	23.673	24.876	26.171	27.365	29.065	30.994	32.979
BDP v mio USD	19.312	19.772	22.292	28.069	32.494	34.030	34.889	37.187	39.568
BDP na prebivalca v EUR	10.543	11.094	11.866	12.461	13.103	13.677	14.500	15.440	16.403
BDP na prebivalca v USD	9.703	9.925	11.170	14.057	16.269	17.008	17.406	18.525	19.681
BDP na prebivalca (PPS)*	14.600	15.400	16.000	16.500	17.900	18.900	-	-	-
MENJAVA S TUJINO - PLAČILNO BILANČNA STATISTIKA									
Izvoz proizvodov in storitev ²	13,2	6,3	6,7	3,1	12,5	9,2	8,2	7,9	8,0
Izvoz proizvodov	13,2	7,0	6,4	4,4	12,8	8,7	8,5	8,2	8,3
Izvoz storitev	13,4	3,2	8,0	-2,5	10,9	11,6	6,8	6,7	6,8
Uvoz proizvodov in storitev ²	7,3	3,0	4,8	6,7	13,2	5,3	7,6	7,4	7,5
Uvoz proizvodov	7,4	3,2	4,4	7,3	14,5	5,1	7,6	7,4	7,5
Uvoz storitev	6,8	1,8	7,5	3,0	5,6	6,8	7,0	7,1	7,5
Izvoz proizvodov in storitev v mio EUR	11.626	12.632	13.522	13.882	15.715	17.740	19.724	21.771	24.033
Delež v BDP v %	55,4	57,2	57,1	55,8	60,0	64,8	67,9	70,2	72,9
Uvoz proizvodov in storitev v mio EUR	12.364	12.781	13.167	13.890	16.038	17.876	19.962	21.856	24.036
Delež v BDP v %	58,9	57,8	55,6	55,8	61,3	65,3	68,7	70,5	72,9
Saldo menjave s tujino v mio EUR	-738	-149	355	-2	-323	-136	-238	-85	-3
Delež v primerjavi z BDP v %	-3,5	-0,7	1,5	0,0	-1,2	-0,5	-0,8	-0,3	0,0
Saldo tekočega računa plačilne bilance v mio EUR	-583	38	344	-81	-544	-301	-480	-390	-300
Delež v primerjavi z BDP v %	-2,8	0,2	1,5	-0,3	-2,1	-1,1	-1,7	-1,3	-0,9
Devizne rezerve v mio EUR	4.705	6.514	7.842	7.703	7.484	8.832	-	-	-
Bruto zunanji dolg v mio EUR	9.490	10.403	11.484	13.259	15.278	19.566	-	-	-
Delež v primerjavi z BDP v %	45,2	47,1	48,5	53,3	58,4	71,5	-	-	-

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 1: Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije

							realne stopnje rasti v %		
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
							napoved		
ZAPOSLENOST, PLAČE IN PRODUKTIVNOST									
Zaposlenost po SNA	0,8	0,5	-0,3	-0,2	0,4	0,7	0,8	0,6	0,8
Št. registriranih brezposelnih (povprečje leta, v tisoč)	106,6	101,9	102,6	97,7	92,8	91,8	89,1	87,3	85,0
Stopnja registrirane brezposelnosti v %	11,8	11,2	11,3	10,9	10,3	10,2	9,8	9,6	9,3
Stopnja brezposelnosti po ILO v %	7,0	6,4	6,4	6,7	6,3	6,5	6,6	6,7	6,7
Bruto plača na zaposlenega	1,6	3,2	2,0	1,8	2,0	2,2	2,4	2,6	2,8
Produktivnost dela (BDP na zaposlenega)	3,3	2,2	3,8	2,9	3,7	3,1	3,4	3,3	3,1
DOMAČE POVPRAŠEVANJE - STATISTIKA NACIONALNIH RAČUNOV									
Končna potrošnja	1,2	2,7	1,8	3,0	3,1	3,2	3,1	3,1	3,3
Delež v BDP v %	76,7	76,6	75,3	75,4	74,9	75,0	74,6	73,7	73,2
v tem:									
Zasebna potrošnja	0,7	2,3	1,3	3,4	3,1	3,3	3,3	3,3	3,6
Delež v BDP v %	57,4	56,6	55,5	55,8	55,4	55,4	55,0	54,3	53,9
Državna potrošnja	2,6	3,9	3,2	1,6	2,9	3,0	2,7	2,8	2,4
Delež v BDP v %	19,3	20,0	19,7	19,6	19,5	19,6	19,6	19,4	19,3
Investicije v osnovna sredstva	1,8	0,4	0,9	7,1	5,9	3,7	6,0	5,0	4,0
Delež v BDP v %	25,6	24,1	22,6	23,3	24,1	24,8	25,5	25,8	25,9
KONSOLIDIRANA BILANCA JAVNEGA FINANCIRANJA PO METODOLOGIJI GFS - IMF									
Javnofinančni prihodki v primerjavi z BDP v %	41,7	42,7	40,6	42,6	42,9	43,8	-	-	-
Javnofinančni odhodki v primerjavi z BDP v %	43,0	44,0	43,5	44,0	44,3	44,9	-	-	-
Presežek (primanjkljaj) v primerjavi z BDP v %	-1,3	-1,3	-2,9	-1,4	-1,4	-1,1	-	-	-
TEČAJ IN CENE									
Tečaj USD (povprečje leta), BS	222,7	242,7	240,2	207,1	192,4	192,7	199,6	199,7	199,7
Tečaj EUR (povprečje leta), BS	205,0	217,2	226,2	233,7	238,9	239,6	239,6	239,6	239,6
Realni efektivni tečaj tolarja ³	-2,2	-0,3	1,7	3,2	0,0	-0,3	-0,2	0,1	0,1
Inflacija (konec leta)	8,9	7,0	7,2	4,6	3,2	2,3	2,0	2,1	2,2
Inflacija (povprečje leta)	8,9	8,4	7,5	5,6	3,6	2,5	2,1	2,1	2,1

Vir podatkov: SURS, Banka Slovenije, Ministrstvo za finance, *Eurostat - New Cronos, marec 2006, napovedi UMAR.

Opombe: ¹ PMSFP; Posredno merjene storitve finančnega posredništva, ² Plačilnobilančna statistika (izvoz F.O.B., uvoz F.O.B.); z izračunom realnih stopenj rasti je izločen vpliv medvalutnih sprememb in cen na tujih trgih, ³ Deflaciran s cenami življenjskih potrebščin, rast vrednosti pomeni apreciacijo tolarja in obratno.

Tabela 2a: **Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod**

		v mio SIT, tekoče cene								
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
		napoved								
A	Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	118.374	123.292	146.949	127.794	136.096	128.821	132.611	125.237	120.714
B	Ribištvo	723	742	854	1.060	903	882	942	971	1.001
C	Rudarstvo	24.922	22.883	22.229	26.378	28.489	29.156	29.086	29.421	29.615
D	Predelovalne dejavnosti	988.880	1.111.276	1.210.946	1.332.453	1.406.406	1.444.039	1.518.437	1.594.395	1.674.281
E	Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	102.733	123.594	141.645	147.844	166.900	171.623	179.058	188.653	200.755
F	Gradbeništvo	233.104	243.891	264.710	290.297	308.827	325.382	352.562	376.427	398.848
G	Trgovina in popravila motornih vozil	412.437	473.454	538.756	592.019	631.270	678.241	728.950	786.834	850.198
H	Gostinstvo	86.461	96.677	107.183	117.075	123.092	127.508	134.792	143.792	153.259
I	Promet, skladiščenje in zveze	258.432	289.235	321.742	360.735	389.902	419.518	453.732	491.913	534.370
J	Finančno posredništvo	185.313	189.720	212.234	222.434	241.702	259.288	263.425	271.317	292.367
K	Nepremičnine, najem in poslovne storitve	554.474	628.346	721.283	788.799	863.880	918.959	991.907	1.070.127	1.154.602
L	Javna uprava, obramba, socialno zavarovanje	230.304	268.712	298.445	333.583	366.389	387.239	411.215	437.712	463.691
M	Izobraževanje	206.337	239.691	263.963	288.351	315.597	335.148	357.713	378.736	402.992
N	Zdravstvo in socialno varstvo	191.500	217.439	235.140	252.472	270.670	282.734	298.112	316.291	336.571
O	Druge skupne in osebne storitve	132.507	147.687	152.897	165.966	184.470	194.025	205.886	219.835	235.786
P	Zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem	1.369	1.789	1.728	1.336	1.349	1.510	1.649	1.791	1.945
1. DODANA VREDNOST		3.727.869	4.178.428	4.640.703	5.048.599	5.435.944	5.704.073	6.060.077	6.433.453	6.850.992
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE		572.481	621.124	714.738	764.941	815.301	853.624	903.824	992.746	1.050.808
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)		4.300.350	4.799.552	5.355.440	5.813.540	6.251.244	6.557.698	6.963.900	7.426.200	7.901.800

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

Tabela 2b: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

							struktura v %, tekoče cene		
							2006	2007	2008
							napoved		
	2000	2001	2002	2003	2004	2005			
A Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	2,8	2,6	2,7	2,2	2,2	2,0	1,9	1,7	1,5
B Ribištvo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
C Rudarstvo	0,6	0,5	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
D Predelovalne dejavnosti	23,0	23,2	22,6	22,9	22,5	22,0	21,8	21,5	21,2
E Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	2,4	2,6	2,6	2,5	2,7	2,6	2,6	2,5	2,5
F Gradbeništvo	5,4	5,1	4,9	5,0	4,9	5,0	5,1	5,1	5,0
G Trgovina in popravila motornih vozil	9,6	9,9	10,1	10,2	10,1	10,3	10,5	10,6	10,8
H Gostinstvo	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	1,9	1,9	1,9	1,9
I Promet, skladiščenje in zveze	6,0	6,0	6,0	6,2	6,2	6,4	6,5	6,6	6,8
J Finančno posredništvo	4,3	4,0	4,0	3,8	3,9	4,0	3,8	3,7	3,7
K Nepremičnine, najem in poslovne storitve	12,9	13,1	13,5	13,6	13,8	14,0	14,2	14,4	14,6
L Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	5,4	5,6	5,6	5,7	5,9	5,9	5,9	5,9	5,9
M Izobraževanje	4,8	5,0	4,9	5,0	5,0	5,1	5,1	5,1	5,1
N Zdravstvo in socialno varstvo	4,5	4,5	4,4	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3
O Druge skupne in osebne storitve	3,1	3,1	2,9	2,9	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
P Zasebna gospodinjstva z zaposlen. osebjem	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1. DODANA VREDNOST	86,7	87,1	86,7	86,8	87,0	87,0	87,0	86,6	86,7
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE	13,3	12,9	13,3	13,2	13,0	13,0	13,0	13,4	13,3
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
v tem:									
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	2,8	2,6	2,8	2,2	2,2	2,0	1,9	1,7	1,5
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	31,4	31,3	30,6	30,9	30,6	30,0	29,9	29,5	29,2
- industrija (C+D+E)	26,0	26,2	25,7	25,9	25,6	25,1	24,8	24,4	24,1
- gradbeništvo F	5,4	5,1	4,9	5,0	4,9	5,0	5,1	5,1	5,0
3. Storitve (G...P)	52,5	53,2	53,3	53,7	54,2	55,0	55,2	55,5	56,0
4. Korekcijske postavke	13,3	12,9	13,3	13,2	13,0	13,0	13,0	13,4	13,3
deleži v dodani vrednosti v %									
SKUPAJ DODANA VREDNOST	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
v tem:									
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	3,2	3,0	3,2	2,6	2,5	2,3	2,2	2,0	1,8
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	36,2	35,9	35,3	35,6	35,1	34,5	34,3	34,0	33,6
- industrija (C+D+E)	30,0	30,1	29,6	29,8	29,5	28,8	28,5	28,2	27,8
- gradbeništvo F	6,3	5,8	5,7	5,8	5,7	5,7	5,8	5,9	5,8
3. Storitve (G...P)	60,6	61,1	61,5	61,9	62,3	63,2	63,5	64,0	64,6

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

Tabela 3a: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

v mio SIT

		stalne cene preteklega leta						stalne cene 2004		
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
								napoved		
A	Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	109.790	113.613	139.709	123.680	141.539	131.074	136.382	129.625	125.736
B	Ribištvo	563	735	709	896	1.015	865	900	900	900
C	Rudarstvo	24.493	23.580	20.980	23.617	27.037	29.140	28.862	28.862	28.718
D	Predelovalne dejavnosti	963.075	1.036.651	1.164.763	1.259.492	1.388.935	1.450.853	1.522.670	1.588.912	1.658.029
E	Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	93.360	109.543	131.475	140.256	152.498	165.592	165.592	166.502	169.083
F	Gradbeništvo	220.136	227.751	245.150	274.175	292.853	320.583	339.979	353.748	365.244
G	Trgovina in popravila motornih vozil	388.901	420.861	489.314	553.700	612.767	659.079	683.795	709.437	736.750
H	Gostinstvo	82.706	91.938	99.912	110.905	117.501	126.703	132.215	138.627	145.212
I	Promet, skladiščenje in zveze	241.293	267.550	297.719	334.458	363.569	408.621	427.622	446.651	467.420
J	Finančno posredništvo	165.441	190.722	201.104	221.699	255.426	272.458	288.942	309.312	329.572
K	Nepremičnine, najem in poslovne storitve	514.347	577.120	653.642	742.611	818.961	896.036	936.806	974.746	1.014.223
L	Javna uprava, obramba, socialno zavarovanje	215.122	242.720	277.053	311.343	353.074	379.017	391.335	403.271	413.554
M	Izobraževanje	184.487	210.792	246.278	269.600	296.046	324.156	332.422	341.231	350.956
N	Zdravstvo in socialno varstvo	171.176	196.337	226.148	241.059	261.419	280.865	292.240	304.660	318.522
O	Druge skupne in osebne storitve	130.803	136.297	146.734	158.845	171.961	192.071	200.426	209.546	220.049
P	Zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem	1.529	1.540	1.634	1.163	1.228	1.420	1.449	1.464	1.479
1. DODANA VREDNOST		3.507.223	3.847.750	4.342.324	4.767.499	5.255.828	5.638.533	5.881.635	6.107.494	6.345.448
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE		572.454	566.851	622.997	729.865	799.945	854.574	887.065	929.006	965.251
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)		4.079.676	4.414.601	4.965.320	5.497.364	6.055.773	6.493.107	6.768.700	7.036.500	7.310.700

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

Tabela 3b: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

								realne stopnje rasti v %		
		Stalne cene preteklega leta						Stalne cene 2004		
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
		napoved								
A	Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	0,6	-4,0	13,3	-15,8	10,8	-3,7	4,0	-5,0	-3,0
B	Ribištvo	-2,6	1,6	-4,5	4,9	-4,3	-4,2	4,0	0,0	0,0
C	Rudarstvo	-1,2	-5,4	-8,3	6,2	2,5	2,3	-1,0	0,0	-0,5
D	Predelovalne dejavnosti	8,9	4,8	4,8	4,0	4,2	3,2	4,9	4,3	4,3
E	Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	5,8	6,6	6,4	-1,0	3,1	-0,8	0,0	0,5	1,5
F	Gradbeništvo	0,8	-2,3	0,5	3,6	0,9	3,8	6,0	4,0	3,2
G	Trgovina in popravila motornih vozil	3,4	2,0	3,3	2,8	3,5	4,4	3,7	3,7	3,8
H	Gostinstvo	4,1	6,3	3,3	3,5	0,4	2,9	4,3	4,8	4,7
I	Promet, skladiščenje in zveze	2,5	3,5	2,9	4,0	0,8	4,8	4,6	4,4	4,6
J	Finančno posredništvo	4,3	2,9	6,0	4,5	14,8	12,7	6,0	7,0	6,5
K	Nepremičnine, najem in poslovne storitve	2,4	4,1	4,0	3,0	3,8	3,7	4,5	4,0	4,0
L	Javna uprava, obramba, socialno zavarovanje	5,3	5,4	3,1	4,3	5,8	3,4	3,2	3,0	2,5
M	Izobraževanje	3,7	2,2	2,7	2,1	2,7	2,7	2,5	2,6	2,8
N	Zdravstvo in socialno varstvo	3,4	2,5	4,0	2,5	3,5	3,8	4,0	4,2	4,5
O	Druge skupne in osebne storitve	3,5	2,9	-0,6	3,9	3,6	4,1	4,3	4,5	5,0
P	Zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem	11,0	12,5	-8,6	-32,7	-8,1	5,3	2,0	1,0	1,0
1. DODANA VREDNOST		4,6	3,2	3,9	2,7	4,1	3,7	4,3	3,8	3,9
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE		1,1	-1,0	0,3	2,1	4,6	4,8	3,8	4,7	3,9
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)		4,1	2,7	3,5	2,7	4,2	3,9	4,2	4,0	3,9

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

Tabela 4a: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

		v mio SIT, tekoče cene								
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
								napoved		
1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1=4+5)	4.300.350	4.799.552	5.355.440	5.813.540	6.251.244	6.557.698	6.963.900	7.426.200	7.901.800
2	IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	2.390.328	2.745.667	3.059.976	3.246.747	3.761.522	4.249.416	4.725.769	5.216.329	5.758.241
3	UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	2.539.626	2.780.830	2.986.173	3.251.114	3.837.032	4.272.572	4.782.857	5.236.714	5.759.043
4	SALDO (izvoz-uvoz) (4=2-3)	-149.298	-35.163	73.803	-4.367	-75.510	-23.157	-57.088	-20.385	-802
5	DOMAČA POTROŠNJA (5=6+9)	4.449.648	4.834.715	5.281.636	5.817.908	6.326.754	6.580.855	7.020.988	7.446.584	7.902.602
6	KONČNA POTROŠNJA (6=7+8)	3.297.483	3.676.235	4.030.681	4.381.303	4.680.583	4.920.289	5.191.591	5.471.616	5.785.387
7	DOMAČA ZASEBNA POTROŠNJA	2.467.667	2.718.270	2.973.195	3.242.175	3.461.491	3.632.856	3.826.912	4.031.334	4.259.997
	- Gospodinjstva	2.415.081	2.657.823	2.903.381	3.167.384	3.386.182	3.555.788	3.745.503	3.945.341	4.169.121
	- Izdatki zasebnih neprofitnih institucij	52.586	60.447	69.814	74.791	75.309	77.069	81.409	85.993	90.876
8	DRŽAVNA POTROŠNJA (vključuje individualno in kolektivno)	829.816	957.965	1.057.486	1.139.128	1.219.092	1.287.433	1.364.679	1.440.282	1.525.390
9	BRUTO INVESTICIJE (9=10+11)	1.152.165	1.158.480	1.250.957	1.436.604	1.646.171	1.660.566	1.829.397	1.974.968	2.117.216
10	BRUTO INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	1.098.894	1.158.679	1.211.519	1.353.058	1.506.015	1.625.770	1.778.462	1.913.249	2.043.503
11	SPREMEMBE ZALOG IN VREDNOSTNI PREDMETI	53.271	-199	39.438	83.547	140.156	34.796	50.935	61.719	73.712

Vir podatkov: SURS, BS, napoved UMAR.

Tabela 4b: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	struktura v %, tekoče cene		
							2006	2007	2008
							napoved		
1 BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1=4+5)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2 IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	55,6	57,2	57,1	55,8	60,2	64,8	67,9	70,2	72,9
3 UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	59,1	57,9	55,8	55,9	61,4	65,2	68,7	70,5	72,9
4 SALDO (izvoz-uvoz) (4=2-3)	-3,5	-0,7	1,4	-0,1	-1,2	-0,4	-0,8	-0,3	0,0
5 DOMAČA POTROŠNJA (5=6+9)	103,5	100,7	98,6	100,1	101,2	100,4	100,8	100,3	100,0
6 KONČNA POTROŠNJA (6=7+8)	76,7	76,6	75,3	75,4	74,9	75,0	74,6	73,7	73,2
7 DOMAČA ZASEBNA POTROŠNJA	57,4	56,6	55,5	55,8	55,4	55,4	55,0	54,3	53,9
- Gospodinjstva	56,2	55,4	54,2	54,5	54,2	54,2	53,8	53,1	52,8
- Izdatki zasebnih neprifitnih institucij	1,2	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
8 DRŽAVNA POTROŠNJA (vključuje individualno in kolektivno)	19,3	20,0	19,7	19,6	19,5	19,6	19,6	19,4	19,3
9 BRUTO INVESTICIJE (9=10+11)	26,8	24,1	23,4	24,7	26,3	25,3	26,3	26,6	26,8
10 BRUTO INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	25,6	24,1	22,6	23,3	24,1	24,8	25,5	25,8	25,9
11 SPREMEMBE ZALOG IN VREDNOSTNI PREDMETI	1,2	0,0	0,7	1,4	2,2	0,5	0,7	0,8	0,9

Vir podatkov: SURS, BS, napoved UMAR.

Tabela 5a: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

v mio SIT										
Stalne cene preteklega leta										
Stalne cene 2004										
napoved										
1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1=4+5)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1=4+5)	4.079.676	4.414.601	4.965.320	5.497.364	6.055.773	6.493.107	6.768.700	7.036.500	7.310.700
2	IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	2.167.682	2.540.812	2.930.001	3.155.864	3.652.367	4.107.109	4.442.044	4.790.967	5.174.244
3	UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	2.230.383	2.616.276	2.913.648	3.186.507	3.681.409	4.041.491	4.348.644	4.672.618	5.025.395
4	SALDO (izvoz-uvoz) (4=2-3)	-62.701	-75.464	16.353	-30.642	-29.043	65.618	93.400	118.349	148.849
5	DOMAČA POTROŠNJA (5=6+9)	4.142.377	4.490.065	4.948.967	5.528.006	6.084.816	6.427.489	6.675.301	6.918.151	7.161.851
6	KONČNA POTROŠNJA (6=7+8)	3.042.054	3.387.059	3.743.649	4.150.511	4.515.676	4.830.341	4.980.031	5.135.686	5.303.880
7	DOMAČA ZASEBNA POTROŠNJA	2.287.851	2.525.157	2.754.891	3.075.589	3.343.496	3.574.114	3.690.450	3.810.578	3.946.969
	- Gospodinjstva	2.240.139	2.470.027	2.691.330	3.005.173	3.271.483	3.499.039	3.613.458	3.731.618	3.865.956
	- Izdatki zasebnih neprofitnih institucij	47.713	55.130	63.561	70.417	72.013	75.074	76.992	78.960	81.013
8	DRŽAVNA POTROŠNJA (vključuje individualno in kolektivno)	754.203	861.902	988.758	1.074.922	1.172.180	1.256.227	1.289.580	1.325.108	1.356.911
9	BRUTO INVESTICIJE (9=10+11)	1.100.323	1.103.006	1.205.318	1.377.495	1.569.140	1.597.148	1.695.270	1.782.466	1.857.971
10	BRUTO INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	1.051.703	1.103.046	1.169.330	1.296.953	1.432.502	1.561.617	1.655.314	1.737.335	1.806.828
11	SPREMEMBE ZALOG IN VREDNOSTNI PREDMETI¹	48.620	-39	35.988	80.542	136.637	35.531	39.956	45.131	51.144

Vir podatkov: SURS, BS, napoved UMAR.

Opomba: ¹⁾Kot prispevek k realni rasti BDP (v odstotnih točkah).

Tabela 5b: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

	Stalne cene preteklega leta							Stalne cene 2004			realne stopnje rasti v %	
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	napoved		
1 BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1=4+5)	4,1	2,7	3,5	2,7	4,2	3,9	4,2	4,0	3,9			
2 IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	13,2	6,3	6,7	3,1	12,5	9,2	8,2	7,9	8,0			
3 UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	7,3	3,0	4,8	6,7	13,2	5,3	7,6	7,4	7,5			
4 SALDO ¹ (izvoz-uvoz) (4=2-3)	2,6	1,7	1,1	-2,0	-0,4	2,3	0,4	0,4	0,4			
5 DOMAČA POTROŠNJA (5=6+9)	1,4	0,9	2,4	4,7	4,6	1,6	3,9	3,6	3,5			
6 KONČNA POTROŠNJA (6=7+8)	1,2	2,7	1,8	3,0	3,1	3,2	3,1	3,1	3,3			
7 DOMAČA ZASEBNA POTROŠNJA	0,7	2,3	1,3	3,4	3,1	3,3	3,3	3,3	3,6			
- Gospodinjstva	0,7	2,3	1,3	3,5	3,3	3,3	3,3	3,3	3,6			
- Izdatki zasebnih neprofitnih institucij	3,1	4,8	5,2	0,9	-3,7	-0,3	2,6	2,6	2,6			
8 DRŽAVNA POTROŠNJA (vključuje individualno in kolektivno)	2,6	3,9	3,2	1,6	2,9	3,0	2,7	2,8	2,4			
9 BRUTO INVESTICIJE (9=10+11)	2,2	-4,3	4,0	10,1	9,2	-3,0	6,1	5,1	4,2			
10 BRUTO INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	1,8	0,4	0,9	7,1	5,9	3,7	6,0	5,0	4,0			
11 SPREMEMBE ZALOG IN VREDNOSTNI PREDMETI ¹	0,1	-1,2	0,8	0,8	0,9	-1,7	0,1	0,1	0,1			

Vir podatkov: SURS, BS, napoved UMAR.

Opomba: ¹Kot prispevek k realni rasti BDP (v odstotnih točkah).

Tabela 6a: Temeljni agregati nacionalnih računov

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	v mio SIT, tekoče cene		
								2006	2007	2008
1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD	4.300.350	4.799.552	5.355.440	5.813.540	6.251.244	6.557.698	6.963.900	7.426.200	7.901.800
2	Neto primarni dohodki s tujino	4.480	12.461	-27.640	-36.137	-57.705	-40.109	-73.934	-86.806	-111.052
3	BRUTO NACIONALNI DOHODEK (3=1+2)	4.304.830	4.812.013	5.327.800	5.777.403	6.193.539	6.517.589	6.889.966	7.339.393	7.790.748
4	Neto tekoči transferji s tujino	25.746	31.166	32.180	21.955	10.241	10.418	16.046	13.767	40.018
5	BRUTO NACIONALNI RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK (5=3+4)	4.330.576	4.843.179	5.359.980	5.799.358	6.203.780	6.528.007	6.906.012	7.353.161	7.830.766
6	Končna potrošnja gospodinjstev in države	3.297.483	3.676.235	4.030.681	4.381.303	4.680.583	4.920.289	5.191.591	5.471.616	5.785.387
	- zasebna potrošnja	2.467.667	2.718.270	2.973.195	3.242.175	3.461.491	3.632.856	3.826.912	4.031.334	4.259.997
	- državna potrošnja	829.816	957.965	1.057.486	1.139.128	1.219.092	1.287.433	1.364.679	1.440.282	1.525.390
7	BRUTO VARČEVANJE (7=5-6)	1.033.093	1.166.944	1.329.299	1.418.055	1.523.197	1.607.718	1.714.422	1.881.545	2.045.379
8	BRUTO INVESTICIJE	1.152.165	1.158.480	1.250.956	1.436.604	1.646.171	1.660.566	1.829.397	1.974.968	2.117.216
	v tem:									
	- investicije v osnovna sredstva	1.098.894	1.156.679	1.211.519	1.353.058	1.506.015	1.625.770	1.778.462	1.913.249	2.043.503
	- spremembe zalog	53.271	-199	39.437	83.546	140.156	34.796	50.935	61.719	73.712
9	Saldo tekočih transakcij s tujino (9=7-8)	-119.072	8.464	78.343	-18.549	-122.974	-52.848	-114.976	-93.423	-71.836

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 6b: Temeljni agregati nacionalnih računov

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	struktura v %, tekoče cene		
							2006	2007	2008
							napoved		
1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100
2	Neto primarni dohodki s tujino	0,1	0,3	-0,5	-0,6	-0,9	-1,1	-1,2	-1,4
3	BRUTO NACIONALNI DOHODEK (3=1+2)	100,1	100,3	99,5	99,4	99,1	98,9	98,8	98,6
4	Neto tekoči transferji s tujino	0,6	0,6	0,6	0,4	0,2	0,2	0,2	0,5
5	BRUTO NACIONALNI RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK (5=3+4)	100,7	100,9	100,1	99,8	99,2	99,5	99,0	99,1
6	Končna potrošnja gospodinjstev in države	76,7	76,6	75,3	75,4	74,9	75,0	74,6	73,2
	- zasebna potrošnja	57,4	56,6	55,5	55,8	55,4	55,4	55,0	53,9
	- državna potrošnja	19,3	20,0	19,7	19,6	19,5	19,6	19,4	19,3
7	BRUTO VARČEVANJE (7=5-6)	24,0	24,3	24,8	24,4	24,4	24,6	25,3	25,9
8	BRUTO INVESTICIJE	26,8	24,1	23,4	24,7	26,3	25,3	26,3	26,8
	v tem:								
	- investicije v osnovna sredstva	25,6	24,1	22,6	23,3	24,1	24,8	25,5	25,8
	- spremembe zalog	1,2	0,0	0,7	1,4	2,2	0,5	0,7	0,9
9	Saldo tekočih transakcij s tujino (9=7-8)	-2,8	0,2	1,5	-0,3	-2,0	-0,8	-1,7	-0,9

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

Tabela 7: **Plačilna bilanca**

v mio EUR

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
							napoved		
I. TEKOČI RAČUN	-583	38	344	-81	-544	-301	-480	-390	-300
1. BLAGO	-1.227	-684	-265	-543	-1.009	-1.034	-1.216	-1.145	-1.124
1.1. Izvoz blaga	9.574	10.454	11.082	11.417	12.933	14.517	16.160	17.870	19.779
1.2. Uvoz blaga	10.801	11.139	11.347	11.960	13.942	15.551	17.376	19.015	20.903
2. STORITVE	489	536	620	541	686	898	978	1.060	1.121
2.1. Izvoz storitev	2.052	2.178	2.440	2.465	2.782	3.224	3.564	3.901	4.254
- Transport	534	559	635	680	808	922	1.036	1.150	1.271
- Potovanja	1.045	1.105	1.143	1.186	1.312	1.448	1.585	1.724	1.869
- Ostalo	473	514	663	599	662	854	943	1.027	1.114
2.2. Uvoz storitev	1.562	1.642	1.820	1.924	2.096	2.326	2.585	2.841	3.133
- Transport	385	356	385	419	485	524	586	644	710
- Potovanja	556	601	635	664	706	748	802	846	897
- Ostalo	621	685	800	841	906	1.053	1.197	1.351	1.526
1-2. BLAGO IN STORITVE	-738	-149	355	-2	-323	-136	-238	-85	-3
Izvoz blaga in storitev	11.626	12.632	13.522	13.882	15.715	17.740	19.724	21.771	24.033
Uvoz blaga in storitev	12.364	12.781	13.167	13.884	16.038	17.876	19.962	21.856	24.036
3. DOHODKI	29	43	-153	-173	-250	-226	-309	-362	-463
3.1. Prejemki	471	511	491	542	583	683	846	932	1.001
- Od dela	204	197	206	219	220	215	220	225	230
- Od kapitala	268	314	286	323	363	468	626	707	771
3.2. Izdatki	442	468	645	715	833	909	1.154	1.294	1.464
- Od dela	29	30	36	43	46	54	65	75	85
- Od kapitala	413	438	608	673	786	855	1.089	1.219	1.379
4. TEKOČI TRANSFERJI	125	144	142	94	29	61	67	57	167
4.1. Prejemki	371	436	478	448	543	735	826	919	1.126
4.2. Izdatki	245	293	336	354	515	675	759	861	959
II. KAPITALSKI IN FINANČNI RAČUN	542	-148	-145	-12	638	703	-	-	-
A. KAPITALSKI RAČUN	4	-4	-164	-165	-105	-128	-	-	-
1. Kapitalski transferji	1	1	-163	-164	-106	-124	-	-	-
2. Patenti in licence	3	-5	-1	-2	0	-5	-	-	-
B. FINANČNI RAČUN	538	-144	19	154	743	831	-	-	-
1. Neposredne naložbe	77	251	1.538	-118	221	-27	-	-	-
- Domače v tujini	-72	-161	-162	-418	-442	-453	-	-	-
- Tuje v Sloveniji	149	412	1.700	300	662	427	-	-	-
2. Naložbe v vrednostne papirje	185	80	-69	-223	-575	-1.218	-	-	-
3. Finančni derivativi	0	0	0	0	-2	-3	-	-	-
4. Ostale naložbe	462	964	435	759	843	2.268	-	-	-
4.1. Terjatve	-576	248	-668	-825	-1.408	-1.648	-	-	-
4.2. Obveznosti	1.038	716	1.102	1.584	2.251	3.916	-	-	-
5. Mednarodne denarne rezerve (BS)	-187	-1.439	-1.885	-264	256	-189	-	-	-
III. STATISTIČNA NAPAKA	41	110	-199	93	-94	-402	-	-	-

Vir podatkov: SURS, BS, napovedi UMAR.

Opomba: Izvoz in uvoz blaga sta prikazana na osnovi paritete F.O.B. in prilagoditev zaobjema.

Tabela 8: Izvoz in uvoz blaga in storitev

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	napoved								
ABSOLUTNI PODATKI v milijonih EUR									
1. Izvoz blaga	9.574	10.454	11.082	11.417	12.933	14.517	16.160	17.870	19.779
oprema	1.230	1.432	1.559	1.653	1.895	2.076	2.343	2.627	2.927
repromaterial	4.684	5.091	5.302	5.527	6.416	7.043	7.870	8.720	9.672
široka poraba	3.661	3.931	4.221	4.237	4.622	5.397	5.947	6.522	7.180
2. Izvoz storitev	2.052	2.178	2.440	2.465	2.782	3.224	3.564	3.901	4.254
3. IZVOZ SKUPAJ	11.626	12.632	13.522	13.882	15.715	17.740	19.724	21.771	24.033
4. Uvoz blaga	10.801	11.139	11.347	11.960	13.942	15.551	17.376	19.015	20.903
oprema	1.948	1.973	2.031	2.269	2.459	2.586	2.954	3.309	3.553
repromaterial	6.443	6.579	6.682	6.917	8.230	9.381	10.513	11.447	12.625
široka poraba	2.410	2.587	2.633	2.774	3.253	3.583	3.910	4.259	4.724
5. Uvoz storitev	1.562	1.642	1.820	1.924	2.096	2.326	2.585	2.841	3.133
6. UVOZ SKUPAJ	12.364	12.781	13.167	13.884	16.038	17.876	19.962	21.856	24.036
7. SALDO blaga in storitev	-738	-149	355	-2	-323	-136	-238	-85	-3
Storitve	489	536	620	541	686	898	978	1.060	1.121
Blago	-1.227	-684	-265	-543	-1.009	-1.034	-1.216	-1.145	-1.124
8. Pokritje uvoza blaga z izvozom v %	89	94	98	95	93	93	93	94	95
NOMINALNE STOPNJE RASTI v %									
1. Izvoz blaga	18,2	9,2	6,0	3,0	13,3	12,2	11,3	10,6	10,7
oprema	20,2	16,4	8,9	6,1	14,6	9,6	12,8	12,1	11,4
repromaterial	23,0	8,7	4,1	4,2	16,1	9,8	11,7	10,8	10,9
široka poraba	11,9	7,4	7,4	0,4	9,1	16,8	10,2	9,7	10,1
2. Izvoz storitev	16,3	6,1	12,0	1,0	12,9	15,9	10,5	9,5	9,0
3. IZVOZ SKUPAJ	17,8	8,7	7,0	2,7	13,2	12,9	11,2	10,4	10,4
4. Uvoz blaga	16,6	3,1	1,9	5,4	16,6	11,5	11,7	9,4	9,9
oprema	8,9	1,3	3,0	11,7	8,4	5,2	14,2	12,0	7,4
repromaterial	26,3	2,1	1,6	3,5	19,0	14,0	12,1	8,9	10,3
široka poraba	1,3	7,3	1,8	5,3	17,3	10,1	9,1	8,9	10,9
5. Uvoz storitev	9,0	5,1	10,8	5,7	8,9	10,9	11,2	9,9	10,3
6. UVOZ SKUPAJ	15,5	3,4	3,0	5,4	15,5	11,5	11,7	9,5	10,0

Vir podatkov: SURS, BS, napovedi UMAR.

Opomba: Izvoz in uvoz blaga sta prikazana na osnovi paritete F.O.B. in prilagoditev zaobjema.

Tabela 9a: Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino, v mio EUR

	IZVOZ (f.o.b.) v mio EUR					
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
SKUPAJ	9.492	10.347	10.962	11.285	12.783	14.315
RAZVITE DRŽAVE	6.706	7.046	7.249	7.437	9.410	10.599
DRŽAVE EVROPSKE UNIJE	6.056	6.432	6.509	6.595	8.505	9.688
Nemčija	2.575	2.715	2.714	2.610	2.760	2.849
Italija	1.290	1.290	1.323	1.478	1.664	1.803
Francija	672	703	734	638	822	1.169
Velika Britanija	203	290	268	252	289	355
Nizozemska	164	172	183	197	190	206
Belgija	106	112	97	93	141	157
Španija	91	100	116	164	195	255
Danska	89	97	97	102	127	145
Grčija	26	33	36	39	63	58
Irska	15	15	14	17	20	21
Portugalska	17	17	22	20	24	49
Luksemburg	4	3	8	26	35	46
Avstrija	714	773	774	827	955	1.149
Finska	24	30	27	26	29	39
Švedska	66	82	97	105	124	153
Ciper	-	-	-	-	4	5
Malta	-	-	-	-	1	1
Estonija	-	-	-	-	8	11
Latvija	-	-	-	-	15	12
Litva	-	-	-	-	29	31
Češka	-	-	-	-	245	317
Madžarska	-	-	-	-	249	282
Poljska	-	-	-	-	344	362
Slovaška	-	-	-	-	174	211
DRŽAVE EFTA	136	134	207	176	166	219
Švica	111	108	180	150	139	188
Norveška	19	19	22	22	21	27
Liechtenstein	5	6	4	3	3	2
Islandija	1	1	1	1	3	2
DRŽAVE NEEVROPSKE ČLANICE OECD	440	400	447	586	634	561
v tem:						
Združene države Amerike	293	273	297	410	400	294
Ostale države	147	128	150	176	234	267
OSTALE RAZVITE DRŽAVE	74	80	85	80	105	131
DRŽAVE V RAZVOJU	2.784	3.301	3.713	3.848	3.373	3.716
DRŽAVE NEKDANJE JUGOSLAVIJE	1.486	1.750	1.952	1.967	2.251	2.476
Hrvaška	750	894	955	1.007	1.167	1.304
Makedonija	171	147	159	143	139	134
Bosna in Hercegovina	408	445	492	471	491	515
Srbija in Črna gora	157	264	347	346	455	523
DRŽAVE NEKDANJE SOVJETSKE ZVEZE	309	460	509	550	604	686
v tem: Ruska federacija	210	315	320	347	420	467
DRŽAVE CEFTA	752	828	954	1.044	194	232
Češka	165	188	201	205	-	-
Slovaška	76	93	132	162	-	-
Madžarska	183	175	196	223	-	-
Poljska	245	271	305	311	-	-
Romunija	53	65	79	91	115	146
Bolgarija	30	36	42	52	79	86
Druge evropske države v razvoju	8	12	13	13	16	18
DRUGE DRŽAVE V RAZVOJU	229	250	285	273	308	303
NERAZVRŠČENO	2	0	0	0	0	0

Vir podatkov: SURS.

Opomba: Izvoz po državi namena; uvoz po državi porekla (extrastat) in uvoz po državi odpreme (intrastat).

Tabela 9a: Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino, v mio EUR

	UVOZ (c.i.f.) v mio EUR					
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
SKUPAJ	10.984	11.344	11.574	12.239	14.143	15.728
RAZVITE DRŽAVE	8.595	8.753	8.947	9.368	12.422	13.609
DRŽAVE EVROPSKE UNIJE	7.444	7.675	7.870	8.233	11.647	12.722
Nemčija	2.082	2.178	2.216	2.359	2.872	3.149
Italija	1.917	2.004	2.070	2.240	2.673	2.997
Francija	1.128	1.205	1.190	1.230	1.166	1.164
Velika Britanija	337	292	278	256	243	237
Nizozemska	230	219	240	257	508	566
Belgija	159	176	170	170	268	332
Španija	286	295	356	249	385	482
Danska	57	63	67	67	71	72
Grčija	24	36	51	38	40	43
Irska	41	42	39	49	31	35
Portugalska	13	17	19	22	26	38
Luksemburg	21	25	29	32	38	56
Avstrija	906	944	956	1.052	1.864	1.940
Finska	63	62	72	75	43	48
Švedska	180	115	116	137	146	127
Ciper	-	-	-	-	13	8
Malta	-	-	-	-	3	0
Estonija	-	-	-	-	2	1
Latvija	-	-	-	-	6	2
Litva	-	-	-	-	3	3
Češka	-	-	-	-	345	378
Madžarska	-	-	-	-	540	599
Poljska	-	-	-	-	189	237
Slovaška	-	-	-	-	173	209
DRŽAVE EFTA	230	192	202	221	240	219
Švica	175	170	186	200	229	205
Norveška	53	20	15	20	9	12
Liechtenstein	1	1	1	1	1	2
Islandija	1	0	0	0	0	0
DRŽAVE NEEVROPSKE ČLANICE OECD	738	732	715	761	452	548
v tem:						
Združene države Amerike	325	333	333	294	166	145
Ostale države	413	399	382	467	287	403
OSTALE RAZVITE DRŽAVE	183	154	160	154	83	120
DRŽAVE V RAZVOJU	2.388	2.591	2.627	2.870	1.721	2.119
DRŽAVE NEKDANJE JUGOSLAVIJE	648	604	575	613	805	1.027
Hrvaška	487	451	419	445	514	605
Makedonija	53	30	26	22	26	29
Bosna in Hercegovina	63	70	69	78	152	206
Srbija in Črna gora	45	53	61	68	113	187
DRŽAVE NEKDANJE SOVJETSKE ZVEZE	286	361	342	381	359	389
v tem: Ruska federacija	251	315	269	311	300	334
DRAVE CEFTA	997	1.081	1.094	1.121	109	171
Češka	273	278	288	308	-	-
Slovaška	144	160	162	163	-	-
Madžarska	320	352	341	352	-	-
Poljska	150	161	168	189	-	-
Romunija	61	95	98	70	86	126
Bolgarija	49	35	36	38	24	45
Druge evropske države v razvoju	2	6	2	3	1	2
DRUGE DRŽAVE V RAZVOJU	455	539	614	752	446	530
NERAZVRŠČENO	1	0	0	0	0	0

Vir podatkov: SURS.

Opomba: Izvoz po državi namena; uvoz po državi porekla (extrastat) in uvoz po državi odpreme (intrastat).

Tabela 9b: Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino, struktura v %

	IZVOZ (f.o.b.) struktura v %					
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
SKUPAJ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
RAZVITE DRŽAVE	70,7	68,1	66,1	65,9	73,6	74,0
DRŽAVE EVROPSKE UNIJE	63,8	62,2	59,4	58,4	66,5	67,7
Nemčija	27,1	26,2	24,8	23,1	21,6	19,9
Italija	13,6	12,5	12,1	13,1	13,0	12,6
Francija	7,1	6,8	6,7	5,7	6,4	8,2
Velika Britanija	2,1	2,8	2,4	2,2	2,3	2,5
Nizozemska	1,7	1,7	1,7	1,7	1,5	1,4
Belgija	1,1	1,1	0,9	0,8	1,1	1,1
Španija	1,0	1,0	1,1	1,5	1,5	1,8
Danska	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0
Grčija	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,4
Irska	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1
Portugalska	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
Luksemburg	0,0	0,0	0,1	0,2	0,3	0,3
Avstrija	7,5	7,5	7,1	7,3	7,5	8,0
Finska	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3
Švedska	0,7	0,8	0,9	0,9	1,0	1,1
Ciper	-	-	-	-	0,0	0,0
Malta	-	-	-	-	0,0	0,0
Estonija	-	-	-	-	0,1	0,1
Latvija	-	-	-	-	0,1	0,1
Litva	-	-	-	-	0,2	0,2
Češka	-	-	-	-	1,9	2,2
Madžarska	-	-	-	-	1,9	2,0
Poljska	-	-	-	-	2,7	2,5
Slovaška	-	-	-	-	1,4	1,5
DRŽAVE EFTA	1,4	1,3	1,9	1,6	1,3	1,5
Švica	1,2	1,0	1,6	1,3	1,1	1,3
Norveška	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Liechtenstein	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Islandija	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
DRŽAVE NEEVROPSKE ČLANICE OECD	4,6	3,9	4,1	5,2	5,0	3,9
v tem:						
Združene države Amerike	3,1	2,6	2,7	3,6	3,1	2,1
Ostale države	1,5	1,2	1,4	1,6	1,8	1,9
OSTALE RAZVITE DRŽAVE	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8	0,9
DRŽAVE V RAZVOJU	29,3	31,9	33,9	34,1	26,4	26,0
DRŽAVE NEKDANJE JUGOSLAVIJE	15,7	16,9	17,8	17,4	17,6	17,3
Hrvaška	7,9	8,6	8,7	8,9	9,1	9,1
Makedonija	1,8	1,4	1,4	1,3	1,1	0,9
Bosna in Hercegovina	4,3	4,3	4,5	4,2	3,8	3,6
Srbija in Črna gora	1,7	2,5	3,2	3,1	3,6	3,7
DRŽAVE NEKDANJE SOVJETSKE ZVEZE	3,3	4,5	4,6	4,9	4,7	4,8
v tem: Ruska federacija	2,2	3,0	2,9	3,1	3,3	3,3
DRŽAVE CEFTA	7,9	8,0	8,7	9,3	1,5	1,6
Češka	1,7	1,8	1,8	1,8	-	-
Slovaška	0,8	0,9	1,2	1,4	-	-
Madžarska	1,9	1,7	1,8	2,0	-	-
Poljska	2,6	2,6	2,8	2,8	-	-
Romunija	0,6	0,6	0,7	0,8	0,9	1,0
Bolgarija	0,3	0,4	0,4	0,5	0,6	0,6
Druge evropske države v razvoju	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
DRUGE DRŽAVE V RAZVOJU	2,4	2,4	2,6	2,4	2,4	2,1
NERAZVRŠČENO	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Vir podatkov: SURS.

Opomba: Izvoz po državi namena; uvoz po državi porekla (extrastat) in uvoz po državi odpreme (intrastat).

Tabela 9b: Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino, struktura v %

	UVOZ (c.i.f.) struktura v %					
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
SKUPAJ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
RAZVITE DRŽAVE	78,2	77,2	77,3	76,5	87,8	86,5
DRŽAVE EVROPSKE UNIJE	67,8	67,6	68,0	67,3	82,3	80,9
Nemčija	19,0	19,2	19,1	19,3	20,3	20,0
Italija	17,5	17,7	17,9	18,3	18,9	19,1
Francija	10,3	10,6	10,3	10,1	8,2	7,4
Velika Britanija	3,1	2,6	2,4	2,1	1,7	1,5
Nizozemska	2,1	1,9	2,1	2,1	3,6	3,6
Belgija	1,4	1,6	1,5	1,4	1,9	2,1
Španija	2,6	2,6	3,1	2,0	2,7	3,1
Danska	0,5	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5
Grčija	0,2	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3
Irska	0,4	0,4	0,3	0,4	0,2	0,2
Portugalska	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Luksemburg	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4
Avstrija	8,2	8,3	8,3	8,6	13,2	12,3
Finska	0,6	0,5	0,6	0,6	0,3	0,3
Švedska	1,6	1,0	1,0	1,1	1,0	0,8
Ciper	-	-	-	-	0,1	0,1
Malta	-	-	-	-	0,0	0,0
Estonija	-	-	-	-	0,0	0,0
Latvija	-	-	-	-	0,0	0,0
Litva	-	-	-	-	0,0	0,0
Češka	-	-	-	-	2,4	2,4
Madžarska	-	-	-	-	3,8	3,8
Poljska	-	-	-	-	1,3	1,5
Slovaška	-	-	-	-	1,2	1,3
DRŽAVE EFTA	2,1	1,7	1,7	1,8	1,7	1,4
Švica	1,6	1,5	1,6	1,6	1,6	1,3
Norveška	0,5	0,2	0,1	0,2	0,1	0,1
Liechtenstein	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Islandija	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
DRŽAVE NEEVROPSKE ČLANICE OECD	6,7	6,5	6,2	6,2	3,2	3,5
v tem:						
Združene države Amerike	3,0	2,9	2,9	2,4	1,2	0,9
Ostale države	3,8	3,5	3,3	3,8	2,0	2,6
OSTALE RAZVITE DRŽAVE	1,7	1,4	1,4	1,3	0,6	0,8
DRŽAVE V RAZVOJU	21,7	22,8	22,7	23,5	12,2	13,5
DRŽAVE NEKDANJE JUGOSLAVIJE	5,9	5,3	5,0	5,0	5,7	6,5
Hrvaška	4,4	4,0	3,6	3,6	3,6	3,8
Makedonija	0,5	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Bosna in Hercegovina	0,6	0,6	0,6	0,6	1,1	1,3
Srbija in Črna gora	0,4	0,5	0,5	0,6	0,8	1,2
DRŽAVE NEKDANJE SOVJETSKE ZVEZE	2,6	3,2	3,0	3,1	2,5	2,5
v tem: Ruska federacija	2,3	2,8	2,3	2,5	2,1	2,1
DRŽAVE CEFTA	9,1	9,5	9,5	9,2	0,8	1,1
Češka	2,5	2,5	2,5	2,5	-	-
Slovaška	1,3	1,4	1,4	1,3	-	-
Madžarska	2,9	3,1	2,9	2,9	-	-
Poljska	1,4	1,4	1,5	1,5	-	-
Romunija	0,6	0,8	0,8	0,6	0,6	0,8
Bolgarija	0,4	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3
Druge evropske države v razvoju	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
DRUGE DRŽAVE V RAZVOJU	4,1	4,8	5,3	6,1	3,2	3,4
NERAZVRŠČENO	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Vir podatkov: SURS.

Opomba: Izvoz po državi namena; uvoz po državi porekla (extrastat) in uvoz po državi odpreme (intrastat).

Tabela 10: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS – IMF

	v mio SIT, tekoče cene										
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
B I L A N C A P R I H O D K O V											
SKUPAJ PRIHODKI	1.000.873	1.135.798	1.270.079	1.450.626	1.648.042	1.793.828	2.048.225	2.176.399	2.477.425	2.683.056	2.870.087
DAVČNI PRIHODKI	959.015	1.076.269	1.203.590	1.355.476	1.557.455	1.666.398	1.878.783	2.002.134	2.291.070	2.446.900	2.608.243
DAVKI NA DOHODEK IN DOBIČEK	160.370	196.930	227.624	252.936	273.818	311.429	357.877	395.045	460.520	506.878	537.261
Dohodnina	147.429	174.639	194.062	213.342	231.641	259.634	289.102	319.822	353.126	382.523	394.860
Davek od dobička pravnih oseb	12.941	22.291	33.562	39.593	42.177	51.795	68.775	75.223	107.394	124.355	142.401
PRISPEVKI ZA SOCIALNO VARNOST	405.687	420.168	448.121	501.121	554.397	619.265	701.347	774.355	839.216	899.400	955.611
DAVKI NA PLAČILNO LISTO IN DELOVNO SILO	3.829	18.259	37.491	45.905	55.416	68.071	83.369	93.897	107.424	117.676	126.097
Davek na izplačane plače	809	14.943	33.994	42.058	51.454	63.849	79.031	88.994	102.968	113.189	121.219
Posebni davek na določene prejemke	3.020	3.316	3.497	3.847	3.962	4.222	4.338	4.903	4.456	4.487	4.878
DAVKI NA PREMOŽENJE	12.343	14.628	19.589	27.722	26.597	26.513	32.965	34.428	34.419	39.513	40.834
DOMAČI DAVKI NA BLAGO IN STORITVE	298.159	349.451	412.094	479.713	601.470	602.895	673.380	672.703	814.577	856.610	938.130
DAVKI NA MEDN. TRGOVINO IN TRANSAKCIJE	78.176	76.593	58.463	47.291	45.657	38.089	29.607	31.341	34.653	19.339	9.360
DRUGI DAVKI	451	241	208	787	100	136	238	365	261	7.484	950
NEDAVČNI PRIHODKI	39.564	56.851	60.924	88.230	79.825	110.035	148.455	144.877	157.114	169.690	160.015
KAPITALSKI PRIHODKI IN DONACIJE	2.294	2.678	5.565	6.920	10.762	17.095	20.987	29.388	29.241	22.628	29.360
SREDSTVA PREJETA IZ PRORAČUNA EU										43.838	72.469

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 10: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS – IMF

B I L A N C A P R I H O D K O V							Delež v primerjavi z BDP, v %				
1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
S K U P A J P R I H O D K I											
DAVČNI PRIHODKI											
DAVKI NA DOHODEK IN DOBIČEK	6,7	7,1	7,2	7,2	7,0	7,2	7,5	7,4	7,9	8,1	
Dohodnina	6,1	6,3	6,2	6,1	5,9	6,0	6,0	6,0	6,1	6,0	
Davek od dobička pravnih oseb	0,5	0,8	1,1	1,1	1,1	1,2	1,4	1,4	1,8	2,0	
PRISPEVKI ZA SOCIALNO VARNOST	16,9	15,2	14,2	14,3	14,1	14,4	14,6	14,5	14,4	14,6	
DAVKI NA PLAČILNO LISTO IN DELOVNO SILO	0,2	0,7	1,2	1,3	1,4	1,6	1,7	1,8	1,8	1,9	
Davek na izplačane plače	0,0	0,5	1,1	1,2	1,3	1,5	1,6	1,7	1,8	1,8	
Posebni davek na določene prejemke	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	
DAVKI NA PREMOŽENJE	0,5	0,5	0,6	0,8	0,7	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6	
DOMAČI DAVKI NA BLAGO IN STORITVE	12,4	12,6	13,1	13,7	15,3	14,0	14,0	12,6	14,0	14,3	
DAVKI NA MEDN. TRGOVINO IN TRANSAKCIJE	3,3	2,8	1,9	1,4	1,2	0,9	0,6	0,6	0,6	0,1	
DRUGI DAVKI	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
NEDAVČNI PRIHODKI											
	1,6	2,1	1,9	2,5	2,0	2,6	3,1	2,7	2,7	2,4	
KAPITALSKI PRIHODKI IN DONACIJE											
SREDSTVA PREJETA IZ PRORAČUNA EU	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	
									0,7	1,1	

Vir podatkov: Ministrstvo za finance, Bilten javnih financ, Bilance javnega financiranja v RS, SURS, preračuni UMAR.

Tabela 11: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS – IMF

B I L A N C A O D H O D K O V	v mio SIT, tekoče cene										
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
SKUPAJ ODHODKI	999.960	1.127.569	1.304.159	1.476.217	1.671.340	1.848.249	2.111.416	2.332.423	2.555.893	2.768.430	2.941.639
TEKOČI ODHODKI	182.986	207.137	236.776	268.455	317.033	363.785	431.647	477.431	522.778	536.739	552.177
PLAČE IN DRUGI IZDATKI ZAPOSLENIM V DRŽAVNIH ORGANIH IN LOKALNIH SKUPNOSTIH	81.286	98.087	112.053	120.657	135.145	152.929	180.226	202.198	227.022	242.268	254.993
IZDATKI ZA BLAGO IN STORITVE V DRŽAVNIH ORGANIH IN LOKALNIH SKUPNOSTIH	76.102	77.928	90.037	106.076	130.943	149.900	178.612	191.705	203.095	202.538	208.001
PLAČILA OBRETI	25.598	31.121	34.686	41.721	50.945	60.956	72.809	83.528	92.661	91.933	89.183
TEKOČI TRANSFERI	723.670	813.053	946.202	1.067.398	1.186.537	1.313.519	1.480.824	1.648.085	1.800.113	1.947.285	2.072.557
SUBVENCJE	41.747	34.547	39.961	49.239	63.088	58.951	63.161	60.435	69.470	77.571	91.369
TRANSFERI POSAMEZNIKOM IN GOSPODINSTVOM	391.785	444.184	519.109	573.820	648.071	731.077	821.358	910.392	986.100	1.053.417	1.109.176
TEKOČI TRANSFERI V JAVNE ZAVODE	279.824	322.011	373.320	415.533	438.366	487.432	563.780	631.249	684.098	685.406	717.838
DRUGI TEKOČI TRANSFERI IN REZERVE	10.315	12.311	13.813	28.806	37.012	36.059	32.525	46.009	60.445	130.891	154.174
INVESTICIJSKI ODHODKI – SKUPAJ	93.304	107.379	121.181	140.364	167.770	170.945	198.945	206.907	233.002	243.769	248.467
INVESTICIJSKI ODHODKI	57.376	63.643	67.637	82.206	109.476	111.003	127.996	128.733	142.131	151.305	156.094
INVESTICIJSKI TRANSFERI	35.928	43.736	53.545	58.158	58.294	59.942	70.949	78.174	90.871	92.464	92.373
PLAČILA SREDSTEV V PRORAČUN EU										40.637	68.438
JAVNOFINANČNI PRESEŽEK/PRIMANJE KLJAJ (prihodki - odhodki)	913	8.230	-34.081	-25.591	-23.297	-54.834	-63.191	-156.024	-78.468	-85.374	-71.552

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 11: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS – IMF

Delež v primerjavi z BDP, v %												
B I L A N C A O D H O D K O V		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
S K U P A J O D H O D K I		41,6	40,7	41,4	42,2	42,6	43,0	44,0	43,5	44,0	44,3	44,9
TEKOČI ODHODKI		7,6	7,5	7,5	7,7	8,1	8,5	9,0	8,9	9,0	8,6	8,4
PLAČE IN DRUGI IZDATKI ZAPOSLENIM V DRŽAVNIH ORGANIH IN LOKALNIH SKUPNOSTIH IZDATKI ZA BLAGO IN STORITVE V DRŽAVNIH ORGANIH IN LOKALNIH SKUPNOSTIH PLAČILA OBRETI		3,4	3,5	3,6	3,5	3,4	3,6	3,8	3,8	3,9	3,9	3,9
		3,2	2,8	2,9	3,0	3,3	3,5	3,7	3,6	3,5	3,2	3,2
		1,1	1,1	1,1	1,2	1,3	1,4	1,5	1,6	1,6	1,5	1,4
TEKOČI TRANSFERI		30,1	29,3	30,0	30,5	30,3	30,5	30,9	30,8	31,0	31,2	31,6
SUBVENCIE		1,7	1,2	1,3	1,4	1,6	1,4	1,3	1,1	1,2	1,2	1,4
TRANSFERI POSAMEZNIKOM IN GOSPODINSTVOM		16,3	16,0	16,5	16,4	16,5	17,0	17,1	17,0	17,0	16,9	16,9
TEKOČI TRANSFERI V JAVNE ZAVODE		11,6	11,6	11,9	11,9	11,2	11,3	11,7	11,8	11,8	11,0	10,9
DRUGI TEKOČI TRANSFERI IN REZERVE		0,4	0,4	0,4	0,8	0,9	0,8	0,7	0,9	1,0	2,1	2,4
INVESTICIJSKI ODHODKI – SKUPAJ		3,9	3,9	3,8	4,0	4,3	4,0	4,1	3,9	4,0	3,9	3,8
INVESTICIJSKI ODHODKI		2,4	2,3	2,1	2,4	2,8	2,6	2,7	2,4	2,4	2,4	2,4
INVESTICIJSKI TRANSFERI		1,5	1,6	1,7	1,7	1,5	1,4	1,5	1,5	1,6	1,5	1,4
PLAČILA SREDSTEV V PRORAČUNU EU											0,7	1,0
PRESEŽEK/PRIMANJKAJ (prihodki - odhodki)		0,0	0,3	-1,1	-0,7	-0,6	-1,3	-1,3	-2,9	-1,4	-1,4	-1,1

Vir podatkov: Ministrstvo za finance, Bilten javnih financ, Bilance javnega financiranja v RS, SURS, preračuni UMAR.

Tabela 12: **Prebivalstvo in aktivnost**

Števila v tisoč, kazalci in stopnje rasti v %

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	napoved								
PREBIVALSTVO (v tisoč)	1990,3	1992,0	1995,7	1996,8	1997,0	2001,1	2004,4	2007,4	2010,5
Starostna sestava (v %): 0–14 let	15,9	15,6	15,2	14,8	14,5	14,2	13,9	13,8	13,7
15–64 let	70,1	70,1	70,2	70,4	70,4	70,3	70,4	70,3	70,1
65 let in več	14,0	14,3	14,6	14,9	15,2	15,5	15,7	15,9	16,2
AKTIVNO PREBIVALSTVO (A) (A=B+C1)	968,0	979,0	971,0	962,0	1007,0	1015,7	1020,0	1023,1	1027,5
Delovno aktivni po anketi o del. sili (B)	901,0	916,0	910,0	897,0	943,0	949,2	952,5	954,5	958,8
Osebe v delovnem razmerju (B1)	715,4	722,1	721,4	722,1	724,4	731,6	738,3	744,1	751,6
Formalno samozaposleni (B2)	85,1	84,2	87,3	79,2	83,1	81,5	81,3	80,4	79,4
Neformalno delovno aktivni (B3=B-B1-B2)	100,5	109,7	101,3	95,6	135,5	136,1	132,9	130,0	127,8
Brezposelni po merilih ILO (C1)	68,0	63,0	62,0	64,0	64,0	66,5	67,5	68,6	68,7
Registrirani brezposelni (C2)	106,6	101,9	102,6	97,7	92,8	91,9	89,1	87,3	85,0
KAZALCI TRGA DELA (v %)									
Stopnja aktivnosti (15–64 let)	67,8	68,3	67,8	67,1	69,8	70,9	70,8	71,1	71,4
moški	72,2	73,1	72,5	72,0	74,5	75,1	75,1	75,1	75,3
ženske	63,2	63,5	63,0	62,1	65,0	66,5	66,4	66,8	67,4
Stopnja aktivnosti (65 let in več)	22,8	25,9	22,1	20,4	27,7	19,8	21,6	21,2	20,6
Stopnja zaposelnosti (15–64 let)	62,9	63,9	63,4	62,6	65,3	65,9	66,0	66,2	66,6
moški	67,2	68,7	68,2	67,4	70,0	70,4	70,0	70,0	70,2
ženske	58,5	58,9	58,6	57,6	60,5	61,4	61,9	62,3	62,8
Stopnja zaposelnosti (55–64 let)	22,5	25,0	24,4	23,5	29,0	30,5	31,5	33,0	34,3
Stopnja anketne brezposelnosti (C1/A)	7,0	6,4	6,4	6,7	6,3	6,5	6,6	6,7	6,7
moški	6,8	5,9	5,9	6,4	5,9	6,1	6,1	6,3	6,3
ženske	7,3	7,0	6,8	7,1	6,9	7,1	7,2	7,2	7,2
mladi (15–24 let)	16,8	18,1	16,7	17,4	16,2	16,0	16,1	16,2	16,2
Stopnja registrirane brezposelnosti (C2/(B1+B2+C2))	11,8	11,2	11,3	10,9	10,3	10,2	9,8	9,6	9,3
moški	10,6	10,1	10,0	9,4	8,8	8,5	8,3	8,3	8,1
ženske	13,1	12,6	12,7	12,6	12,1	12,1	11,6	11,1	10,7
Struktura delovno aktivnih po anketi									
v agrarnem sektorju	9,8	10,2	9,1	8,3	9,7	9,0	8,1	7,7	7,3
v industriji in gradbeništvu	37,4	37,9	38,2	37,3	36,0	36,7	34,6	34,4	34,2
v storitvah	50,9	50,2	51,4	53,0	52,4	53,3	53,5	54,2	55,8
LETNE STOPNJE RASTI (v %)									
Zaposlenost (po anketi o delovni sili)	1,7	1,7	-0,7	-1,4	5,1	0,7	0,3	0,2	0,5
Formalno delovno aktivni	1,3	0,7	0,3	-0,9	0,8	0,7	0,8	0,6	0,8
Osebe v delovnem razmerju	1,8	0,9	-0,1	0,1	0,3	1,0	0,9	0,8	1,0
Samozaposleni	-2,7	-1,1	3,6	-9,2	4,9	-1,9	-0,2	-1,1	-1,3
Neformalno delovno aktivni	-21,2	9,1	-7,6	-5,6	41,7	0,5	-2,4	-2,2	-1,6
Registrirani brezposelni	-10,4	-4,5	0,8	-4,8	-5,0	-1,0	-3,1	-2,0	-2,7
Aktivni po anketi	0,9	1,1	-0,8	-0,9	4,7	0,9	0,4	0,3	0,4
Delovno sposobno prebivalstvo	0,5	0,1	0,3	0,3	0,0	0,1	0,3	0,0	-0,1
Prebivalstvo	0,2	0,1	0,2	0,1	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
Prebivalstvo v starosti 65 let in več	2,2	2,4	2,5	1,7	2,0	2,2	1,5	1,9	1,9

Vir podatkov: SURS, ZRSZ, napoved UMAR.

Tabela 13: **Zaposlenost (po metodologiji nacionalnih računov) in produktivnost**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
							napoved		
DELOVNO AKTIVNI po metodologiji nacionalnih računov (tisoč)*	894,8	898,9	912,5	910,5	914,3	920,9	928,3	933,9	941,2
Letna rast (v %): Skupaj**	0,8	0,5	-0,3	-0,2	0,4	0,7	0,8	0,6	0,8
Proizvodne dejavnosti (A do F)	-0,2	-0,7	-1,9	-1,8	-1,3	-0,9	-1,0	-1,4	-1,6
Pretežno tržne storitve (G do K)**	2,4	1,3	1,5	0,6	1,5	2,3	2,6	2,3	2,9
Javne in osebne storitve (L do P)	0,8	2,0	0,8	2,2	2,7	1,8	1,9	2,0	2,1
A Kmetijstvo, lov, gozdarstvo	-3,2	-3,3	-2,7	-1,8	-2,4	-2,0	-3,4	-4,3	-4,5
B Ribištvo	-3,7	-2,5	42,5	1,3	-0,2	1,2	0,7	0,7	0,7
C Rudarstvo	-15,9	-6,8	-5,9	-5,2	-8,9	-4,5	-7,8	-5,5	-6,4
D Predelovalne dejavnosti	0,0	0,4	-1,9	-2,2	-0,9	-1,9	-1,5	-1,3	-1,5
E Oskrba z elektriko, plinom, vodo	-3,6	-0,5	0,2	-0,6	-1,6	0,8	-3,3	-2,8	-1,2
F Gradbeništvo	6,6	0,0	-1,0	-0,1	-0,5	4,7	4,6	2,6	2,0
G Trgovina, popravila motornih vozil	1,5	-0,3	0,7	-0,1	0,1	0,6	0,5	0,5	0,9
H Gostinstvo	7,3	-0,5	-0,6	-0,8	0,4	2,4	1,9	2,4	2,4
I Promet, skladiščenje, zveze	1,3	1,5	1,3	-0,4	-1,4	0,8	2,0	1,8	2,3
J Finančno posredništvo	4,0	2,6	1,8	-0,9	2,7	4,0	1,5	2,4	3,0
K Nepremičnine, najem, poslovne storitve**	2,1	4,4	4,0	3,1	5,1	4,6	5,7	4,4	5,4
L Javna uprava in obramba	4,2	3,5	2,8	3,9	4,9	-0,2	2,0	1,8	1,3
M Izobraževanje	1,9	1,4	1,7	1,5	1,6	2,3	1,4	1,5	1,7
N Zdravstvo in socialno varstvo	0,5	1,7	2,3	2,4	2,9	3,2	2,8	3,0	3,3
O Druge javne, skupne in os. stor.	-5,4	1,0	-6,0	1,6	0,7	1,8	1,5	1,7	2,1
P Zasebna gospodinjstva	11,1	12,2	-10,3	-34,1	-8,1	5,9	1,6	0,6	0,6

PRODUKTIVNOST DELA (BDP na delovno aktivnega po metodologiji nacionalnih računov)

mio SIT (tekoče cene)	4,8	5,3	5,9	6,4	6,8	7,1	7,5	8,0	8,4
v EUR (tekoče cene)	23.440	24.585	25.944	27.322	28.624	29.707	31.297	33.175	35.027
Realna*** letna rast (v %)*	3,3	2,2	3,8	2,9	3,7	3,1	3,4	3,3	3,1
Podjetniški sektor (A-K)	4,0	3,0	2,6	3,5	4,7	3,6	4,1	3,8	3,6
Agrarni sektor (A+B)	3,9	-0,7	16,3	-14,2	13,4	-1,7	7,7	-0,7	2,3
Industrija in gradbeništvo (C-F)	6,3	3,4	5,8	5,5	4,7	3,5	5,1	4,6	4,6
v tem: predelovalne dejavnosti	8,9	4,4	6,8	6,3	5,2	5,2	6,6	5,8	5,7
Pretežno tržne storitve (G-K)**	0,7	2,0	2,4	2,7	3,4	3,4	2,0	2,3	1,7
Javne in osebne storitve (L-P)	3,3	1,4	1,7	0,9	1,4	1,6	1,5	1,5	1,4

Vir podatkov: SURS, napovedi in preračuni: UMAR.

Opombe: *od l. 2002 dalje upoštevana tudi zaposlenost po pogodbenem delu in avtorskih pogodbah; **v letu 2002 ni upoštevano povečanje zaposlenosti po pogodbenem delu in avtorskih pogodbah; ***realne stopnje rasti v SIT.

Tabela 14: Indikatorji mednarodne konkurenčnosti

letne stopnje rasti v %							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
						ocena	napoved
Efektivni tečaj tolara ¹							
Nominalno	-8,0	-5,7	-3,6	-0,5	-1,4	-0,7	-0,4
Realno - deflator cene življenjskih potrebščin	-2,2	-0,3	1,7	3,2	0,0	-0,3	-0,2
Realno - deflator stroški dela na enoto proizvoda ²	-2,4	-0,3	0,9	2,8	2,0	0,6	-0,4
Komponente stroškov dela na enoto proizvoda ³							
V SIT nominalno	4,1	7,5	5,9	3,7	1,4	0,1	-0,3
V košari valut	-4,2	1,4	2,1	3,2	0,1	-0,7	-0,7
Stroški dela na zaposlenega – realno ⁴	2,6	1,9	1,9	1,6	3,8	2,7	3,0
Čiste plače in drugi prejemki	1,7	1,2	1,1	0,8	4,0	3,4	3,7
Davčna obremenitev plač ⁵	0,8	0,4	0,3	0,4	0,1	-1,4	-0,9
Produktivnost dela	7,4	2,7	3,4	3,4	6,0	5,2	5,8
Cene/devizni efektivni tečaj	0,2	2,3	3,6	5,1	2,2	1,7	1,6

Vir podatkov: APP, BS, SURS, OECD, EC, ocena, napoved in preračuni UMAR.

Opombe:

¹ Spremenjena metodologija izračuna efektivnega tečaja: tehtano geometrično povprečje valut 17 trgovinskih partneric, uteži so deleži partnerice v slovenskem izvozu (dvojno tehtanem) in uvozu proizvodov predelovalnih dejavnosti v povprečju let 2001–2003. Rast vrednosti pomeni apreciacijo tolara in obratno.

² V predelovalnih dejavnostih, za podjetja in organizacije (SRDAP).

³ Samo domači faktorji.

⁴ Deflacirano s cenami življenjskih potrebščin.

⁵ Razmerje bruto plače in prispevki delodajalcev/čiste plače.

Zbirka Delovni zvezki	5/2006: Spremembe na trgu dela v Sloveniji v obdobju 1995–2005, uredila: A. Kajzer 4/2006: Podjetniška aktivnost in podjetniško okolje v Sloveniji, L. Žakelj 3/2006: Poslovanje gospodarskih družb v letu 2004, J.M. Novak 2/2006: Does Exporting Boost Capital Investments? The Evidence from Slovenian Manufacturing Firms' Balance Sheets; M. Ferjančič, A. Burger 1/2006: Ključni sektorji slovenskega gospodarstva: Kvantitativni in kvalitativni pristop s poudarkom na primeru predelovalnih dejavnosti, G. Kovačič, T. Jagrič 14/2005: Pojem fleksibilnosti trga dela in stanje na trgu dela v Sloveniji, A. Kajzer 13/2005: Analiza uspešnosti napovedi UMAR, M. Ferjančič 12/2005: Izhodišča za ciljni razvojni scenarij Strategije razvoja Slovenije, uredili: M. Bednaš, A. Kajzer 11/2005: Dejavnosti slovenskega gospodarstva v luči poslovanja gospodarskih družb v letu 2004, M. Koprivnikar Šušteršič, M. Kovač, G. Kovačič, J. Kušar, J. Povšnar, A. Vidrih, E. Zver 10/2005: Srednjeročne in dolgoročne projekcije demografskega razvoja Slovenije in njegovih socialno ekonomskih komponent, T. Kraigher 9/2005: Regije 2005 – izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah, J. Pečar 8/2005: Analiza stroškov podjetij ob uvedbi dvojnega označevanja cen in pri prevzemu evra, M. Koprivnikar Šušteršič, B. Vasle 7/2005: Analiza ekonomske upravičenosti začasne uvedbe vinjet v Sloveniji, J. Povšnar, M. Ferjančič, J. Kušar 6/2005: Izzivi makroekonomski politik do prevzema evra, B. Vasle, M. Bednaš, J. Šušteršič, A. Kajzer 5/2005: Učinki vstopa Slovenije v EU na gospodarska gibanja v letu 2004, Uredila: M. Bednaš. Avtorji prispevkov: B. Ferk, M. Hafner, S. Jurančič, J. Kondža, M. Koprivnikar Šušteršič, M. Kovač, G. Kovačič, T. Kraigher, J. Markič, J. Povšnar, M. Rojec, B. Vasle 4/2005: Vpliv cene nafte na inflacijo, M. Hafner 3/2005: Regulirane cene v Sloveniji 1992–2004, B. Vasle 2/2005: Značilnosti finančnih ukrepov industrijske politike v Sloveniji, A. Murn 1/2005: Poslovanje gospodarskih družb v letu 2003, J.M. Novak
Pomladansko / Jesensko poročilo	Pomladansko poročilo 2006 Jesensko poročilo 2005
Zbirka Analize, raziskave in razvoj	Strategija razvoja Slovenije (SRS 2006–2013), 2005 Poročilo o razvoju 2006, 2006 Slovenia – On the Way to the Information Society, 2004 Slovenija v novem desetletju: trajnost, konkurenčnost, članstvo v EU – povzetek Slovenija v novem desetletju: trajnost, konkurenčnost, članstvo v EU (SGRS 2001–2006)
IB revija	IB revija 1-2/2006 VSEBINA: <i>Tomaž Čater:</i> Prepletanje osnov in oblik konkurenčne prednosti podjetja: Kritična ocena primernosti dosedanjih šol. <i>Miroslav Verbič:</i> Analiza izraženih preferenc kot pristop k ekonomskemu vrednotenju okoljskih vrednot ter naravne in kulturne dediščine. <i>Milan Vodopivec:</i> The Evolution and Determination of Slovenia's Wage Structure in the 1990s. <i>Jože P. Damijan, Andreja Jaklič, Matija Rojec:</i> Vpliv zunanjih prelivanj znanja na inovativnost in produktivnost slovenskih podjetij. Posvet o enotni davčni stopnji (EDS) <i>Vito Tanzi:</i> The Economic Role of the State in the 21st Century. <i>Jože Mencinger:</i> Can a Flat Rate Tax Contribute to Growth and Welfare. <i>Andreas Peichl:</i> The Distributional Effects of a Flat Tax Reform in Germany - A Microsimulation Analysis. <i>Richard Murphy:</i> Flat Tax: Not as Simple as They'd Have You Think. <i>Ivo Vanasaun:</i> Experience of Flat Income Tax - the Estonian Case. <i>Ion Ghizdeanu, St. Fănel Videanu, Cristian Stănică, Daniela Plăvicheanu:</i> The Effects of Flat Tax in Romania. <i>Thomas Larsen:</i> A Flat Tax in Denmark? <i>Jean Tesche:</i> Direct Taxation in Southeastern Europe. <i>Alvin Rabushka:</i> A Flat Tax for Slovenia. <i>Tomaž Cajner, Jan Grobovšek, Damjan Kozamernik:</i> Welfare and Efficiency Effects of Alternative Tax Reforms in Slovenia. <i>Gonzalo C. Capriolo:</i> Proportional ("Flat") Personal Income Tax Rate and Competitiveness in Slovenia: Towards Understanding the Policy Issues and Policy Implications

Naročnina	*Naročnina obsega en tiskani in en brezplačni izvod v e-verziji (publikacij, ki so na voljo v e-verziji). Vsak naslednji izvod v eni ali drugi verziji se obračuna dodatno. Pri naročnini na izvod v e-verziji (brez tiskane verzije) imate 10 % popusta.				
Popusti	Na količino – po dogovoru (pri naročilu večjega števila izvodov ene publikacije do 25 %), za naročilo na več mesečnih zbirk (na dve zbirki 20 % in 25 % za naročilo na vsaj tri).				
Naročilo in informacije	UMAR, Gregorčičeva 27, 1000 Ljubljana; telefon 01-478-1043; fax 01-478-1070. Naročene publikacije in račun vam bomo poslali po pošti. E-pošta: publicistika.umar@gov.si ; za informacije o ostalih publikacijah se lahko obrnete na naš spletni naslov: http://www.gov.si/umar/public.php				
Obnavljanje	Naročilo se avtomatično obnavlja za naslednje leto.				
Odpoved	Odpoved naročnine velja po izteku leta, za katero je bila obnovljena. Odpoved mora biti posredovana pisno, najkasneje do konca koledarskega leta.				
Naziv ustanove in ime kontak. osebe, oz. ime ter priimek naročnika in tel.št.					
Naslov naročnika				E-naslov	
ID za DDV		Zavezanec za DDV	☐ DA	☐ NE	Datum:
Želim koristiti tudi naslednje brezplačne možnosti:					
prejemati brezplačen e-izvod publikacije na e-naslov (poleg izvoda, ki ga prejmem po navadni pošti)					☐
prejemati geslo na svoj elektronski naslov (ob spremembi gesla)					☐
prejemati obvestila o izdaji novih publikacij					☐
P e r i o d i k a			SIT	EUR	Vpišite št. izvodov*
					tiskani e-izvod
Ekonomsko ogledalo. 11 števil letno. Cena za en izvod 1.500 SIT / 6,26 EUR.			16.000	66,77	
Slovenian Economic Mirror. 11 števil letno. Cena za en izvod 1.500 SIT / 6,26 EUR.			16.000	66,77	
Pomladansko / Jesensko poročilo. Letna naročnina za eno publikacijo 2.500 SIT / 10,43 EUR.			5.000	20,86	
Spring / Autumn Report. Letna naročnina za eno publikacijo 3.500 SIT / 14,61 EUR.			7.000	29,21	
Poročilo o razvoju			3.000	12,52	
Development Report			3.000	12,52	
Zbirka Delovni zvezki (za posamezne teme se lahko obrnete na spletno stran oz. gornje naslove in tel. številke; cena po ceniku velja za en izvod).			2.200	9,18	
IB revija. Štiri številke letno.			10.000	41,73	
Ejno št. številka stane 3.000 SIT / 12,52 EUR, dvojna št. številka stane 4.000 SIT / 16,69 EUR.					
Info IMAD / UMAR Info. 1 izvod brezplačno. Koristne informacije o UMAR. Slovensko, angleško.					
V primeru, da ne naročate celotne zbirke, vpišite izbrano publikacijo:					
K n j i ž n e i z d a j e			SIT	EUR	Vpišite št. izvodov*
					tiskani e-izvod
Strategija razvoja Slovenije (SRS 2006–2013)			1.500	6,26	
Slovenian's Development Strategy (SDS 2006–2013)			2.000	8,35	
M. Stare, R. Kmet Zupančič, M. Bučar: Slovenia – On the Way to the Information Society, 2004			4.600	19,20	
Poročilo o človekovem razvoju Slovenija 2002–2003 (knjiga in CD).			2.500	10,43	
Poročilo o človekovem razvoju Slovenija 2002–2003 (knjiga ali CD).			1.900	7,93	
Human Development Report Slovenia 2002–2003 (knjiga in CD).			5.000	20,86	
Human Development Report Slovenia 2002–2003 (knjiga ali CD).			4.300	17,94	
Slovenija v novem desetletju: trajnost, konkurenčnost, članstvo v EU (SGRS 2000–2006) – povzetek			1.000	4,17	
Slovenija in the New Decade: Sustainability, Competitiveness, Membership in the EU – summary			1.500	6,26	
Slovenija v novem desetletju: trajnost, konkurenčnost, članstvo v EU (SGRS 2000–2006)			3.500	14,61	
Slovenija in the New Decade: Sustainability, Competitiveness, Membership in the EU			7.000	29,21	
B. Radej, A. Pirc Velkavrh, L. Globevnik: Indikatorji o okolju in razvoju/Indicators on environment and development, 1999			1.880	7,85	/
J. Seljak: Kazalec uravnoteženega razvoja / Sustainable Development Indicators, 2001			3.000	12,52	/
Matija Rojec: Prestrukturiranje z neposrednimi tujimi investicijami: Slovenija/Restructuring with foreign direct investment: The Case of Slovenia, 1998.			2.000	8,35	/
Za ostale knjižne izdaje se lahko obrnete na spletno stran oz. gornje naslove in tel. številke (vpišite izbrano knjižno izdajo):					
Cene v evrih so preračunane po centralnem paritetnem tečaju 1 evro = 239,640 SIT in so informativnega značaja.					
Davek	8,5-odstotni DDV ni vključen v ceni.				1. marec, 2006